

సమగ్ర
తెలుగు
భాషా
సాహిత్య
సంగ్రహము

అన్ని కాంపిటేటివ్
పరిక్షలకు: ఎ.వి.పి.ఎస్.సి.
గ్రూప్ I, II మరియు III,

ఎమ్.ఎ. (సాహిత్య),
బి.ఎ. (ప్రెస్ట్ తెలుగు)
-పరిక్షలకు

49173

తెలుగుల పబ్లికేషన్స్

సమగ్ర తెలుగు భాషా సాహిత్య సంగ్రహము

DONATED BY
T R K SUBRAMANYAM

అన్ని కాంపిటిటివ్ పరీక్షలకు

ఎ ప్లీసి ఎన్ పి. గ్రూప్ I I మరియు I

ఎమ్ ఎ (సాహిత్య) II ఎ (సెనెట్ కాలిగ్రు) పరీక్షలకు

రచన

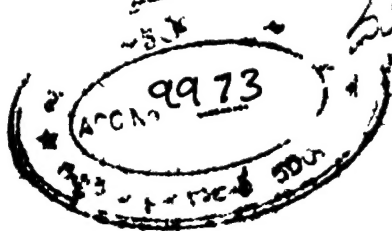
మార్క్స్

తిరుమల పబ్లికేషన్స్

8-8-884/7 ఆనందాచలం మందిరము ఎదురుగా

సుల్తాన్ బజార్ హైదరాబాద్ - 500 082

ప్రకాశకులు
ఎన్ కె సహాని
వర తిరుమల పబ్లికేషన్స్
హైదరాబాద్ - 500 021

© నర్వసామ్యముల ప్రకాశకులవి

494.821
4.827
మీకు - సమస్య

6836

వెల రూ* 16.00

ముద్రణ
వద్దానతి అర్థ్ ప్రింటర్స్
హైదరాబాద్ హైదరాబాద్

గ్రంథ పరిచయం

ఆంధ్ర సాహిత్య చరిత్రను సమగ్రముగ దెలుపు గ్రంథములు మనకు కావచ్చుట లేదు అయితే గ్రంథకర్తలు కొన్ని అంశములను (Top c) లేక యుగమును (Periods) మాత్రమే ప్రస్తావించి మిగతా అంశముల తోలికి పోషించలేదు అందువలన తెలుగు సాహిత్య ర్థయనము చేయు విద్యార్థులు ప్రత్యేకించి మొదటి గ్రూపు రెండవ గ్రూపు మూడవ గ్రూపు Group I (M A S and a d) Group B A S and a d) Group (n e r S and a d) పరీక్షలకు గల తెలుగు భాషా సారస్వతములు (Te ugu Language and L t e r a u r e) మరియు తెలుగు భాషా సారస్వత చరిత్ర సాహిత్య విమర్శ (H s t o y of Te ugu Language and L e r a u e and L e r a r y Cr c m) అను పరీక్షలకు తగిన పద్ధతిలో నిర్దేశిత లేక పోవుచున్నారు

962 వ సంవత్సరము నుండి ఇవ్వబడిన ప్రశ్నపత్రముల నాధారముగా వేసుకొని ఈ పుస్తకము తయారు చేయబడినది అనేక తెలుగు వాఙ్మయ చరిత్రల గ్రంథముల నాధారము వేసుకొని ఈ పాత్రము తయారించబడినది పోటీ పరీక్షలకు (Compe ve Exam na on) హాజరగు అభ్యర్థుల అవసరములను దృష్టి యందుంచుకొని ఇది వ్రాయబడినది

గ్రంథాలయము లందు తెలుగు సారస్వత గ్రంథములను చదివి
సమాధానములు తయారు చేయుటకు సరియైన తెలుగు సారస్వతమును
గూర్చిన సమగ్రమైన గ్రంథములు కూడ లభ్యమగుట లేదు ఈ కొఱత
తీర్చుటకు గ్రంథకర్త గొంత ప్రయత్నించినాడు

ఇందు తెలుగు సాహిత్య మంతయు మూడు భాగములుగా అనగా
తెలుగు భాష 2 తెలుగు సాహిత్యం 8 సంగ్రహాంశములు అను
వర్గీకరణము చేసి 78 అంశాలలో పొందుపరచబడినది

తెలుగు వ్యాకరణముపై కూడ గొంత ప్రస్తావించబడినది

ఈ గ్రంథాన్ని నిర్దుష్టంగా ప్రచురించిన తిరుమల పబ్లికేషన్స్
హైదరాబాద్ వారికి నా హృదయపూర్వక నమస్కృతులు

— మార్గ

విషయానుక్రమణిక

I మొదటి భాగము

తెలుగు భాష

	ఆంధ్రము తెలుగు తెనుగు అను మాటల పుట్టుక	8
2	ద్రావిడ భాషలు ద్రావిడభాషలలో తెనుగునకుగల స్థానము	5
3	ఆంధ్రము ద్రావిడ కుటుంబములోనిదా లేక సంస్కృత జన్యమా	8
4	సాహిత్యము సారస్వతము వాఙ్మయములకు భేదము ఆంధ్రవాఙ్మయ విభజన	
5	మాండలికము లేర్పడు రీతులు వాని స్వరూపములు	5
6	భాషా కుటుంబములు	8
7	తెలుగు విభక్తులు	28
8	తెలుగు సంచి స్వరూపములు	25
9	ద్రావిడ భాషలోని లింగవచన రీతులు	29
0	తెలుగునందు విశేషణ రూపములు	8
	ఒకటి మొదలు పదివరకు గల సంఖ్యావాచకములు	34
2	తెలుగు లిపి పరిణామ చరిత్ర	39
3	వర్ణమాల ఉచ్చారణ వైశిష్ట్యము	43
4	తెలుగులోని అర్ధానుస్వార చరిత్రము	46
5	తెలుగున కళాదృశ ప్రకృతి విభాగము లేర్పడిన విధము	49
6	సకర్మములకు ప్రేరణార్థములకు తారతమ్యము	52
7	వ్యాసము	54

II రెండవ భాగము

తెలుగు సాహిత్యము

8	నన్నయ పూర్వపు తెలుగు రూపము	59
9	భాషాంతరీకరణ యుగము	63
20	నన్నయ కవితా ల్పము	68
2	ఎఱ్ఱన కవితాపద్ధతి	72
22	తిక్కన కవితాశిల్పము	74
23	శ్రీనాథుడు	79
24	ఐమ్మెర పోతన *	84
25	దక్షిణాంధ్రయుగము	89
26	శతక సాహిత్యము	94
27	జానపద గేయ వాఙ్మయము	98
28	పాల్కురికి సోమనాథుడు	103
29	ప్రబంధ యుగము	106
30	ద్వంద్వ శాస్త్రములు	2
3	ద్విపద వాఙ్మయము	5
32	శివకవులు	7
33	నన్నెచోడుడు	20
34	నాచన సోమనాథుడు	23
35	తెలుగు నవల	24
36	నాటకము	28
37	యక్షగానములు	33
38	ఆధునిక సాహిత్యమున కథాప్రక్రియ	134
39	కవితత్వము	38

40	గ్రాంథిక వ వహార తాషోద్యమములు	42
4	తెలుగు సాహిత విమర్శ	47
42	తెలుగు తాషకు విదేశీయులు చేసిన సేవ	54
42	న ఎ బ్రౌన్ సాహితీసేవ	62
44	ఆధునిక యుగము	64
45	తెలుగు సాహిత ంపై ఆంగ్ల తాషాప్రతావం	68

మూడవ భాగము

సంగ్రహశింశములు

46	కందుకూరి వీరేశలింగం పంతులు	75
47	తిరుపతి వేంకటకవులు	77
48	ప్రతాకవి వేమన	79
49	పానుగంటి లక్ష్మీనరసంహారావు	99
50	విశ్వనాథ సత్యనారాయణ	202
5	మహాకవి శ్రీశ్రీ	205
52	గురజాడ అప్పారావు	209
53	గుఱ్ఱం తామనా కవి	2 8
54	దాశరథి	2 9
55	దిగంబర కవులు	228
56	నన్నయ కవితారీతులు	224
57	నన్నెచోడుని కవిత్వలక్షణములు	225
58	పండితారాధ్యక్షు	226
59	పాల్కురికి సోమనాథుడు	227
60	ఎఱ్ఱన కవి	228
61	అముక్తమాల్యద రాయల కవి	229

62	క్రిడాధిరామము	288
63	శృంగార కామంతరము	288
64	వండి మర్రియ, మంట సింగవ	284
65	సుధద్రాకల్యాణము	285
66	మొర్లి రామాయణము	286
67	నర్దేశ్వర చరిత్ర	287
68	కృష్ణరాయ విజయము	287
69	వాల్మీకి చరిత్ర	288
70	మార్గకవిత - దేశికవిత	288
71	కనా శుక్రము	240
72	తెలుగు కవిరావిర్భావము	24
73	కావ్యరిక్షణములు	244

IV నాల్గవ భాగము వ్యాకరణము

74	తెలుగు సంధులు	249
75	సంస్కృత సంధులు	--- 252
76	సమాసములు	258
77	లింగము - వచనము - విభక్తి	258
78	ఏకవచన, బహువచనములు	259
79	రచనలో కానవచ్చు సామాన్య దోషములు	260

V ఐదవ భాగము

80	ప్రశ్నోత్తరములు	---- 287
----	-----------------	----------

తెలుగు భాష

అనుసరించిన గ్రంథములు

గ్రంథవాచము

గ్రంథకర్తనామము

- 1 తెలుగుభాషా చరిత్ర శ్రీ బి భాస్కరరావు (స్ఫూర్తిశ్రీ)
- 2 తెలుగుభాషా చరిత్ర శ్రీ భద్రరాజు కృష్ణమూర్తి
- 3 ఆంధ్ర సాహిత్య చరిత్ర ఆచార్య పింగళి లక్ష్మీకాంతం
- 4 ఆంధ్ర సాహిత్య చరిత్ర డాక్టర్ దివాకర్ల వేంకటాచార్యుని
- 5 భాషా చరిత్రక వ్యాసాచార్య శ్రీ శూమాటి దోణప్ప
- 6 బాల వ్యాకరణము శ్రీ వరవస్తు చిన్నయనూరి
- 7 మాండలిక వృత్తివదకోశం ఆంధ్ర ప్రదేశ్ సాహిత్య
అకాడమీ
- 8 ప్రాజ్ఞాన్వయ యుగము డాక్టర్ దివాకర్ల వేంకటాచార్యుని
- 9 తిక్కన కవిత్వావైభవం డాక్టర్ పాటిబండ మధవశర్మ
- 10 ఆంధ్రభాషా వికాసము డాక్టర్ గంటిజోగి సోమయాజి
- 11 ఆంధ్రభాషపై ఆంగ్లభాషా ప్రభావము డాక్టర్ కొత్తవల్లి
వీరభద్రరావు మరియు ఇతరములు

1 ఆంధ్రము తెలుగు తెనుగు అను మాటల పుట్టుకను గూర్చి సమగ్రముగా వ్రాయునది

మన భాషకు తెలుగు తెలుగు ఆంధ్రము అను మూడు పేర్లు కలవు ఈ మూడింటిలో తెనుగు తెలుగు అనునవి రూపాంతరములే గనుక ఆంధ్రము తెలుగు అనునవి మాత్రమే పరమపదములుగా మిగులును మరియు ఈ రెండింటిలో ఆంధ్రము అనునది మొదట రాజవంశ పరముగ ఎమ్మట అ రాజవంశముచే పరిపాలింపబడిన దేశము పరముగ ఆపై ఆ దేశ ప్రజల భాషపరముగ ప్రయోగింపబడి యుండియున్నది

మరి తెలుగు అనునది మొదట ఈ భూఖండమున జీవించిన ప్రజల పరముగ ఆ పిమ్మట ఆ భూఖండపరముగ ఆపై భాషాపరముగ వాడ బడియుండెను ఒక జాతి ప్రజలను బట్టియే వారు నివసించు భూభాగము నకు పేరు వచ్చునుగాని భూభాగమును బట్టి ప్రజలకు పేరు వచ్చుట చాల అరుదు ఈ భారతదేశమున తొలినాడు ఇది తెలుగు దేశమని ఇది అరవ దేశమని నిర్దన ప్రదేశములకు పేర్లు లేవు ఆ భాషకు ఆ పేరు వచ్చుట ఆ ప్రజలను బట్టియే కనుక చరిత్ర నిర్దేశింపలేని ఒక కాలమున ఒక తెలుగు సంఘము తమలో తాము మాట్లాడుకొను భాష తెలుగు భాషయైనది ఆనాడు వారు నివసించిన ఆ కొద్దిపాటి ప్రదేశమే అనాటి తెలుగుదేశము కాలక్రమమున వారు తెలుగు భాషను మాట్లాడిన మన జాతి కూటస్థులు అని చెప్పదగిన ఆ దిన్న సంఘము మాట్లాడుకొన్న భాషలో ఏ సహస్రాంశమో నేడు మనము వ్యవహరించు భాషలో మిగిలియున్నది ఆ భాష యొక్క విస్తృతి పెరిగి నేటి ఆంధ్రప్రదేశము ఆంధ్రజాతి ఆంధ్రభాషగా పరిణమించినది భాషయు, నాగరికతయు సంఘ జీవితమునకు ఫలములు జాతి సంస్కృతి ఈ రెంటికీ ఫలము ఇవి అన్యోన్యాయములు మఱి వాటి పెంపుకూడ క్రమపరిణతమేగాన

అక్ష్మకముగాదు. ఈ సూత్రమును ఒట్టి తెలుగు భాష యేయే దశలు గదచి వాఙ్మయ మనిపించుకొనదగిన గ్రంథ రచనకు అనువైన భాషగా పరిణమించినదో విచారితము.

భాషయొక్క పుట్టుకకును వాఙ్మయమయొక్క పుట్టుకకును సంబంధము లేదు ఆ రెండికిని కొన్ని కలాట్లు వ పరాసముండున్న తెలుగులు అనిపించుకొన్న ప్రజలు ఏనాడు పుట్టిరో ఆ నాడే తెలుగు భాషయు పుట్టెను భాష లేచో వారి జీవితమే సాగదు ఒకరినొకరు వరుసలతో పిలుచుకొనుట తమ పల్లెలకు పేర్లు పెట్టుకొనుట తాము చేసెడి పనులకు క్రియ కల్పించుట తాము తినెడి పదార్థముల రుచులు చెప్పుట తమ కంటి యెదుట కానవచ్చెడి వస్తువులకు పేర్లు కల్పించుట మొదలగు వాటితో ఆ నాటి సంఘ జీవితమున కారాధనాతమమైన కొంత శబ్దజాలము కర్త కర్మ క్రియ విశేషజాది పదములతో రూపము దాల్చియుండును ఇదియే ప్రజా భాష కాంవశమున ఆ ప్రజలు తమకంటె ఇరుసంపన్నులును నాగరికులును అయిన రాజులచే పరిపాలింప బడవలసిన పరిస్థితులు తటస్థించినప్పుడు ఆ రాజుల భాష వేరుగను. ఈ ప్రజల భాష (Popular Language) వేరుగను ఉండును అప్పుడు ప్రజాభాషకు తిన్నముగ ఒక అస్థాన భాష (Court Language) వెంటయు ఈ రెండును కాక విద్యదాష (Classical Language) పై రెండిని మించి రాజాస్థానముల మీదను, విద్యతృప్తివత్తుల మీదను విద్యాసముపార్జనానిలావగల ప్రజల మీదను తన ప్రభావము నెఱపు చుండును ఇది సాధారణముగ అన్ని దేశములలోను హర్వకాలమున ప్రవర్తిల్లిన సాంఘిక సాంప్రదాయము

శ్రీ పర్యత కాశ్యోర ద్రాక్షరామముల మధ్య ప్రదేశము క్షిరింగ్ దేశమనియు కమలకమముగ తెలుగు దేశ మయ్యెనని అందురు

తేర్ అను నది యొడ్డున నివాసముండి ఈ దేశమునకు వచ్చుటచేత తెలుగు వారైనారని యొక వాదము తెలుగు తే3 + అగు అను శబ్దముల కలయిక తేనెవంటి భాషయని దీని యర్థము తె3 + అగు = తెలుగు తె3 అనగా తెలివి తే3 అను నర్థముతో వాడబడిన ద్రావిడ దాతువు

పై చర్చలను బట్టి ఆంధ్రము తెలుగు తెలుగు శబ్దముల యందు ఆంధ్ర శబ్దము అతి ప్రాచీనమైనదనియు అది జాతిపరముగ వాడబడుచు తిక్కన కాలమునుండి భాష పరముగ వాడబడినదనియు దాని తరువాత తెలుగు శబ్దము దేశపరముగ వాడబడినదనియు తెలుగు శబ్దము నందలి న కారము ల కారముగా మార్పుచెంది తెలుగు శబ్దము ఏర్పడి యుండ వచ్చునని లేక త్రిలింగ త్రికళింగ శబ్దముల నుండి తెలుగు శబ్ద ముద్భవించి యుండవచ్చుననియు నన్నయ కాలము నుండి పై మూడు శబ్దములు ఏకాగ్ర బోధకములుగా వాడబడుచున్నట్లు తెలియుచున్నది

2 ద్రావిడ భాషలనగా నేవో తెలివి వానికిగల పరస్పర వంబంద మును తెలుపుము లేక ద్రావిడ భాషలో తెలుగునకు గల స్థానమును నిర్ణయించునది

ప్రాచీన దక్షిణ దేశములో మొదట ద్రావిడుల భాష ఒకటుండెనని క్రమముగా ఆ భాషకు మాండలికములు dialec) ఏర్పడెనని అవియే క్రమముగా) తమిళము 2 మలయాళము 3) తెలుగు 4) కన్నడము 5) తుళు 6) కొడగు అని పేర్లు పెట్టబడె నందుకు ఏదీని నాగరిక ద్రావిడ భాషలందు ఈ ఆరు భాషలు కాక ఇంకొక ఆరు అవాగరిక భాషలు కంపు అవి) తుడ 2) కోట 3) గోడు 4) బోడు 5) ఒరాయను 6) రాజమహలు అనునవి దా కాల్యైలు ఈ భాషల ఏక లక్షణములను కనిపెట్టి వీనికి ద్రావిడ భాషలని నామకరణము చేసిను ~ ~ ద్రావిడ భాషా వ్యాకరణము అను గ్రంథమును హద రచించెను కుమారింభట్టు తన

తల్లిత వార్తికము నందు అంద్ర ద్రావిడ భాషాయామ్ అని యదనా
 దించెను దీనినిబట్టి యా కాలమున నాంధ్రులకు తమిళులకు నొకే భాష
 యుండినట్లు కాల్యైలు గ్రియర్సన్ ఊహించిరి గ్రియర్సన్గారి ఊహ
 ప్రకారము ద్రావిడ భాషలు దక్షిణ హిందూదేశమున నిలిచి ఉత్తర
 భాగమున వ్యాపించి యున్నవి

తమిళ భాష - దీని ప్రాచీన రూపము ద్రవిడము ద్రవిడ
 కల్పము తమిళముగా మారియుండవచ్చునని కాల్యైర్ నాథాంతము తమిళ
 మనగా ఓప కరుణ అను అర్థములుండినట్లు పింగలందై అను నిమిటవు
 నందు కలదు తమిళమున నన్న సారస్వతము చాల ప్రాచీనమైనది
 తమిళ భాషలో సంస్కృత పదములు మిగుల అల్పములుగా నుండును
 తమిళమున వ్రాయబడిన ప్రాచీన గ్రంథము తొల్ కాప్పియము
 ప్రాచీన కాలమున కొన్ని సుప్రసిద్ధ తమిళ గ్రంథములున్నట్లు ఆ గ్రంథ
 మున ప్రమాణము కలదు అగస్త్యుడు అగర్తియము అను వ్యాకరణ
 మను అరవ భాషకు వ్రాసినట్లు కలదు తమిళ వాఙ్మయము క్రిస్తు
 కమునకు ముందే యుద్భవించి చాల ప్రకల్ప కెక్కి యున్నదని చెప్ప
 వచ్చును

మలయాళ భాష - మల యన కొండ యని అర్థము మలయాళ
 మనగా కొండవాడు లేక కొండదేశమని యర్థము ఆళ అనగా
 పాలించు కలిగియుండు ఏలు అను అర్థములు కలవు మలయాళ
 భాష పవీనమనియు అరవము యొక్క మాండలి భేదమే రూపాంతరమై
 యొక శత్రుశంకర భాషారూపమున నేర్పడిదని యనేకమంది యభిప్రాయము
 మలయాళముపై మిగిలిన ద్రావిడభాష లన్నింటికంటె సంస్కృత
 ప్రభావము యెక్కువ పదవ కళాద్వి నండియే గ్రంథములున్నట్లు తెలియు
 చున్నది రామచరితము రామకథాపాట్ల అను గ్రంథములు ప్రాచీన
 మయినవి

కన్నడము - కర్ + నాడు నల్లదేశమని యర్థము (రాజగుండెట్ల).
కరునాడు అనగా ఎత్తయిన ప్రదేశమని కొందరి హిహ కన్నాడు శబ్దము
నకు సంస్కృత రూపమే కర్నాట శబ్దమని శ్రీ సరసింహాచార్యుల గారి
యూహ కన్నడ భాషలో లభించిన గ్రంథములలో ప్రాచీన గ్రంథము
వృషభుంగుని కవిరాజ మార్గ మనునది ఇతడు తొమ్మిదవ శతాబ్దమునకు
బెందినవాడు

తుకుభాష - దీనికి లిపియు వాఙ్మయము లేదు ఇప్పుడు పీఠ
కన్నడ లిపి వాడుచున్నారు తుకు శబ్దమునకు మృదువు అని
అర్థము

కొడగుభాష - దీనికి ప్రాచీన రూపము కుడగు కుడ యేనగా
ప్రాచీన తమిళమున పశ్చిమము అని అర్థము ఇది కన్నడ భాషా భేద
ముగా పరిగణింతురు

తెలుగు - తెలుగునకు తెలుగు తెనుగు అను రెండు రూపములు
కంపు తె + అగు = తెలుగు తె అనగా తెలివి లేకు అను నర్థముతో
వ్రాయబడిన ద్రావిడ భాషలు తెలుగు క్రిలింగ శబ్దము నుండి వచ్చినది
అందురు తేనె + అగు శబ్దముం కూడికవలన తెనుగుశబ్ద మేర్పడినదని
అందురు తేనె వంటి భాషయని దీని అర్థము తెన్ + అగు అనగా
దక్షిణదేశపు భాష అని అర్థము తెలుగునందలి కాసనములు తొమ్మిదవ
శతాబ్దమునకు పూర్వమే కంపు వన్నయ అదికవి మహా భారతము
తొలి గ్రంథము.

ద్రావిడ భాషల పరస్పర సంబంధములు - శ్రీ పూ॥ అంధ్రులు
తెలుగు దేశమును పరిపాలించు కాలమున వారి వ్యవహారిక తమిళ
కర్ణాటక మలయాళ భాషలకును తెలుగునకును స్వరూపమున అన్ని
భేదము కలదు ఈ ద్రావిడ భాషలందు కొన్ని చూపిన లక్షణములు
కంపు.

ప్రాచీన కాలమున నీ భాషలన్నియు - హరింతములు - తరువార
కొన్ని భాషలు అజంతము లైనవి ఈ పద్ధతి తెలుగులో పరిపూర్ణక
పొందినది సంస్కృత-భాషలో లేనివియు నీ ద్రావిడ భాషల కన్నిటి ని
సమానమైన కొన్ని ధ్వని విశేషములు ఈ భాషల ప్రతేకతను తెలుపు
చున్నవి పరుష సరళములైన వర్గాక్షర మార్పులో నీ ద్రావిడ భాష
లన్నింటి యందును నొక విధమైన వైశిష్ట్యము కలదు ద్రావిడ భాషలందు
ఏక వచనము, బహు వచనము అను రెండు వచనములు మాత్రమే గలవు.

నామవాచకములు సర్వనామములు విశేషణములు క్రియలు
మొదలగు అన్నింటియందును అన్ని ద్రావిడ భాషలకును సారూప్యము
కలదు ఈ భాషలయందలి వాక్యనిర్మాణ క్రమము రూప నివృత్తి క్రమ
ములు మాత్రము అభిన్నము ఈ పై విషయములద్వారా ద్రావిడ భాషా
బోధికలు మనకు కనబడుచున్నవి

అనేక సంస్కృత పదములు తెలుగు భాషయందు ప్రవేశించినవి
కాని తెలుగు ప్రత్యేక భాషయే తెలుగు సంస్కృతము నుండి వెలువడిన
దని డా బిలుకూరి నారాయణరావు మొదలగువా రభిప్రాయము వెలి
బుచ్చినను ఇద్దిద్రావిడ భాషా మాండలికమేగాని సంస్కృత భాషతో ఎట్టి
సంబంధము లేనిదని చెప్పవచ్చును

“అంధ్రభాష ద్రావిడ కుటుంబములోనిదే కాని సంస్కృత
జన్యముకాదు” అను వాద మెంతవరకు సత్యము

తెలుగుభాష ద్రావిడ జన్యమా లేక సంస్కృత జన్యమా అను
విషయమున భిన్నాభిప్రాయములున్నవి తమిళము మలయాళము
కన్నడము తెలుగు మన్నగు భాషలు ద్రావిడ కుటుంబమునకు జేరిన
వనియు నెవి కొంతకాలము వరకు కలిసియుండి క్రమముగా విడివడి
ప్రత్యేక పరిణామము నొందినవనియు ఒక పక్షము వారి వాదము - ఇతర

వాదమునకు దా కాల్వైల్ మార్గదర్శకుడు తెలుగు సంస్కృత జన్మ
మనియు బాగుగా విరిశించినచో తెలుగు పదముల్నిటికి సంస్కృతము
నందో ప్రాకృతమునందో మూలరూపములు గోచరించుననియు రెండవ
పక్షము వారి వాదము ఈ వాదమును ప్రతిపాదించినవారు దా చిలుకూరి
నారాయణరావుగారు

తెలుగు ద్రావిడభాషా వర్గములోనిదేయని చరమసద్భావము చేరు
బడినది ఇది సంస్కృత జన్మమనెడి వాదము శాస్త్రీయముగా నిలువదు
సంస్కృత భాషా స్వభావమునకు భిన్నములును ద్రావిడభాషా కుటుంబ
మునకు సాధారణముయిన లక్షణములు మన భాషలో చాల కలవు పుట్టు
కను గూర్చి ఇది ద్రావిడ భాషయే అని అంగీకరింపక తప్పుడు పోషణలో
మాత్రము తెలుగునకు సంస్కృతోపకారమే ఎక్కువ కలిగినది
మన భాష సర్వసంపన్నముగుట సంస్కృత భాషలో పెరుగుటవలననే
సహజముగా ద్రావిడ లక్షణములనుండి సరళమును సుకుమారమును
అయిన తెలుగువాడి కాంక్షముమన సంస్కృత సేవ వలన గా భీర్య
పటుత్వముల నలవ చుకొనినది సంస్కృతములో ఇట్లు క్షీర పీఠ నాయ
ముగ కలిసిపోవు నేర్పు మరి ఏ ఇతర భాషకు కుదిరి యుండదు
సంస్కృత శబ్దములలో ఏవి పనికి వచ్చునో వాదినే ఏరుకొని అవసరమైన
స స్కారములు చేసి తనలో కలిపివేసుకొన్నది ఈ సంస్కృతాంధ్ర
సమన్వయము కాంక్షముమన మూడు నాలుగు శతాబ్దాల పరిశ్రమవల్ల
జరిగినది కాని రెండు భాషల యొక్క మొదటి సమావేశముననే జరగ
లేదు ఈ భాషా సామరస్యము ఆర్య ద్రావిడ సామరస్యములలో
నొక భాగము ఆరు లైన ఉత్తరాది వారికి ద్రావిడులైన దక్షిణాది వారికి
మధ్యగానున్న భూభాగము ఆదికాలము నుండి మన కునికి వట్టిగుటచే
ఆ రెండు జాతుల సాంప్రదాయమును బేరబట్టి వరుసగా ఉండకుండ పాతము
దీని ఆంధ్రత్వమనెడి అస్పృతమును చేసితిమేమో అనిపించును తెలుగులో

దేవ సంస్కృతమునకు పుట్టినింటలేని ఆ సౌందర్యము తెలుగు పలుకుబడి యొక్క సాహచర్యముతో లభించెనని నిస్సందేహముగా చెప్పవచ్చును

తెలుగు భాషకు పున్ని బేకూర్చిన భాషలో సంస్కృతము మొదటిది తత్వము తదృవ రూపమున సంస్కృత పదజాలము తెలుగున ప్రవేశించి దేశ్య పదములతోపాటు తెనుగుదనమును దార్చి ఆంధ్రభాషయు సంస్కృత భాషలై ఉద్భవించి రచనకు ఉచితమైన ద్రవ్యముగా వలెనవలెను సంస్కృతములోని పదములు మనకు సంక్రమించి ఆంధ్రభాషను సుసంపన్నమైన భాషలో ఒకటిగా తీర్చిదిద్దగలిగెను సంస్కృత భాషలోని గాంధీర్య మధుర్యములతోపాటు పాశ్చాత్యము కూడ కొంత ఉన్నది ద్రావిడ కుటుంబములో నుండి వారుబడిన తెలుగు సంస్కృతముతో అధికముగ చెలిమి చేసినను అందలి పాశ్చాత్యము తన కంటకుండ గాంధీర్య మధుర్యములను మాత్రమే జీర్ణము చేసికొని తన సహజ సౌకుమార్యమునకు వన్నె పెట్టుకున్నది

ఈ రెండు వాదములలో దేశమున ద్రావిడ వాదమునకే అధికమయిన ప్రచారమున్నది కాని తెలుగితర దావిడ భాషల నుండి యెప్పటి నుండి ప్రతేక పరిజాతు వికాసముల నంద మొదలిడెనో నిశ్చితముగా జెప్పక కారణములు లేవు

ఈ విషయమున కాల్యైలు గండిజోగి సోమయాజి తూమాటి దోణప్పగార్ల దృక్పథములు పరిశీలించదగిలెను.

సంస్కృతమున లింగము శబ్దమును బట్టియేగాని అర్థమును బట్టిగాదు తెలుగున అర్థమున బట్టి యుండను

2 సంస్కృతమునందు నామమలన్నియు దాదాపు క్రియలకు మూలమైన రాతవుతో నుండి పుట్టినవి కాని తెలుగునందు నామములకు క్రియలకు నొకే మూలరూపము గోచరించును.

3 సంస్కృతమున దీర్ఘసమాస రచన తెలుగునందు అల్పపద సమాస రచనలు గలవు

4 తెలుగున ఉత్తరములు లేవు పైపెచ్చు సంస్కృతమునందు లేని ప్రాస్యములయిన ఎఓచోజల గలవు

5 సంస్కృతమున సంధి పలువిధములు "తెలుగున పూర్వ పరస్వరములకు పరస్పరం బేకాదేకమగుట" సంధి యని చిన్నోయ నిర్వచనము

6 తెలుగు నందలి సంఖ్యా వాచకములు సర్వనామములు పర్య స్వతంత్రములు

7 సంస్కృతమున ఏకవచనము ద్వివచనము బహువచనము అను మూడు వచనములు గలవు తెలుగున ఏకవచనము బహువచనము అను రెండు వచనములు మాత్రమే గలవు

పై కారణములను బట్టి తెలుగు భాష ద్రావిడభాషా మాండలికమే గాని సంస్కృత భాషతో ఎట్టి బంధము జనక స బంధము లేనిదని చెప్ప వచ్చును

పాహిత్యము పారస్పర్యము వాఙ్మయము అను పదములను నిర్వచించి అంత్ర వాఙ్మయము నెన్ని విధములుగా విభజింప నగునో వివరించునది

సాహిత్యము సౌందర్యము వాఙ్మయము అను పదములు మూడును ఇప్పుడు కొంచెం మించుమించుగా సమానార్థకములుగానే వాడబడు చున్నవి కాని సూక్ష్మముగా లోకిలింపినచో కొంత భేదము కనిపించును మూడు పదములలో వాఙ్మయముననది మిగిలికాదనికంటే కొంత విస్తృత మయినది వాగ్రూపమున సర్వమును ఈ జాతికి చెందునని చెప్ప వచ్చును దీనినిబట్టి సంభాషణలు ఉపన్యాసములు గూడ వాఙ్మయ

భాగములుగానే పరిగణించబడియుండును సారస్వతమును పదమింఠ విశంపైనది కాదు లిఖితమైన లేక ముద్రితమైన పదజాలమంతయు ఈ జాతికి చెందును. దానినిబట్టి శాస్త్రగంధములను సైతము సారస్వతమని పిలువవచ్చును సాహిత్యమును పదము రెడింటికంటెను సంకుచితమైనది రసప్రధానములను ఆనంద ప్రధానములగు కావ్యములను మాత్రమే ఈ వాక్యముతో పిలువవచ్చును. ఇట్టి పదములకు అర్థవైశాల్యమున గొంత భేదమున్నను సామాన్య జన వ వహారమున నివి పర్వాయ పదములుగావే వాడబడుచున్నవి

వాఙ్మయ చరిత్రక విషయభూతమైన కావ జ్ఞానంతరు సవి మర ముగా వాక్యానిష్పలెన్నచో కావ్య వరసమునకు సక్రమమైన పద్ధతి వేర్పరచుకొనవలెను వాఙ్మయమును రెండు భాగములుగా విడదీయ వలెను

కాలానుసరణ పద్ధతి 2 తులనాత్మక పద్ధతి

కాలానుసరణ పద్ధతి యనగా కావ ములను కవుల జీవిత కాలానుసారముగా చదువుట. అనగా వాఙ్మయములో మొదటి కవిని గూర్చి చదువుట తరువాత కవులను ఆ వరుసతో ఒక దానివెంట ఒకటి స్వీకరించుట - దీనివలన ఏయే కవుల కావమున పెంపు చెందినదో ఏయే కవుల కావమున క్షీణించెనో తెలిసికొనవచ్చును ఏయే కావమున ఏయే మార్పుల నొందినదో గ్రహి చనగును

2 తులనాత్మక పద్ధతి యనగా సమాన్వదర్శములగు కవులను సమకాలికులైన కవు ను పరస్పరము పోల్చి చూచుచు తారతమ్య నిరూపణ చేయుట వాఙ్మయములో మహాకవులు కొందఱు కావవత్తురు వారినే యుగకర్తలని కళకర్తలని పేర్కొని వారి పేరు మీద ఈ చరిత్రను విభాగములుచేయుటయందును ఈ యుగకర్తల పేరుమీద వాఙ్మయ మును విభాగము చేయుట సమంజసమైన పద్ధతి రాజవంశముల పేరు

మీదను దేశ విభాగముల పేరు మీదను మరికొన్ని ప్రమాణముల పేరు మీదను ఈ విభాగములను చేయవచ్చును గాని మహాకవుల పేరు మీదనే ఆ యుగములను విభజించి ఎలచుట నా యము

రచనా సౌలభ్యమునకై వాఙ్మయ చరిత్రను కొన్ని యుగములుగ విభజించుచుందురు ఈ యుగ విభజనము చేయువట్ల బహువురు పలు మార్గముల నవలంబించి యుండిరి వీరేశలింగం పంతులుగారు కవులను ప్రాచీన కవులు మధ్యకవులు ఆధునిక కవులు అను మూడు భాగములుగా విభజించి వారు రచించినది కవుల చరిత్రయే గాని వాఙ్మయ చరిత్ర కాదు కొందరు దేశమును పరిపాలించిన రాజవంశములను బట్టి వాఙ్మయ యుగములను విభజింతురు దీనిని బట్టి చాళుక్య యుగము రెడ్డిరాజుల యుగము విజయనగర యుగము నాయకరాజ యుగము అంగ్లేయ యుగము ప్రజాయుగములను పేర్లు ఏర్పడెను కొంద జాయాకాంము లందు బయల్పెడదనిన కావ్యప్రక్రియా భేదములను బట్టి యుగ విభజనము కావించుదుర దీనినిబట్టి పురాణ యుగము కావ్య యుగము ప్రబంధ యుగము గద్య గేయ యక్షగాన యుగము ఖండకావ్య యుగము అను యుగములు మఱికొందఱు ప్రసిద్ధికెక్కిన మహాకవుల పేర్లతో యుగములను విలచుచుందురు దీనినిబట్టి నన్నయ యుగము తిక్కన యుగము శ్రీనాథ యుగము మొదలగునవి అందుచే యుగ విభజన మెవ్వరెట్లు చేసినను అది కావ్య బాహుళ్యమును బట్టి చేయబడినదేయని గ్రహింపవలయును

నన్నయకు పూర్వము అజ్ఞాతయుగ మందున్న నన్నయ తరువాతి యుగము పురాణయుగము లేక బాషాంతరీకరణ యుగమని పేర్కొందురు తరువాత కావ్యయుగము ప్రబంధయుగము గద్యగేయ యక్షగానముల యుగమని చెప్పనగును దక్షిణాంధ్రయుగము తరువాత వెక్కు ఖండకావ్యములు గద్య గేయ కావ్యములు నవలంబించు కథలు

నాటకములు రచింపబడ్డవి కవిలా ప్రాధాన్యమును బట్టి దీనిని ఖండ కావ్యముగామని కాని భావకవిలా యుగమనికాని చెప్పవచ్చును

ఆంధ్రకావ పథము తీర్చిన మహాకవి వన్నయభట్ట అని ఆయన భారతము పుట్టినది మొదలు నేదివరకు ఆంధ్రు లెల్లరును అంగీకరించిన చారిత్రకాంశము ఆయనకు పూర్వము ఆంధ్రభాష లేదా ఆంధ్రకవులు లేరా ఆంధ్రకావ్యములు లేవా అనే ప్రశ్నలను పరిశీలన చేసి ఆ కావ్యమునకు ప్రాజ్ఞాన్నయ యుగమని పేర్కొనుట అచారమైనది ఈ చరిత్ర ప్రాజ్ఞాన్నయ యుగముతో ఆరంభమగుచున్నది

ఆచార్య పింగళి లక్ష్మీకాంతంగారు ఆంధ్రవాఙ్మయమును ఈ క్రింది విధముగ విభాగించిరి

ప్రాజ్ఞాన్నయ యుగము	క్రి.శ	000 వఱకు
2 వన్నయ యుగము		000- 00 వఱకు
3 శివకవి యుగము		00- 225
4 తిక్కన యుగము		225- 320
5 ఎఱ్ఱా నగడ యుగము		320- 400
6 శ్రీనాథుని యుగము		400- 500
7 రాయల యుగము		500- 600
8 దక్షిణాంధ్ర యుగము		
లేక	†	600 775
నాయకరాజ యుగము		
9 క్షీణ యుగము		775- 875
10 ఆధునిక యుగము		875-నేదివరకు

ఏ వాఙ్మయమునందలి యుగములనైన ఈ దృష్టితోడనే విభజింపవలయునను నియమము లేదు వాఙ్మయ చరిత్రకారులు తమ యభిరుచిబట్టి సౌకర్యమునకై యేవిధముగానైనను విభజన కావింప వచ్చును

5 మాందలికములన నేమి అవి ఎట్లేర్పడును తెనుగునకు గల ముఖ్య మాందలికముల స్వరూప స్వభావములను వ్రాయుము

మాందలికము లనగా దేశములోని భాగము (మండలము) లని అర్థము ఇప్పుడు మనము రాష్ట్రమును పరిపాలనా సౌలభ్యమునకై జిల్లాలుగా విభజించినాము అట్టి మండలమందు జిల్లా యందు) పలుకబడు భాషా విశేషమే మాందలిక భాష ప్రాచీన కాలమందలి తెలుగు దేశములో వేగినాడు కమ్మనాడు ములకనాడు అను మండలములుండెడివి ఇంగ్లీషు వారి పాలనా సమయమున అవి జిల్లాలుగా విభజింపబడెను

రాష్ట్రమున కొక ప్రధాన భాష యుండును ఆ భాష వేర్వేరు ప్రభావములకులోనై వేర్వేరు విధములుగ పలుకబడుచుండును అంత మాత్రమేగాక సరిహద్దు భూముల భాషలైన అరవము కన్నడము మరాఠీ ఉర్దూ పదములను తమవిగా వాడుకొనుచుండిరి కనుకనే నేటికిని చిత్తూరువారు తెలుగుతోబాటు అరవమును అనంతపురమువారు కన్నడమును రాయచూరు ప్రాంతమువారు మహారాష్ట్రమును ఐరం పురమువారు ఓడ్రమును తెలంగాణా ప్రాంతమువారు ఉర్దూను మాట్లాడ నేర్చియుండురు వారి సంభాషణలో ఆయా భాష పదములు ప్రయోగించు కొనుట జరుగుచున్నది అందుచే ఒక ప్రాంతము 'వారి తెలుగు ఇంకొక ప్రాంతము వారు సులువుగా అర్థము చేసికొనలేకపోవుచున్నారు అందుచే ప్రధాన భాషకంటే భిన్నమైన రూపములు ఈ మండలములందు గోచ రించును సరిహద్దు మండలములందు ఇతర భాషల ప్రభావము సహజము

భాషకు మార్పు సహజము అనేక కారణముల వలన భాషలో మార్పులు ఏర్పడును సాహిత్యస్థితిని పొందిన భాష స్థిరపడును బ్రాహ్మ ణులు మాట్లాడు భాష యొకటిగా నుండును అరాగననే బ్రాహ్మణులు శ్రీమణులు వైశ్యులు కూద్రులు మాట్లాడుకొను భాషలో అనేక భేదములు

గంపు ఇట్టి భేదములన్నియు మాందలికములు స్వల్పభేదమున్నను వీరే మాట్లాడు భాష తెనుగే ఈ భేదములు దేశమునుబట్టిగాక వృత్తులనుబట్టి సంఘమునుబట్టి వచ్చినవి

దక్షిణ హిందూస్థానమున ప్రాచీన కాలమున ద్రావిడ భాష వారు కలో మండెను అద్దాని కాళిలే నేటి అరవము కన్నడము, తెలుగు మలయాళము. ఇవియును మాందలికములే (D a e c) వీనిని ద్రావిడ మాందలికములందురు ఇప్పుడు స్కూలు టిల్లాం తెలుగు రాయంసీమే తెలుగు మద్రాసు తెలుగు తెలంగాణా తెలుగు అనువానిని తెలుగు భాషా మాందలికములని చెప్పవచ్చును అంతేగాక టిల్లా టిల్లాకును గం ఆత్మల్ప మైన యుద్భారణ భేదములు స్వర భేదములు రూప భేదములు కలవు వీటిని మాందలికము లనవచ్చును

మాందలికము యుత్పత్తి - భాషకు వ్రాత సారస్వతము లేనప్పుడు ఉద్భారణయే దానికి ప్రమాణము భాష యుత్పత్తికి మూలము వ్యక్తుల ఉద్భారణ ప్రయత్నమే ఈ ఉద్భారణ వ్యక్తులలో బుట్టి చిన్న చిన్న సంఘములకు ప్రాకుచుండును ఆ సంఘముల యందు గాని ఆ నామముల యందుగాని చెల్లుబాడి కలుగును ఆ ధ్వనులే అనేక ఇతర కారణవలన మార్పు చెందును ఒక పదమునకి భిన్న రూపములు ఏక స్థలమునను భిన్న స్థలములందు ప్రచారమగును లిపిలేని భాషలలో ఈ లక్షణములు గలవు

మాందలిక భేదములు

ఆంధ్రప్రదేశ్ మనందు అనేక మాందలికములు గలవు తెలంగాణా మాందలికమునందు ఉర్దూ పదముల కరియిక ఎక్కువ ఉద్భారణ లోను ఉర్దూ ప్రభావము కలదు. ఉర్దూ పదములు కలిసిన వింత రూప ములును గలవు ఉదా: "గులాబీబ్జీ" విశాఖపట్టణ మండలమున జనులు

మాట్లాడునప్పుడు స్వరవిశేషము గోదావరివారి స్వరవిశేషముతో భేదించును పదస్వరూపమునందును భేదము కలదు విశాఖపట్టణ జిల్లా ప్రాంతమున "గుంట గుంటడు" అను పదములను "బాలిక బాబుడు" అను పదములకు వాడుదురు ఏమివోయ్ అను పకారముతోడి ప్రయోగము లెక్కువ క్రియాపదములందు వస్తాది పోలాది అను దీర్ఘములతోడి రూపములు గలవు గోదావరి జిల్లాలో ఉంటుంది వస్తుంది అను ప్రయోగములు ఏమిటి ఏంటి ఏటి అను ప్రశ్నార్థకములు ఏమి ఐదులు వాడుదురు గుంటూరు జిల్లాలో ఉండద్ది వచ్చుద్ది అను రూపములు కలవు ఉండును వచ్చునను మాటలకు వాడుదురు వస్తాను పోతాను అని గుంటూరు జిల్లాలోను "వస్తా పోతా"ని గోదావరి జిల్లాలోను వచ్చిండు పోయిండు అని తెలంగాణలో వచ్చినాడు పోయినాడు అను మాటలకు వాడుదురు

ఉన్నది అను రూపము వివిధ మాండలికములలో ఉంది ఉండింది ఉన్నాది మున్నగు విధములుగా మారును

ఇవిగాక ఇతర రాష్ట్రములందు తెలుగువారు మాట్లాడు భాష కందు అందు ఆయా రాష్ట్ర భాషల ప్రభావము పొచ్చుగా నురిడును సింహళములోని సాలెవృత్తివారు ఇప్పటికి తెలుగు మాట్లాడదరు అది మనకు అంత సులువుగా అర్థముకాదు ఏమనగా దానిలో సింహళ భాష తమిళ భాషాపదములు విరివిగా నుండును

గ్రీయర్స్ ను లింగ్విస్ట్ సర్వే (Linguistic Survey) యందు తెలుగు మాండలికములను గూర్చి పేర్కొనెను. దాందా జిల్లాలోని కోమట్ల (తెలుగువారు) వాడు భాషకు కొంతావు అను పేరు గలదు బెల్గాము జిల్లాలోని తెలుగువారు దాసరి అనియు బేదాడి అనియు

రెండు మాందలికములను వాడుదురు బొంబాయినందలి ప్రవాసాంధ్రుల
కామ్య యని పదదీ అను మాందలికములను వాడుదురు

ఈ రోజులలో వార్తాపత్రికలు ఆకాశవాణి చలనచిత్రముల
ప్రభావమున మాందలికములు క్రమక్రమముగా సన్నగిల్లిపోయి బాషైక ము
కలుగుచున్నది మరియు రాకపోకల సౌకర్యములు బాగుగా ఏర్పడుటచే
ఉచ్చారణనుబట్టి ఎవ్వరేమందంఘవారో చెప్ప అవకాశము ముందుకందె
ఇప్పుడు తగ్గినది

ఆంధ్ర పదేకమునకు ప్రాచారాబాదు రాజరానిగా జేసికొన్న ఎదమ
అన్ని తెలుగు తిల్లాంపాదు ప్రభుత్వోద్యోగనిమిత్తమో వాపారనిమిత్తమో
విద్యనిమిత్తమో ఇక్కడ కలసి నిలసిండుటచేత మా దలిక ప్రభావము
సన్నగిల్లినది దీని ప్రభావమున ప్రాచారాబాదు వారి తెలుగు ఉచ్చారణలో
కూడ ఇప్పుడు మార్పు కావవస్తుంది అంతమౌత్రమేక ఇక్కడఉన్న
ముస్లింలు స్వచ్ఛముగా తెలుగు మాట్లాడు గోదావరి కృష్ణా గుంటూరు
తిల్లాంపాదిలో స్నేహము చేయుటవలన మంచి తెలుగు మాట్లాడుటకు
అవకాశము లభించినది ఈ సందర్భములో ప్రాచారాబాదులో జరిగిన
ప్రపంచ తెలుగు మహాసభలు కూడ దోహదము చేసినవి

6 భాషలను కుటుంబములుగా విభజించుటవలన కలుగు ప్రయో
జనములు తెలిపి వీని వర్గీకరణ విషయమున భాషాశాస్త్రీలవ
లంబించవలసిన పద్ధతులను తెలుపుము

మానవజాతి విస్తరించినకొంది భాషలు కూడ విస్తరించినవి భాషా
శాస్త్రీల పరిగణనమునుబట్టి ప్రపంచము మొత్తము మీద 2798 భాషలు
కలవు భాషల యొక్క రూపమునుబట్టిగాని, పుట్టాకనుబట్టిగాని పరస్పర
సంబంధమును స్థాపించుటకు అవకాశము కలదు

భారత దేశ భాషలన్నింటిని అయిదు కుటుంబములుగా విభజింప
వచ్చును.

అర్థ కటుంబము 2 ద్రావిడ కటుంబము 3 ఏకాక్షర
కటుంబము 4 అస్త్రిక్ కటుంబము 5 అస్త్రిత సమదాయము
ఈ భారతీయ కటుంబమునకు చెందిన భాషలన్నియు సంస్కృత
ప్రాకృతముల నుండి యుద్భవించినవే

ద్రావిడ భాష వర్గములుగా విభజింపవచ్చును ఈ ద్రావిడ
భాషలను పదికోట్ల మందికి పైగా మాట్లాడుచున్నారు

దక్షిణాది వర్గము 2 ఆంధ్ర వర్గము 3 మధ్య వర్గము
4 దివరి వర్గము

దక్షిణాది వర్గము :- ప్రాచీన ద్రావిడ భాషయగు తమిళము
తరువాత మలయాళము కన్నడము తుళు కొడగు భాషలు ఈ వర్గమునకు
చెందినవి

2 ఆంధ్ర వర్గము - తెలుగు భాష కేవలము ఆంధ్రప్రదేశములోనే
గాక మైసూరు బొంబాయి మధ్య ప్రదేశములలో గూడ ప్రబలముగానే
కనిపించును ద్రావిడ భాష మాటలాడు వారిలో తెలుగు మాటలాడువారే
ఎక్కువ ఇందు సంస్కృత పదములు దేశీయ పదములతో సమానముగ
సమన్వయమై ఆజంతమువలన బ్రాహ్మమై It is an off the East అను
గౌరవమునకు పాత్రమైనది

3 మధ్య వర్గము - గోండ్ కుజి కురుఖ్, ఒరావోస్ ఈ
వర్గమునకు చెందినవి ఈ భాషలను ఎక్కువగా కొండ ప్రాంతమువారు
మాట్లాడుదురు. ఈ భాషలకు తెలుగు భాషతో మిక్కిలి పామ్యము
కనిపించును

4 దివరి వర్గము - బ్రాహుయీ భాష ఈ వర్గమునకు చెందినది.
ఇది ఉత్తర ప్రాంతములోని బెయాచీ, పిందీ భాషలవలె మండును దీని
వలన ద్రావిడులు ఒకప్పుడు భారతదేశమంతయు వ్యాపించియుండినవి
యెప్పవచ్చును.

ఒకే కటుంబమునకు చెందిన భాషలలోనే ఒకే పదము చిన్నచిన్న మార్పులతో వేర్వేరు రూపములలో కలపవచ్చును భాషలను కటుంబములలో విభజించుట వలన అనేకత్వమునందలి ఏకత్వము సాధింపవచ్చును భాషావేత్తలు భాషయందుగల పదములను బట్టియు వాక్యమునందలి వాని స్థానమును బట్టియు వర్గీకరణము చేయుదురు ఇది భాషాస్వభావము ననుసరించియు, - నితర భాషల సామ్యమునగాని, విభిన్నతయనుమత్యతలేకగాని భిన్నరూపము లేర్పడును ఒక మనుష్యుడు భారతీయోపన కౌమార్యాదస్థులను పొందనట్లు భాషలు అనేక దశలు పొందును భాషావ్యభాషమునుబట్టి యట్టి యవస్థలు మూడు.

1) విశ్లేషణాత్మకము 2) సంయోగాత్మకము 3) ప్రత్యయాత్మకములు

1) విశ్లేషణాత్మకము - ఈ అవస్థయందు పదములు స్వతంత్రములయి - మారుపదక యితరములను కలియక కూర్చుండి చుండును "మామిడి పండు నీవు చూడు" అను వాక మున చాలుగు పదములు కలవు ఈ పదములనే మార్చి పండు మామిడి చూడు నీవు అనునప్పుడు అర్థము వేరుగదా! - మామిడి పండు అనిన నొక యర్థము పండు మామిడి అనిన వేరొక యర్థము వచ్చును దీనిని బట్టి వాక్యములో ఒక పదమే స్థానమును బట్టి భిన్నభిన్న వర్గమున చేరుచున్నది. పైపెన్నియు లింగ విభక్తి కూన్యములగు అవ్యయములే. ఇది విశ్లేషణాత్మకావస్థ.

2) సంయోగాత్మకావస్థ - తెలుగు భాషలో ఇట్టి లక్షణములు - గలవు ఇందు పదములు ఒకటి రెండు ముడు మాత్రమే యక్షరములు కలిసియుండి గొలుసుకొక్కములవలె ఒకదానికొకటి చేర్చబడి వాక్యములు సమాసములు ఏర్పడుచుండును

3) ప్రత్యయాత్మక భాష - సంస్కృత భాష ఈ వర్గమందు జేరును స్వతంత్ర ప్రయోగమునకు అనర్హమైన పదములు ప్రక్కన

'జేర్పబడుట చేతనే అర్థవంతములగు ప్రత్యయములగును ఈ ప్రత్యయము చేర్పబడినప్పుడు పదములు వాక్యాధికము నేర్పడుచుండును. అంగ భాషలో కనపించు "n ou of" మొదలగునవి విభక్త్యర్థాధి దాయకములైన అవ్యయములే

ఒక భాషయందే ఒకటిగాని యగ్నియుగాని యీ యవస్థలు కన బడుచుండును తినవలయును తిన + వలయు + తిను ఇది సంయో గాత్మకావస్థలోని రూపము కాలక్రమమున తినాలెను తినారిగా మాపాంతరము పొందినది తిన + అలి అరు విభజనను పొంది తినాలి శ్లోఠారి అను రూపములు కలిగినవి అలి ప్రత్యయముమైనది

ఒక భాషలోని పదములను విభజి చి విశీకరించినప్పుడు ఆ భాష యొక్క అవస్థను అందలి రచనా ప్రణాళికను పరిశీలించి పదజాతుల నేర్పరుపవలెను సంస్కృత భాషలో పదములు నల్లు విధములని యానుస్కడు చెప్పెను నామము 2 అభ్యుదయము క్రియ 3 ఉప సర్గములు 4 నిపాతలు 5 ర్మ పవచర్యము అమిదపదని కొందరు చెప్పిరి

నామాభ్యుదయములయందు అనగా నామములు క్రియలందు ప్రకృతి ప్రత్యయ విభాగము స్పష్టముగా కనబడును రావ అను శబ్దమున రామ యననది ప్రకృతి " " విభక్తి కరోతి యను క్రియా రూపమున కృ అను రాకుపు ప్రకృతి "తి" ప్రత్యయము ఉప సర్గములు క్రియలకు ముందు చేర్చబడి యీ క్రియలకు అర్థ విశేషము నిచ్చును వీనివలన రాకుపు యొక్క అర్థము మారును "హృ" రాకుపునకు వాచించుట అని అర్థము "హృ" నుండి యేర్పడినది హారము దీని కుపసర్గలుగా ప్రహారము = దెబ్బ విహారము = విహ రించుట అను రూపములు కల్గివి నిపాతములను "దాడు"ని పాణిని

విపాకములకు స్వతంత్రార్థము కలదనెను “అతి” “అను” “అతి”
మొదలగునవి కర్మ ప్రపదనీయములు రూపమున నుపవర్గములే గాని
స్వభావమున తిన్నములు

తొల్కొప్పియనవారు స్థంస్కృత వ్యాకరణము ననుసరించి
అరవ పదములు నాలుగు తాతులనిరి పెయర్ (నామము విన్య (క్రియ)
‘జైవ్యస్థైర్య’ తరిచ్చోర్ అనునవి కన్నడ భాషా పదములను నాగవర్మ
తన కర్ణాట భాషా భూషణమున నామము సర్వనామము తత్వా
తము అన్వయము సిపాతులు అని ఐదు తాతులుగా పదములు విభ
జించెను

ఇక తెలుగు భాషలో పద విభజనపై విభాగము గాలేదు ఆంధ్ర
కబ్బి దింతుమణి ప్రకారము స జ్ఞా పరిచ్ఛేదములో ప్రతిపాకము =
నామము క్రియ = తాతులు స్వతంత్ర యము = వర్తకము అని తెలుపబడి
నవి అంతేగాని భాషా గతి భిన్నములను విభజించు నభిప్రాయమే లేదు
భాగవ్యాకరణములో గూడ లేదు ప్రౌఠవ్యాకర్త మాత్రము పదములు
నామములు క్రియలు అన్వయములు అని మూడ విధములుగా సూత్రించి
విభజించెను

తొల్కొప్పియనవారు యాస్కని నిరుక్తమును అదర్శముగా
కొవగా ఆంధ్ర కర్ణాటలు పాణినీయము సిద్ధాంత కౌముది ప్రాకృత
వ్యాకరణముల ననుసరించిరి

నవ్యాంధ్ర వ్యాకరణములందు ఆంగ్ల వాకరణ విభజన మర్యాద
వలన ననేకము లయిన పద విభజనములు బయలుదేరినవి

భారత పశుశ్రమ పక్షనాలుగు భాషలను మాత్రమే ప్రాంతీయ
భాషలుగా గుర్తించెను ఈ భాషలో మ చి సాహిత్యము కలదు ఈ
భాషల వై విధ్యము భారతదేశమును కేంద్ర మొక దేశముగా కాక విభిన్నముగా
నిరూపించుచున్నది

7 భాషా దృష్టి ననుసరించి తెలుగు విభక్తులను పరిశీలింపుము
సంస్కృత విధానము ననుసరించి తెలుగున ఏడు విభక్తులు
కలవు

దు ము వు	ప్రథమా విభక్తి
2 ని ను ల కూర్చి గురించి	ద్వితీయా విభక్తి
3 చేర చే తోడ తొ	తృతీయా విభక్తి
4 కొఱకు కై	చతుర్థి విభక్తి
5 వలన కంటె, పట్టి	పంచమి విభక్తి
6 కి కు యొక్క లో లోపల	షష్ఠి విభక్తి
7 అందు న	సప్తమి విభక్తి

ఓ ఓరి ఓయి ఓనీ అను వాటిని సంబోధనా ప్రథమా విభక్తి
అని ఎరిమిదవ విభక్తిగా కొందరు పరిగణించిరి నిజమునకు ఈ విభక్తి
విధానము తెలుగునకు సరిపడదు

ఇందు దు ము వు లు అను ప్రథమా విభక్తియు ని ను
ల కి కు న్ అను పదింటిచే పతయములని చెప్పబడుచును వీనిలో
వి ను న్ అను మూడు న కారముయొక్క భిన్నరూపములే అట్లే కి కు
యనునవి యభిన్నములు ల యనునది లు ప్రత్యయ వికారము
అప్పుడు ప్రత్యయము లనదగినవి "దు ము వు లు ను కు" అను
అంటినే చెప్పవలెను

ప్రథమా విభక్తి : "దు ము వు లు" ప్రథమా విభక్తి
ప్రత్యయములని యాంధ్ర వ్యాకరణములన్నియు సంగీకరించినవి
దు ము వు ఏక వచనము లు బహువచనము ఇవి ముఖ్యముగా
తత్వము ప్రకరణమునకు పనికివచ్చును

దు ప్రత్యయ చరిత్ర - పూర్వ శాసనములోని స్తు శబ్దము
అవగా వాస్తు పీస్తు అనునవి వాడు ఏడు గా ఏర్పడెను

ము ప్రత్యయ చరిత్ర - శాసనములందు పట్టణము వక్రము
పదములు కనిపించును. నపుంసక తుల్యములపై ము వర్ణము తెలుగున
వచ్చును భిత్తములయిన జ్ఞానము మొదలగు పదములు తెలుగునకు
వచ్చునపుడు జ్ఞానము గా మారును

పు ప్రత్యయ చరిత్ర - ఉకారాంతములైన సంస్కృత శబ్దముల
పైన ఈ పు ప్రత్యయము వచ్చును శ్రావణము అను పుష్కరపాత
ముగు వాదకము కలదు ఇతర విభక్తులు పరమగునప్పుడు పుష్కరము
లోపించినను లోపించవచ్చును ఉదా అవు + లు = అవులు అలు

లు ప్రత్యయ చరిత్ర - శాసనములందు సంవత్సరములకు
రాజుల మొదలగు శబ్దములకుట్టి లు ల్ తు ల్ అను నాలుగు రూప
ములు వచ్చెను లు వర్ణము లహవచనముని చిన్నయసూరి సూచించెను
నన్నయ భారతమునందును చింతామణి యందును లు లహవచన
ప్రత్యయములు

ద్వితీయా విభక్తి - కర్మకు ద్వితీయా ప్రత్యయము వచ్చును
పు కారము ఇ కారము మీద వచ్చినచో స్వరాకర్షణమువలన ని గా
మారును హరి + ను = హరిని ల కూర్చి గురించి అను వాదని
గుర్చి పరస్మై చిన్నయసూరి తలపెట్టలేదు కూడు అను భావు
ప్రేరణార్థక రూపము కూర్చు

తృతీయా విభక్తి - చేత తోడ పదములేకాని ప్రత్యయములు
కావు చేయి అను బింబ విభక్తిక శబ్దమునకు అన్ శబ్దము చేరి చేతన్
యగును చే అను దానికి స్వతంత్ర శబ్దప్రయోగములు కలవు కావున
చేత తోడ స్వతంత్ర శబ్దములే

చతుర్థి విభక్తి - కోఱు స్వతంత్ర శబ్దము కై అనునది
కయి యొక్క రూపాంశము కు + అయి అనువాని కూడిక - కు

అనునది ప్రతయరూపము తమిళ మళయాలములకు అనునది
చతు విధ ప్రతయము

ప చమివిధ వలన క దె పట్టి ఈ మూడు ప్రతయములు
పట్టి పట్టి యనగా గ్రహించి యని యరము ఇది స్వతంత్ర ఖము వల
నన్ + ఉండి అనగా ప్రక్కను ఉడి అని అరము క దె అనునది
అనుచిత విభాగమువలన నేర్పడిన ప్రతయము నాకు + ఆ ది + ఏన్

పశీ విధ కు కన్ యొక్క లోపం అనవి ప్రత
యములు కు లకు ఆభేదముకు కు ప్రతయము యొక్క అను
నది శేష యగునని చితావడి కే న ప్రతయములందు
యొక్కను గు చి యెప్పుడు ఉదాహరణము ఇవ్వలేదు లోపం అనగా
అ తర్వాగమని అరము ఆ ద లోపం క ప్పడు పెద ఆ ఇద్ద లో
క ప్పడు పెద లోపం లో భేదమేమియు ల

సప్తమీ విధ అ చూ న సప్తమీ లోప ప్రయములు
అ చు అనునది సంవాద దీని అవయవని వైయాకరణులు
చెప్పదురు అ చున అ చుచేత మొదలగు రూప లు వాడుకలో గలవు
న అనునది అన్ క దె వేరు కాదు అ చున ను డి వచ్చినది
అన్ + దు = అ చు అగును ఇదియు స్వతంత్ర శబ్దమే

తెనుగు న్నగ భాషందు ప్రథమాధ మొదలగు వానిని
వాడుడురు అరవమున దు వీనినే అనునది చి వాడుచున్నారో తెలుగున
విధ ప్రతయము లనదగినవి ఆరుగానే కచ్చట్టుచున్నవి

దు, మి, పు, లు, ను, కు, అరు, ఆ, ది, నే చెప్పులెను

8 తెనుగు భాషయ దలి స చి వర్తమానమును స్వభావమును
తెలుపుము

స థియను పదము స స్క తము ను డియే తెనుగునకు వచ్చినది
స థి యనగా కూడిక లేక చే యను భావము స స్క తవైయాక
రణులు రెండక్షరముల స్వచ్ఛరించినపుడు అర్థమాత్రాకమయిన కాలము
క దె నధిక వ వధానము లేకు డుట స హిత అని

అంధ్ర భాషా భూషణకర్త కేశన "మొదలిపదము చివ వర్ణము
తరువాత పదము మొదటి వర్ణముతో కలియుట స థి" అనెను పెదనయ్య
అట్లే చెప్పె ను కాని ఆ లక్షణము మ డి "పూ ఎరస రములొను
పరస్పర బేకాభేదమగుట స థి" యని పరవస్తు చిన్నయనూ నిర్వచ
నము పదములను కలుపక మాట్లాడుట సహజముకాదు "వాడు ఎక్కడ"
అని యుచ్చ చుట తక్కువ వాడెక్కడ అనియే పలుకుదురు

స థికార ము లేర్పడుటకు రె డు కార గులు కలవు

ప్రక రి భావ నివారణము సమీ రణము

ప్రక రి భావ మ గా అచ్చులను హలులను పద విభజన
మున నేర్ప న కాని అదే వాయుట ఇది స్వాభావికమైనది కాదు
రె డచ్చులను కూర్చక ఉచ్చ చుట కష్టము రె ము పదములను
సమీక చి పలుకుట ఉచ్చారణ సౌలభ యునకే ఈ రెండు హేతువుల
వలననే స థి ఏర్పడినది

సంస్కృ తమున ను డు స థి విధానము వేరు ౨ దలి గుణవ ది
యణాదేక స ర్థ దీర్ఘ స థులు తెలుగు భాషా సా ప్రచారయములకు
లిన్నములు పూర్వపదమ దలి తుది వర్ణనము పరపదమ దలి తొలి
వర్ణనమును సన్నికర్ష పొందినప్పుడ రె డి డి ఒకటైగా పరపదాది
వర్ణము నిలుచుట స థి దీనినే పరహాస స థి అ డురు

ఆంధ్ర భాషా భూషణకర్త యగు కేశన

"మొదలి పదము తుది వర్ణము

వదలక పై పదము మొదలి వర్ణము తోడ
 గదియగ స ధులు నాదగు
 విదితపు దత ధులెల్ల వి తు దగన్
 అని స ది లక్షణములను చెప్పెను
 అప్రకవి స ది లక్షణము ని తక దె ఎకదముగా తెలిపెను
 "ఎచట స దిగలుగు నచట బూర్వపదా త
 హల్లాతోడ గూడినది స రము
 లోముగ నొస ప్త యాపొల్లుతి మీది
 యక్షర బు గూర్చయె స ది "

తెలుగులోని ప్రథమా విభక్తిలోని పత యములగు ధు ము షీ
 లు లోని ఉకారా తము వలన ఉకారస ది ఏర్పడెను ఇది నిశ స ది
 ఇకారస ది ఉకా స దిలె నిత ముగా లేదు రణము ఉకారా తమున
 గం శబ్దములు ఇకారా తశబ్దములక దె ఎక్కువ కొన్ని మారులు సంది
 కలుగును ఒప్పుడు కలుగదు యికారమునకు స ది లేదని చిన్నయ
 సూ యు యధ్యక్షుడును నిషేధి ల ఇకారస ది ప్రయోగములన్నియు
 కాల మమున నేర్పడి వి స దిగం రూపములకొక యరమును స ది
 లేని రూపములకొక యరమును ఎచు చిన్నవి దొడమ్మ యనగా తల్లి
 అక్క దొడయమ్మ అనగా ఉదారబుద్ధిగల స్త్రీ

ప్రథమ మీది పరుషములకు గనడదవలు బహుళముగా నగునని
 పరవస్తు చిన్నయనూరి తన బారి వా రణము లో రు చెను ద్వంద్వ
 సమానములలోని బరుషములకును శునదదవలు చ్చున్న యు చెప్పెను
 కచటతప లకు గణదదవి లను గనదదవ లను ఆదేశమగుట
 ప్రక తి నివారణలు ఎర్థ నమీ రణము అను రె డు వదతుల ద్వారా
 జరుగుచున్నది స దియ దు దృతమునకు పరముగానున్న కచటతప లు
 గణదదవి లగుట సత ము

తెలుగునందు పదములు సాధారణముగా ఉద తములు ఇద తములు
అద తములు అని మూడు విధములుగా ను దును ఏకారా తములును
ఓకారా తములును ఆకృరా తములు గలవు గాని స లో తక్కువ

స డి విషయమున స స్కృతమున దలి స ధుంకు ద్రావిడ
భాషలయందలి స ధుంకు సంభ ధము లేదు స స్కృత స దులైన
యడాదేశ గుణవ డి స ధులు ద్రావిడ భాషల స్వభావమున లేనివి
తెలుగు స యోగాత కమైన భాష

స స్కృత స ధుంకు తెలుగు స ధుంకు ఈ ద్రి ఉదాహర
ణము లివ్వబడినవి

	ముని + ఇ ద్రుడు	= మునీ ద్రుడు	స స్కృ త స డి
2	చేసి + ఇచ్చెను	= చేసియిచ్చెను	తెలుగు స డి
	గురు + ఉపదేశము	= గురుపదేశము	స స్కృ త స డి
	వారు + ఉండిరి	= వారు డిరి	తెలుగు స డి
	నమో + అస్తు	= నమోస్తు	స స్కృ త స డి
	ఏమో + అనెను	= ఏమోయనెను	తెలుగు స డి
7	ముని + అశ్రమము	= మునా శ్రమము	స స్కృ త స డి
8	ముని + అనుమతి	= మునియనుమతి	తెలుగు స
	గురు + ఆజ్ఞ	= గుర్వాజ్ఞ	స స్కృ త
	గురు + అనతి	= గురువానతి	తెలుగు స

ఇట్లే పూర్వ పరసాసములందలి వర్ణముల దు సామామున్నప్పుడు
కూడ సంస్కృ త స డి విధానమొక విధముగను తెలుగు సల
విధానము మరొక విధముగను సాగినవి దీనినిబట్టి స డి విషయము
విషయమున ద్రావిడ భాషలకును స స్కృ త భాషలకును ఏ మూతము
స బంధము లేదని స్పష్టమైనది

9 ద్రావిడభాషలోని లింగవచన తులను నమీక్షించుము

లింగ విభాగము రెండు మార్ముల ననుసరించి యున్నది

పాతాళిక లింగ విధానము 2 లోక లింగ విధానము ఇది పాతాళిక లింగవిధానము రాముడు అను పురుష వస్తుని బోధించు "రామ" అను శబ్దము జడవాచకమగు వక్షశబ్దము శ్రీవాచకమగు దాదా శబ్దము ఈ మూడు శబ్దములును పులింగ శబ్దములుగనే నిర్ణయించబడినవి

కాని ద్రావిడ భాషలందలి లింగవిభాగము అర్థప్రధానము కలిగి యున్నది ఈ లింగములు మూడు విధములుగా విభాగింపబడెను

పులింగము 2 శ్రీలింగము నపునక లింగము తెలుగునందు లింగమును పేరు వాదన వచనము అని వాడుదురు దేవమనుష్య రాక్షసాది జాతులను చెందిన పురుష వస్తుని బోధించునది మహద్వాచకము మిగిలినది అహమదాచకము అనగా ఇందు శ్రీలు పశుపక్షాదులు జడములు కూడ చేరును ఈ మహద్వాచకమును దిశ్రీలను వేరుపరచి ప్రతేకముగా మహాలీవాచకములుగా వాని పరిగణించిరి

అరమున లింగములు రు విధములు ఉన్నత జాతి చెందిన శబ్దములు ఉదర్ డై టి మొదలది కాని జాతి జీవమున్నను లేకున్నను రెండవ జాతి చెందును దాని పేరు అపిడై ఉయర్ తిడైలోనే పులింగ శ్రీలింగ భేదము కందు అదియు ఏకవచనము నందు మూత్రమే ఐహువచనమునందు అట్టి భేదములేద

కన్నడమున లింగము అరము నాశ్రయించినదే గాని ఖము నాశ్రయించినది కాదని కేరాజు చెప్పుచున్నాడు తెలుగు వలెనే కన్నడములో పులింగములు శ్రీలింగములు నపునక లింగములు కంపు

తెలుగు భాషలో కొరత భేదమున్నది లింగములను వచనముల దురు నన్నయకాంమున దు శ్రీ పశు జడవాచకములు అమహత్తులు మిగిలినవి మహత్తులని చింతామణి చెప్పుచున్నది ఉదాహరణకు సర మంచిది గుఱ్ఱము మ చిది

అన్న అక్క అమ్మ రెడి చెట్టు తల్లి మొదలగు వచనములు లింగ తోధక ప్రత యములు లేకయే వాడబడుచున్నవి

ఆడ మగ అను కల్పములను ము దు తేర్చుటచేత లింగ భేదము కలుగుచున్నది ఉదాహరణ మగ మనిషి ఆడ మనిషి

కాదు గాదు ఈదు వాడు అనునవి పురుష వచనములుగాను కత్తె కత్తిరు త అది అలు అను వి శ్రీ వాచకములుగాను ఉన్నవి ఉదా అంకాదు అ దగాదు మాయలవాడు

ఆటకత్తె పని ర్తియ బోయత ఆడది దీరురాలు

ప్రాచీన ద్రావిడమున లింగతోధక ప్రణా క లేదు కాం కమమున శ్రీ పురుష వాచక ప్రత యములు పదముల చివరచే లింగభేదమును జూపుచున్నవి

వచనము

స స్కృతమున ఏకవచనము ద్వివచనము బహువచనమును మూడు వచనములు కలవు జటలుగా నున్న పదములు హస్తములు పాదములు నేత్రములు ద పతులు మొదలగు వానినిబట్టి ద్వివచన మేర్పడియుండవచ్చును

ద్రావిడ భాషల దు రె డు వచనములే గలవు. కొడగు భాషలో బహువచన ప్రత యమే లేదు తుళుభాషలో సర్వనామములు ధ్రయలకు మాత్రవే బహువచన రూపములు గలవు ప్రాచీన కాంమున ఏక బహు వచనముల కొక్కదే రూపము డి యుండును తరువాత రెండుగా మారి యుండవచ్చును.

తెలుగున యి ఎర్థములు బహువచనమని నూ నూచి చెను నేడు
లు బహువచన ప్రత యముగా నున్నది ప్రాచీన శాసనముల దు లు
ర్ కు ి అను ప్రత యములు కలవు కు ి అనునవేలు ర్ గా
మా నవి ద్రావిడ భాషలో ి బహువచనము అదియే ర్ గా మారినది
నన్నయ కాలమున కేలు వర్తము బహువచన ప్రత యముగ నరపడినది

నన్నయ కాలమునకు ముందుకు వెనుకకు ధ్వ వర్ణా ర రూపములు
గలవు ి గ్రద్ధు ఎ గిలి ఎ గి ధ్వ అవి తరువాత కు లు వర్ణా ర
రములుగాను మా నవి రు ఎర్థమును రి కారసానమున కొన్ని సందర్భ
ములలో ఎన్నయనూ విధి చెను బాలు + లు = బాలురు ఇప్పుడు
మనము రు యి ఎర్థము ను వా రణ విధిచే విధి ఎనప్పుడు మాత్రము
బహువచనముగా గ్రహి చుచున్నాము

0 తెలుగు భాషలోని విశేషణ రూపము లేర్పడు పద్ధతులు వివ
రించునది

విశేషణము అనగా విశేషి చు ి అని అరము ఈ శబ్దము
సంస్కృతము నుండి ఎచ్చిరది ఒక శబ్దమున తెలియబడు పదము న త
క దె స్పష్టపరచి తెలియజేయున విశేషణము ఉదా తెల్లని ఆవు ఆవు
శబ్దములన నెట్టి గోవునునను తెలుపబడుచుండగ తెల్ల అను శబ్దమును
ము దు జేర్చుటచేత నితర పద్ధతులు గల ఆవులు తొంగింపబడి తెల్లని
ఆవే గ్రహింపబడుచున్నది

విశేషణములు మూడు విధములు

వ్యావర్తకము 2 విధేయ విషయము 3 సదేయ విశేషము

ఇట్టి విధ నము అరమాత్రమునబట్టి మాత్రమేగాక శబ్ద స్వరూప
మును వేర్వేయు పదయోజనా పద్ధతినబట్టియు ఏర్పడును ద్రావిడ భాషల
యందు విశేషణములకు ప్రతే కముగా లింగ వచనములు లేవు. గుణమును

గాని జాలినిగాని క్రయనుగాని ద్రవమునుగాని సఖనుగాని
సజ్జనుగాని తెల్పు శబ్దము నామవాచకములకు ముడు నిలుచును
సానమును బట్టియే వీని తర శబ్దములతో సఖధర్మేర్పడి విశేషణత్యము
కలుగును మాటలను అనునప్పుడు మాట యనునది విశేషణమై తీసి
విశేష మగును తెలుగు శబ్దములలోని ము వర్ణకా తములకు ప్రతేక
ముగా విశేషణ తత్యము లేదు అందము, మొగము అందపు మొగము
ము వర్ణకము పు పులుగా మారును

తెలుగు భాషలో ఒక పదమును విశేషణమనియు విశేష మనియు
వేరుపరచియు చుట భాషా సా ప్రదాయ విరుద్ధము

విశేషణములను మూల భాగములుగా విభజి పవచ్చును

సఖా వాచకములు నిరేక్క విశేషణములు కి యా
విశేషణములు

సఖా వాచకములు ద్రావణ భాషల దు సఖా వాచక
ములు విశేషణములగును విశేష ములుగను నుడును తెలుగున దు
మాత్రము సస్కృతములె సామామును స పాది చుకొన్నది మహా
దరకమలొక విధముగను అహవదర ములొక విధముగ నుండును
ఉదా రెండు గుఱ్ఱములు ఇదర పురుషులు ఒకటి ను డి పది న ఖిల
వరకు నామ వాచకము ము దున్నచో సఖా విశేషణములగును
సఖా వాచకములని కూడ అ దురు సఖా వాచకములు శౌన్దర్య త్ర
వలు విశేషణములే ప్రధాన రూపములుగా ను డును ఉదా మూడవ
వాడు సాధారణముగా సఖా వాచకము విశేషణముగను విశేష ముగ
గూడ ప్రయోగి పబడును. సఖా గణనము తెలుగున మొదట పెద
సానమును డి ఒకట్ల సానమునకు వచ్చుచుండగ స స్కృతమున ఒకట్ల
సానమునుండి పెద స్థానమునకు వెళ్ళును ఉదా తెలుగులో పదునొకటి
స స్కృ తమున ఏకాదశ

2 నిరౌత్థక విశేషములు ఆ ఈ ఏ అను మూడు సర్వ నామములను త్రికములని ఆ దుము ఉదా ఆ చెట్టు ఈ పుట్టి ఏ గట్టు మున్నగు విధముగా నున్న రూపము న దలి త్రికమును సులభముగా గుర్తు పట్టవచ్చును ఆ అనునది దూర ప్రదేశము ఈ యనునది సన్నిహిత ప్రదేశమును నిరూపించును ఏ ప్రశ్నను నిరూపించును ఇవి యిక్కడ విశేషణ ధర్మమును నిర్వహించుచున్నవనుట నిరీ వాదము కాలెలు నిరౌత్థక వర్తములను హ్రస్వములుగ నిర్ణయిచుకొనెను మొత్తము మీద సర్వనామములై పెక్కు సర్వనామ రూపములకు మూల భూతములైన ఆ ఈ ఏ అనునవి సమాసము నందు పూర్వ శబ్దములై విశేషణవలగా కూడ వ వహించుచున్నవన్నది సారా శము

ప్రయా విశేషణములు నామ విశేషణము Ad అనియు ప్రయా విశేషణమును Adv e b అనియు వుండరు ఆ గ్గమున రెండు వేరువేరుగా నున్నప్పటి తెలుగు వాచకణ కర్తలు వేరుగా ప గ ణి చలేదు ద్రావిడ భాషలకు ప్రయా విశేషణములు వేరుగా లేవని కార్త్యాయ చెప్పెను D d n angu h no d b a a అంగములో ఈ భేదము కానగును H Vo ould అని యున్నప్పుడు ould అన్నది విశేషణము H k ould y అని యున్నప్పుడు ould y అన్నది ప్రయా విశేషణము

ప్రయా విశేషణములను మొత్తము మీద కొం వాచకములు సం వాచకములు ప మాణ వాచకములు ప్రకార వాచకములు అని నాచుగు విధములుగా విభాగింపవచ్చును

కొం వాచకములు ఇప్పుడు, అప్పుడు, ఎప్పుడు అనునవి వాడిప్పుడు వచ్చెను వచ్చెను అను యకు ఇప్పుడు అనునది విశేషణముగా వ వహించుచున్నది నేడు రేపు నిన్న

మొన్న ముదు వెనుక మొదట చివర మున్నగు పదములు కూడ
 ట్రయా విశేషములు

సంవాచకములు ఇక్కడ అక్కడ ఎక్కడ ఇచ్చట
 అచ్చట ఎచ్చట అనునవి ఇవి అన్నియు ట్రకము మూలభూతముగా
 నేర్పడిన రూపములే ఇవియేకాక ముందు వెనుక ప్రక్క వెట ట్రద
 పయిని లోపం బయట దగ్గర దూరము మున్నగునవి

పదామ వాచములు ఇత అత ఎత ఇన్ని అన్ని
 ఎన్ని మొదలగునవి ఇవియేకాక తక్కువ ఎక్కువ పెక్కు పలు
 చాల కొంచెము కొంత మున్నగునవి కూడ పమాణ సూచక ట్రయా
 విశేషములుగా వాడక నొడచున్నవి

ప్రకార వాచకములు ఇట్లు అట్లు ఎట్లు ఇట్టి అట్టి ఎట్టి
 మున్నగునవి మెల్లగా వేగముగా తియగా పుల్లగా వాలుగా కోరగా
 మున్నగునవి కూడ ప్రకార వాచములు

అనిమాట ట్రయా రూపములైన కై రకాదులు కూడ ట్రయా
 విశేషములుగా వచన చుట బరుగుచున్నది ఉదా పదగెత్తుకొని
 చెలిని ఊరక ఎచ్చరిని వణకుచు బలికెను చూడ న గెను మున్నగు
 చోట్ల అయా రూపములు ట్రయా విశేషములై యున్నవి సదర్పమును
 బట్టి ట్రయా విశేషములు గుత్త పవచ్చు వామవాచకము సర్వనామ
 ములు విశేషములు అసయములు అన్నియు ట్రయా విశేషము
 లుగా వచన చుటకు యోగములై యున్నవి

1 ఒకటి మొదలు పదివరకు గల న ఖా వాచకముల వ్రతసు
 వివ పుడు

ద్రావిడ భాషలందు న ఖా వాచకములు విశేషములుగను విశేష
 ములుగను రెడు విధములుగా నుండును ద్రావిడ భాషలు పెక్కిటి
 యందు విశేషములు ఏకరూపమున గాన్పించును విశేషములందు

న్న త రూప భేదము ఎళేషణముందు లేదు కావున విళేషణములే ప్రాచీనమునియు, విళేష ములు తరువాత నేర్పడినవనియు ఊహి చుట కవకాశము కలదు ఒక్కొక్క ఆ కెను దీనికొని ప రి తము

ఒకటి అరవమున ఒస్తు కన్నడమున ఒడు అనియు రూపములు గంపు ఒకడు ఒక్కడు అనునవి మహత్తులుగను అను హత్తులుగను కూడ వాడబడును విళేషణ రూపముగా ఒక్క ఒక యను నవి వాడబడును త గ్గన ద్రావిడ భాషలన్నిటి యందు ఒరు అనునది ప్రధానముగా కనుపించును ఒరు అను రూపము ను దీయే ఒస్తు, ఒడు ఒందు అనునవి ఏర్పడి వి అరవమున ఒరుకైక్కి ఒరుక్క పదముల నుండి ఒక్క అనునది యేర్పడి ఒక యని కాగందు

తెలుగునందలి ఒకడు అనుదాని ను దీయే ఒకనిని ఒకనిచే మున్నగు రూపము లేర్పడుచున్నవి ఒడు అను బ్ధము నుండి ఒ డి గాడు ఒండి బ్రతుకు ఒంటరి ఏకృతెను

రెండు అరవమున ఇరణ్ణు అయ్యు, కన్నడమున ఎరడు అనియు మలయాళమున ర డు అనియు తుళుభాష యందు రద్దు అనియు రూపములు గంపు అరవమునందలి ఇరా అనునది రె అయినట్లే ఇరణ్ణు అనునది రెండు అని కాగందు ఇదియు ఎళేషణముగను, విళేష ముగను కూడ నుపయోగింపబడును రె డు అను శబ్దముతో పోలిక గల సమానార్థక శబ్దములు ఇ డో యూరోపియను భాషలందు లేవు

మూడు అరవమున మూస్తు అనియు, కన్నడమున మూడు అనియు మలయాళమున మూరు అనియు తుళు భాషయ దు మూడ' అనియు రూపములు గంపు మూస్తు అను శబ్దముచే తెలుగున మూడు అను బిందుహార్యక డు వర్ణము తోడి రూప మేర్పడినది విళేషణములుగ ముప్పేట, మూన్నాకు అను హస్త్య దీర్ఘమలగు రెండు రూపములు గంపు

మహదర్శకమునందు తెలుగున ముపురు ముగ్గురు మువ్వరు
అను రూపములు గలవు ఆరవ కన్నడముల యిదు మూవర్ అని
యును

నాలుగు ఆరవమున మరయోకమున నాలు అదురు
అన్ని భాషలందు నారీ అను పదము సమానముగా నున్నది తరువార
వచ్చిన గుండుల వలన సంధి స ఐ ధములైన చిన్న మార్పులు కలిగినవి
తెలుగునందు విశేష రూపముగ నలు అని కలదు ఆరమున నార్కడు
మళయాళమున నార్పడు కన్నడమున నార్పత్తు అని యుడగా నలు
వది యని తెలుగున నును ఆరవమున నాన్నుగన కన్నడమైన
నార్కొగ యై తెలుగునందు నలు యయెను

మహదర్ మైనప్పుడు నలుగురు నలుపురు అని యును
ఆరవ కన్నడములందు నార్కర్ అని యును

అయిదు ఆరమున అజి మరయోకమున గూడ అజి
అనియు కన్నడిమున ఐదు అనియు తుళుభాషయందు ఐసు అను
రూపములు గలవు తొలుత గ్రంథముల క్కెన కఱము ఏను తెలుగు
న దల్లి డకార కఱము స్వరసామరసము కొఱకు వచ్చినదే తుళుభాష
యందు ఐసు రూపము ఇతర భాషా ఐములతో సామముగల ఐదు
ప్రవే చిప్రచారము నొదినది కావున ఐదు అను ఋక్క రూపము
కూడ వీర్పడినది

మహద్భాషకము తెలుగున ఐదుగురు అనియు ఏవురు ఏగురు
అనియును నును

అటు అన్ని భాషలయందును అటు అను రూపముతోనే
యున్నది తుళుభాషయందు అజి అను రూపము గలదు అటు
అనునది విశేషము అరు అనగా ఇ పోవుట అరు అనగా
న చుట యని కూడ సరము కలదు కాని యీ యర్థములకును అటు
కభ్యామనకను నేమాత్రము స ఐంధము కనిపదు

మహద్వాచకము తెలుగున అరుగురు అర్దురు అని యు డును
అరవ కన్నడముందు అటువర్ అని యు డును

ఏడు - తమిళ మలయాళమున దు ఏటు అనియు తుకు
కన్నడముందు ఏకు అనియు రూపములు గలవు తెలుగున దు
ఏడు అను రూపము వచ్చినది అరవమునందు అ కారము కన్నడ
మున శ కారముగాను తెలుగున డ కారముగాను పరిణతి నొ దె ని
చెప్పవచ్చును ఏడు పదలు అనునప డ ఏడు అనునది దే గా
మాడును తరువాత ఎ కారమునకు సారళ ము కలిగి డేబిది అగును
అకారమునకు ద్విత్వము కలిగి డే అనునది హ్రస్వమై డెబ్బది
యగును

మహదర్థమున అరమున దు ఏటు ర్ అనియు కన్నడమున
ఏట్వర్ అనియు రూపములు గలవు తెలుగున దు ఏడుగురు ఏడ్వరు
అను రూపములు గలవు

ఎ మిది అరవ మలయాళమున దు ఎట్టు అనియు కన్నడ
మున ఎ డు అ యు తుకుభాష యందు ఎణ్ణు అనియు రూప
ములు గలవు తెలుగున దు ఎ మిది ఎగ్గిది అను రూపములు గలవు
తుకు భాషయ దలి ఎణ్ణు అను దా ఎగ్గిది అను తెలుగు రూపముతో
కొ త సారళ మున్నది

తెలుగు శాసనముందు ఎణిది అనియు ఎణు బొది అనియు
ఎన్ బొది అనియు రూపములు కల చుచున్నవి దీనిబట్టి యీ
సమాసమున పూర్వార్థ గము ఎణ్ అ యు ఉత్తరార్థ గము బిది బొది
యనియు స్పష్టమై పదగను వ కారము ప లక్షణముగను పరస్పరము
మారట న దమున దు కూడ క దు దీని ఒక లక్షణముగ గ్రహించ
వచ్చును అట్లు ఎగ్గిది అగి యేర్పడి తుది ఓ కారము యొక్క
ఆకర్షణమువలన ఎగ్గిది అని ఎచ్చి యు డును ఎగ్గిది క్రమముగా
ఎనిమిది గా రూపాంతరము చె దింది ఎగ్గిది అనగా ఇత రక్కువ
పది యని యర్థము కావున ఎక్ అనునది రెండు అను సర్థమున

వచ్చి పది ను ది రె దిని తగి చుచున్నది దీనినిబట్టి తెలుగున గం
ఎన్నిది శబ్దము సమాస మనఁబును

తొమ్మిది అరవమున దు ఓన దు అనియు మరయోశము
నందు ఓ బదు అనియు కన్నడమున దు ఓబత్తు అనియు తుకు
భాషయ దు ఓడ్స్సు అనియు రూపములు గంవు తెలుగున తొమ్మిది
అను ఒకటి రూపము కలదు ఓన దు అనగా ఒకటి తక్కువ పది
యని యర్థము తెలుగున తొల్ అను ది ఇందలి పూర్వాంగము
దీని యర్థము ముంద ది అని తొమ్మి అనగా పది ము ద ది అ
అరవన్నమాట తొమ్మిది పదులను చెప్పవలసి వచ్చినప్పుడు తెలుగున
తొంబది అనియు అరవవ న తొన్నూరు అ యు కన్నడమున
తొ పత్తు అనియు రూపములు

తొమ్మిది శబ్దమునకు మహదర్థమున దు తెలుగున తొమ్మి రు
గురు తొమ ద్రు అనియు అ దురు

పది అరవమున కన్నడమున తుకు భాషయ దు పత్తు
అ దురు సమాసమున ఉత్తరపదముగా వచ్చినప్పుడు పత్తు అనునది
పదు అనికాని బరు అనికాని మారును అరములోక చె తెలుగులో
ఎది శబ్దము ఎక్కువ మార్పులను పొ దును

గు డెరు పది శబ్దమును స స్కృత శబ్దముగా గ్రహి యను
ఎ జ్జి యనగా వరస యని యర్థము ఎ థుడు ప క ధరుడు
మన్నగవోట్ల ఎది యను ఎరకు లాక్షణికముగా నేర దినది విశేషణ
రూపమున దలి పన్ దిన్ బాన్ మన్నగువానిబట్టి చూడగా స స్త త
పం శబ్దమునకు దావిద పది శబ్దమునకును స బ ధము లేదని
కొట్టెల్ ఎక్కుయము

మహదర్థమున తెలుగున దు పదుగురు పదుగుండు పదురు
అను రూపములు గంవు

ఇ తవరకు చూచిన దానినిబట్టి సంతా వాచకములు స్వతంత్రములని
లేలినది

2 తెలుగు లిపి ప జామ చ త్ర

భాష ధ్వని రూప లో వ క్రమవుతుంది ఈ ధ్వనులు ఇవి ఇన్ని
 వీటి ఇవి గుర్తులు అను స్వర్యమే అక్షర సమామ్నాయ అక్షర అ లే
 క్షర కానిది అనగా న చ్చది మాట పలుకు గాలిలో కలిసిపోయినను
 వాదిన కేతనైన అక్షర మూత ఎ త కాంమైనా ఉ టు ది

ఈ స్థ దేశ లో లిపి ఒకప్పుడు చిత్ర లిపిగా ఉ దేది క్రమ గా
 వ కర గీతం లిపిగా మా ప్రప చమ తా వా ఎ చి పెక్కు లిపులకు
 మాత క అయిందని పాశ్చాత విదా సుం వాద మన భారతీయ లిపి
 కూడ చాం ప్రాచీనమైనదని చిత్ర ఎ ను చే స్వత త్ర గా ప ఇమి ఎన
 దని పలువురు పాశ్చాత విద్వా సుం విశ్వాసం వైదిక సాహిత మలోనే
 కాక జైన బౌద్ధ సాహితాంలో ఎ ప్రస్తావన కోకొల్లలు బుద్ధు
 ము దను చే తమిళ స గ సాహిత లో లేఖన సాంప్రదాయం ఉన్నట్లు
 శ్రీ ది వి మహాలి గ గారు తెలిపారు ఇటీవల పురాతత్వ శాస్త్రజ్ఞులు
 శ్రీ వై కాక్తేయ కర్మ అమరా తిలో జ ఎన త్రవ్యకాలలో వెలువడిన
 ప్రాచీన కాసనాన్ని బట్టి తెలుగు దేశ లో లిపి అశోకుని ము దును చే
 ఉన్నట్లు స్పష్టమవుతున్నది ఈ లిపిని బ్రాహ్మీలిపి అని వ వహ చారు
 బ్రాహ్మీ లిపి పుట్టిక స గతి ఏ విధ గా ఉన్నా దీని ను చే భారతదేశ
 లోని లిపులన్ని పుట్టినవి ఈ దక్షిణ బ్రాహ్మీను చే తెలుగు ఎ అవిర్భ
 వి చినది ప్రాచీన కాం లో కాం కాయసుం తరువాత విష్ణుకు డినలు
 తెలు దేశమును పాలి చారు ఇది లిపి ప జామ లో ఒక ముఖ మైన
 మట్టం ఈ కాంపు లిపిని వే గి లిపి అన్నారు ఇది తెలుగు కన్నడ
 డి హూర్వరూపం విష్ణుకు డినం తరువాత తెలుగు దేశాన్ని క్ర త
 వ శతాబ్ది లో చాళుక్యులు పాలి చారు వీరి కాలంలో తెలుగు భాషకు
 కదరం లభి చింది త కాంపు లిపి 'వే గి చాళుక లిపి అని వ వహ

చారు ఇది వ శతాబ్దా సంపూర్ణంగా వికసించి ఆధునిక తెలుగు
 కన్నడ లిపిగా పరిణమించి నన్నయ ఈ వేంగీ చాళుక్య లిపి లోనే
 తన భారత వ్రాసిన పుటాదని కర్ణాటక కన్యమూర్తిగా యల్లిప్రాయ
 నన్నయ కాలం నుంచి వేంగీ చాళుక్య లిపిలో మార్పులు ప్రారంభమై
 తర్వాత రెండు వందల సంవత్సరాలకు కన్నడ తెలుగు లిపులు రెండుగా
 విడదీయబడినవని ఈ లిపి పరిణామ వృక్షం ద్వారా సూచించిన విధంగా
 భావిచేయుచు

దక్షిణ బ్రాహ్మి

గుహాలిపి

చాళుక్య

వేంగీ

పామ చాళుక్య

చూపు చాళుక్య

పాతజానా

పరిపామదళ సాధికాం

కొత్తజానా

హా గన్నడలిపి పాత తెలుగు లిపి

కన్నడ లిపి తెలుగు లిపి

రెడ్డి రాజాం కాలాన శ్రీరాధుని కాలాని ఒకటి రెండవరాజు
 తప్ప అన్ని ముద్రలను వ శతాబ్దిలోని ఎ. బ్రౌను C P Brown

చ ఎర లో మొదటి చ పైన తెలుగు య గుర్తు ద త చకార పైన
తెలుగు య గుర్తు వేయి దాడు

తెలుగులో అరసున్న మరొక వి త లిం ఇదికూడ వ్రాతలో
వ కలాది ము దు కనిపించదు ఏది తేల్చి పంక లెనో ఏది
ఇది పంక లెనో దానికొక పదతి అను అనట్లు కాపనాలలో కనిపి
స్తుంది రాముడు అనే దానిని ఒత్తి పంక లెన రాముడు అనే
దానిని తేల్చి పంకలెను దీర్ఘ మది నేటి ము దు వ ది పరా
లోని అనునానాన్ని తేల్చి పం సాగారు

మఘాక్షరాలు ఏవిధ గా మారుచూ వచ్చి వో గడి తాలు అ తకు
రెండి తలు మా నవి అకార దీర్ఘ సూచి చదా చిన్న అడుగిత
పెట్టడ ఆశోక భట్టి పోలు కాననకాల ను చి ఇది ఈ అడుగిత
అక్షర కుడివైపు చివర పెట్టేవారు తర్వాత ఇది అక్షర పైన అడు
గితగా మా న్రాధుని కాలానకే కుడికొన ఎ గి సుడికిరి చి విజయ
నగర కాల లో మ త అన్నదయి స్థిరపడి చి

ఇ గడి తా అకార సూచి చే అడుగిత మీద చిన్న నిలువు
గీత పెట్టడ ఆశోక కాననాలలో క ఎస్తు చి ఇది శ్రీనాధుని కాలా
పెద కమానలాగ మా విజయ నగర కాలమునకు కుడికొన లో ఎరి
సుడి తిరిగి నేటి గడి మూలమయింది

ఈ గడి తం సూచ చదాని పైన రె దు నిలువుగీతలు పెట్టే
వారు ఈ రెండు నిలువుగీతలు క్రమముగా ఎర్రలాక తి దాల్చి ఎడమ
వైపుకు సుడికి గి విజయనగర కాలా నేటి రూపము కు సమీపమై చి

ఇ గుడి త సూచి చదాని ఆశోక భట్టి పోలు కాపనాలలో
అక్షరం ద అడుగిత కాని నిలువుగీత కాన క ఎస్తు చి ఇది అన్నయ
కాలాని అక్షర కుడిపక్కన అ టుకొని విజయ నగర కాలాని ఇప్పటి
వరె తీర్చినట్లయింది

ఈ గుడి త త పదాని అక్షర అడుగున రె డు నిలువు
గీతలు కనుపెస్తాయి ఇవి ఇష్టాకుం కాం లో కుడివైపునకు వారి విజయ
నగర కాలానికి కొమ్మ దీర్ఘ గా ఇప్పటి స్వరూపమునకు సన్నిహితమై ది

ము గుడి త ప్రాచీన స స్కృత శాసనాం లో అక్షర కు
వైపున ఐమూంగా ఒక వ పుతో సూచి చేవారు

ఎ ఏ ర ఉద్ధారణ తమిళ ప్రథమ వాకరణమైన తొర
కొప్పుయ లో తెలిపబడి దని తిక్కణాకార లో ఉన్న నీకారం హ్రస్వ గా
తావి చదివి దాని మధన ఒక చక్కపెడి హ్రస్వ వికార గా చూప
బడి దని మద్రాసు మూలము కు రే ర శ్రీ ఎ ఎన్ మోహన్ దాస్
తెలిపాడు

ఐ గుడి తాన్ని అక్షరాం ఏ గుడి త ఇప్పటిదట్ల అక్షర
కుడి ప్రక్కన ద్ర గా అ దిపెట్టకొన్న ఆరసున్న ఎ ది గర్తుపెట్టే
వారు

ఓ గుడి త ఆశోకుని శాసనాం లో అక్షరముపైన రె డు ఎ
అడగీతలు పెడి నూచి చేవారు ఏమైనను ఎ ఏ ఓ ఓం హస్తదీర్ఘం
లేద వ శతాబ్దము వరకు ఆ తగా పాటి చిట్టు కనబడదు

ఔ గుడి త పాచీన ప్రాక ర శాసనాం లో లేదు ్రాథుని
కాలాని ముఖాక్షరా మి చి నేటి ఇ వర్ణ తలమీద మోపనట్లు
ఉంటుంది మ య వ డి అక్షరాం కొమ్ముంకు ఔత్యమిచ్చే ఎదతి
ఏర్పడింది

సున్నను అనస్వారాన్ని అక్షరం ప్రక్కన వరుసలో వ్రాస్తూ
న్నాము కాని మొదట అక్షర పైనగాని, కుడివైపు పై ప్రక్కన గాని
పెట్టేవారు ఈ అనస్వార విధువును ప త్రో వ్రాయడం తెలుగులో
నన్నయ నాటి ఆంబాటయింది

మనము ద్విత్వాక్షరాన్ని ఒత్తులు అటున్నాము అశోకభట్టిప్రోలు
లిపులలో స్వతఃక్షరాన్ని సూచించడాని ఒక అక్షర ద్రవ్యమోక
అక్షర చెక్కడ కూడ చూడవచ్చు కాని తలకట్టు స్థిరపడిన తరువాత
పై అక్షరానికి గణితాలు జన్మించి అలవాటయింది ఇది నన్నయకాలపు
కాసనాలో కలది చిత్రాధునికాలాని సరవడిది

మనము విరామ సమాప్తుల సూచకగా కావ్వు Comm
పురస్థాపు Fu Sop లను గాడుతున్నాము కాని పూర్వము ఒకటి
నిలువు గీతను విరామ ఓహ్వాగాను జటలువు గీతు సమాప్త
చిహ్నగాను వాడడం కలుస్తుంది విదేశం పాలనలో అచ్చయత్రాలు
రావడంతో మన లిపి మరలగుడనై స్థిరరూపం పొంది దైపు
యంతాలు మోనోదైపు లైనోదైపు వంటి సూత్రప్రయతులు రావడంతో
అక్షర స్వరూపం చెడక, దానిలో మార్పులు సౌకర్యము కలిగినవి

మన లిపి అతి ప్రాచీనమైనదడలో సదేహ లేదు దీని
మొదట బాహ్య లిపి అనుపేరు వచ్చింది ఇది ఉత్తర దక్షిణ బాహ్య
లిపి రెండు భాగాలైనది దక్షిణ బాహ్య లిపి తెలుగు దేశమునకు పారిచిన
అయోరాజుల పేరుతో పదలికమైనది తెలుగు లిపిగా పరిణమించింది

3 వర్ణమాల ఉచ్చారణ వైష్ణవము

పరస్పర భావ వ్యతరణమునకు భావ ప్రధాన సాధనము
గాగ వారమే భాషకు ప్రాథమిక జీవనమనియు అట్టివే సార్యజనీన
మనియు చెప్పవచ్చు పవాహ రూపమైన భాషకు మార్పు నొందు
సహజ లక్షణము ఆ తరగతి బహిరంగముగా కారణముంచేత భాష
లోని పదజాలము కమలపదామము నొడుట కూడ సహజము ప్రతి
హావునకి ఉచ్చారణావయములు సవ్యముగా పని చేయవలెచున్న
యో కారణముంచేత శబ్దములందనే ముందు మార్పులు కలుచుండును
గానిలో ప్రరామములైనవి

వర్త సమీకరణము
 2 వర్త ప్రత యము
 8 అనుచిత విభాగము
 సామ ము

వర్త సమీకరణము పరస్పర భిన్నములయిన రె య వర్త
 ముల యొక్క కలయి యే వర్తసమీకరణ మనబడును భిన్న వర్తముల
 యాధారణము తీవ్రమైనపుడు ఆయా భిన్న వర్తములకు బదులుగా ఉద్భా
 రణ సులభముగా గల వేరొక వర్తమును స్వక తము ఉపాహరణము
 నకు అక్షరము తేకరము అయి అక్కరముగా మా వది స స్క త
 పదములు ప్రాకృత పదములుగా మారుటకు వర్త సమీకరణయే యొక
 ప్రధాన కారణము

ఉదా ర్థ బిత్తి
 ఆరా అయా
 శ్రేష్ఠి సెట్టి

మూం ద్రావిడ భాషయ దలి యనేక పదములు ఈ విధముగా
 ఇతర ద్రావిడ భాషలలో వచ్చి యున్నవి

వర్త విభేదనము ఉద్భారణ చేయునపుడు కొన్ని బముల
 లోని యక్షరములు తారుమారు కావచ్చును దీ నే వర్త ప్రత యమందురు
 క్రమముగా ప్రత యము నొ న యక్షరములు గల పదములే ప్రామాణి
 కములై నరపడున ఈ పదతి ప్రప చ భాషం య దనేకములలో
 గలదు ఉదా ప్రాచీన రూపమును ఎ మ్ అను పదము నేటి యా గ్ల
 మున ఎరిగ్రిమ్ అయి డి ఐ దుకు కారణము రే మొకటియే రె య
 మార్లు పలుకుట వ్యమగు విషయము తెలుగులో ఎడి రూపమున్నవి
 బాలు+లు=బాలురు అను రూపమున కారము రేవమగును ద్రయం
 యందు చూచు+ఇ చు=చూచు అను రూపము న దు చ వర్ణము
 ప వర్తమైనది

3 అనుచిత విభాగము వాకములోని మాటలనుగాని పదములలోని అక్షరములనుగాని వాకర్తయి విశ్లేషిచునప్పుడు ఈ పౌరవాటములుగును తెలుగులో ప్రతయమునకు మూలము కళ్ ప్రతయము ఉదా +కర్ = చిలుకలు కళ్ ప్రతయములోని కకారము ప్రాతిపదికతో కలిసి క+లు అని ఈ విధముగా అనుచిత విభాగము చేయబడినది ఇదియే తెలుగులో చిలుక+లు = చిలుకలు అయినది

4 వర్ణసామము ఏక వాకరణ కారములుగాని ఒక శబ్దస్వరూపమునుగాని తెలియజేయునప్పుడు ఆ కొవెముట్టాముతో ఇతర శబ్దముల చిత్రము తెలిసికొనుటకు ప్రయత్నించుట ఉదా కన్నులు దుకకు ఈ శబ్దముల స్వరూపమును చూచి యొకడు పద్మపకు అను రూపముల నేర్పరచును కాని పద్మ శబ్దమునకు ఏకవచన రూపము పడు అనియు దునుగాని పప్పు అనియు దడు

వర్ణవతయము అక్షరములు ద్వారణ వకమున తాడుమారగుటయే వర్ణవతయము

ఉదా పావురము పాడువము

నవ్వులాట నవ్వుటార

వర్ణాగమము కొన్ని మూలకు నడుమ కొన్ని యక్షరములు అదనముగా చేరును సామమునబట్టి సహజముగా లేని యక్షరములను కొన్ని శబ్దముల యందు చేర్చుటయే వర్ణాగమము

ఉదా నడిరేయి వడిమిరేయి

చింజాట్టు చింజాట్టు

స్వరభ_ ఈ మార్పు వేదకాలములోనే యుడినట్లు కొదడు యెప్పుడు సంయుక్తాక్షరముల వదుమనొక యచ్చుచే యుద్వారణమును సులభపరచుట జరుగును దీనినే వికర్షము విప్రకర్షమనయు అడుగు.

ఉదా: ఇ ద్ర ఇ దిర
 శబ్దము సబుదము
 దర నము ద నము

ఈ విధముగ పెక్కు మార్పులు ధ్వనుల యుద్భావణలో కలుగు
 ఘన్నవి ఒట్టి మార్పుల వలన భాషయేదైనను విస్తరి చుట కవకాశము
 క దు

14 తెలుగులోని అర్ధానుస్వార చ త్రము

ఏ ద్రావిడ భాషలోను లేని అర్ధానుస్వారము మన తెలుగు భాష
 యందు మాత్రమే కానందుచున్నది పూర్వ అరానుస్వారము రె డును
 ఉన్న భాష తెలుగు మాత్రమే తొలి వా కరణమైన ఆంధ్రశబ్ద చింతామణి
 యందు అరానుస్వార అని చెప్పబడుటచే అప్పటికే రె డు అనుస్వార
 ములు కలవని భావి చవచ్చును ఆధర్వణుని గ్రంథ మందు కొదిగను
 కేతన ఆ ద్రభాషా భూషణమున విశేషముగను అరానుస్వార ప్రస
 గావి చబడినది కాని ప్రాత వాతప్రతుల దు అరానుస్వారము కన్పి చి
 ట్లు లేదు ప్రాచీన లాకపత గ్రంథముల దు గాని లా తాత్పర్యానము
 ల దుగాని ఎచ్చటను అరానుస్వారము లేదు పూర్ణానుస్వారము కలదు

నన్నయకు పూర్వము కానములలో వి దువుగాని ఎర్గ ప చ
 మాక్షరముగాని వాడు లో ను డెను కన్నడమున వికల్ప వి దువైన
 మాటలు కద పు కదపు మొదలగునవి కంపు అరమున వర్గ ప చ
 మాక్షరముల వాడుకయే కలదు అనుస్వారము ఉద్భావణ విశేషమునకు
 గుర్తు అదియే స్వరమైనది వ జమైనది అని దాని యుద్భావణను ఒడి
 ఎర్లయి పాలెను కొన్ని స్వధర్మములు కొన్ని అనుస్వార ధర్మము కలవి
 యగుటచే దానిని స్వర వ జనేతరముగా గ్రహి పవలెను అందువల
 నేమో మ విందు అర్థవి దువు వివరమును ఉభయాక్షరములందు చేర్చి

యున్నారు పాడిని య విసరమును ఉభయాక్షరముల దు చేర్చి
 యున్నారు అధర్వవేద ప్రాత కాక మన అనుస్వారమును వర్గ ప చ
 మాక్షరములను నానక ములం దీనిని బట్టి అనుస్వార ధర్మము పరాశ్ర
 యత్వము ౨ జన స్వభావము స్వర స్వభావము అను మూడు ధర్మ
 ములు కలిగియున్నది అరవ వైయా రణ మతమున అనుస్వార ధర్మని
 స్వత శ్ర నతి లేదు తెలుగున అరవ సా ప్రదాయమును గొని అను
 స్వారమునకు బదులు వర్గ ప చమాక్షరములు వ్రాయుట తరువాత వాని
 సానమున స స్క త సా ప్రదాయము ననుస చి అనుస్వారము వ్రాయుట
 కూడ బదులు చేరు ఈ యనుస్వారమనగా ర గము వీ సానికము కాక
 పోవుటచే మేల మార్పు చె దినది ఇది పూర్వాచ్చుపై ప్రస చి దాని
 అను నానక మను కల్గి చి మర్కట రూపము చె దినదేమో ఈ రీతి
 యుద్ధారణ ప్రబలముగా విని చుటచే దాని సిరూప చుటకు వైయా
 కరణులు అరానుస్వారమును వాడియు దురు స స్కృతమున అచ్చు
 యొక్క అనునానక మను చూపుకై తలపైన అరానుస్వార చిహ్నము
 U వ్రాయబడు చు డె ది ప్రాచీ తెలుగు లిపి య దును మొదట
 పూర్ణానుస్వారమును అక్షరముల తలపై వ్రాసెడివారు అది క్రమముగ
 మార్పు బైంది తెలుగున అక్షరము ప్రక్కన వాయుట జ గెను ఈ అం
 వాటు నన్నయ కాలము నాటికే గలదు అప్పుడే ఆర వి చినట్లు గ్రహి ప
 వచ్చును 2 వ కలాభిములో కాననముల దు పూర్ణ బిందువు అక్షరము
 ప్రక్కన వ్రాయుట జ గినది

కొన్ని ప్రాచీన కాసనముల దు నేటి యరానుస్వార ముండవలసిన
 చోట్ల అనుస్వార చిహ్నము లేకయే వ్రాయబడు చు డెదెని అ సున్నగళ
 కలము లేని వానిని ప్రాసంలో కవులు ప్రయోగి చిరి ఇ దులకు కారణ

మేమున అరసున్న యుద్ధారణము నన్నయ కాలమునకే కొన్ని మందలము
 ఒకొక్క చి యుండును. అరసున్న యుండవలసిన చోట్ల పూర్ణము
 స్వార్థము వాడుకయు జరిగి యుండును

అనుస్వారములు ఎద్దము సారము అని ద్వివిధములు కల్పహవ
 మున సున్నపి ఎద్దములనియు వా కరణ సూత్రము వలన వచ్చినవి
 సారములనియు బెప్పనగును ఒక పదములో అనుస్వారోచ్ఛరణము
 క్రవ్వమైనను పూర్ణానుస్వార రూపము ఆ పదముననే మరికొన్ని ప్రత్యేక
 ములలో ఉ డుటవలసిన కవులు ఆ గీతం వలె తప్పలేదు ఆ దుచే వికల్ప
 రూపము బిడ్డి చి హస్యము మిది పూర్ణ విందువులు అరానుస్వారము
 అయ్యెన్నో

అంద విందువునకు పూర్ణ వి దువగును" అని చిన్నయ సూత్రకే
 రించెను. అనగా అ ద విందువు మొదటి రూపము గలదనియు పూర్ణ
 విందువే ప్రాచీన రూపమని భావము "అ ట ఇ క చా డు" అను
 మూడు కల్పములందు తప్ప తరములగు పదావి ప్రాస్యములపై అ ద
 విందువు లేదు ఈ కలము మొదట వకారము నుండి యది పూర్ణవిందువై
 రాను రాను న చి యు డును "అ ట అన్ద అండు అ ట "

సంస్కృత సమేతర బులైన తెనుగు కల్పముల దు పడున సరళము
 లభియ ము దే వి దువు కావచ్చు చున్నది అని చిన్నయగా యొక
 నూ. కము. ఇది తెనుగు ద్రవిడ భాషలలో కందు

అరవము, కన్నడము మలయాళము మొదలగు భాషలలో అను
 స్వారముగాని యనువాసిక వర్ణముగాని యున్న పదములలో దాని సాన
 మునకే తెలుగు అరసున్నయైన ఉ డును అరసున్న యనగా పోయిన
 యునువాసికమునకు గుర్తు కాని నేటి యరసున్నకు ఉచ్చారణమే లేక

తెలుగు భాషయ దు నేటి యర్థానుస్వారమునకు ఉచ్చారణమును ప్రయోజనమును లేదనియే చెప్పవచ్చును దీనిని త జించుట వలన నష్టము లేదనిగూడ మనము గ్రహించవచ్చును

ఆధునిక తెలుగు నందు యర్థానుస్వార ప్రయోగము దాదాపు విస్మరించబడి యున్నది

15 తెలుగున కళాద్రుత ప్రకృతి విభాగము ఏర్పడినవిధము

సకారంబు ద్రుతంబు ద్రుతాంతములైన పదములు ద్రుతప్రకృతికములు అని అన్నయసూరి సూత్రము ద్రుత ప్రకృతికములు గాని పదములన్నియు కళలని చిన్నయసూరి ధృవపరచెను

తెలుగున య కారాగమము సంద భావస్థంబులలో కళలపైన మాత్రమే వచ్చును కళలు గానివి ద్రుతప్రకృతికములు

శబ్దములన్నియు రెండు భాగములుగా విభజింపబడినవి ఆంధ్ర శబ్ద చింతామణిలో మొట్టమొదట కళలను నిరూపించెను అవి కానివి సకారము ననువర్తించి యున్నవన్నియు ద్రుతప్రకృతికములని లక్షణము చెప్పెను

ద్రుతమనే దానిపై విభిన్న అభిప్రాయములు కల్గియుండిరి ద్రుతా శ్లోక అని చింతామణి సకారంబు ద్రుతంబు అని చిన్నయసూరి సకారంబు సాధారణ ద్రుతంబు ప్రత యాగమా వ యాత్మకమై యుత్త వి వ్యమైన సకారంబు ద్రుతసంజ్ఞకంబని యర్థము ద్రుత మనగా నొల్లనియెడ మఱిగిపోవునదని ప్రౌఢవా కర్త నిర్ణయించెను ద్రుతమనగా కరిగిపోవునది అని అర్థము

చిన్నయసూరి ప్రకారము ద్రుత మనగా పొల్లు సకారమా లేక ను వర్తమా అను సందిగ్ధత ఏర్పడుచున్నది ఇకారంబు మీది కు ను పు

క్రియా విభక్తుః హిత్యంబగును అని చిన్నయసూరిగారు నిర్వచించిరి
దీనినిబట్టి న్ నన్ అనుకవి అన్నియు ద్రుత రూపములే అని తెలియ
వగును

ఉదా - హరి + ను = హరిని

అంద్ర శబ్ద చింతామణి ప్రకారము ద్రుత మనగా పొల్లు నకార
మనియు ను స్వరూపము కాదని వర్షుచి నినకావ్యామి శాస్త్రీగారు
దృఢపరచిరి

వ్యాకరణములను అనుసరించి భిన్న మతముల చొప్పున న్ ను
ని అను మూడు ద్రుతములుగా కన్పట్టుచున్నవి ద్రుతకారము జరుగు
నట్టి తాను నేను పదంబులు కను విను వచ్చిరిని మున్నగు క్రియలు
ద్రుతప్రకృతికములే యగుచున్నవి అప్పు వి మతమున శబ్దగతమయ్యి
నకారము ద్రుతము కానేరదు

ద్రుత స్వభావము పరి లించినచో తెలుగుభాష ప్రాచీన ద్రావిడ
భాషా కుటుంబమునకు చెందినదను అభిప్రాయము స్థిరపడగలదు ప్రాచీన
ద్రావిడ భాషలన్నియు హరింతములే హరింతపదములే క్రమముగా
అజంతములైనవి తెలుగు అజంత భాష అయినను హరింత లక్షణమును
ద్రుత ప్రకృతికముల రూపమును నిల్చుకొన్నది నేడు ఖండ బిందువుగల
రూపములు పెక్కు ప్రాచీన కాలమున దురాంత రూపములే ఉదా
వాడు దీని ప్రాచీన రూపము వాస్తు వాస్తు యొక్క ప్రాచీన రూపము
తమిళమున అవన్ అని యుండును

పురుష వాచకములు నకారాంతములే

తెలుగున అరసున్న యున్న పదములు వందలందు కలవు అర
సున్నకు పూర్వరూపము నిండుసున్న నిండు సున్న దీర్ఘములపై శ్రవణ
మైనవి అనునానకము నిమిత్తమక్కరలేకయే నర్థించుట మరియు
తొంగుట కూడ కద్దు సంద్యులందు అచ్చులను నశింపకుండ నిలుపుటకు

ప్రకృతి భావ నివారణ కొరకు ఉద్ధారణ సౌంధ్యము కొఱకు నకారమును ప్రయోగించుచున్నాము ఉదా ప్రభువు + ఆజ్ఞ తిన్నగా + ఉన్నది = తిన్నగా న్ ఉన్నది మొదలగునవి

కొలను చేను మున్నగు శబ్దములలోని అంతిమ నకారమునకును ద్రుత నకారమునకును వ్యత్యాసము గలదు శబ్దగత నకారము ద్రుత నకారములై మార్పు చెందదు నేను తాను శబ్దములందలి అంగిక నకారమును వాక్యములు ప్రక్రియా సౌంధ్యమును గోరి ద్రుతముగానే పరిగణించిరి

వస్త్రీ తత్పురుషమునందు ఋకారములకు కూడ నుగాగము వచ్చుటకై పైనేనే "ప్రభువు + ఆజ్ఞ" అనునది ఉదాహరింపబడినది సమచ్చయార్థకముగు ను వర్తము ద్రుతమే ఉదంత రూపములపై ను లేనివానిపై ఉను వచ్చును రాముడును నరియును సమచ్చయార్థకము ఉను అనునది తమిళ కన్నడములందు ఉమ్ మకారాంతమును గుర్తింతుము అదియే తెలుగున నకారముగా మారి యుండవచ్చును సంది కార్యము నాపుటకై ద్రుతము ఏర్పడినదని కాల్వైల్ గారి యభిప్రాయము

ద్రుతాంతములైన పదములపై యడాగమము చేరుట వ్యాకరణ దోషము ప్రథమా విభక్తి ప్రత్యయములు కై పట్టి యొక్క అనునవి గాక ఇతర విభక్తి ప్రత్యయములు అన్నియు ద్రుతము చివర గలిగినవే.

ప్రాతాది కారములందును నుగాగము వచ్చును తమిళమున ప్రాంత శబ్దమునకు పళమ్ రూపమునుండి యుండవచ్చును అది తెలు-లోనికి పాక్ అయి, కెంపు శబ్దముతో గూడి ప్రాగెంపుగా మారినది అనగా ప్రాకర అయియుండి ప్రాతగా మారియుండును

చిన్నయసూరి "ప్రథమా కయి పట్టి యొక్కేతరములైన విభక్తులు " అని ద్రుత ప్రకృతికముం పట్టి (ab e) నొక దాని

యిచ్చెను ఆ పద్ధి చివర యితాదు లూహంబులని చెప్పెను ద్రుత ప్రకృతులుగాని పదమంత్రియు కళలే ప్రథమా విభక్తి ప్రత్యయములు చతుర్థి కై పంచమి విభక్తి - పద్ధి ప్రతయములు షష్ఠి విభక్తి యగు యొక్క ప్రతయము ప్రథమ మదమ, ఉత్తమ పురుషులలోని ఐహ వచనములు వ్యతిరేక క్రియలగు రాదు పోదు మున్నగునవి అసమాపక క్రియలగు చే వచ్చి మున్నగునవి ఇట్టివన్నియు కళలే అగును

16 సకర్మకములకు ప్రేరణార్థములకుగల తారతమ్యమును వివరించి తెనుగున ప్రేరణార్థక రూపములేర్పడు విభాసమును వివరించునది

తెలుగు పదములను నామములు క్రియలు అవయములు అని మూడు విధములుగా విభజి పవచ్చును చిన్నయనూరి పురుష ప్రతయములు చేరినవి క్రియలని మూలరూపములైన వానిని రాతువులని పేర్కొనెను

క్రియలు రెండు విధములు అవి సకర్మకములు అకర్మకములు క్రియపై ఎవనిని దేనిని యను విధముగా ప్రస్తుంచుటకు వీలుపడనివి అకర్మకములు - అనగా కర్మకాంక్ష లేనివి ఆ విధముగా ప్రస్తుంప వీలు పడినవి అనగా కర్మకాంక్ష కలవి సకర్మకములు వందెను అను క్రియపై దేనిని వందెను అని ప్రస్తుంచిన వంటను వందెను అను సమా రూపము వచ్చును కాబట్టి వందెను క్రియకు కర్మకాంక్ష కలదు దీనిని సకర్మక క్రియ అనవచ్చును అకర్మక క్రియపై తుప్పు అను ప్రత్యయములు చేర్చి సకర్మక రూపములను జేయవచ్చును

ఉదా - అంర్ - వికనంచు
అంర్తు - వికనంపజేయు

పత - వా ఎంచు

పరస్ప - వా ఎంతేయు

క్రియా రూపమును మార్చకయే భిన్నకాల ప్రత యములకు జేర్చి నిర్మించుట వేరొక పద్ధతి

ప్రేరణార్థకములు - ప్రేరణ యనగా చేయుట అని అర్థము అనగా ఒక వ క్తి వేరొక వ క్తిచే నొకదానిని జేయించుట అని చెప్ప వచ్చును ఉదాహరణముగా వండు అనునది రాతువనగా క్రియ యొక్క మూలరూపము నీవు వండుము అనగా ఎదుటి వానిని వంట చేయుమని అర్థము ఇందు రెండవదియగు వండించు ప్రేరణార్థక క్రియ

తెలుగు భాషయందు పు చు ఇంచు అనువానిని ప్రేరణ ప్రత యములుగా పేర్కొన వచ్చును

ఉదా - పు → ఉడుగు - ఉడుపు

తిరుగు - త్రిప్పు

నిలుపు - నిలుపు మొ

చు → చేరు - చేరుచు - చేర్చు

కూలు - కూలుచు - కూర్చు

కలుగు - కలచు మొ

ఇంచు → పండు - పండించు

నవ్వు - నవ్వించు

వెలుగు - వెల్లించు మొ

ప్రాచీనాంధ్ర భాషయందు కర్తృర్థక ప్రయోగములే యధికము కర్మార్థక ప్రయోగములు దాం స్వల్పము కాసనములందు మాత్రము కర్మార్థక ప్రయోగము లచ్చట నచ్చట గానవచ్చు చుండును ఉదా — వైదుంబుకచేత పట్టం గట్టిబడియె ఇట్టి వానిని ఆచారముగా గొని నన్నయ తన భారత భాగమున కర్మార్థక ప్రయోగములను స్మరించెను ఇదిగాక

క్రియకు సంబంధించిన కర్కార్యము ప్రయోగించుట కూడ కలదు దీ
వలన క్రియ యొక్క భావార్థము స్ఫురించును తదా - పనియయితి
పని పూర్తి చేయబడినదని యిందలి అర్థము

ద్రావిడ భాషయందు లిన్న లిన్న మార్గములుగా ప్రేరణార్థకములు
బయలు వెదలిసవి అరవమున రాతువులో తుడి హల్లును ద్వీరుక్తమ
కావించుటచే ప్రేరణార్థకములు ఏర్పడును * ఆదు అనుదానికి అట్లు
ప్రేరణార్థక రూపము అనగా ఆడించు అని అర్థము

తెలుగున ప్రేరణార్థకమును నాలుగు విధములుగా కల్పింప వచ్చున
అన్నంత కిందపై చేయు రాతువును జేర్చుట 2 రాతువు తుడి
ఇంచు అనునవి జేర్చుట 3 చు వర్తమును జేర్చుట 4) పు వర్తము;
జేర్చుట కూడ నష్టయకు ముందే స్థిరపడినది ఈ విధముగ ప్రేరణార్థ
రూపములు ఏర్పడవని

రేగు రేచు రేపు రేగించు రేగజేయు మొదలగునవి ప్రేరణార్థ
రూపములు

కర్కార్యకము ప్రేరణార్థకముల నిర్మాణము నందు తెలుగు ద్రావి
భాషా కుటుంబమునకు జెందినదే యయినను విశేషము మయినది

17 వ్యాసము E ay

వా సము కళా సంభరితమైన వచన రచనా విశేషము అం
వాఙ్మయమున వ్యాసము అను పద మాంగ్ల వాఙ్మయములోని "E say"
అను పదమునకు సమానార్థకముగా వాడబడుచున్నది క్రి ౪ 57
సంవత్సరములో Mon agne అను ప్రాస్టు దేశపు రచయిత
సృష్టించబడిన ఈ "E ay" అను పదము ప్రాచీన వాఙ్మయము నుండి
యాంగ్ల వాఙ్మయములోనికి గ్రహింపబడినది రాంబు (Lamb) నవనాన

(Sevenson అడిసన్ Add on) పేజ్లిట్టు (Haz మున్నగు వారి వా సములు భావగ భీరములై మనోహరములుగా నుండును

వా సమనగా విస్తరణ కథనమ్ విస్తరించి చెప్పటయని యర్థము సూక్ష్మాంశములను విపులముగ వివరించుట యని యర్థము వా సములు కథనాత్మకములు వర్ణనాత్మకములు వివరణాత్మకములు విమర నాత్మకములు అని నాలుగు విధములు

ఏదియో ఒక విషయమును గూర్చి చెప్పట కథనము ఒక ప్రదేశమును గాని యొక వసువును గాని వివరించుటయో విచారణ సల్పుటయో యన్నది వివరణము లేక వర్ణనము ఏదియో యొక అంశమును గూర్చి మనకు గల యభిప్రాయములను చర్చా పూర్వకముగా వ్రాయుట వివర్ణనము

ప్రతి వా సము నందను అంశము లేక విషయము Sub ec ma సమాహరణము Co c on of ma e a ఉద్ధరణము Sec e on of ma e a స విధానము A angemen of ma e a ప్రకటనము Expre on అను దళలుండను వా స ప్రస్తానమునందు ఏకత (Un y) ల సంగతత్వము Coherence) 8 ఆవధారణము Empha s అను వానిని తప్పక పాటింపవలయును ఈ పై మూడు లక్షణములును వాక్య నిర్మాణమునను పుట్టి నిర్మాణము నను వర్తించును

తెలుగున యుత్తమ వా సములు రచించిన వారు ఎందరో లేరు వ్యాసకర్తలలో గూడ శ్రీ కందుకూరి వీరేశలింగం పంతులుగారి యాదులని చెప్పవచ్చును వారు తాము నెంకొల్పిన మానవప్రతిక వివేకవర్ధిని లో శ్రీ విద్వాంశ కతను గూర్చియు స పు సంస్కరణాంశ కతను గూర్చియు పెక్కు వా సములు వ్రాసి యుండిరి వీరి కైలి మృదుమదు

రమై యన్వయ కాతిన ము లేక మిక్కిలి సరళముగా నుండును
తెలుగున వా సకర్తలలో ప్రథమగణులు శ్రీ పాపగండి లక్ష్మీనరసింహ
రావుగారు వీరి సాక్షి వా సములు సర్వాంధ్రజన సుపరిచితములు ఇం
హాస రస సమ్మితములై దురాచారముల దెబ్బగొట్టుచు వైవిధ్యము
తోడను శక్తివంతమైన శైలితోడను కూడి మిక్కిలి అహోదకరములుగా
నుండును తెలుగున నింత భావ గంభీరములైన వా సములు వ్రాసినవా
రనులు లేరు

అంగమున దలి టాల్లారు పత్రిక ననుసరించి అనంతపుర
నందలి యువకులు కొందరు ఎడదతోచు పత్రికను నెంకొల్పి యందు
వివిధ విషయములపై విమర నాత్మకములైన చక్కని వా సములు వ్రాసె
యుండిరి కీ శ్రీ కొవ్వత్తాజు వేంట లక్ష్మణరావు గారాం ద దేశము
నందలి చారిత్రిక ప శోధకులలో నగ్రగణులు వీరు చరిత్రకు క కు
సారస్వతమునకు స విడిచిన వా సములు పెక్కు రచించిరి చరిత్ర
పరిశోధనలో వీరి ముని చెప్పదగిన శ్రీ మల్లంపల్లి సోమశేఖర శర్మ
గారు "చారిత్రి వా సము" లను పేర వ్రకడించిన గ్రంథము
ప్రసిద్ధమైనది

ఒకా శ్రీ జొన్నలగడ్డ సత నారాయణ మూర్తిగారి "విదార్థి
ప్రకాశ" శ్రీ కొరాడ రామక వ్యయ గారి "సారస్వత వా సములు" ప్రసిద్ధి
కెక్కినవి శ్రీ వావిలూ సోమయాజులు గారు కూడ "మడి ప్రవాళ
మును పేర నొక వా సంపుటమును ప్రచురించిరి భారతి దిగాది సంచిక
ఆంధ్రపత్రిక సారస్వతానుబంధము ఆంధ్ర సాహిత్య పరిషత్తు పత్రిక మొద
లగు పత్రికలలో ననేకులు వివిధ విషయముల గూర్చి వ్రాసిన వా సములు
ప్రకటింపబడుచున్నవి

తెలుగు సాహిత్యము

8 వ్రాజ్ఞిస్వయ భాషా స్వరూపమును వివ చునది

ప్రాచీనా ద్ర భాషా స్వరూపాన్ని గుర్తి చదానికి శాసనాలు అరా
రముగా నున్నవి నన్నయ పూర్వముననున్న భాషా స్వరూపమును వీధవ
శతాబ్ది ప్రార భమన నున్న శాసనముల ద్వారా తెలిసికొనగలము ఈ
ద్ర డి శాసనముల ద్వారా ప్రాచీనా ద్ర భాషా స్వరూపమును తెలిసికొన
వచ్చును

జయన హ క్లభుని నాటి చిప్ప శాసనము

2 మంగదొగరాజు కాలమున వేయబడిన లక్ష్మీ పుర శాసనము

అహదనకర శాసనము

అద శాసనము

5 ధర్మవర శాసనము

6 బెజవాడ శాసనము

పై పదహ చన ఆరు శాసనములలో మొదటి మూడును ఒక
వరముగ రె డవ మూడున్న ఇ కొక వర్గముగా గ్రహి చవచ్చును ఎందు
కనగా రె డి డి ని మద సుమారు స వత్సరముల వ తా స
ము డెగు ఆ వ వదిలో తెలుగునకు స స్కృ త పాకృతములకు జ గిన
స ఘర్షణలో కార ప్రతికార A on and re on వశ
మున చేకూ న ఐలముతో తెలుగు రాజభాషగా నెలకొని స్వతంత్ర నతి
వచ్చెను రె డవ వర్గపు శాసనములు దే యచ్చ దోరీతులై యు డగ
ఒక నూరే ద్దలో స స్కృ తము న డవలె ఆక్షర గణ ఐధములైన
వృత్తములు కూడ శాసనములలో వ్రాయబడినవి నన్నయకు పూర్వమే
ఈ స స్కృ త వ త్తములు తెలుగు శాసనములకు ఎక్కెను తెనుగులో
వా రయ కాలములోనే ఐహు తెలుగు గ్రం థములు కూడ వుండి యు డ
వచ్చును ఆ థక అట్టికథ యనున దొకటు డెనని తెలియుచున్నది

దాక్తరు దీనిలాగారు పాపజయచక్రలోని అధిక అష్టత
 ఐహిక దక్కనునదలి యేదో యొక దేశభాషలో వ్రాయబడియుండ
 వచ్చునని తెలియన్నారు

ప్రాచీనాధ్రమలో ఎర్థ సమీరణ కారణంగా ద్వితీయమైన
 కగచటరణతదనపమయజంశవసలు
 ఏర్పడాయి ఈ మాతృసాహిత ఏర్పడ్డాని ముదుకాలంలో జగి
 దని భద్రరాజు కష్టమూగా అభిప్రాయము

ప్రథమ శతాబ్దిలో గుణాధ్యక్షుడనుకవి ప్రాచీనప్రా
 ములో బృహత్కథయను పెదకథాకావమును నిర్మించి యుడెను
 ఈతడు శర్మవర్మకును తనకును జగిన వాగ్వివాదములో శర్మవర్మ
 రాజునారు మానములలో సస్కరములో పతితునిగావిపజాంబా
 తాను సస్కర ప్రాకర దేశభాషలను పఠజితునని చెప్పి
 యుడెను గుణాధ్యక్షుడే పేర్కొన్న భాష యేదో కచ్చితముగా చెప్పలేము
 గాని అది తెలుగేమై యుండునని తంచుటకు ఆ కాళము కదు

హోయి గాథాసప్తతి రచిచెను దీనిలో కొన్ని తెలుగు పద
 ములు అలా పాడి పొట్టి ఎల్ల కరణి మన్నగునవి కంఠ హోయి
 గ్రంథమును ప్రథమ శతాబ్దిలో రచిచెను అనగా ప్రథమ శతాబ్దిము
 నాదికే తెలుగుభాష సుసంపన్నము చెడియుడెనని తిహిపంచును ఈ
 శతాబ్ది చెడిన అనురాగ సూపమునదలి యొక రాతిపంక మీద
 నాగలు అనుమాట కానవచ్చుట వలన కూడ ప్రథమ శతాబ్దిలో తెలుగు
 భాషను దెనుటకు నిదర నము తెలుగుదేశమును పాలించిన రాజులు
 కొదలు రేనాది చోళులు తూర్పు దాకుటలును శాసనములను తెలుగున
 వ్రాయుట కారంబించి వారు వ్రాయించిన తెలుగు శాసనములే ఆ భాష
 యొక్క లిఖిత రూపమునకు ప్రథమ నిదర నములు తిహిపరణకు ఆరవ
 శతాబ్ది చరమపాదమునదలి ధన జయని కంఠ కాసనము మొద

ది గుణగ విజయాదిరు న చెందిన ప డరంగని అద్ద శాసనములో
 ఒక తదవ శము ఎమ్మట కొరి ఎచనమును వాయబడినవి దుకూరి
 ధర్మవర శా సములో నస ఎద ములు నబదుచున్నవి శ్రీ శ
 యుదవల్లుని బెజవాడ శాసనములో ఐదు మరా క్కర ఎదములు కనబడు
 చున్నవి విక్రమే ద్రుర్మ ఒక్క శ శాసనమున స స్కృత పదముల
 నడుమ విజయరాజు న వత్సర బుక్ అను పదము కానవచ్చుచున్నది
 శ నకు చె దిన మిరియాల కామసాని గూడూరు శాసనములో
 మూడు చ పకమాలలును రె దుర్పలమాలలును వ్రాయబడినవి

నన్నెచోడుకు కుమారస భవములో వ్రాసిన

మును మార్గకవిర లోక

బున వె య దే కవిర పుట్టి చి తెను

గును నిర్మిర ద్ర విషయం

బున జన దాటుక రాజు మొదలగు ఎలువుర

యను పద మునుబట్టి ఆ తకు పూర్వమే తెలుగున కవిత్వము దె
 నను విషయము వ క్తమగుచున్నది నన్నెచోడుని కుమార స భవము
 నన్నయ పూర్వకాలముననే పుడినది అనెడి శ్రీ మానవల్లి రామకృష్ణ కవి
 గా ప్రతిపాదన పెక్కురుచేసిన దా త్రక పరిశోధనల ఫలితముగ
 నంపలేదు వ శతాబ్దములో ఆది పురాణమనెడి ఒక జైన గ్రంథమును
 వ్రాసినట్లును ఆ గ్రంథము నవ్వమైపోయి అ దలి పద ములలో మూడు
 మాత్రము లిది చినట్లును మరి కొ దరు చెప్పుదురు

దే మార్గములు రె డి ట చెప్పబడిన ఏదో యొక రకమైన కవిత్వ
 మును తరువాత వన్నయ భారతమున నవలంబి చిన చ పూ పద్ధతియు
 ఆ తకుముందే ప్రచారమున ను దెననుట కవి నిదర నములుగా నున్నవి
 అర్థాంతి ధర్మవర శాసనములు గద పద ములతో కూడియు డుటచేత
 చ పూ పద్ధతి చె దినవి పొల్కుడి సోమనాథుడు ప డితారాధ చరిత్ర

మన భక్తులు తుమ్మెద పదములు వెన్నెల పదములు ప్రభాత పదములు
మన్నగు పదములు పాడుచు దీరని వ్రాసెయ్యె డెను

అరవమున యావర గన్ అను ఒక చ దశా శ్రుములో ఇది
నన్నయకు పూర్వకాంక్ష నాదిది ఆ గ్రంథకర్త తాను వాచయ అను
అను తెలుగు లక్షణవేత్త రచించిన గ్రంథమును చూచినట్లు ఈ గ్రంథి
వాకములో చెప్పకొనెనట వాచియార్ సేయిద ఒడగు చ దవు అనగా
వాచయ్య చేసిన పదగు భాష యొక్క చ దము అని అరము పదగు
అనగా తెలుగు భాష యని యర్థము నుక వాచయ నాది పెక్కు
తెలుగు గ్రంథములు ఉండి యుండునని అతడు పూర్వము మార్గ
కవిత్వమనిచుకొనెడి సస్కృత ప్రాకృత గ్రంథములను చదువుకొను
చు దిన ఆ ద్రులు దాకు రాజులు పుడిచిన దేయ కవితలను చదువు
కొని అనది ఎదొడగిరి

నన్నయకము దు తెలుగుభాష ద్రుతిలో ఉండెనని దానిని
అతడు సస్కృతి ప్రమాణిక దాదని దాగ డిక్షోగి సోమయాజి
అభిప్రాయపడుచున్నారు

శతాబ్ది మధ్య కాలములో తెలుగు భాషలో సాహిత్య
దశ అరభమయి దివ్యవహాక సాహిత్యక మాదలీకాలు ఏర్పడడ
పదకాసనాలు తలచుపడ ప్రధాన లక్షణాలు మిశ్ర సమాస కర్పనం
జోరుగా సాగి ది నాలుగోవ తు మాటలు ఇతర భాషలనుండి ఎరువుగా
వచ్చాయి

శతాబ్దిలో కావ భాషా ప్రభావ వర్ణ వాడుక
భాషలో కూడ కొన్ని మార్పులు వచ్చాయి ఇది భాషా చక్రలో కావ
భాషాదళ ఈ దళలో వచ్చిన పెద మార్పు పదజాలాని స విధి చినది
ఎరువు మాటల స విమోక్షలో సగాని సగగా ఉంది

నన్నయకు పూర్వమే తెలుగులో పద రచన విరివిగ సాగిన వనియు అట్టిపద ములు రచి చిన కవులు పెక్కు డు కలరనియు వారిలో కొందరు భారతము వ దివి కా పోయిననూ ఏవో కొన్ని గ్రంథములు రచి చియు దురనియు ఎల్లరు ఆ గీ పవలసిన విషయము నన్నయ అదికవి కాకపోయినను భారతము మాత్రము ఆ గ్రంథమని అ గీక పక శ్రవ్యుడు

9 భాషా త కరణ యుగమున గల సాహితా భివృద్ధిని నమి షించునది

నన్నయ పూర్వము దిన కవిత్వము ప్రధానముగా దే మార్గము నకు చె దినది నన్నయ ప్రథమ కావ ము అతడా ద్రిక చిన భారతమే అందుచేతనే దాని కా ద్రమున నాది కావ మను ప్రసిద్ధి కలిగినది

అతడు జనవ నహారమునందలి పదజాలమున తను ప రి చి స స్క చి స స్క త పదములను తెలుగున వాడు పదతి నిర్ణయి చి దాహమైన నడకగం కొన్ని స స్క త వృత్తములను గ్రహి చి అప్ప డికే ఉత్తమ కావ ములుగం కన్నర వాఙ్మయము ను డి ప్రకస్త లక్షణ ములు సేక చి తెలుగున నుత్తమమైన కావ రచనా మార్గము రీ షి దివైనను

నన్నయ ఆ ద్ర భారతమున దాది సభా పర్వములను అరణ పర్వమునందు మూడాశ్వాసములపై 2 పద ములను మాత్రమే రచిం చెను అతడు వా సుని స స్క త భారతము నందలి కథను పేక చిన మాట నిజమేయైనను అ దు తన కనవసరములని తోచిన భాగములను తగ్గి చి అవసరమున్న భాగములను పెంచి కొన్ని మార్పు లొనరి చి స్వత త్ర కావ మువలె రచించెను అతని కథాయ్ అక్షర రమ తకును సూ సంపదకు నెలవై వీనుల విందు చేకూర్చు చుండును ఉద కోపాళా నము కకు తలోపాళా నము నలోపాళానము సౌగంధి

కావహరణము యందు పదుద్యరం థ మున్నగు వల్ల తమం రచించుటలో వాతడు చూపిన నేర్పు అతి శ్రద్ధావంతమైనది అతని విశ్వము సస్కృత పదవిహితమును సుష్టముగా నుదక దారాకుచి ధ్వనిగా భీరమునకు నిదానమై చదువరుల కానందము కూర్చును పద వితకులై గద వితకు కూడ సన్నయ్యే ఆద్యుడని చెప్పవచ్చును అతని వచనము లింతమై దారాళముగా నుండును అతడు చ ఎకమం ఉత్పలమాల వృత్తములనేగాక తరువోజ మధా క్కర మున్నగు దేశిపదములను గూడ వాడియు దెను తరువాలి కవులకు ఇతడు మార్గదర్శకుడయెను.

వన్నయ తరువాత చప్పదగిన వి నన్నెచోడుడు అతడు శ
వ శతాబ్ది ఆర భమువాడని చెప్పవచ్చును ఇతడు వానన కావ్యము కుమార స భవము ఆ దలి పార్యతీ పరవేశరుల ప్రణయ ల లై త మునకు తారకాసుర వదయను వీర రస పదానమైన కథ స గమము చేసి రసాల కార వర్ణనలతో రచించినాడు దికా దాసుని కుమార స భవ మునకు తాషా త కరణమైననూ మొత్తము మీద ప్వత త్ర కావ మనియే చెప్పవచ్చును ఇ దు కన్నడ కవిశా సా ప్రదాయములు హెచ్చుగా గోచ రును తిక్కనాదుం రచనలో కానవచ్చు వచ తమలను తెలుగున వ్రాసినవాడు వన్నెచోడుడు దేయ ప ప్రదాయములీ కావ ములో హెచ్చుగా గంపు దే మారములు వస్తుకవిత వ న్నగు పదముల నా త్ర వాఙ్మయమున మొట్టమొదట వాదిన వాదితదే స సస్కృత పదములు సాధ మైనంతవరకు తగ్గి చి తెలుగు పదముల నెక్కువగా వాడెను

మల్లికార్జున ప దికారాధు డు క్రి శ
తత్వసారము లి గోదృవగద ము డుద్రమహిను గణనహాస్యము అమ ర్షే రాష్ట్రకము పర్యంత వర్తనము మున్నగు కావ ములను రచించినట్లు ప దికారాధ చ త్రమువలన తెలియుచున్నది ఇతడు తెలుగునందు

మాత్రమేగా కన్నడ స స్కృతముల దు కూడ పండితుడు. వకర్త సారములో శతక లక్షణములు గానపచ్చుచున్నవి ఇది నన్నయ తైలిని పోలియుండును ఈ ప దితుడు మతమున వలె రచనమున కూడా సాంప్రదాయానురన్తే యెక్కువగా ప్ర ణీ చెను

పాల్కు సోమనాథుడు స శతాబ్దమునకు చె దినవాడు. దే మార్గమునకు చెందిన వ్యపద కవిత్వమునకే గాక వకవి సమాహ మనకు, వీరశైవ మత సద్ధాంతములకును గూడ గురువతమని చెప్పి దగినవాడు ఇతడాంధ్ర సంస్కృత కర్ణాటక భాషలు మూడింటను గ్ర థములను రచి యెను అందు ఐనవ పురాణము పండితారాధ చ శ్రమ సోమనాథ స్తవము అనుభవసారము, చెన్నమల్లు సకములు, వ పాధిశతకము ఐనవోదాహరణ అనువి తెలుగు గ్ర థములు వీనిలో ఐనవపురాణ, పండితారాధ చరిత్రలకు వశేష ప్రఖ్యాతి కలదు. ఇతని కృతులలోని భాగములు యధాతథముగ నదరి పండి యున్నవి సంగీతము నాట ము రసవాదము, వివిధ దేశాచారములును వివ రింపబడెను ఇతడు కొన్ని ద్విపదలలో ప్రాస నియ ని వాడెను స థులు సహసములును ఇతని రచనలలో కానవచ్చును

శ 2 వ శతాబ్దములో వా ద్రదేశమున తైన దైవదేవ మతములు రెండును వ్యాపారెండి ఒండొరుల ద్వేషి యుకొనెను సంఘమున కొంఱ అంబడి కలిగి చిరి ఆరె యు మతములవా సామ రస ము కలిగింప యత్నించిన వారిలో తిక్కన పోషయాడి ప్రథమ గణుడు 2 2 0 విర్యచనోత్తర ధామాయణము అతనివలె కృతి భారతమున దు విరాటపర్వము మొదలుకొని పదునైదు పర్వములు తెలిగించెను ఆంధ్రీకరణ విధానమునందీతడు నన్నయ పద్ధతినే అవలంబింఁచెను తిక్కన తెలి ప్రధానముగా వింపాద తైలి వ్యాకరణ సంభాషణ

ద్వారముననే అరడు కథను రమముగ నడిపారురు చేత పదములు
వాడులయదు రసోచిత పదవృత్తి ప్రయోగమున దను అడు
మ్మిలి ఎప్పుడు దీర్ఘసమాసములను తగ్గి చి దే మారము నవం
బించెను స్థుప్తమయిన ఆరాత్మిక విషయమును కూడ స్పష్టముగా
శత్రుము చేయగల శత్రు తెలుగు భాషకున్నదను మొట్టమొదట ప్రద ది
శాదితదే

కేతన ద డి రచించిన దశకుమార చరిత్రమును చ పూ కావ ముగా
కుమడి చెన మ య విజ్ఞానేశ్వరమును రర్మశాస్త్ర గ్రంథమును
అంధ్రోలాషా భూషణమును వా రణగ్రంథమును గూడ రచి చెను
తెలుగు భాషలో రచి చరితిన మొట్టమొదటి వా రణమిదే మార
రిక్కిన సోమయాజి మడు ఇతడు మార్క దేవు పూజాము
రచించెను ఇతని తైలి ఆడ బర రహితమైన సరసముగా ను డును శ
0 పా తమున బదేభూపాలుడు నీ సార ముక్తా అను నది
పద మంతో గూడిన గ్రంథమును రచించెను సుమతి శతకము నితడు
రచి చినదే ఇతని పద ములు సరళ సు దరమలై ప డిత పామర
హ దయ ర జకముగా ను డును

తెలుగున వెలసిన మొదటి రామాయణము ర గనాథ రామాయణము
దీనిని ర గనాథుడను కవి వ్రాస గోన బుదారెడి పేర ప్రకటి చెసి
యందురు ఇది వాల్మీ రామాయణము ననుస చి తెలుగున వ్రాయబడి
ద్విసంధ కావ యు రచనాపాటవముచేతను కథాగౌరవముచేతను రంగనాథ
రామాయణమున కొక వి ష సానము చేకూ నది

రిక్కిన తరువాత యుగకర్త అని చెప్పదగినవాడు ఎఱ్ఱాపెగ్గర
ఇతని యుగమున భాస్కర పిరచితమైన రామాయణము ముఖ మైనది ఇ
లాషా మాధుర మునకు నెంతై మనోహరముగా ను డును ఇది ప్రౌఢ
సమాసములను మంచి తైలిని కలి యున్నది

ఎఱ్ఱన రెడిరాజుల అసానమున నుండిన మహాకవి వ శతాబ్దము
 ఇతడు ప్రతిభా పా దిత ఎ లందు నన్నయ తిక్కన కెనయై భారతారణ
 ఎర్యశేషముననే గాక హరి వ శమును కూడ సమరతతోనే న్యూహి చెను
 ఎర్యములో సానము స పాడి పగలిగెను భారతమున దరణ
 పర్యశేషమును నన్నయ తైలితో నార వి చి తి క్కన తైలితో
 మ చెను అ దుచే నితని రచనలు నన్నయ తిక్కన
 రచనలను మహా ముద్రములను కలుపు జలస ధివరె గోచ యను ఎఱ్ఱన
 స న్నలా ద్ర పదములను నమ భాగములుగా వాడియు దెను హరి
 వ మన నీతని తైలి ప పక్వత నొందినది అచివాద విషయమునెఱ్ఱన
 నన్నయ తిక్కన మార్గమునే అచల వి చెను ఇతఁ ప్రబంధ పరమేశ్వరు
 దనియు శ భుదాసుడనియు విశదనామములు కలవు

విన్నకోట పెదన కావాల కార చూడామణి యను లక్షణ
 గ్ర థమును రచించెను ఇ దు సాహిత ఎషయములతో బాటు వా కరణ
 చ్చ దోవిషయములు కూడ నున్నవి

వేములవాడ భీమ వి ఈ కాలమ దే ఉ దెను ఇతడు కవి
 జనాశ్రయ మను చ దో గ్ర థమును రచించెను భీమకవి రాఘవ పాండ
 వీయ మను ద్వర్ధికావ మును నృసి హ పురాణము శత ధర రామా
 యణము హర విలాసము రచించెను

సంస్కృతమున రాజశేఖరుడను కవి రచి చిన ఎద్ద సాంధ డి
 అను నాటకము ననుసరి చి మ చన కేయూర బాహు చ శ్రమము కావ
 మును రచి చెను దీనిలో మనోహరమైన తైలి నీతి కథలు గలవు ఈ
 యుగములో ఎఱ్ఱనకు సాటిగా నిలువగల కవి నాచన సోమనాథుడు
 ఇతడు ఉత్తర హరి వంశమును రచించెను. రస పోషణమున నితడు
 మి క్కిలి నేర్చరి ఎర శ్మ గారములనేగాక రౌద్రకరుణ హాస రసములను
 కూడ పోషి చేను ఇతని సర జ్ఞ సకల భాషా భూషణ సాహిత రస

హిమలయ విధాన చ వత్త వసీనగుణసాధ విరుదములున్నవి
 ర్భవన పర్వతము య దును ప్రతి ర మాగ్నము నను రించెను

భావిపాది త్రిపురాంగకుదను కవి అ దితా శత ము చల్ల
 కారా మదన విజయము త్రిపురాంగకోదాహరణము రచించెను
 ఇతడు సహసాద ఐరము లేని చక్కని శైలిలో రచించెను తెలుగు
 వాణ్ణయము నందలి మొదటి పదన రచన వ శతాబ్ది చివరి భాగము
 నీ హ రి పదనములు అని క వ్యమచారు లు రచి చెను ఇది
 పద ముల లె స్వయం స శ్చార్థములును భక్తమయములై విలసరి
 యిరిగెను క వ్యమచారు లు శతకోపమాని రు చిన ద్రావిడ వేదమున
 దెలిగి చెనన ప్రతీతి కలదు

ఈ విధముగా భాషా శ రణ యుగము ఎచన రచన శ
 ముగిసెను

20 నన్నయ కవితా ల్పము

నన్నయ వ శతాబ్దములో రాజమహేంద్ర వరమును రాజరా గ
 శేషకొని వే గి దే మును పాలి చిన రాజరాజు . దని అస్థాన వి
 ఇతని ఆ కవి శబ్దానుగుడు అను బిరుదులు కలవు నన్నయ ఆం
 మహాభారతమును ప్రారంభి చి ఆ సభాపర్వమును అరణ పర
 లోని నగ భాగమును రచి చి స్వర్గసుధయె ను నన్నయ దామ
 విలాసము మొదలగునవి వ్రాసె న దరు కాని అవి మన పురు
 మగుట లేదు

సేన్మరుగా కవిత్వ లక్షణములను తెలుపుటకు మహా భారత
 ఆధారము. మూలారమును గైకొని కథను నడుపుచున్నప్పుడు రెండు
 మూడు శ్లోకముల అరము ఒక పద ములో ఇమిడిన సందర్భములును
 అనేక శ్లోకముల అరము ఒక పదమున వ్రాయబడిన సందర్భములు

నన్నయభట్టు వ్రాసిన భారత భాగములో అనేకములు కలవు నన్నయ
తన కవితా రీతిలోని ముఖ్య లక్షణముల నిట్లు పేర్కొనెను

సారమతి గవీ ద్రులు పసన్న కథా కలితార యుక్తలో
నారస మేలునాని తరులక్షర రమ త నాద ప నా
నాదులరా స్తూతి నన్నయభట్టు తెను గునన్ మహా
భారత స విలా రచన వి దురదయె జగదిత బుగన్

నన్నయ రచన య దలి ముఖ్య గుణములు “ పసన్న కథా
లితారయుక్త ” “ అక్షర రమ త ” నారాచారిర స్తూతి నిదిత్యము
అని పై పద మును ది గవి ప వచ్చును

కథాగమనమునందు వ్రాదాన కథలో నుపకథకగీం ప్రముఖ స్థాన
మును ల్వి ప్రసన్నమగునట్లు చెప్పట నన్నయ ప్రసన్న కథలోని
భావము దీవార్థ వేంకటాచార్యునిగా ట్లు పలుకుచున్నాడు “నన్నయ
కథ ను పసన్నములుగ చేయుటకై ఆరు పదదు లులంది చెను కథ
వవనరమగు ఎర్థనములు వివరణములు తగి చుట కథా పునరక్షులను
R pe on తగి చుట ఉపాధా నమలకును వ్రాదాన కథకును
గం న విధమును వి చుట మూలమున వేరు వేర ఆరా యములందు
చెప్ప బడిన విషయములు తగిన స దర్శములలో జొప్ప చుట గూఢ
ముగా నున్న కథా రహస ముల వా ణానించుట రసవ త్తక జము
చేయుట ”

సభాపర్యమన మధుసూథయ ద అవమాన మొందిన దురో
ధనుడు కలి గరమునకు గెను అప్పుడాకాకది నది కొద్దిగా ఎర్ది ది
సకల సుఖోప భోగ విమలుండై యు దగా కనుని దుర్భక్తి నకు హి
పదే ము చేసెను ఇచ్చట మూలము నందలి వర్ణనలు తగ్గి చో చెప్పెను
అట్లే బీముని జన తి ప్రంపగ సారథి మన విష స్తోరగముంచే గత
న చె మని చెప్పెను ఇది దురో ధనుని రాజ మ సమర్థి చుటయే గదా

జరల్కారు వ త్రా తము మూలభారతమున రె డు మూడు చోట్ల వి చ
బడినది కాని నన్నయ యొకే సమయమున నమగ్రముగ ఆ థను
చిత్రి చెను

నన్నయ రె డవ కవితా గణము అక్ష రమ త అక్షర రమాతకు
చెందినది శబ్దము ల్పము అక్షర మనగా వర్ణము మనోహరము శ
పేయమునగు శబ్దం కూర్చు నేర్చుగా నొనరి చుట అక్షర రమ త
దీనిని తైరి అ డరు నన్నయ ఎర్థనలు మితముగను ఇ పుగను
గడత తుడు నిషాదుడు కర్తుడు మొదలగు పాత్రల రూపములను
కాగుగా చిత్రి చెను వర్ణములు కొన్ని పదవములు సరళములు అయిన
ద్యని కలవి సు కొన్నే రసపుష్టిని గూర్చును నన్నయ యే యే ర్థము
రసమొకకు పుష్టి నొన గనో రూచి రూచి ఆయా వర్ణములను వాడును
స్త్రి వర్ణనలందు అనల వర్ణనలకు తావీయక కేళ ముఖ వయోమలన
మాత్రమే వర్ణ చెను ఉదా శృ గార స్వామి మగు శకు రం వర్ణన
తయన ఎ తి ర్థనలు తక్కువ దుష్ట తుడు వేటకు వచ్చినపుడ
వనము నము దము కణా శమ ఎర్థన మణియములుగా నున్నవి
ఆయా వస్తువుల వి రా గములను వివరముగ సహజముగ వర్ణ చెను
ఇది అక్ష రమ తతో గూడిన పద ములు నన్నయ రచనలో కోకొల్లలుగా
కన్పి చును

ఇక నన్నయగా కవితా గణము వానాదుచిరార స్థూ
నిదిత్యము సూక్ష్మతగా నుక్తములు = అనగా మంచి మాటలు
సులభములు ఇవికూడ మనోహరముగ గంభీరముగా ను డును.
పాతకుల స్వరూప లూగి చును ఇవి తా శరీరమునకు సౌష్ఠవము
గల్గించును కథ పాతకుని హ దయమునకు హత్తుకొ పోవునట్లు చేయును
మూలమున లేకన్న నూ అనేకములు నన్నయ వాడెను పాపకారు కు
కాయన పర్వము వర్ణ దర్శములే అను జ్ఞాన ప్రబోధ ములైన సూక్తులు

కోవతు దను విపుడు మోరశస్త్రమును అను నీతి బోధకములైన
సూక్తలు ఎదుకు బుదులు సచరింపవె మొదలగు జాతీయములు
సందర్భానుసారముగ నన్నయ ప్రయోగి చెను సభాపర్యమున భీముడు
కుపాని చూచి కోవ చునప్పటి రౌద్రాకారము ఇట్లు పండినది
ప్రకటిత కోపవేగమున బర్మద యత నేత్రవ ర్

సాహిత పరముగ తైలిని రెడు విధములుగా విభజి ప
వచ్చును ఒది కావ సామాన సర రెదవది పదన భావ సర
ఈ రెడు షణ్ములను బట్టి పరి లి చినచో నన్నయ ప్రధానముగ
శబానతైలి యని చెప్పదగును కవియొక్క తైలి బట్టియే అతిని
న రావముకూడ వ క్తమగుచు దును తైలియే లము అతీ యతలో
అదియొక భాగము నన్నయది ర్థపేషమైన తైలి యనిగూడ చెప్ప
వచ్చును ఈ తైలి లక్షణవేషునగా పద ము విన్న లిచే అర్థము తె ననను
తెలియకపోయినను పా కని చెవి ఇ పు బో ఎ హాయి గొల్పుట
ఉదాహరణక

మమూతంగ తురంగ కా చన లసన్నాటిక గాడిక న

పదలోలి గొని చ్చి యిచ్చి మదమొప్ప గా చి సేవి చి

ఇతని తైలిలో నాడ యత కందు మహా భారతము అనే విచిత్ర
ప్రాత్రలు కల నాడక ర గము ఆయా పా తం ల స్వభా మును
సమగ్రముగ పరి లించి పోషించెను మయసభా వైభవము చూచి క
వగరమున కేగిన దరో ధనుని నతి అగ్నియ దు కార్పిబడిన బ గారము
క ది ఎల్లమై టుం మనస్తాపమనెడి అగ్నిచే దరో ధనుని శ రము వివర్ణ
మయె నని చెను

నన్నయ రచించు ఉపమాంకారములు మెండు అర్థా తర
నా సము రూప ము స్వభావోక్త య కారములను వాడెను
ఈ అం కారముం దు దాంబరకు కల్పితములే

నన్నయ తైలి వచ్చిన గా భీర సుంతయు బహుళ స స్క ర
పద ప్రయోగము వలన శబ సంగ్రహము వేరొక కావ రచ లో ఖాద
నన్నయ చాలావరకు సంస్క ర సంప్రదాయమునే అనుకరి చును
అయినను అర్థకా న ము గాని శబ్దపాఠము ముగాని కలిగియు డవు ఈ
శబ గా భీర ము ఎలన రచనకు ఉదాత్తతయు తీవ్రయు లభించినవి
ఎఱ్ఱన నన్నయలను భద్రద్రగజముతో పోల్చుట భారత పద ముల నదకను
బట్టియేయని ఎంగ లక్ష్మీకా ర గా అభిప్రాయము ఒక తైలి లోనే
గాదు కథ నడపుటలో సైతము అరణ ఎర వ లోనే నన్నయ కృతహసు
డయెను అది పర్వమునందలి శకు తలోపాథా నమును పోల్చి చవివితే
ఆ భారతమ్యమును గ్రహి పవచ్చును.

ఉత్తమజాతి కథకుడు నన్నయ కథాగవనమున వ్రత గాఢి
వ కతగాని అతిన కుచితత్వము గాని విస్త రిగాని లేక ప న్నముగా
కథను నడుపుయ దు న్నయ అది తీయుడు

2 ఎలర క తా ఎదతి

ఎఱ్ఱ పెగడ కల తయము న దలి మూడవవాడు పోలయ వేమ
రెడి అస్థాన వి ఇత శ భుదాసుడు ప్రబంధ పరవేశ్యుడు అను
విరుదములు కలవు ఎఱ్ఱన క తు లో లభ ములైనవి హ శము
భారతారణ పర భాగము లక్ష్మీ న స హ పురాణము రామాయణము
ఎఱ్ఱన తాను రచించిన హ వ శమును వృసి హ పురాణముల యే
పేర్కొనెను ఇ దు రామాయణము లభ ము కాదు

న స హ పురాణములో పబ ర పరవేశ్యుడనంగ ఎరణ పర్వ
శ్రేష్ఠోన్నయ మ రుదాష సుతితోత్పవ మొప్పుగ ఎర హి చి యని
చెప్పుటచే తడు పబంధ ప వేశ్యర విరుదాశికుడని గహి చ
వగును ఇ దు కథా విధానము న దు వస్తై క ము కలయ అక్కడక్కడ
గార వర్ణనలన్నను శ ంగార రసమునకు అవకాశము తక్కువ

ఎట్టి కల్యణమున దలి కర్తనా వైడవము ఈతని ఎర్తనలు
అంకార కోటిరములు న న హ పురాణమున య బుజాయలామృత
వర్ణనల దు వారి వేడి చూడ్కులు తియ ని పలుకులు వి త దెయ్యలు
మదు నవులు మొదలగ విషయములు లేనెవ డి తియని మాటలతో
వ చెను వ త వర్తన, సాయ కారి వర్తన యుద్ధ వర్తనలు ప్రబంధ
లక్షణములలో ముఖములైన నష్టాదశ వర్తనలోనివి

ప్రాతపోషణ ఆకని పాతపోషణ బహుశేర్పు గలది పక్షాద
భక్త తత్వ హిరణ పుని వ న హ వాతలను చక్కగా
చితి చెను

అంకార వచన ఎట్టిన వచమున శబ్దంకారములు పద
మున అరా కారములు వాడును శ్రీహ రూపమును వృత్తును పుడు
నుదీర్వ వచనము వ్రాసెను అదు శబ్దంకారములు కలవు ఈరడు
అంకారములందు యెక్కువగా ఉపమా యాపక ఉల్లేఖలు దును

న ఎ పురాణమ న వివిధ రసములు పృథిల్లి మట్టములు కలవు
న న హస్యామి దివ స్వరూప ఎర్తనమున శ గార వీర కరుణాద్యు
రానే రసకరమ కల ఆనీ చెప్పు చేత తర గ్ర ఫమన్ని రసములకు
అంశాలమని సూచి వ చ్చును నన్నయలె ఎత్తాప్రగడ అరణ పర్వ
శేషము అత విధా యోగలు రచి చెను ఇ డ్దడు క్షేమరస్యామితో
నవ మటలు ల పద ములను తి చిన అదు తిక్కన రచనా వైఖ ని
దోలు గా యత పాక లోతజాదాతుర ము వెల్లడి యగుచున్నది
తిక్కన గడుసుదనము గా భీర మును సూచి చు పద ములును అరణ
పర్వశేషమున ఎ చును

ఎట్టి తవ గ్ర ఫమునందు నన్నయలె నానా రుచిరార సూక్తులు
అతేకములు పయోగి చెను క్తు ఎదోలో దామరమొందిన ప్రయ సిప్పున
చెడలుటనే ఏనుగతిన్న వైంగప డు అడవి పులి మాంసంబే

యాద చ నన్నయై స స్కృత సమాస భూయష్ఠ రచనయ
చేసెను అరసి కవిత్వములో నాయత కందు

అజ్ఞన కవిత్వైరి ఒకవైపు నన్నయ కథాకథన బాతు ని కవిత్వ
త్వైరిని తలం చును మరొకవైపు తిక్కన పౌర విత్వ ల్పము సర
కవి సమాస రచన నాట యత వర్ణనాతురము కలిగి పెనమేకొని
యున్నది ఈతని గ్రంథములన్నియు అనువాదములైననూ స్వతః శ్రమణ
గనే యున్నవి పతి అనుబంధ న ఆ సరమగు చోటుండు మూలము
కుమి చి పై పున ముట్టములు తగ్గించిన ముట్టములు తీసివేసిన ముట్టము
లును కంపు ఈ విధముగ అతి స్వతః శ్రుతై ఎజ్ఞన శ్రావ రచ
కాదు రై ప్రబంధ పరమేశ్వరుడను విరుదు పొ దెను

22. తిక్కన కవిత్వ ల్పము

భారతము రె డున్నర పర్వములు రచించి నన్నయ దివ గత
దయెను ఆ తరువాత రె డు వ దం యే ధ్దు దాని జోలి పోయి
కవి లేడు

అంద్ర భారతవ పూర్తి కావలె ని అ చ సమయమున భారత
ము పూర్తయెటకు పూనుకొనినవాడు వ్యా హ దయుడు తిక్కన
ఇతడు శ్రీ 0 వరుమ నెల్లారును పాలించిన మనమసిద్ధి
మ శ్రీ ద దనాధుడు మరియు ఆసాన కవి తిక్కన రచనలో నిర
చనోత్తర రామాయణము ఎహ భారతము మాత్రము లి చుచున్నవి
తన ప్రభువైన మనుమనిది నిర్యవనోత్తర రామాయణము తన ఇవ
రైవమైన హ హరవాళు ఈ భారత భాగమును ఆ మిచ్చెను ఈతడు
ఉభయ కవిమిత వికరమును పొ దెను కవి బహు అను విరుదము
తిక్కన తదన తరము ఎఱ్ఱా పెగడ త రామతో ని చ్చను

అనాది సాహితీ పప చమున్న తిక్కన సానము మహాన్నతము
తిక్కన చేసినది భారతాధీకరణ కాదు భారత విరూపము రస పి ప

మైన న్నొకము కామలలో రస ప్రాదాన ము ప్రతిష్ఠి లన మొదటి
కవి తిక్కన తెలుగ వాఁడై యున్న మొదలు వేడియరకు ఆయన
వలె సర్వవిధముల అను మైన కావ కళా సన్ని చేసిన కవి లేడు వా స
భారతము కావ ద్భాషయగం కావ్యము తిక్కన భారతము కావ్యద్భాషయగం
కావ ము నానా సహృద్ధమైన ప్రబంధమందలి

ఆపూర్వ వస్తుస్మిన్నాజ క్రమమ కావ స మట నానుకూలమయిన
కల్ప ప్రయోగము ఆయన ప్రక్షి తిక్కన కావ్య కళాని భూమి అనియు
లలిత కావ ములు చెప్పు శబ్దముల దాషమ అనియు ఎదా ది త్రివిధ
కావ ప్రవీణుడు అయి కేతన తన అభవ సాక్ష ముగా చెప్ప
య్యూడు భారతమనే ప చమ వేదమును సమయ గా విరచి చినపుడు
అ ము మూడే ముఖ విషయములు గోచరించుచు

అవి రాజనీరి

2 యదరంధ్రము

3 బ్రహ్మచో పదేశము

పుట్టు చే ను ను చేతను విజ్ఞానము చేతను ఈ మూడు
మహా ధర్మములకు ఆర్థోధర్మములుగ నిర్వహి చి అచుభవ గోచరములు
చేసికొన వి తెలుగవాని తిక్కన యొక్కదే

తిక్కన తెలి వాఁకియముయు బుద్ధి గమ మనియు కూడ నిర్దే
పవచ్చు ఆయన నాటికము నందులె రంగ ప్రసాదనమును అలి
య సూచనను జ్ఞానాంతర సర్వగతములు పాత్ర ప్రవేశ నిష్కర్మము
లను పాత్రం అవయవ విశేషములను సైత పదలి చుచు ఇక్కో
విధముగ జెప్పలెనన్న తిక్కన పరిభ నాటికోటిరమైనది అతడు
కథను దాఁగా జెప్పక నాటికమునలె బా తం సంవాదము రూపమున
న ఎంచును విరాదోదో గమ లందలి యే మట్టియును దిం చినను ఇది
తేలెత్తెము కాగలదు "అథ దిట్లనెను ఇత దిట్లనెను" అను సూచనను

తొంగి చినచో నరని స భాషణములకును నాటకముల దలి స భాషణముల
కును భేదము ఏమందు దీని మనము ఈ ది ఉదాహరణము
తీసికొనవచ్చును

ఈ చతుడు రాజమార్గమున ద్రౌపదిని పరాభవి చుట గా చి భీముడు
భీకర రూపము దాలె ను తిక్కన ఈ వర్ణనమును కన్నులకు కట్టినట్లుగా
చెప్పెను అజ్ఞాతము చేయుచున్న భీముడు తన క్రోధమును బాహులముగా
ప్రకటి పూచ కనక దాళి ఇమకొడుకే అతడు ప్రయత్ని చెను
కన్నుల నిప్పులు రాలినవి వికటమైన క్రుణ్ణి చులముగా నది చిన
వెలికి ప్రస పరాని క్రోధమంతయు లోలోననే పొ గి భీముని ఆకస
మ త యెత్తు పె చినది ఇది య తయు తిక్కన ల్ప సు దరముగా
ప్రద చెను సహజము సమగ్రము సు దరములైన రూప ములను
అప్రయత్నముగ ని పగల నేర్చు ఈ విలహకు లందు ఈయన
రచనలో అరము ననుసరి చి ఎదురుగాని శబ్దము తీసిన దా ని నదవి
అరము భ శము కాదు భాస్కీరకము బుది గమములైన గుణము
లతో స దరో అతముగ ఒక్కొక్క దాని ప్రాధాన మిచి హ దయా
న దమును బుది వికాసమును సమముగా కలిగే చును తి క్కన కైలి
ప్రధానముగా బుది గమ ము అని చెప్ప చ్చును

తిక్కన కే లము కవి బహుయే కాదు తన కాలము నాటి సా మిక
మత రాజ య, సారస్వత విషయముల దు గొప్ప సమన్వయ ద స్తిని
ప్రద వి ఆ ద్రణాతి గురుత్వము నెఱివిన మహనీయుడు పురాణములను
కావముగా తీర్చుట వాటిని నా యముగా రచి చ్చట ప్లాత చిత్రణ
మనస్తత్వమును తమగా ఎహుంచుట నానాశయములను పోషి చుట
తిక్కన సారస్వతమున తొ క్కన క్రొత్త మార్గములు

తిక్కన కారణ జన్ముడు తమ రాజ య సాహిత ములందు
దర్శ స స్థాపనారము వ త చిన మహా పురుషుడు పురాణ వి హాసాదు

అనునది మహిమను పట్టించి వి తెలుగన ఇ కొకడు లేడు
స్వలామన అయిన వాడుక ర్త కావలసినవాడు కావున ఆయన
భారతమును చదువుచున్నప్పుడు తను చదువుచున్నట్లుగాక వాడుకమాను
చూచుచున్న భావన కలుగను.

పిరొట పరాంతమున తిక్కన "కావున భారతామృతము కర్త
పుంబుల నారగ్రోలి యాచారా మోదము బొరయునట్లుగా"
భారతము రచియింపని చెప్పియుండెను. అంద్రా యను పదమున
అధ్యా సులనేగాక సామాను లైన తెలుగువారిని గూడ సూచి చుచున్నది
న్నయలె స స్కృత భూయిషమైన కైలిని గాక సరళ సుబోధ ములైన
పదములతో గూడినదే తెలుగు వాడెను "షములు గూఢములునైన
అరా త్మిక విషయములనుగూడ స్పష్టముగా వ క్తము చేయుక తలుగు
పదములకు గలవని తిక్కన భారతము గొంతెత్తి చాటుచున్నది" అని
దివ్య ర్థమగు చెప్పుచున్నారు మార్గదే పద్ధతులను అం బించుట వలన
నతని యుభయ కంఠిల బిరుదము సార్థకమగుచున్నది

తి క్కన శబ్దార్థాంశాంశకై యెచ్చటను ప్రయత్ని చి యు డలేడు
వాట తం ఆవే ఆ వేయత్నముగ వచ్చిపడుచుండును తిక్కన సాధారణ
ముగా కథా కథమునకును యుద్ధాది వర్ణనములకును స భాషణములకును
వచనము వాడుచు డును. అతని యద ఎర్థన వచనము ఒపమం భార
మలతోడను ద క్కమును ప తం కన్నులకు గట్టచు డును సాధారణముగ్గో
నతడు చంపకోర్కం శార్థం ములేలేది వృత్తములను కందము
లను దివజాతులను వాడుచుండును

అంగ్రీకరణ విషయమున తిక్కన నన్నయనే గురువుగా
గ్రహించెను కవిత్వయము వాడు వాస భారతమును యధా తథముగా
ననువది చినవారు మూలమును శ్లాఘముగా బలిచి యందలి కథా

తత్త్వమును లెస్సగా గ్రహించి యవన రమణి తోచినచోట్ల గొప్ప
 లాగములను గ్రహించియు నవసరము తోచినచోట్ల గొత పెట్టి
 కావించియు న్నమ్మని తోచిన యెడల దాని తొలగించియు మూలమే
 రసవత్తరముగా నున్నయెడ దానిని సన్నిహితముగా ననున చియు
 వారు తమ యాశ్రయమును రసవత్తమును మనోహరమును నగు
 వట్లుగా తీర్చిదిద్ది ఇదులకు కారణము వానినిది ప్రారాధిక నైతి
 దన్తి కవిత్వయము వారిది కావకకాదని

తిక్కన ర్మజ్ఞాన భయోగాది మారాలలో ఒకే దాని
 అవలంబించిన వాడుకాదు మంత్రుగా రాజనీతి విశారదుడుగా వైభవో
 పేతుడుగా మహావిగా మహాదాతగా బహువిధ రగములలో దుష్ట
 కైక్కి బహుక జీవితమును సవరి మొన చుకొన్న ససారయైగి
 తిక్కనగా నన్నిచేత వర్ణనలును మూర్తి వర్ణనలును భావ వర్ణనలును
 పరస్పర పోషకములై రసోదయము లిచుచు దును హామరనాథుడు
 తనకు ప్రతక్ష మైనప్పుడు తిక్కన చేసిన రూపవర్ణనగల ఈ దిపద
 మును ప లింతము

“గుఱియైన వెలుపున నెఱు న లోకర
 క్షణ మన గ గళంబు దాయదోప”

విశ్వక్సేయ కావ మను జగద్ధిత బుద్ధితో మహా భారతిమున
 రచించి సహుదైన మహాకవి ఆతని విషయమున కవిత్వమొక తపసు
 ఆ తపస్సుచే తన్నేకాక లోకమునుగూడ బవిత్రము గావించి ధర
 చైతనమును బస పజేసిన పుణ మూర్తి యా మహానీయుడు ఆదర
 మానవ గుణములారని వత్తయ దును ఆదర కవితాగుణము లా
 కావ మున దును మూర్తీభవించి యున్నవి

2 గ్రామము

వి రయము తరువారే పేరెన్ని గన్న కవిశేఖరు గ్రామము
ఆ రకపు లో తిక్కన్న తరువారే ని తది విద్యార్థుని ఇ కొకడు లేదని
ఎంగ లా తావన గ్రామము జన కాలము శ ఆయియుండు
నని కందుకూరి వీరేశలింగం ప తులు మొదలగువారును ౧ శ
అని వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారును విరా చింది

గ్రామము స స్క ర కావా నువాదమునకు దా చూపన గురువు
కావున స స్క ర ఆ శ్రీ రణ చ త్రలో భారత కవుల కున్న
ప్రవాసము గ్రామమునకు కందు ఇతడు శతాధిక గ్ర థకర్త కవిసారా
భౌమ విరుదా తుడు గ్రామము కా థ దమున తన క తులను గూ
యినెను

అన్నారి పొన్నారి చిలుకకూకటినాడు
రచించితి మరుత్తరాట్ట శ్ర
నూనూగు మీసాల నూత్న యౌవనమున
కాలివాహన సప్తకతి నొడివితి
స తరి లతి ని దుఃఖవ్యనంబునయందు
హర్షనైషధ కావ మా ద్రభాష
బ్రౌత నిర్భర వయ పరిపాకము గొని
యాడితి భీమనాయకుని మహిమ
బ్రాహ్మణులకు మిగులగై వ్రాంకు డ
గా థ దమును మహాగ్ర థమేను

ఇందు చెప్పబడిన ఐదు గ్ర థములలో మనకు లభి చినవి మూడే
శ గార నైషధము భీమేశ్వర పురాణము కా థ దము ఇవియుగా
హరివిలాసము బ్రాహ్మరామము వరా తి మాహాత్మ్యము పల్నాడు
వీర చ త్రము అనునవికూడ లభించుచున్నవి

కంగార నైవేద్యము సస్కృతమున దలి ప్రహర్షని నైవే
కావమున కనువాదము దీనిలో ముడికైతి వాండిత ప్రకర్ష విడి
విగుచున్నది- కా కథమలో అంద గర్వాపహరణము గుణ
చరిత్ర వాసుడు కాని బాసన త సుం త రసవంతముగ వ
బడెను హరవిలాసము పుని విలాసము వర్ణించు కావము. చిఱుకొడి
నంది కథను ప్రాథుడు పాల్కురి సోమనాథుని బసవ పురాణము నుం
గ్రహించి ఎంతో సరసముగ వర్ణించెను. పల్నాటి వీరంశైల శౌరము
వర్ణించు జాతీయ ద్విపదకావ్యము బాంచ ద్రుని శౌరమిందు విశదము
నర్థి పండియున్నది శ్రీనాథుడు పండిత జమైన ప్రౌఢ రచనయంద
అతనే పామర ర జమైన దేయరచనయందు మహా నృబుడనుట
ఈ కావము దరనము ఇతర గ్రంథములు ధన జయ విజయము
నందన దన చ త్ర ల్లభాభుదయము మానసోల్లాసము

సస్కృత దేయరచకు నమప్రధానము ఇచ్చి తన పేట
ఒక కైతిని నవీచిన వి శ్రీనాథుడి నా కవిత్వము క
సస్కృతము గాదు భద దేయమును కాడ ఉభయ ప్రాధాన
కంది అని చెప్పెను సమాన మటన నన్నయనుడి మదులోలు
తెలుగు పలుకుబడి తిక్కన నుండి ప్రసన్నత ఎఱున నుడి గ్రహిం
యెవరి ని వత్వము నెఱపని కైతి వీరడు నిర్మి చుకొనెను

ప్రకటి ప లనములో కూడ నతని ద స్తి అరిని మైపు
అతడు వర్ణించిన నానావిధ సరిమలయందు పనితరి రూపము
ప్రవక్షానభవములే ఎ తోలోడుగా చూస్తే రప్ప వానినట్లు వర్ణించు
సాధముకాదు ఒకదానిని బోలిన వర్ణన యి కొక దానికు డదు అతి
తెలుగు గ్రంథములలో గానవచ్చు వర్ణనలు తరర దేశ శ్రీరంగేగాని అం
దాడి చిత్రములు కావు ఈ శ్రీ వర్ణనమూలంఠ మిక్కుటముగా చేయ
జేకవే కొందఱు విమర కులా కవి శీలమును క చుచున్నారు ది
నమర్చించుటకుగాని, ఖండించుటకుగాని ఆధారములు లేవు.

ఈ కవి సౌ దర ఎపాని చక్కని రూపము కనబడినప్పుడు మనసారా ఆనందించి నోరారవ్వు చుటయు హాస రసపాత్రము కాదగిన వితంతువునో వింత రూపమునో చూచినప్పుడు తాను నవ్వి మనం నవ్వించును కవిత్వమును జీవితములో నింతగా నతి చుకొన్న విమరి యొకడు లేడు అదమే గాదు అనుహము గూడ నారని కవితాస్తుతే

ఒక అపూర్వ రచనా క్రమమును సాగించి కవుల దరకును ఒక యై పడి పెట్టిన కవి శ్రీనాథుడు ప్రబంధ ప్రయత్నము మొదట నైషధా ద్రీకరణ రూపమున మారదర కుడైనాడు శృంగార నైషధముతో అంద్ర వాఙ్మయమున నొక క్రొత్త శక మార భమయినది గ్రాథుని యొగము ప్రబంధ పూర్వయుగమనియు చెప్పవచ్చును సూరోదయము నకు అరణ్యోదయము వలె పబంధ యుగమునకు గ్రాథుని యుగము ప్రబంధ పూర్వయుగము అను పేరు గడి చుకొన్నది

కవి సార్వభౌముని వ్రాతలలో ప్రధానమైన గుణములు మూడు ఐనయము సమన్వయము లేని సమాస ఘటనము లాక్షణికములైన ప్రయోగములు చిత్రములైన వ్రాయ పదములు ఆంద్ర వాఙ్మయమున అక్షర రమ్యత సాధించిన కవివర్గ మొకటియు అరగౌరవమును పొందిన కవివర్గ మొకటియు గలవు ఈ రెండు విధములయిన గుణములను ఎవముగా సమ్మేళన మొనర్చు శబ్దార్థముల రెండింటిని ప్రాధాన మిచ్చిన ర్పియు శ్రీనాథుడే ఉత్తరకాం ప్రబంధ కవులలో ప్రముఖులైనవారు ఈ కైలినే అనున చిరి

శ్రీనాథుడు జీవితములో రచనలో ఎక్కువ కాలము కంపాదను టకు ఆతడు వ్రాసిన ప్రతి పదమును సాక్ష మే పదలాంస కలిపియు నది పేరు తాను శృంగార ప్రయోధనని ముక్తకంఠంతో తానే పలుకూడు చెప్పకొన్నాడు

శ్రీనాథుని యుగము స ది యుగమని కొ ద ర డురు శ్రీనాథుని యుగము నందలి వులలో ముఖ రైన శ్రీనాథుడు స స్కృత శావా ను వాదమునకు దా చూచ గురువు కావున స స్కృత ఆంధీకరణ చ త్రలో భారత కవులకున్న ప్రాధాన ము శ్రీనాథునకు గలదు ఆ లేగా గత శతాబ్ది లోని పురాణాదులను భావి కాంములోని ప్రబంధములను సంగమ చిన తీర సలము శ్రీనాథుని యుగము ఈ అర్థమున దీనిని స ది యుగ మనవచ్చును

స స్కృత కవులలో మురారి హర్షుడు బాణభట్టుడు హర్ష వకు ప్రధాన గురువులు తెనుగున విశ్రయము వా యెడ గూడ నీ డట్టి గురుభావము చూపెను తిక్కన వలెనే హర్షుడు తన కాంము సాహిత న హాసము నదిషి చిన విచక్రవ పురాణముల ను ప్రబంధముల దె కు మరలి చిన యుగకర్త

ఎడనైదవ శతాబ్దిలో ఆంధ్ర వాఙ్మయ ప్రప చమున హర్షుడు కవిసార్యభామ విరుదమును సారకమాగా దార్చినవాడు ఆ విరుద అతని భీమఖండము నాది లేదు కా ణ ద రచనకు పూర్వ మెప్పు డి ఎచ్చటనో లభి చియు దవచ్చును కా ణ ధమలో ఆ విషయము పేర్కొన్నాడు. గౌడ ది డిమరట్టు క చు డ కును తన కవితా వ్రాత పగులగొట్టినాడు రాయల కొలువులో తనకాభిషేకమిత్తు జరిగినా అనువాదములోనే గాక గ్రంథ నామకరణములో గూడ శ్రీనాథుడు స్వత్రత చూపెను ఉదాహరణకు నైషధీయ చ త్రమునకు శృ గార నై మని ప్రేమాభిరామమునకు బ్రాభిరామమని స్వత త నామ మున చెను

యుగకర్తలలో పేరొ దిన తెలుగుకవులలో హర్షునివ ది కాత కవి జంకాకడు లేదు గ భీరములును రమణీయములగు నరముల పాటు జరింములును నర ములైన శబ్దములును జోడి చునేర్చు శ్రీనాథ

వరి నెవ్వ రేదు" అని ఆదార ఎ గ ల్కొకా తముగారు చెప్పి
 చ ద ప్రయోగములో నాతని చేతియ దు నగిపొ దినది నస పద ము
 కడగ ద్లతో పోరాడినను అవసాంకాలములో దీవిజ కవివరు గు డియల్
 డిగురనగ నరుగుచున్నాడు శ్రీనాథుడమరపు "అని చెప్పటలో శ్రీనాథుడు
 తన ఆత్మవిశ్వాసమును ప్రద చుచున్నాడు ప్రాథకావ నిర్మాణమునకు
 తగినట్లుగా తెలుగు కవిత్వను రీ ప్పిడిదినవాడు శ్రీనాథుడు

శ్రీనాథుడు వ్రాసిన కొన్ని గ్ర థములను చ వ్పించుదము

౧ గార నైషధము ఇది నిండు జన్మనమున వ్రాయబడిన
 గ్ర థము దీనిని మహా ప్రణ థముగా రచి పనె చినట్లు తన నైషధమున
 అనెను నైషధ విద్యదోషధ అని ప్రసిద్ధికన్నదీ కాం ము ఇది
 మామిడి సి గనామాతు ని క త మీయబడినది దీనినిబట్టియే ఈయనకు
 కవిసార్వభౌమడన్న బిరుదు వచ్చియుండును

హర విలాసము దీని రచనాకాలము తెలియదు ఇతర
 కృతుల కైరికి దీని కైరి తేడా కలదు ఇది సుబోధము ప్రసన్నము
 ఇది స్వత త్ర కావ ము వస బ ధమైన కథలు కలవు నరియాలని
 కథ గౌరీకలా ణము దాడుకావన విహారము హంహంభక్షణము రాకార్థ
 సీయము ఇందలి కథలు

౨ బీమక థము దీని స్కాందపురాణము మూలము ఇది
 భారతాంధ్రీకరణము వ దిది ఈ గ్ర థము ద్రాక్షారామ భీమేశ్వరుని
 ప్రతివకు సంబ ది చినది తెలుగు కవులలో స్వదేశమును ఇ త మక్కు
 వతో తనివిటిర వ్చ చిన కవి ఇ కొకడు లేడు ఈ గ్రంథము నాతడు
 "ప్రాథ నిర్భరవయ పరిపాకమున" వెలయించెనట బెందపూడి అన్నయ
 ము ద్రి అ తమీయబడినది

౩ కా ణిందము కా మాహాత్మ ము నభివ్త చెడి ఈ పురాణము
 నకు కూడ సా దేపురాణమే మూలము ఈ కథా ప్రవ ర్తనమునకు

మూలభూమైన పాత్ర అగస్త్యుడు ఇది ప్రతిదం గౌరవము పొందినది
ఇందు మూడు ఉపాధానములు కలవు ఇది దలి కథలు కథన పద
తరువాత వా మార్గదర్శకులైనవి కాని ధర్మముల పదమును
ఆరోపకండు ఇది ప్రాథమిక వర్తనా బాహుళ్య మెక్కువ ఈ కా
లందమును పీఠభద్రారెడ్డి అంతమిచ్చెను

ద్రావిడము అనువాదములోనే కాదు గ్రంథనామ
కరణములో కూడ శ్రీనాథుడు స్వతంత్రత చూపెనని పైన మదాహ
రించితిమి ఈ గ్రంథావతాకరణము వినుకొండ వల్లభాచార్యుని
ప్రణీతమని కందు కాని దీని కర్త శ్రీనాథుడని ఏదీ ప్రభాకరశాస్త్రి
గారును, ఎంగలమ్మికా తముగారను లాచి చుచున్నారు దీని కర్త త్వముపై
వివాదము లందు ఇది తెలుగున వెలసిన తొలి నాటికము ఇది కాకతీయ
రాజుల కాల లోని ఓడగల్లునందలి విశేషములను విని చును

రాత్రి మాహాత్మ్యము ఇది శ్రీనాథుని పద కావ్యములలో
వివరింపవచ్చును దీని కూడ మూలము స్కాందపురాణమే ఇది పరమ
జాగుపాకరమైన కథాభాగము కందు ఇది ఆశ్వాసముల కావ్యము
ఇందలి అవతాకరణము శ్రీనాథుని కృతముగా లేదు ఇది ముమ్మడి కావ్యము కు
అంతము చేయబడినది

24 బామర పోతన

వశతాబ్దిలో వరగర్ జిల్లాలోని బమ్మెర గ్రామంలో జన్మ
చిన పోతన సస్కృత ఆంధ్ర భాషలలో పండితుడు సహజకవి
కడుకూరి పీఠలింగ గారి అచనాం ప్రకారం మద
కాలంలో జీవించాడు దాగటి శేషయ్య గారి అచనాం ప్రకారం

మదకాలం వాడు ఆనాటి కవులలో ప్రముఖుగా పరిగె
ల పండితన బాహుళ్య లో బాగా ప్రాచుర్యం పొందిన ప్రముఖ కవులలో

పోతన అగ్రగణుడు. మరం విషయ లో విశాల హ దయుడు తాను
తైవుడైనప్పటి వైష్ణవ మతపరమైన భాగవతమును రచి చి తైవవైష్ణవ
మతాం సఖ తకు క షి చేసినవాడు

భారతీయ స స్కృతి విధానములైన మూడు ఉద థములు
భారత భాగవత రామాయణములు తెలుగున పలువు కవులచే రచింప
బడినవి రామాయణ మ తయు భాస్కరునిచే రచి పబడక పోయినను
భాస్కర రామాయణమను పేరుతో ట్రానిది కె న్నది భారతము మూత్రము
న్నయ పేరగాని, తక్కున పేరగాని ఎఱ్ఱన పేరగాని కాకు డ సమిష్టిగా
కవిత్వయ క తముగా చెప్పకొనబడుచున్నది. అట్లే భాగవతమ తయు
పోతనచే రచి పబడకపోయినను పోతన భాగవతముగా పలుకబడుచున్నది

అనాది వుంలొ ప్రముఖ గా పరిగణింపబడి జన బాహుళ లో
దాగా ప్రాచుర ం పొ డిన ప్రముఖ కవులలో పోతన అగ్రగణు డని చెప్ప
వచ్చు తెలుగున గం పురాణేతిహా ములలో భాగవతమునకు గం సర్వ
ప్రజానర జ త్వము మ దేని ని లేదు దాని కారణము లిది

భాగవతము ఉపదే చినది సుక మైన భక్తయోగము సామా
ను డు అచ పదగి డి నేటి ని అపద సమయములందు గజే ద్ర మోక్ష
మును స జీవనిగా జు చువారున్నారుగాని. భారత ముపదే చిన పరమ
ధర ము విష్ణుమ కర్మయోగము సామాను డు అచ పదగినదికాదు

2 య నిర్వాణము య నిర్వాణమున భారతము క డె
తక్కున యుు చుకొన్ననూ భాగవత కవిత్వము ఎక్కువ లోక ంక
మగుటకు అందలి పద గత గీతియే కారణము

భాగవత్ కవి అనుభవి చిన దారిద్ర ము దాని వెదర్చొని
పోరాడిన ఆయన దీరత్వము అగ్రుర జనకములై లోకమునకు ఆ మహాు
భావుని యెడ ఎక్కువ పూజ భావమును కలిగింపెను

మందార మకర ద మాధురా లొలికే ఆయన పదాలు ప్ర
తెలుగు హృదయ లో రసాలూ స్తుతా య దే అరియెక్క కాదు
పోతన భాగవతము భోగిని ద డకము వీరభద్ర విజయములను రచిం
చెను అందు భాగవతము ప్రజాదరణ పొంది పన్నె డు స్కంధా లో
రచింపబడిన భాగవత పురాణం ముఖముగా కష్టావతారములోని బా
క వృత్తిని లీలావినోదములు వర్ణి చేపవ్యాలు సుంభమైన శైలిలో అతి
సామాన్యులు సైతం నేర్చుకోవడాని అనువుగా ఉన్నవి ఆయనది శ్రీ
జనోచితమైన సరసకోమల హృదయము అందుకు భాగవతములోని
ది ఉదాహరణము చాలును

వాండవులు ఆశ్వతామను నిధించి తెచ్చి తనయెడల పెట్టి పుడు
విరహాధులైన తన పుత్రులను నిద్రలో చ ఎన ఆతనిని పరమవాక ము
లతో చిత్రహాస చేయవలసిన దౌపది దాని విరుదముగ తల్లివలె
మధువుగా మదిలి చిన వాకములలో గల మారవము పోతనగా
హృదయ మార్దవము యొక్క నిహిత రూపమే

క భూసురదపు బుద్ధిదయా
భాసురదపు శుద వీరభటన దోహ
గ్రేసరుదపు శుమారణ
మాసురక త బుధర్మమగునే త ద్రి

అదే విధ గా గజేంద్ర మోక్ష మట లోని చిత్రీకరణ అద
మైనది "అం వైకుంఠ పుర బులి" అను పదములో విప్లవ
ఉన్న తీరును కన్నులకు కట్టినట్లుగా చిత్రించాడు పోతన

అంద్రుల ఆచార వచనారాల్ని బాంధాదుల్ని చొప్పు
అంద్రులపై త కుగం అదిరాల్ని చాటుకొన్నాడు పోతన తన భాగవత
పదీతులకు మౌనమేగాక సమాజంలోని అసభాకులైన సామా
ప్రజల్ని కూడ అ దినందువలన తెలుగు భాషను తనివెత్తిన ప్రాగి త
తరాలుగా తరి చింది తెలుగు జాతి

వివిధ సదరాల్లో సదర్శించిత గాను సదర్శన రహిత గాను ప్రజలు వాడుకొట్టున్న పదాలు కూడ కోకొల్లలు లావోక్తయ్య లేదు ఊరకరారు మహాత్ములు వారిజాతులందు వైవాహికమందు ఇంతి తై ఎటుడి తై ఇదుగ దదు లేదన యో వైష్ణవ మాయయో ఎవ్వనిచే జనించు అన్న పదం చాలా పాఠశాలల్లో ప్రార్థనా పద రూపే లో మనకు వి ఎస్తుంది

భోగినీద దకము ఒక వేళ యవతి సు దరాకాదైన సర్వజ్ఞ సంగనాయకుని వంచి వధ చెదుచు దగా ఆమె తల్లి ఆపి కులాదార వికర్థమని కుమార్తెను మ చలించి హితము చెప్పోను ఆయురి తల్లి మాటలను లెక్కచేయక ఆరిని పాదములపైబడి తన్నేలుకొమ్మని ఆ చును అతడు ఆమె ననుగ్రహించి ఏనుగుపై మారేగి చి ప్రయరాలిగా న్యక నించును ఇదు వేళ మాత పుత్రికు జేయు హితోపదేశము చాలా పొగసుగా ను దును

వీరభద్ర విజయము భాగవతములో పోతన చేసిన వనిచి పాపము సమసపోవునై ఆయన ఈ వీరభద్ర విజయమును రచి చెనని ఒ పు గుడి పురాణము కలదు దక్షయజ్ఞము సతీదేవి దేహతాగము పార్వతీ కళా ఇము భ దకా వీరభద్రుల జననం ఘట్టాలను మనస్సులను ఆ ట్టుకునే విధ గా ఈ గ్రంథములో వ చారు పార్వతీ పరమేశ్వరుల వివాహ స దర్శము తెలుగుదేశంలో ఆచరణలో ఉన్న వివాహ పదతు లన్నిటిని విపులముగ వివరి చినాడు కాని వని దకును ఈ గ్రంథ రచనకును ఏమియు సంబంధము లేదని ఎంగ లక్ష్మీకా త గా యది వ్రాయము

పై గ్రంథములనే గాక నారాయణ శతకము కూడ పోతన రచించిన గ్రంథము ఇది ఆంధ్ర సాహిత్యములో వెలువడిన మొదటి గంధకమని చెప్పుట టారు శ్రీ ఉన్నవ లక్ష్మీనారాయణగారు ఒ సా

ప్రసంగ పశమున "తిక్కన ఆ ద్ర కవులలో సూరునివటి వాదనియ
పోతన చంద్రునివటి వాదనియ" చెప్పి ఆ ద్ర లోకమునకు వీరు
వురు రెండు వేరుగుండ్లమాట వెల్లివిసిన భావోద్రేకమును మహా
యెంతవరకు విగ్రహింపఁజూపగలదో ప్రద చినవాడు తిక్కన హ
యమున పొగిపొరలిన రసభావములను వృధాపోనివ్వక ఒక విదువును
సముద్రముగా విస్తరింపజేయు శ పోతనది పోతన మీద ఎఱ్ఱన,
పొట్టా సోమన నన్నెబోడ పదితారాద్భుత ప్రభావమే కాక నాద
సోమన ప్రభావ కూడ బాగా ఉదయి విమరకుల అభిప్రాయమునను
రుచులను వినిన్న ప్రవృత్తును ఒడబోసి భ రస తో మిత వేసిన
వాడు పోతన పోతన కాల్చికుడు శనిల్ని ఆర ప్రాసా ఎయుడు
ఆ రప్రదేక ప్రభుత్వ ఆసాన కవి దాక్టర్ దాశరథిగారు పోతననుగూర్చి
ఈ దివిధముగ చెను

భాగవతము చదువు భాగమై భాగము

పోతన కవిగన్న ముము

హద పోతనార పదమై పదము

లేలూరు ట్టి తెనుగె తెనుగు

సస్కృతము తెలుగు భాషలలోను ఆదని మెప్పించే విరగా
కవిత చెప్పగలనని పోతన దైరగా చెప్పుకున్నాడు భాగవత ఆర
కా పోయినా భగవత కథలన్నీ మనకు తెలుసు భాష అర్థ కాకపోయినా
భావ మనలను ఆకర్షిస్తుంది శబ్ద మాధుర్యం అకట్టుకుటుది పోతన
పదాలను చూస్తే శబ్దం కూర్పులో చమత్కారమే కాదు భావ కూడా
మనోహర గా ఉటుది ఇది కవులలో చాలా అరుదైన గుణం "తెలుగు
సస్కృతం తెలుగు భాషకు ఆద్ర ప్రణావీకాన అతర సాన్ని
హిత్యాన్ని సాది చిన ప్రథమ కవి పోతన" అని దా రావి భారతి అన్నాడు
సాహితీ శ్రేణులలో భాగవత రచన ఆంధ్రుల ఖంగారు పంట ఆంధ్రుల

అదార ప హారాల్ని బాల్ దాదుల్ని చొప్ప చి ఆ ద్రుంపై తనకగం
అ మానాన్ని దాటుకున్నాడు పోతన

మా 2 న వర గల్లులో పోతన ప చళత ఉత్పవాంను
తారత ఉప రాష్ట్ర పతి ప్రా భిస్తూ "ఏ విషయాన్నైనా కవిత్వ ద్వారా
మనస్సుకు హత్తుకొనే విధ గా బహుళ ప్రజానీకాన్ని ఆక్ష్మ చేరా సమర్థ
వ త గా చెప్పవచ్చునని పోతన నిరూప దారు" అన్నారు దివాకర్ల
అయన వాదిన పదజాం మ దుమధురమైన నగ తర పవాహముగ కాన
పస్త్రాయని ఇది అనువాదమనే భావము కలగదన్నారు మందార మక
ర దా లొలి చిన కవి వ చళత మహోత్సవాం దా రా ఆ ద్రజాతి
తనకు గం అభిమానాన్ని దాటుకొ డి

25 దక్షిణా ద్రయుగమున విలసిల్లిన వాఙ్మయ చ త్రసు విపులీక
ంబుము

ద్ర వాఙ్మయము కేవలము తెలుగు దేశముననేగాక మధుర
త జాపూరి పుడుక్కోట చె డి మైసూరు మున్నగు దక్షిణాదిన కూడ
వ ల్లినది ఇందు ముఖ ముగ పేర్కొనదగినది మధుర త జాపూరు
నాయక రాజ ములు విజయనగర సామ్రాజ మ దలి పలువురు కవులు
రాక్షస తంగడి యుద్ధాన తరము రాయల మరణాన తరము మహమ్మ
దీయుం దుండగముల నెదుర్కొనలేక దక్షిణమునకు వలస పోయిరి
రసికులైన నాయక రాజులు వారి కాశ్రయమిచ్చి పోషి చిరి ఈ విధముగా
దక్షిణదేశమున నా ద్ర వాఙ్మయాలివృద్ధి జరిగినది

దక్షిణాంద్ర సాహిత మును గూర్చి ముఖ ముగ మూడపవాదములు
కంపు వా కరణ సా ప్రదాయము స గా నమసరి పడేదనియు సభ తా
మరా దం నరిత్రమించి దుర్మీతికరమైన శృంగారమును పొచ్చుగా వ చి
రనియు కవిత్వ ప్రతిభ క్షిణి చి పోయమైన అనురణయే ప్రబలిం

దనియు ఈ అపవాదములు ఆ కాలములోని మధుర మ జాలమైన లాష
 సంగ్రహములు సు దర వర్తనములు రమణీయ కల్పనలు చూపన దక్షి
 ణా ద్ర వాఙ్మయము ఆంధ్రభాషాం కారమేకాని అపవాదము కాదనటలో
 సందేహము లేదు

దక్షిణాంధ్ర వాఙ్మయములో గేయములు పద్యములు యక్ష
 గానములు ముఖ్యములైనవి యక్ష గానములలో న ర్తనలు ఆదా
 కీర్తనలు ఏలలు పద్యములు పదములు ప్రధానములు అప్పర
 కోతివంటి దే తోపదము. జక్కటి జోగి చిందు మున్నగువాట
 లేదమం కనుగుణముగా ప్రలేకములైన గేయములను పాడి చుకొన
 చుండెడివారు క్షేత్రయ విజయ రాఘవుడు ర గాజమ్మ ననయ
 మున్నగువారు పద రచనయందును తా గరాజు స ర్తన రచనయ దన
 వానక్క అప్పటి పదన తులు రె డు విధములు వాడుక భావలి
 వాదబడినవి గ్రా ణికములు త జావూరు కవులు యక్షగానము
 నెక్కువగా రచి యక్షగానములలో పాత్రపోషణకేగాని కళ
 కల్పనకు వ్రాధాన ములేదని తా వే కటరమణయ్యగా రభిప్రాయపడ
 చున్నారు నాయక రాజ ములో రఘునాథ నాయకుడు రాయలవా సా
 యైనవాడు ఇతడు సుమారు పద గ్ర థములను రచి చెను వా లో
 రామాయణము చాల్కికి చ శ్రము మాత్రమే లభించుచున్నవి ఇ ద
 కవిత్వము రసన తమలైన ఎర్తనల తోడను మధుర మ జాలమైన ప
 ములతో మనోహరముగా నన్నది ఇతడు అచ తాభు దయము ప
 చ శ్ర అను రె డు ద్విపద కావ ములను కూడ రచి చియు దెను
 ర్ముటి ప ణయమను యక్ష గానమును గూడ రచి చియు దెను రఘ
 నాథుని ఆస్థానమందలి కవులలో గొప్పవాడు చేమకూర వే కటక
 స్వారంగధర చరిత్రము విజయ విలాసము లను ప్రబంధములను
 రచించెను రసప్రాత పోషణమున దును పద పయోగమున దను అలో

తదే సాటి శతాబాల కారముల మితముగ వాడుచునే రసభావముల నద్వి
తీయముగా పోషి యన మహాకవు లా ద్ర వాఙ్మయమున నరువురే ఒకడు
భటుమూర్తి రె డవవాడు వే కల వి

ఘనాథ కుమారడయిన విజయ రాఘవుడు కూడ కవియే
ఇతడు ప్రహ్లాద చ త్ర ఎ కయ దు తానే ఐ తులను రచి చిట్లు
చెప్పకొనియున్నాడు అ దు పెక్కు యక్షగాములు పాదుకానహాసము
రఘునాథాభు దయము అనునవి ద్విపద కావ ములు విజయ రాఘవుని
ప్రతి అతడు రచి చిన యక్ష గానములలో ఎక్కువగా గోచ చును
ఇతడు యక్ష గానములలో స భాషణ పదతిని ప్రపే పెట్టినవాడు ర గ
రాజమ స గ్రహ భారతము స గ్రహ భాగవతము స గ్రహ రామా
యణము ఉషా ప ణయము మన్నారదాస విరాసములను రచి చెను
విజయ రాఘవుని తరువాత త జాపూరు రాజ ము మొదట మధుర వాయకు
లకును ఎమ ట మహారాష్ట రాజులకు వ మయినది వారు తెలుగు వధ
న చి ఆ భాషను మాట్లాడుటయేగాక గావ ములు నాట ములు రచి చిరి
చిననారాయణరాజు కువలయాశ్వ చ త్రము రచ చెను ఎంగ సూరన
కళ్యాణార్థోదయము తరువాత ఇ త కథారవణీయముగల ప్రణ ధము
లేదని విమర కుల యభిప్రాయము ఇతడు సూరషాలె సంస్క ర
మందు గొప్ప ప డితుడే ఆయు ను సారాంశమయిన తియ ని లేటతెలుగు
మాటల ప్రయోగి చుటయం దెక్కువ నేర్పు బ్రదరి చెను

షేత్రయ తా గయ అను భక్తులు భ త్తస గీతము, నందించిరి
సంగీత పా డిత మే కాక సాహిత మును గోచ చును త్యాగయ
కీర్తనంనేగాక ప్ర హ్లాద భ క్తవిజయము నౌకా విజయమును రెండు యక్ష
గావములను కూడా రచించెను

త జాపూరు రాజ మంత యన ఎమ్మట మధుర పుదుక్కోట
స్నేహసములు కవుల కాశ్రయమయ్యెను మద్దకగిరి అనేక తెలుగు

కవుల కాశ్రయమిచ్చెను ఈ కాలములో కామేశ్వర కవి సత భాషా
సాంత్వనము రఱచెను అత డసభ శృంగారముతో గూడిన పదము లనే
కములు రచించెను మరియు నాతడు ధేనుకామాహాత్మ్య ము ఆచార
విజయ మను రెండు వచన కావ ములను గూడ రచించెను గణపవరష
వేంకటకవి ఐహు గ్రంథకర్త బాలరామాయణ ద్విపద జాంబవతి
విలాస చిత్రకావ ము పరమ భాగవత చరిత్ర పురాణసారము
కృష్ణమల్లకథలు రచించెను విజయరంగ చొక్కనాథుడు కవి పండిత
పోషణ మొనరించుటయేగాక తాను స్వయముగా మామహాహాత్మ్య
క్రంగ మాహాత్మ్య మను వచన గ్రంథములను రచించెను ఇవి వాడు
భాషలో వ్రాయబడినవి సముఖము వేంకటకృష్ణప్ప నాయకుడు అహలా
స్మకందనము రాధికా సాంత్వనము అను పదకావ ములు సారంగధర
చరిత్ర జైమిని భారత మను వచనకావ ములు రచించెను దక్షిణాంధ్ర
కవులలో చేమకూర వేంకట కవి తరువాత చెప్పదగినవాడు శేషము
వేంకటపతి ఇతడు తారాశకా క విజయము ను రచించెను ఈ కాలమున
వ్రాయబడిన వచన కావ ములలో రాయ వచనము ను మొదటి పేర్కొన
వలెను ఇందు కృష్ణరాయల చరిత్రము వాడుక భాషలో చెప్పబడినది
అనంత భూపాలుడు పెక్కు వచన గ్రంథములను రచించెను యితడు
విష్ణుపురాణము ను మహాభారతానుశాసన పర్వము రామాయణ
సుందరకాండము భగవద్గీత అను వచన గ్రంథములు రచించెను
దక్షిణాత గ్రాంథికాంధ్ర రచయితలలో ఇత డ గగణు డు రామభ డ
కవి అనునతడు హంస మాహాత్మ్య మా వచనకావ ముగ వ్రాసయు డెను

విజయ నగర రాజు మంత్రించిన ఎమ్మట స్వతంత్రములైన
పామంత రాజులలో మైసూరు రాజ్య మొకటి - మైసూరు రాజు మున
పడ్డ గ్రంథములకన్న గడ్డ గ్రంథము లెక్కువగా వెలసినవి కనుక

వీరరాజు భారతమును వచనముగా వ్రాసెను ఇతని కుమారుడైన నంజరాజు హరిస మాహాత్మ్యమును వచన కావ్యముగా వ్రాసెను

కూచిమంచి తిమ్మకవి బహుగ్రంథములు రచించి కవి సార్వభౌముడని ప్రశస్తి గాంచినాడు. యుడి పరిణయము, రాజశేఖర విలాసము వీరాసుందరి పరిణయము అచ్చతెనుగు రామాయణము రంకణన మనోవిరామము సాగరసంగ మహాతము సర్పపుర మహాతము వలీలా విలాసము సర్వరిక్షణ సంగ్రహసారము పాఠంగధర చరిత్రము కుక్కుడేశ్వర శతకము మున్నగునవి ఇతని కృతులు ఇతని కవిత్యములో ప్రబంధ ఛాయ లేచుగ కనిపించును

కూచిమంచి జగ్గకవి తిమ్మకవి రెండవ తమ్ముడు ఇతడు జానకీ పరిణయము ద్విపద రాధాకృష్ణ చరిత్రము సుధద్రా పరిణయము చంద్రదేవీ విలాసము సోమదేవరాజీయమును వ్రాసెను వీనుగు లక్ష్మణకవి రామేశ్వర మహాతము సుభాషిత రత్నాకరము విశ్వామిత్ర చరిత్రము రామవిలాసము గంగమాహాత్మ్యము గీర్వాణ సూర్యశతకము మున్నగునవి వ్రాసెను

అడిదము సూరకవి కవిజనరంజనము రామలింగేశ్వర శతకము ఆంధ్ర చంద్రాలోకము ఆంధ్రనామశేషము అనునవి రచించెను క కంటి పాపరాజు తిక్కన రచించిన ఉత్తర రామాయణమును ప్రబంధ రీతిని చంపూ కావ్యముగా రచించెను విష్ణు మాయా విలాసమును యక్ష గానమును గూడ రచించి యుండెను దిట్టకవి నారాయణ కవి రంగరాయ చరిత్ర మను బొమ్మలి యుద్ధము రచించెను.

మంగళగిరి అనందకవి వేదాంత రసాయనమును క్రిస్తి చరిత్రము వ్రాసెను ఎంగళి ఎల్లనార్యుడను కవిగూడ క్రైస్తవ మత సంబంధముగ తొమ్మిది చరిత్రము సర్వేశ్వర మాహాత్మ్యమును వ్రాసెను ఈ కాంక్షుడు వేమనయొగి శతకమును రచించెను

ఈ యుగమున వెలసిన కవయితులలో తరిగొండ వేంకమా పేర్కొనదగినది ఈమె వేంకటాచల మాహాత్మ్యము, జ్ఞానవాసన రామాయణము రాజయోగము లను గ్రంథములను వ్రాసెను

దక్షిణాంధ్ర యుగమున ప్రబంధయుగమునాది కర్మభావముల క దే శబ్దములపై కవులకు మక్కువ పెరిగినది చివరకు శ్రీ శ కావ్య నాటికి ఆంధ్ర కవిత రస భావములందు కొఱవడి శబ్దాంతా ప్రాయమే దిదిత మును కోల్పోవుట సంభవించెను. కవులు పలువుర స్వరంత్ర పక్తియలకు పూనక పెద్దన రామరాజ భూషణాదు ప్రబంధముల ననుసరించియే కవిత్వమును సాగించిరి ఆంధ్ర వాఙ్మయ మికాలమందు సహజత్వము కోల్పోయెను శ్రీ వీరేశలింగం పంతులుగా సరస్వతీ నారద సేవాద మను ఖండకావ ములో ఆప్పది కవితా పరిస్థి చక్కగా వర్ణించినది సాహిత రంగమున చైతనము లోప అనుకరణమే అధిక ము వహించుట చూచి ఆంగ్లభాషా పండితులును యువకులు నూతన మార్గముల నన్వేషించి అనుసరింప ప్రయత్నించిరి సాంప్రదాయసద్ధమైన కవితావాహిని యేదో యొక విధముగ ప్రసరించుచు యుండినను వారి ఆన్వేషణ ప్రయత్నములకు ఫలితముగా నూతన కవి ప్రవాహము లేర్పడి దేశము నలుమూలల వ్యాపించినవి వాని పరిణావ వికాసముల వివరణమే ఆధునికాంధ్ర వాఙ్మయ చరిత్రమున ప్రధాన స్థానము కమించును

26 ఆంధ్ర వాఙ్మయము వందలి శతక సాహిత్యమునకు గ స్థానమును నిరూపించునది

ఆంధ్ర వాఙ్మయములో శతకములకు ప్రత్యేక స్థానమున్నది ఈ శతక సాహిత్యములో అయిదు వందలకు మించిన శతకము లున్నవి పండిత వంగూరి సుబ్బారావుగారు తెల్పియున్నారు ఇందు గొన్ని యింక

అమృదితములుగానే యుండిపోయినవి పూర్వము కవులు గ్రంథరచన చేయుటకు ముందు భగవదనుగ్రహ ప్రాప్తి కొఱకు శతకములు వ్రాయుచుండి క్రిత వ శతాబ్దినుండి నేటి వఱకును శతక రచన సాగుచునే యున్నది

శతక నామము సంఖా బాహుళ్యమును తెలుపుచున్నది నూటికి ఎక్కువైన పదములు తక్కువైన పదములు కూడ గానవచ్చుచున్నవి వానిలో పదవర్తమాలు నవవర్తమాలు తారావళులు అక్షరములు ముఖ్యములైనవి గ్రహములు తొమ్మిది రాసులు పండ్రెండు ఈ స ౧ తో గల సంబంధమునుబట్టి శతకములందలి పదముల సంఖ్య నూట యేనిమిదిగా స్థిరపడి యుండును సంస్కృత ప్రాకృతమునందు త్రిశతములు పంచశతులు సప్తశతులు సహస్రములు కూడ గలవు శతకవాఙ్మయ మాండ్రమన బెంపొందినట్లుగా వణియే యితర వాఙ్మయమందును భేంపొంది యుండలేదని విమరకులు అభిప్రాయపడుచున్నారు

శతక లక్షణములు

ఈ పదముల చివర సమానమైష్టోమకుటము కానవచ్చును.

ఉదా దాశరథీ శతకమునందలి దాశరథీ కరుణాపయోనిధీ మొదలగునవి

శతకములు సాధారణముగా నొకే ఛందముని వ్రాయబడుచుండును

కావ్యములందువలె శతకములలో కథా సంబంధమును సమకూర్చు కథా సూత్రము కావరాదు అందలి పదములు వేసికొనే స్వతంత్రములు అందుచే వీనినొక ముక్తకావ ముల్లి చెప్పవచ్చును

రసబాహుళ్య కవితాశము లేదు కావ్యశృంగార రక్తి హాస రస ప్రదానములైన శతకములు కొన్ని లోకపోలేదు

శతకములందు కవి దోషములు మన్నించి యాపదలు నివారించి
తన్ను రక్షింపవలెనని భగవంతుని ప్రార్థించును అత్యపరి రస చేనకొని
గతజీవిగ దోషములు స్ఫురికి వచ్చుటచే బిశ్వాత్తాపము నొందును తన
వేల్పుల గుణగణములను బొగడును కొందఱు శతకముల మూలమున
నీతి ధర్మతత్వములను బ్రవచించి యుండిరి విమర కులు శతకమును
మాటను వరత్యసారమునకు విశేషముగనే గ్రహించు చున్నారు
వరత్యసారమును రచించిన మల్లికార్జున పండితారాధుడు ప్రథమ
శతక కర్తయని చెప్పవచ్చును

ఆంధ్ర వాఙ్మయమునందలి శతకములను -

నీతి శతకములు 2 భక్తి శతకములు 8 వాఙ్మయి
శతకములు 4 వేదాంత శతకములని విభజింపవచ్చును

నీతి శతకములు - నీతి శతకములందలి నీతులు మానవ సంఘ
మందలి వివిధ వక్త్రులకు సంబంధించి యుండును ఇవి పూర్వ గ్రంథము
లను లోకానభవమును ఆధారముగా చేనకొని రచింపబడినవి ఇందు రాజ
నీతి గృహనీతి లోకనీతి ప్రవృత్తి ముఖములయినవి నీతి శతకములలో
అగ్రగణముగది సుమతీ శతకము శ్రీ శ 3 వ శతాబ్ది యందలి
బద్దెనయను భద్ర భూపాలుడి శతకమును రచించెనని ప్రతీతి పెద
తిరుమలాచార్యుడు వేంకటేశ్వర శతకమును రచించియుండెను శరణాంక
లింగ శతకమున వరకుం ప్రశంసతోపాటు అనపితకరములగు పెక్కు
నీతులు కూడ వివరింపబడినవి మారస వెంకయ రచించిన బాస్కర
శతకము కూడ ప్రసిద్ధి గాంచినది చంద్రశేఖర శతకము నీతి హాస
సమ్మి తమై యున్నది జగన్నాయక శతకము కుక్కుడేశ్వర శత
కము రామలింగేశ్వర శతకము ఆదునికములయిన కుమార శతకము
కుమారీ శతకము కూడ పాతకాలలో మిక్కిలి ప్రచారమునందున్నవి
ప్రస్తుతమున వేమన యోగి రచించిన విశ్వదారిరామ విమరవేమ యను

మకుటముతో రచించిన వేమన్న శతకము నీతి శతకములలో ప్రసిద్ధి
చెందినది

2 భక్తి శతకములు - ఇద్దీ శతకములలో ఐనవా ఐనవా
ఐనవా వృషాధిపా యను మకుటముతో తైవ కవి సార్వభౌమడైన
పాల్కురికి సోమనాథుడు రచించిన వృషాధిప శతకము మొట్టమొదటిది
ఇది వీర తైవ సద్ధాంతము చక్కగా వివరింపబడినది యధావాక్కుల
అన్నయ్య సర్వేశ్వర శతకము రచించెను ఈ శతకమున శివభక్తి
మాహాత్మ్యము వివరింపబడెను జక్కన దేవకినందన శతకమును రచిం
చెను. ఇది శృష్టిని గుణగణములను వైరక్షణ దుష్టక్షణములను చక్కగా
వర్ణించుచున్నది ధూర్జటి మహాకవి రచించిన శ్రీ కాళహస్తిేశ్వర శత
కము భక్తినైర్మలము చేతను భావ గాంభీర్యము చేతను మృదు మధుర
పదప్రయోగము చేతను శతక వాఙ్మయమున కలంకారముని చెప్పదగినది
క చర్ల గోపన్నయను పేరగల రామదాసు రచించిన దాశాధి శతకము
తెలుగున గల భక్తి శతకములలో మిక్కిలి యుత్తమమైనది తెలుగుదేశ
మున ఎకేష్ ప్రచారము గాంచిన శతక రాజములలో నిదియొకటి. రావుల
స జీవకవి నారాయణ ముకుంద శతకము రచించెను శేషాచలదాసు
నరసంహ శతకము రచించెను పరవస్తు మునినాథకవి లలితాశతకమును
రచించెను

3 వా జస్తుతి శతకములు - ఇందులో స్తుతిలో నిందగాని
నిందలో స్తుతిగాని యంతరార్థమై యుండును దేశము విప్లవకారులయ్య
ధూర్జటియు అలా చారమునకు లోనైనపుడు భగవంతుడు మోనము
వహించి యూరకుండుట యుధితము కాదనియు నాతడు కరుణాను
వహించి దేశమును, భక్తులను కాపాడవలెననియు ఇందలి ప్రధానాంశము
వాజస్తుతి శతకములలో మొదట పేర్కొనదగినది గోగుంపాచీ కూర్మ

సాధ కవి రచించిన సంహృది నారసంహ కథకము భద్రకవి రచి చిన భద్రగిరి కథకము కూడ సింధాస్తుతిమయమైనదే వేంకటాచల విహార కథకము మట్టపల్లి నృసంహ కథకము అనునవి కూడ దేశ రాజ య పరిస్థితులను వ క్తము చేయుచున్నవి

4 వేదాంతకథకములు - ఉపనిషాదులందు నిరూపింపబడిన తత్వ విషయములు సులభగ్రాహ్యమగునట్లు లేటలెలుగులో నుండును అతాత్మిక విషయములను గలవు ఇందు వారాయణ కథకము ప్రాచీనమైనది తోట వెంకటనరసంహ కవి వ్రాసిన రామరామ కథకము త కోవకు చెందినది పరమానంద యశీద్రుని వముకుంద కథకము సంపగి మన్న కథకము దత్తాత్రేయ కథకము అను మూడును వేదాంత విషయములను బోధించినవే తాదేపల్లి పానకాలరాయ కవి మానవ బోధ చిత్తబోధ కథకములు రె డును వేదాంత కథకములే వేమన యోగి రచించిన పద ములలో గూడ తత్వ బోధకములయినవి చాల గలవు.

కథకములు చదువరుల కానందముతోపాటు విజ్ఞాన వివేకములను గూడ కలిగించును పాండిత ప్రకర్షకందే కవితాసంపద ఎక్కువగా గోచరించును

27 అంద్ర వాఙ్మయ చరిత్రయందలి జానపదగేయ వాఙ్మయమును గూర్చి సంగ్రహముగా వ్రాయుము

జనపదము నుండి జానపద ముద్యుపించెను జనపద మనగా గ్రామము జానపదుర్ పురీజనులని ఎఱుగన పల్లెప్రజలు అను వర్గమున వాడెను అంద్రరాష్ట్ర సుస్థిరరూపము దాల్చినప్పటినుండియు (అనగా క్రీశ 17 శతాబ్దములనుండియు జానపద గేయములు వెలువడి యుండును ప్రాజ్ఞన్నయ యుగమునందలి కాననములలో నిట్టి రచనలు కొన్ని కాన

ఎప్పుడు అనేక కవుల రచనలలో గొడు గీతములు రోకటి పాటలు
అ కమాలికలు దరువులు ఏంలు రగడలు కీర్తనలు మొదలగునవి
యక్షగానముల రూపములో వివిధ రక మగుచున్నవి జానపద గేయ
రూపము లెన్నియో యదాతదముగనో ఇందుక రూపాంతరము దాల్చియో
అధునిక రచనలలో గోచరించుచున్నవి

జానపద వాఙ్మయము ప్రధానముగా మౌఖిక ప్రచారము మూలము
ననే సాగించవచ్చునదగుటచే నందలి విస్తారభాగము నవ్వపోయినది ప్రథమ-
ముగా జానపద గేయ వాఙ్మయమును గూర్చి లోకమునకు పరిచయము
కలిగించినవారు బ్రౌను దొరగారు ఎదవ జె వి బాయర్ దొరగారు కొన్ని
జానపద గేయములను సేకరించిరి

జానపద గేయముల నీ క్రింది విధముగా విభజింపవచ్చును

పౌరాణిక గేయములు	6 శృంగార గేయములు
2 దార్శనిక గేయములు	7 ఆద్యురరస గేయములు
8 పాఠశాలిక గేయములు	8 క్రామిక గేయములు
4 శ్రీ పాటలు	9 కరుణరస గేయములు
5 బాల గేయములు	0 హాస రస గేయములు

పౌరాణిక గేయములు - రామాయణభారతములు భాగవతాది
పురాణములు మున్నగువానియందలి కథా భాగములను కథావస్తువుగా గలి
పౌరాణిక గేయము లనంతా కమగా నున్నవి ఉదాహరణకు కూచకొండ
రామాయణము ధర్మపురి రామాయణము, కారద రామాయణము మోక్ష
గుండ రామాయణము చిట్టి రామాయణము రామాయణపు గొట్టిపాట,
అడవి, కాంత సేతు గోవింద నామములు ముఖ్యములైనవి కాంతా
కలాపము పుత్రకామేషి లక్ష్మణమూర్తి లంకాయాగము రామ
పట్టాభిషేకము, లక్ష్మణదేవర నవ్వు ఊరదేవి సిద్ధ కుశలవ
యోధము, పాతాళహామము మున్నగునవి రామాయణ కథావస్తువులు

నతాకలా ఇము నత సమర్థు సీత వామనగుంటలు నత వసంతము
నత సురిదే... నత అగ్నిప్రవేశము నతమ్మ చెఱ - మాయలేడి పాట
మున్నగునవి నతాప్రాధానము గల గేయములు

సలచరిత్ర దేవయాని చరిత్ర సుభద్రాకలా ఇము పండుపాట
ధర్మరాజు జూదము విరాటపర్వము పద్మపూ వాము విశ్వరూపము-
భగవదీత శ రేఖాప ఇయము గయోపాఖానము - ఉత్తర - దక్షిణ
గోగ్రహము మొదలైనవివిభాగిత కథకు సంబంధించిన గేయములు

ఇతర పురాణములకు సంబంధించిన గేయములలో సత హరి
శ్చంద్రము గోవుపాట దక్షయజ్ఞము గంగాగోరి సంవాదము లక్ష్మీ
పార్వతి సంవాదము త్రిపుాసుర సంహారము సురాఖండేశ్వరము
మర్క డేయ జననము నిరియాళ చరిత్ర శ్రీర గ మాహాత్మ్యము
దశావతారమం పాట వే కడేశ్వరం వేది చెంచిత కథ నరావతార
చరిత్రము మొదలగునవి ముఖ్యములు

౭ చారిత్రక గేయములు - నర గీతములని కూడ వీనికి పేరు
కందు వీనిలో పర్వాది వీరకథలు ప్రాచీనమైనవి ఎన యెల్లయ
యనువాడు శ్రీనాథుని వచన పద్ధతి ననుసరించి వ్రాసిన కాటమరాజు
కథ ముద్రితమైనది దేంగురాజు కథ బొబ్బిలిరాజు కథ బాగాడు
తిమ్మరాజు కథ ఆరెమరాజీం కథ పర్వతరాజు మల్లారెడ్డి కథ మున్నగు
నవి ప్రసిద్ధములైనవి సోమనాది రావేశ్వరరావు రాణి శంకరమ్మ
కర్నూలు నవాబు కుమారరాముడు, సదా వారెడ్డి సర్వాయి పాపడు,
కొండ్రాయుడు మున్నగు తెంగాణా వీరం కథలు వర్తించు గేయములు
చారిత్రవారము గాంచి

౮ పారమార్థిక గేయములు - భక్తి గేయములలో గొన్ని
వైష్ణవములు కొన్ని శైవములు శైవములైన తుమ్మెద పదములలో
గొన్ని యిప్పుటికిని వినుడుచున్నవి వైష్ణవములలో తాళ్ళపాకవాడు

క్షేత్రయ్య తా గయ్య వ్రాసిన పదములు కీర్తనలు ముఖములు అధ్యాత్మిక రామాయణ కీర్తనలు పదములు ముఖములైనవి రామహరి పాండర గ భజన కీర్తనలును కృసుమహరనాధ కీర్తనలును భగవన్నామ సంకీర్తనలును ముద్రితములైనవి లాలిపాటలు వేలుకొలుపు పాటలు కోలాటములు మంగళహారతులు భక్తిగేయముల కాఖకు శైలిదీనవి

వేదాంత గేయములను తత్వములకూడ విల్పుదురు రాజయోగము అవంతేదాంతము వైరాగము గురుభక్తి అహింస సీతి మొదలగునవి నారాయణ శరణము రామరామ శరణము కాంక్షాన తత్వములు తారకామృతసారము సరపాట మొదలగునవి కూడా ఈ కోవకు చెందినవి స్త్రీకు పని వచ్చు శరణ్యీవ్రతము తులసినోము లక్షవత్సరనోము వ్రావణ మంగళ కుళవారముల నోములు మోచేచో పద్మమ్మ నోము మదన ద్వాద ప్రతపములు మన్నగునవి పోచమ్మ మైనమ్మ ఎల్లమ్మ బాలమ్మ మన్నగు దేవతలకు సంబంధించిన పాటలు గలవు

4 స్త్రీ పాటలు - వీ లో భావనకంటే వాస్తవికత పెచ్చుగా నుండును ఆ కాలపు సంఘ జీవితమునకు దర్పణముల వదివి లాలిపాటలు జోలపాటలు వంతుపాట బువ్వము బంతిపాట తలపు దగరపాట నలుగుపాట అలకపాట అప్పగింతల పాట మన్నగునవి అత్తలు ఆడబిడ్డలు పెట్టు బాధలను చర్చించు గేయములు చాలా గలవు

5 బాల గేయములు - పెద్దలు ఎల్లలను నిద్రపుచ్చుటకు కొన్ని పాటలు వాడడము వీ కి వర్సరీ రైమ్స్ Nu sc y Rhym అని పేరు జోలపాటలు విని ఎల్లల నిద్రపోవుదురు ఇందర్థభావము కంటే నచ్చాహారాసములు కలిగి చుండుకే ప్రాధానము ఆ గ్లమన ఎనిసో వాన్సెన్సురైమ్స్ అందురు (Non - Sence Rhym) చెప్పు

చెక్క గుడుగుడుగుంచం బుజుబుజురేకులు కోటికొమ్మచ్చి కాళ్ళగడి
గొప్పిళ్ళ మున్నగునవి ఈ పాటలో వైద కాస్త్ర రహస్యము లిమిడి
మున్నవని విజ్ఞులు చెప్పదురు

6 శృంగార గేయములు - సతాదేవి అలక సతాదేవి వేవికు
హరికాదేవి నిద్ర మొదలగునవి ఈ రేఖా పరిణయము సంపత్రిత
పుటద్రాకలా ఐము మున్నగు భారత సంబంధమైన గేయములు సనా
పమ్మ లమ్మమ్మ ఎలుకల వాచారి వీర రాజమ్మ మున్నగు జాన
పదలకు సంబంధించిన ఉత్తమ శృంగారము వర్ణింపబడెను ఇవిగాక
చరమోహనరంగ నరిసరిమువ్వ నారాయణమ్మ మొదలగు వాలో
గూడ శృంగారము కలదు

7 అద్భుతరసగేయములు పల్లె ప్రజల కద్దుర రసముపై
ప్రీతి మెండు అద్భుత రసము ద్వారా సమాజమన భయభక్తులను
పెంపొందింపజేసెనని వారి కోరిక చెక్క గేయములలో మానవాచిత
కత్తుల దేవతలు మంత్రదండము కూర అత్తమ్మ పావుకోకు
కథాసామగ్రి బాలనాగమ్మ కథకు అతంత ప్రధానము కలద
గాంధారి కథ కా బోజరాజు కథ బాలరాజుకథ ధర్మాంగద పాముపాట
మున్నగునవి అద్భుతరసమునకేక నీతి ప్రబోధమునకు కూడ ఇదు
ప్రాయము కలదు

8 శ్రామిక గేయములు వీనిని సారాంశముగా శామిక
వర్గమువారు శాస్త్రములు కర్షకులు కలసి పాడదురు వీనిలో వస్తువు
వైవిధ్యము లి యుండును భక్తి శృంగారము విషాదము మున్నగు
భావము లిందు గాననగును ఊర్పు పాట కోతపాట మొదలగునవి
బహువునని చేయువారు బూతులుగూడ వాడదురు

9 కరుణరస గేయములు - ఇవి ముఖముగ స్త్రీలకు సంబం
ధించి యుండును అత్తలు కలిగించు ఆరాటము తోడికోడల్

అసూయ, భర్తల కారిన ము మున్నగునవి కథావస్తువుకు సంబంధించి యుండును ఇందు విషాదముతో పాటు యిల్లాండ్ర మాహాత్మ్య ము కూడ కలిసియుండును ఉదా కామమ్మ కథ లక్ష్మమ్మ కథ సనా సమ్మ కథ పాపమ్మ కథ ఎఱుకమ్మ కథ వీరరాజమ్మ కథ మున్నగునవి ముఖ్యమైనవి

0 హాస రస గేయములు - గంగా గౌరీ సంవాదము సతా కాంతా సంభాషణము లక్ష్మీ పార్వతి స వాదము కష్ట చెంచులక్ష్మీ సంవాదము మున్నగునవి ఇందు గొంత పదసంఖ్య కొంత యకార వికార సంఖ్య పెండ్లి పాటలలో వివిధమైన హాస రసము గోచరించును ఈ గేయముల యందలి హాస ము కొంత మోదైనను జాతీయమై జాన పదుల కానంద మొనగూర్చును

జానపద గేయములందలి భందోరీతులన్నియు మాత్రాగణ భ్యములే ఇందు మూడుమొదలెనిమిది వఱకు ఘాతరతి ఆవృత్తియు రిక్త చతుర్రశ్చ ఖండ మిక్తగతులు కనబడుచును ఇందు జాతీయ పద ప్రయోగము ఆనందప్రదమైన రసపోషణము కానవచ్చును సర్వస్కరణ కావములను రాజ య కావములను ప్రచారము చేసి సామాన్ జనులలో చైతన్యము కలిగించుట కై ఈ గేయ వాఙ్మయము తోడ్పడినది అమూల్యమైన వానిని సేకరించి ముద్రించుటకు కొందరాధునికులు ప్రయత్నించుచున్నారు

28 పాల్కురికి సోమనాథుడు

సోమనాథుడు 9 వ శతాబ్దాంతమున ఓరగండికి 2 మై దూర ముండున్న పాలకుర్తి గ్రామము వందు జ్ఞాపించెను ఇతడు బ్రాహ్మణుడుగా పుట్టి ఉపనయ సంస్కారమును తిరస్కరించి లింగధారణ దీక్షగొనెను ఇతడు శివకవులలో గొప్పవాడు

సోమనాథుడు అనేక విధములైన రచనలు చేసినాడు అయిన
కృతులను గూర్చి ఎడపర్తి సోమనాథుడు ఈ విధముగా చెప్పెను

న బ్రహ్మరాజు బు వండితాడు ౧

చరితంబు వసుధాసారమును ౨

తుర్జేద సారసూక్తులు సోమనాథ భా

వ బును రద్రభావ బు బసవ

రగద గ గోతృత్తిరగద శ్రీ బసవాద

రగదయు సద్గురగద బెన్న

మలన ములు వమస్కాగద వృ

షాభిప కరక బు నక్షరాంక

గి గద పద మల్ పంచప్రకార పర్య

అష్టకమ ప చకము నదాహరణ యుగలు

నాయగుకృతుల్ భక్తహితార్థబుద్ధి

జెప్పేవి భక్త సభలలో జెలుచుండు

అతడు చెప్పిన 2 రచనలు గాక మఱికొన్నిటిని గూడ సోమ
నాథుడు రచించెను అయిన కృతులను గూర్చి సంగ్రహముగా తెలు
కొందము

అనన్త సారము ఇది సోమనాథుని వరమ క రి ఇ దు
24 పద ములున్నవి ఇ దు కథ ఏమియు లేదు వీర కైవ ధర్మములు
రచింపబడినవి ఇందు రిభ గి అను అపూర్వ చందస్సును వాడెను
ద్విపదకు మూలమైన తరవోలు గూడ వ్రాసెను

2 బసవ పురాణము - సామాన ప్రజలు అగ్రము చేసకొనఁటకు
ద్విపదలు నిత వ సహరమైన తెలుగు భాషలో రచించెను ఇది తెలుగు
సాహిత్య మన కుద్దమైన దే పద్ధతిలో తొలిసారి స్వతంత్రమైన వీరకైవ
పురాణము కైపులకు ఇది వేదము వంటిది బెజ్జమహాదేవి కథ కన్నప్ప

కథ చిడతొ దనంచి కథ మొదలగునవి ఇందు కలవు మరియు ఐన
వేళ్ళదవి జన్మ వృత్తాంతము నూతన మత స్థాపన ముగిరిపదవి ఈతడు
కాంచిన లోకోత్తర కార ములు ఇందు వివరించబడినవి

8 లిముక్తులు కైవ స్తుతి పరమైనవి వీనిలో 4 గదలు
రగడ 2 ఉదాహరణములు పంచకము 2 అష్టకములు స్తవము
9 చినవి రగడలో 08 చరణము లుండును ఇది నూతనమైన
సాహిత ప్రక్రియ ఉదాహరణములు గూడ నూతన సాహిత ప్రక్రియయే
పంచకము అనగా మారిపిప్పలములో రచించిన ఐనన స్తోత్రము
అష్టకములనగా 8 పద్యముల స్తోత్రము సోమనాథ స్తవము అను పేరిట
ద్విపద లిముక్తు ని రచి చెను

శ్రీషాధిప తకము - తెలుగు సాహిత్యము నందలి మొదటి
తకము అనవా సవా అనవా శ్రీషాధిపా అను వక మ డను
ఐనవేళ్ళరడు మన్నగు భక్తల చ శ్రల ఇ దు కలవ 4 దు తెలుగు
దమలేగాక తమిళ న్నడ వహారాష్ట్ర భాషా పద ములు కలవు

9 చతుర్వేదసారము - ఇందు ఐనాలి గ ముకటిముగం 867
న పద ములున్నవి కైవమునకు స బంది చిన ముఖ విషయములు
విరింపబడినవి సోమనాథుడు తన చతుర్వేదసారంగ తత్వమును బాటు
టకు రచించిన గ్రంథము

10 చెన్నమల్లు నామములు - ఇది 82 సరపద ముల చిన్న కృతి.

7 రుద్ర భావము - వేదమునందలి రుద్రాధ్యాయమునకు
భావము కావచ్చును భ మగుటలేదు

8 సోమనాథ భావము - ఇది 25 ప్రకరణముల సంస్కృత
గ్రంథము దీనిని ఐనవరాజీయము అందుకు వీరకైవమునకు సంబం
ధించిన 25 విషయములను గ్రహించి, వీరకైవము తాంత్రికముగాదని
భగవద్దేవతమని విరూపాక్షుడెను

9 పండితారాధ చరిత్రము - ఇది సోమనాథుని చివరి కృతి ద్వీపదలో రచింపబడిన ప్రౌఢ పురాణ కావము ఇందు మల్లికార్జున పండితారాధుని జీవిత చరిత్ర గలదు ఇందు దీక్షా పురాతన వాద మహిమ పర్యత ప్రకరణము లయిదు గలవు ఇందు 2 వేల ద్వీపదలు గలవు అనేక విషయములను ప్రతిపాదించిన ఈ గ్రంథము తెలుగుజాతి తొలి విజ్ఞాన సర్వస్వముగా కీర్తింపబడినది ఇ దలి ద్వీపద ఛందో బద్ధము నవరసపోషణ కలిగి మహాకావ లక్షణములన్నియు కలిగిఉన్నది

సోమనాథుడు ఆంధ్ర సంస్కృత కర్ణాటక భాషలందుకవి పండితుడు

ద్వీపద కావ క రలలో వీతనిది ఆగ్రస్థానము

సోమన మొదటి కతకకర్త

“ఈయన్న వీరిశైవ్యదైన దువలన పరమతదూషణ వాకము లున్నందువలన ఆయన విరచితములైన కావములు సర్వజనామోదదాయకము కాజాలకపోయినవి” అని డా జి వి సుబ్రహ్మణ్యులు అంగీకరించి ప్రాయపక్షమన్నారు

ఆంధ్ర సాహిత చరిత్రలో నొక యుగకర్తయైనను ఇతని రచనలు మత ప్రాధాన్యము కలవగుటవలన ఇతనికి ఉత్తమ స్థానము లభించలేదు

29 ప్రబంధ యుగము

భారత కవులు పురాణానువాదమునకు దారి చూపిన గురువులు శ్రీనాథయ్యగారునందలి కవులలో ముఖ్యులైన శ్రీనాథుడు సంస్కృత కావ అనువాదమునకు దారి చూపిన గురువు కావున సంస్కృత ఆంధ్రీకరణ చరిత్రలో భారత కవులకున్నంత ప్రాధాన్యము శ్రీనాథునకు గలదు అంతేగాక గత కాలంలోని పురాణానువాదానికి భావికాలములోని ప్రబంధ

మన సంగమించిన తీర్థ స్థలము శ్రీనాథ యగము ఈ అర్థమువ దీనిని
 ౧ దియగమనవచ్చును

ఈ యగమునే ప్రబంధ పూర్వయుగమని కూడ చెప్పవచ్చును
 అనగా అచ్చట ప్రబంధ పూర్వయుగమని కూడ చెప్పవచ్చును అనగా
 అచ్చట ప్రబంధముల ఆవిర్భావమును సూచించుదానికి అవ వేహిత
 పూర్వముగ ప్రవర్తిల్లిన కాలము అని అర్థము సూరోదయమునకు
 అక్షణోదయము వేలె ప్రబంధయుగమునకు శ్రీనాథుని యగము ప్రబంధ
 పూర్వయుగమనెడి పేరునకు అర్హత గడించకొన్నది

ప్రబంధములలో అష్టాదశ వర్ణములును పురాణముల ను డి ఇతి
 వ త్తమును గ్రహించి వర్ణనాచుండే దానిని పెంచి దీరోదాత్త నాయక
 ములును, శృంగార రస ప్రధానములును ప చష్టాశ్వాస పరిమితములును
 అయిన కావ ములను అంకారికమైన శైలిలో వాయుట, కారంబించిరి
 ఏకిత ప్రబంధములని పేరు ఉత్పత్తినిబట్టి చూచినచో ప్రకృష్టమైన
 బంధము కూర్చు గల ఏ కావ మైననూ ప్రబంధమని చెప్పవచ్చును
 సోత్కర్షము ర్జణాభూయిష్టత కయిష్ట అంకార ప్రియత
 మొదలగునవి పబ ధ లక్షణములని చెప్పనగును తిక్కన సోమయాజి
 తారత లాగమును ప్రబంధమ దలి యును నన్నెచోడుడు ఎర్రన నాచవ
 సోమనలలో ప్రబంధ లక్షణములు గలవు ఈ ప్రబంధ ప్ర యకు మొదట
 నైషధాంధీ రణ రూపమువ మార్గదర కుడైనవాడు శ్రీాకుడు.

దేశ భాషలందు తెలుగు లెప్పు యని నోరార చాచిన భాషాని
 హనియూ, సాహితీ సమరా గణ ప్ర కవర్తియునగు శ్రీకృష్ణ దేవరాయలు
 కాలములో ప్రబంధమునకు పరిష్కృత పరాకాష్ఠా సంపూర్ణత కలిగినవి
 మునుచరిత్ర రచయిత పెద్దనామాతుడు ప్రాచీనాకావపరణమును రస
 వత్తముగ రచించిన నంది తిమ్మనాచ్యుడు, వికటకవి యైన పాండూరంగ
 హహాళ్ళ ప్రబంధ రచయిత తెనాలి రామకృష్ణుడు, అతులిత మాధురీ

మహిమ వికాసయాదబడిన భూర్బడికవి అయిన రామరాజ భూషణుడు, తట్టమూర్తి మొదలగు అష్టదిగ్గజములని ప్రసద్ధిపపించిన ఎనమందుగురు కవులు రాయల ఆస్థానమున వెలసిన కాలమిది ప్రబంధ కవులు రచించిన గ్రంథముల గూర్చి క్లుప్తముగా తెలిసికొందము

రాయలు స్వయముగా ఆముక్తమాలద అను ఆంధ్ర ప్రబంధము మదాలస దరిత సతావధూప్రేషనము సకలకథాసార సంగ్రహము జ్ఞాన దింతామణి రసమంజరి మొదలైన సంస్కృత గ్రంథములు రచించినట్లు ఆముక్తమాలద అవతారిక యందు చెప్పుకొని యున్నాడు

ఆముక్తమాల్యద గోదాదేవి శ్రీరంగేశ్వరుల ప్రబంధ పృథ్వాంత మిందలి ప్రధాన పక్షపు గోదాదేవి మొదటి ధరించిన పూములు తరువాత శ్రీరంగేశ్వరున కర్పింపబడిన పేతురచే ఆమెకు ఆముక్తమాలద అను పేరు వచ్చినది రాయలకు పరమత సహమున్నప్పుటి రానునైష్ఠవాధిపానియగుటచేత మతప్రచారమువందాన వహించిన చాడగుటచే ఆముక్తమాలద యందు పసకాశప్రసక్తముగా విష్ణు పారమ్యమును పదరించు ఉపాఖ్యానమును కొన్ని చేర్చియుండెను. తాంత్రిక కేధ్యతోపాథానము యామునాచార చరిత్ర మాలదాన కథ అందు ముఖమైనవి ఉపాఖ్యానావర్ణనా విస్తృతులచే ప్రధాన కథ ముఖగుపుచ్చబోసినను ఆముక్తమాలదకు ప్రబంధ వాఙ్మయమున ఉన్నత స్థానము కల్పించు గుణ విశేషములు అందు కోకొల్లలు రాయల కర్తవ్యములు వర్ణన ఆయన ప్రకృతిపరిణామమును వినియోకుచున్నది. ఈ ప్రబంధ రాజమందు సామాన ప్రజల గృహ జీవితమును సుఖదుఃఖములను ప్రకృతి యందలి వివిధ ప్రాణు సృజావమును చక్కగా వర్ణించెను ఇందు పలుచోట్ల రాయలకు వేద వాఙ్మయముతోడను, ఉపనిషత్తులతోడను తోలిషాది శాస్త్రములతోడను పురాణములతోడను గల

గత పరిచయము వ త్రమగుచున్నది ఇందలి తైలి మిక్కిలి ప్రాత
ముగా యుండును రాయలు దీర్ఘ సమాసములను వాడుటయే గాక పలు
బోల్లి వాక యోజన యందును సంస్కృత భాషా సాం పదాయమునే
అనుసరి చె ని చెప్పక తప్పదు కుంపటిలో తామర గుమ్మడికాయంత
మత్తము ఇందిలో నేడుమల్లు జక్కుల బోనంబు మొదలగు
ను ర జాతీయ పదములను తన పద ములందు కుప్పించెను మొత్తము
పద ఆముక్తమాల్యద యందలి పాకము నారికేళ పాక మనియే చెప్ప
వగును

అల్లసాని పెద్దన అష్టదిగ్గజములలో ప్రథముడని చెప్పవచ్చును
తడు స్వారోచిషమును మనుచరిత్రను హరికథాసారమును మఱియొక
గ్ర తమును రచించెను వన్నయ తరువాత అట్టి తైలిని కూర్చినవాడు
అల్లసానిపెద్దనయే తప్ప అను డు ఎవ్వడనూ కాదు ఆ ద్రదేశమున భారత
రాగవతముల తర్వాత మనుచరిత్రకే ప్రచారము పొచ్చు అందుకు పెద్దన
ఎల్లరించి న రచనా కౌశలమును పాత్రచోషణ విధానములు కారణములు
స్వారోచిష మనుసంభవముచేర మను జన్మవృత్తాంతము మార్కండేయ
పురాణ మారామగ స్యకవీల కల్పిత వర్ణనంతో మహా ప్రబంధముగ
నిర్మి రి అల్లసాని వాని అల్లిక జి బిగి కథా నిర్మాణములోను రస
వ్యవహ ముందును వస్త్రై కము సంపాదించుటలోను దీక్షితు తె లిలోను
వ త్రపరిచెను ఇందు మొదటి రెండాశ్వాసములందు శృంగార రసా
కామతో కూడిన వరుాధిని ప్రవరాఖుల కథయు తరువాత వరుాధిని
గంధర్వుల సంతోగ శృంగారమును ఎమ్మట స్వారోచి వృత్తాంతమును
వర్ణింపబడుటతో ఈ ప్రబంధమున వస్త్రైకము కొంత కొరవడి యున్నదని
పిమ్మట కుల్లు భావించురు ద్వితీయాశ్వాసమున శ్రోతియుడు జితేంద్రి
యుడు ఐవ ప్రపదని కాంత ప్రవృత్తికిని స్వేచ్ఛా చరితయైన వరుాధిని
కామ ప్రవృత్తికిని సంపన్నము చక్కగా వర్ణింపబడినది ఈరని తైలి

ప్రౌఠమై రాధాకృష్ణి శోభితమై ఎడనెడ తెగు జాతీయములతోడను
సామెతంతోను గూడి అల్లసాని వాని అల్లిక జిగిదిగి యను ప్రసి
గడించినది స్వరోచిని రాక్షసునకును జరిగిన యుద్ధమును వర్ణించుటలో
పెద్దన ప్రకృతి పరి లనమును సహజ వర్ణన పాటవమును భావనా
శక్తియు వెల్లడి యగును యుద్ధ వర్ణన సందర్భమున పెద్దన రసాన
గుణముగా శబ్దలంకార ప్రతిని, చందో వైవిధ్యమును ప్రకటించెను.
మానవ హృదయమున జరుగు వివిధ భావసంఘర్షణములను వర్ణించుటలో
యితడు దిట్ట గండపెండేరమును రాయలు స్వయముగా ఆంధ్ర కవి
లతామహానికి కాలికి తొడిగిన విధము అపూర్వము ఇంతటి సత్కారమ
మతి యే కవి పొందలేదనుట అతిశయోక్తి కానేరదు

తెనాలి రామలింగడు అష్టదిగ్గజములలో ప్రముఖుడు హాస
కరుడోక్తుడు ఇతడు రచించిన గ్రంథములలో ఉచ్చటారాధ్య చరిత్రము,
పాండురంగ మాహాత్మ్యము ప్రసిద్ధి వందినవి ఉచ్చటారాధ చరిత్రము
తైవ ప్రబంధము దీనిని రచించిన రామలింగకవి రామకృష్ణనికంటె భిన్ను
డని కొందరందురు దివాకర్ల వారి దృష్టిలో మొదట రామలింగరై తర
వార వైష్ణవ మతమును స్వీకరించి రామకృష్ణయై నని భావన

పాండురంగ మాహాత్మ్యము భీమనదీ తీరమునందలి పుణ ప్రదమైన
పుండరీకక్షేత్ర మాహాత్మ్యమును వర్ణించు గ్రంథము ఈ కథ స్కంద
పురాణమునుండి గ్రహించబడినది క్షేత్రము, తీర్థము దైవము అను
మూడును ఉదాత్తములై యుండు ప్రదేశ మేదన్న ప్రశ్నకు ఉత్తరము
సమాధానము గా ఇ దలి కథ చెప్పబడినది ద్వితీయాశ్వాసమంద
పుండరీకుని కథ అతంత రమణీయముగా వర్ణింపబడినది పాండురంగ
క్షేత్ర మాహాత్మ్యమును వర్ణించు కథలు కోకొల్లలుగా నుండగ జ్ఞాంతులలో
నిగమకర్మ ఉపాఖ్యానము, సుంక కథ మిక్కిలి గుర్తింపునందినవి పాండు
రంగ మాహాత్మ్యము ప్రౌఠమైన ప్రబంధరాజము ఇందలి కథాకథన కో

మం ఆతిరమ మైనది దీర్ఘ సంస్కృత సమాసముల తోడను, అపరిచిత
పదప్రయోగములతోడను కూడినవై యున్నది చదువరులకు కొంత వదువ
కష్టతరమని భావించునట్లుండును ఈ కావమున పెక్కు సామెతలు
జాతీయములును, సందర్భోచితముగా అమర్చబడినవి గంభీర భావప్రక
టన ము దురు రసపాత్ర పోషణములందును రామకృష్ణుడు వానిగాంచిన
వాడు

తెలుగు ప్రబంధంక్షణములు నన్నెవోడ తిక్కన ఎఱ్ఱా ప్రెగ్గడ
నావన సోమనాథు గ్రంథములందే య కురించినను పరిపూర్ణత పెద్దన
తోడనే యారంభమైనట్లు చెప్పనొప్పును సరసమనోజ్ఞమూర్తి శ్రీకృష్ణ
దేవరాయలు ఆతని యూరచే ప్రబంధములు విరాజిల్లినవి తెలుగు వారి
తన హుమో యన్నట్లు ఈ యుగవ న అల్లిసాని పిద్దన నంది తిమ్మన,
దూర్జది తెలిరి రామకృష్ణుడు మున్నగువారు అవతరించిరి వీరిలో
అల్లిసాని వారి (మనుచ త్ర వహాదిని ప్రవరులు తిమ్మన పారిజాతా
పహాణము సత దూర్జది కాశహస్తమాహాత్మ ము నత్కిరుడు తిన్నడు
రామకృష్ణుని (పాదురంగ మాహాత్మ ము నిగమశర్మ ఆయురనియుతుడు
మున్నగువారు తెలుగు వారి గుండెల్లో గుఱ కట్టుకొనినవారు రాయల
పేరచెరిసిన విష్ణు చిత్రియ పరా యమగు ఆముక్తమాండవండి ప్రౌఢ
ప్రబంధము తెలుగు వాఙ్మయమున లేదని చెప్పవచ్చును

ఎంగ సూరనాథు ని కళాపూర్ణోదయము ప్రభావతీ ప్రదు మ్నము
రావు పాండవీయము బుదయించినవి ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నములోని కుచి
మణిపాత్ర ప్రబంధి పాత్రలలో నెన్నదగినది రామరాజ భూషణుని వసు
చరితము ఒక వి షమగు స్థానమాక్రమించినది కథాసౌందర మెట్లున్ననూ
ప్రబంధ లక్షణములగు వర్ణనా చాతుర ము శ్లేషోక్తులు శబ్దాంకార
ము సౌగంధ్య ఇందు వెల్లివిరియచుండును

30 ద్వ్యర్థి కావ్యములను గూర్చి తెలుపునది

ద్వ్యర్థి అనగా ద్వ్య + అర్థి = అనగా రెండర్థములు గలది యవి యర్థము కావున ద్వ్యర్థికావ మన రెండర్థములు వచ్చునట్లు చెప్పు కథా కవనము అని భావించవలయును అంద్ర సాహిత జగత్తులో మూడు నాలుగు అర్థములు ఇచ్చునట్లు చెప్పిన కవులు కూడ యుండిరి

సాహిత చరిత్రనుబట్టి వేములవాడ భీమకవిని ప్రథమ ద్వ్యర్థి కవిగా గైకొనవచ్చును ఉద్ధృత రచనా దురంధరుడని ప్రకంఠంపబడిన వేములవాడ భీమకవి రాజరాజు వం యుడైన చాళుక విశ్వేశ్వర రాజు కాలమునందు యున్నట్లు వినికిడి ఇతడు కవినాశ్రయమును భంధో గ్రంథమును రచించెనని వాడుక ఇతడు రాఘవపాండవీయమును ద్వ్యర్థికావ మ్ము స్సంపా పురాణము శతకంధర రామాయణము హర విరాణము మున్నగు గ్రంథములు వ్రాసెనని చెప్పుదురు కాని అవి ఇప్పుడు లభ మగుటలేదు కొన్ని చాటుపులు మాత్రము లభించుచున్నవి వాని వలన ఇతడు ఉత్తమ శ్రేణి చె దిన కవి యనియు శాపానుగ్రహ సమర్థుడనియు తెలియుచున్నది ఇతడు గోదావరీ మండల మందలి చాళ రామమునకు చెందినవాడని కొందఱును తెలంగాణములోని వేములవాడకు చెందినవాడని మఱి కొందఱును చెప్పుచున్నారు

ఎంగ సూరనారు ని రాఘవ పాండవీయము కళాపూర్ణో దయము, ప్రలాపరీ ప్రదు మ్నుము అను మూడు రచనలు లభ మగు చున్నవి- అందులో రాఘవ పాండవీయము ద్వ్యర్థికావ ము ఇందు రామా యుని భారత కథలు రెండును జోడించి వర్ణింపబడినవి చదువరులకు ఎది కష్టము వాటిల్లకుండ ఒకమారు రామాయణ కథను మఱియొకసారి భారత కథను స్పష్టముగా గ్రహింపజాల గలుగునట్లు రచింపబడినది సూరన ఇందు వివిధములైన శ్లేషలను వాడి సంస్కృతాంధ్రములందు తనకుగల పండితీ గరిమ అపూర్వముగ ప్రకటించెను సహజముగ

ద్వీ రి కావ ముందు రసము భావోన్నత ము ప్రకటిండుకు ఆ తగా
అవకాశము దదు కాని సూరన యిందు కావించిన కొన్ని వర్ణనము
లందున్న ప్రకటించిన భావములందును సామాన కావ ములందువలెనే
ఏ చమత్కారమెంతో కానవచ్చుచున్నది ఈ కావ మును ఆకువీటి పెద్ద
శిమ్మరాజునకు అంకితమిచ్చెను

భట్టమూర్తి రచించిన హరిశ్చంద్రనలోపాఖ్యానము ద్వ్యర్థికావ ము
లలో కడపటిది - సరి హరిశ్చంద్ర మహారాజుల కథలు చక్కగా
జోడి పఠింపని భట్టమూర్తి తన ఆపూర్వ పాండిత పరిభా విశేషముచే
అద్భుతమైన శ్లేషను కూర్చి వాని నేకసూత్రమున నందింపగలిగిన గొప్ప
కవి ఇతని శ్లేష సంఘనన వైఖరిని, పండిత వైభవమును చూచి ఆశ్చ
రము పొందనివాడగుడరు శ్లేష కావ మును యిందలి వర్ణనలు సహజ
సుందరములును రసవంతములునై యుప్పారును

ఇం ను ద్వ్య ర్థికవులైన పోడూరి పెదరామామాతు ౧ వరామా
తు దయము ఎ డిప్రోలు లక్ష్మణకవి లంకా విజయము మంత్రిప్రగడ
నూర ప్రకాశము కృష్ణార్జున చ శ్రము లంక మృత్యుంజయుని
ధరాత్మజా ప ణయము యక్కపట్టణ వే కటాచారు ని అచరాత్మజా
ప ణయము పేర్కొన వీలగును

మూడు నాలుగు అర్థములు వచ్చునట్లు రచించిన. కళలలో నెల్లూరి
యరామవ కవి రామవ యాదవ పాండవీయము ఎంకూచి బాల
సరస్వతి యాదవ రామవ పాండవీయము ఓరుగండి సోమశేఖరవి
రామకృష్ణార్జున రూప నారాయణీయములు ప్రసిద్ధములు

ఇంతమంది వానన ద్వ్య ర్థికావ ములున్నను భట్టమూర్తి విరచిత
మైన హరిశ్చంద్రనలోపాఖ్యా నము తరువాతకే మిగిలినవారి కావ్యములను
ప్రస్తుతి పవలసి యున్నది

“ఎనుంగనిదక మరయక

గానమె కానియమ గతి

“ అన్న పద ములో

ఎనుంగ + అని కానమె కానియమ గతియని రామాయణార్థము
ఏనుం + కనికరమరయక కానమె + కాలు + అని యమగతి యని
భారతార్థము చెప్పబడినది

ఎంగ సూరనారు డు తెలుగు పదములనే ఎక్కువగా వాడి నభంగ
శ్లేషలో అర్థద్వయము జెప్పెను శ్లేషమార్గములు అనేకములు ఇతడు
షడ్విధములైన శ్లేషండు తన కావ ములో ప్రయోగించెను

తెలుగునకును సంస్కృతమున శ్లేషను ఏ విధముగ ప్రయో
గించెనో ఇందు గమనించుడు.

“మనవియుక్తి తెఱ గు

రామాయణార్థము మనవి ఉక్తి తెఱంగు

భారతార్థమున మన వియుక్తి తెఱంగు

2 సంస్కృతములో నభంగ శ్లేష ఏ విధముగ ప్రయోగించెనో
పరింతము రామాయణార్థము ఇతరులు + ఏమన సుతోదార సంగ
సుఖము దశదేశ పాండుర + అజ + యశము

భారతార్థమున - పాండురాజు ఏ మనసుతో దారసంగసుఖము-ఇట్లు
వడుచును

రామవ పాండవీయములో శయా పాక వృత్తి రతిరనే కారములు
చక్కగ నిర్వహింపబడినవి అందువలననే గొప్ప కావ మని వినుతి
కె గ్గినది

ఇంకను బుక్కపట్నం వేంకటాచారు లు అచలాత్మజాపరిణయము ను
రచించెను

అచలా + అత్మజ = భూదేవి కుమార్తె నరి

అచం + అత్మజ = కొండకూరులు పార్వతి

అగి అర్థద్వయముతో ఈ కావ ము రచింపబడినది

ఈ విధముగ దగ్ధికావ ములు ధ్వని ప్రధానమై రసమార్గమున
ఉత్తమకావ ములు కాకపోయినను పాండిత ప్రతిభతో చదువరుల
కాన దము చేకూర్చునట్లు రచింపబడినవి

3 ద్వీపద వాఙ్మయము

భాషా సాహిత మున మొదట గేయము తరువాత ఛందోబద్ధమైన
ఎద రచన తదపరిగద ము పుట్టుట జరుగుచున్నది తరువాత గేయములు
ఛందో సహితములై ద్వీపదాది రూపములు తాల్చినట్లు స్పష్టమగుచున్నది

తెలుగు సాహిత ములో మార్గ 2 దే అను రెండు సంప్ర
దాయములు కంపు సంస్కృత భాషా లక్షణ ప్రభావమును చూపుచు,
ఉభయ భాషా పండితుల ర జింపజేయు పౌరకవిక మార్గకవిక యనియు
దేయ ప్రజులకొరకు భాషా ఛందస్సు కథా వస్తువైరిందు దే లక్షణము
లను కలిగిన ప్రజాకవిక దే కవిక యిది తెలుగునందలి ద్వీపద కవిలా
కాది కవిలా కాళికు చెందినది నరము అక్కర తరువాత ద్వీపద
దే కవికలోని ఛందస్సు "ద్వీపద జాతి పద ములలోని యొక భేద"మని
లాక్షిణికులు వచించిరి

క్రీశ 2 వ శతాబ్దిలో వీరశైవ మద్యుపించినది దానిని ప్రజా
సామాన ములోనికి తెచ్చుకొరకు ప్రజుల భాషయగు జాను తెనుగును
ద్వీపద ఛందస్సును కవులు వాడుకొనిరి

“ఉరుతర గద పద్యోక్తులకంటె
సరసమై పరంగిన జాను తెనుగు
చర్చింప సర్వ సామాన్యమగుట
గూర్చెద ద్వీపదలు గోర్కి దైవాల్

**అల్పాక్షరముల వనర్పారచన
కల్పించుటయుగాదె కవి వివేకము**

అను వెల్గురి సోమనాథుడు ద్విపద కవిత్వ రచనకు ప్రచారము దెచ్చెను వీర శైవము ద్విపద కవిత్వము సామానులను విశేషముగా నాకర్షి చినవి ద్విపద యందు రెండు పాదములుండును పాడ సంఖ్య వంశనే ద్విపద యను పేరు కల్గినది ద్విపదకు మూడింద్ర గణములు ఒక సూర్యగణము కల్గి యత్తిపాసలుండునని విన్నకోట పెద్దన ద్విపద లక్షణములను తన కావాలి కార చూడఁజూచి యండ్లు వివరి చెను ద్విపదను వాల్మీకికి తెచ్చిన మహాకవి పాల్కురికి సోమన బసవ పురాణము పండితారాధ చరిత్రము వారి కృతులు సోమనాథుని వంశనే ద్విపదకు కావ గోరము లభి చినది ప్రాస యతి పాదించి యతడు కవిత్వమును శ్రుణ్వించుముగా జేసెను. ఈ విధముగా సోమ నాథుడు ద్విపదను మత వాల్మీకి సాహిత వాల్మీకి వియ్యె గించెను. అంద్ర వాఙ్మయ చరిత్రలో స్ఫుర స్థానమును సంపాదించుకొనెను

సోమనాథుని తదవార ర గనాథుడు రామాయణమును ద్విపదగా రచించెను గోప బుద్ధారెడ్డి రచనగా చెప్పబడు ర గనాథ రామాయణ మిదియే

4వ శతాబ్దిలో మడికి నంగన భాగవత దశమ స్కంధమును ద్విపదగా రచించెను కాసె శిర్మప్ప నల్లేశ్వర చరిత్ర యు ద్విపదలో ప్రాయబడినదే 5వ శతాబ్దియందు గౌరన వనాథ చరిత్ర హరిశ్చంద్ర చరిత్ర యను రె డు ద్విపద కృతులు రచించెను ఎడపర్తి కవులు ద్విపదను పోషించిరి

ద్విపద రచనా రీతిని వెంయించినవారు పకవులైనను దానికి బాక వాల్మీకి కలిగించినవారు భావికవులు - అందు లాక ప్రాక అన్నమా భావులు శృ గార మ జ్జరి అను ద్విపద కృతిని రచించెను అతని

కుమారుడు తాళ పాక చిన్నన్న అన్నమహిషీ కలాణము ఉపాకలాణము
లను ద్వీపద కావ ములను రచించెను ఈ చిన్నన్నకు ద్వీపదపై యభి
మానము మెండు అందుకే చిన్నన్న ద్వీపద కెఱుగును యను చాటూక్తి
స్ఫుట్టివది తంజావూరి నాయకరాజులలో రఘునాథనాయకుడు సంవర్తిత
అను తాత్పర్యము రచించెను

నాదె ద్ద గోపమంత్రి క ప్తార్థున సంవాదమును ద్వీపద కావ
మగా రచించగా జోనూరు కోనేరునాథుడు బాల భాగవతము యను
ద్వీపద కావ మును రచించెను సుప్రసిద్ధ కవయిత్రి తరిగొండ వెంకమాంబ
రామయోగసారము భాగవతమును ద్వీపదగా రచించెను

ఆధునిక యుగము న దను పెక్కుమంది ద్వీపద కృతులను
వెయించిరి అ దు వీరేశలి గమగారి సలా ద్రాపది సంవాదము
నావింకొంనవారి భగ ద్గీత మొదలగునవి ముఖములు

మిగిలిన పద రచనకంటె ద్వీపద పాడటకు అనవుగానుండును
తాన తావము నస్తువు దే చుమై జాలయమై యుండటచే ను సామాను
లకు సమీపమందుండ చేరను ద్వీపద తెలి జానికి లభి చిన గొప్ప
కావక యని చెప్పవచ్చును

వి? పకవి యుగముయొక్క లక్షణము గణించునది

ఎర్రతైవ మరము బిజ్జలుని మంత్రియైన బ వేశ్వరుడు స్థాపించెను
ఈ మతము బహుగా వాల్త పొందడంలో సాహితము గుఱి పాత్ర
సహించిది కులభేదము పాటింపక మానవత్వమును బోధించు నీ మతము
నకు ఎకవులు శబ్ద పయోగమున భ దస్సు నంద దే కవిత్వమందు
వి శ్లక్షము చూచనవారై తమకంటూ ప్రతేక భాషాంశసంప్రదాయ
ములు ఏర్పరచుకొనుటచే శీవ కవులు వాఙ్మయమున ప్రసిద్ధి నొందిరి
తాళక సాహిత యుగ మేర్పడినది ప కవులలో నన్నెచోడుడు

ప్రథమడు పండితారాధుడు పాల్కురి సోమనాథుడు కైవ వాఙ్మయ ప్రపంచమునకు బ్రహ్మ విష్ణువులు ఈ వ కవి యగము వైదిక మార విచ్చలైన నన్నయ తిక్కనల మద కాంక్షున వింసల్లినది

మల్లికార్జున పండితారాధుడు అతర్థసారము లింగోద్య గద ము రుద్రమహిమ అమరేశ్వరావృతము, పర్వత వర్జనము మున్నగు కావ ముల రచించెను ఇందు ఎదిగను గూర్చియు కైవ నిర్ధారము గూర్చియు వర్ణింపబడెను పబంధ కవిలా స్వరూపము నన్నెచోడ కుమార న భవము న ప్రతక్షముగ గోచరించును

వ వి యగమునకు పాల్కు సోమనాథుడు గురు అతము బహు లాషావేత్త బహు పురాణము పండితారాధ చ శ్ర సోమనాథ స్తవము వృషాధిప శతకము బహుదాహరణము ముఖ కృతము ఈ కాంక్షులోనే ఆశ్రేయాలితమైన వీరశైలము ద్విపద చృందస్సులో జాను తెనుగున ఆంధ్రదేశముందు విహారము చేసినది భక్తుల గాథలు బెజ మహావేది కథ కన్నప్ప కథ సూరసానమ్మ కథ చిరతొడనంది కథ రసవంతములైనవి

పండితారాధ చక్రీత కుత్యమున పేరెన్నికగన్నది ఇందు ప ది తుడు వీర కైవ మత స్థాపక మెల్ల చేసెనో వర్ణింపబడినది ఎర కైవ ప్రధాన లక్షణములైన భక్తి పదారము సర్వ సమానత్వము ఇ దు చక్కగా వివరింపబడినవి సోమనాథుడు వ కవి సార్వభౌముడు సరసమైన పరిగిన జాను తెనుగు అనుచు ద్విపదను న్యకరించినాడు

గొడగూచి యను బాలిక దేవాలయమునకే లింగమూర్తికడ పాం సుంది త్రావుమనగా వుడట్లు చేయలేదు అమె చింతించి.

మంచి గంగుంపాలు - మరగంగ గూచి

ఊంకెడు గోరతో గొల్చి చేట్టి ఆరగింప వడేమియని

విన్నవించి - పారేం యారగింపపు లింగమూర్తి

లేచుట సాందో కమ్మ వంశయనో - పాచియో విజిగెనో

వడుచనేననియె

స్వభావ సద్దమైన వర్తనలను దే కవితలో మేళవించినాడు ఈతని
లోక్తకులు జాతీయములు మనోహరముగా నుండును

“ఇలమరుల్ వోయె రోకలిగొనిరందు

తఁజుట్టుకొని యెదలో దానన్న యట్లు

“రెండిది నెడలాకి చెడికి లేవని భంగిన్” మొదలగునవి శ్రీనాథ
పోతనలే సోమనాథు ననుకరించి

ఈ క్రింది కవుల కవిత్వమును పరిశీలించుదము

“క్షీరాబ్ధి లోపం క్రిడించు హంస

కోరునే పడియలా నీరు ద్రావఁగి

— పోమనాథుని “విశవ పురాణము”

“కొక్కొక్కో కోయని కొమరసామి రథంబు

కఠంబు సాది క్రేంకార మిచ్చె

— శ్రీనాథుని “లిమ లిందము”

“మందార మకరంద మాధుర్యమున రేలు

మధుస బు పోవునే మదనములకు

— పోతన “రాగవతము”

గురభక్తి య దు దేశికవితయందు విశిష్ట ప్రభావమును
అనేకములు మార్గదర్శకులై పాల్కురికి సోమనాథు డాంధ్ర బాణ్యులు
చరిత్రలో గురస్థాన మొందినాడు

వన్నెచోడుడు బ్రాహ్మణ కుమార సంభవము ప్రథమ ప్రబంధమున
వచ్చును ఇందు అష్టాదశ వర్తనలు కంపు ఇందు ఈశ్వరస్తుతిని పెద్దించుట
కవయోగించిన రయగ్రాహి రయహరణి వృత్తములు రమణీయములుగా

నున్నవి ఇందిరకు కర్ణాటకావి అనుభాషా పదమలను వాడి అంద్రమున
తానీకృతిని తాను తెనుగున రచించినట్లు చెప్పెను కవికలో నన్నయ
మార్గమునే అనుసరించినట్లు గోచరించును

ఈ రీతిగ కవికవులు బాణ్యయమున ప్రసంగించి వాణిక సాహిత్య
యగు మేర్పడినది

33 నన్నెచోడుని కాల సిద్ధయము చేయుచు కవిత్వ తత్వమును
విశదీకరించునది

వికవులలో ప్రథమడు గొప్పవాడు నన్నెచోడుడు అంద్రకైవిలా
సామ్రాజ్యమున కైవ బాణ్యయమునకు అడరై కిరీనాండిన రాజు వి
నన్నెచోడుని కాలసిద్ధయ మిప్పటికి వివర సీయమగు నున్నది దీనిని
వెలుగులోకి తెచ్చిన శ్రీ మానల్లి రామకృష్ణకవిగారి శిష్యయము ననుస
రించి నన్నయకొక శతాబ్ది పూర్వము కాని సవమైన సామ్రాజ్యమును
లేకపోలేక కాలసిద్ధయము అచ్చిరమగ చెప్ప విలుకలుగలేదు కొదిరిగి
నన్నయకు సమకాలికడయి "మరికొదరు నన్నయ తిక్కనం మధ
కాలము వాడనియు కొందరు తిక్కన తరువాతివాడని చెప్పుదురు
కాలములు గ్రంథవిషయములనుబట్టి మానన న్నయ తిక్కన నడిచి
కాలమువాడని అనగా శ 2 వ శతాబ్దివాడని పలువురు చెప్పుచున్నార
శ్రీ వీరేశలి గంగారు శ్రీ కోరాడ రామకృష్ణయ్యగారు నన్నెచోడుని కాలము

80- 70 గా నిర్ణయించిరి

కమారసంకలమున నన్నెచోడుని చిత్రము తెచ్చు పద్యములను
బట్టి మానన అను తండ్రి "పాకనాది యందిరనది యొక్క పేయింది
కదీనకు నామము చోడబల్లి" యనియు తల్లి "ప్రైహమాన్య యాంబర
కరేణయైన గుణవాన శ్రీతికి" కమారడనియు నెల్లారు ప్రాంతపు
చోడరాజులలో నొకడనియు వెల్లడియగుచున్నది అతడు తన గ్రంథమును

వ కడయె గి ఆ తమిచ్చెనని వెప్పెను తనకు బె కణాదకు దను
 దిడు ఒదనెను చోదరాజులలో ఆర చోతులు ఆ రచోతులు గందు
 రికాం చోతుడు మూల పురమడు అరవచోతులు ఆ ర పాంతము
 ఓ చ్చి చోదేశవ తయు పాలి చిరి వా లో కొ దరు నెల్లారు
 పాంతమున ను ది

చోదల్లి నన్నెచోదదను పేర్లు ద్రాద వ కా లి లేకపోవుట
 ము అం ర వ కా సృష్టముగ కాన చ్చురు డుట చేతను
 న్నెచోదన కంధ్ర లాషా పా దిత ము జాను తెనగు వ దళిమాన
 ముండుట ను ఆ ధుదోయే చెప్పి లెను ఇది యిట్లు దగా జము రి
 రామయ ప రు గాక్ష పెదవెనుకూర్చి కాననారామగ నన్నెచోదడు
 కలాది దని శ్లోకము ల ఈ కానమునబట్టి నన్నెచోదని
 శము కాం వ శము తండ్రి చోదల్లిరాజు గణ రిచేపుని రాజ
 కాము నను రి చి వివర కులు ఒట్టిచి రకు న్నెచోదడు న్నయకు
 క్కనకు నడిమికాలకువాడని శ్లోకము

మమిక

క రాజ భావణియ నన్నెచోదడు పురాణ మారామగ
 కుమార స భవము రచి చెను ఆయన కవిత్వాశయములు

కాములను జారు తెలుగులో స శముగో వ క్తపరచుట

దా స్తువు ఉదాత్తమైన దాని ఎన్నుకొనుట

తైరి కర్ణ రసాయనముగా ను డుట

కుమార స భవమునకు మూలము స్కా ద పురాణము ఈ
 భము వారామము చేసికొని కా దాసు కుమార స భవము వ్రాసెను
 మౌగ్గ భమున ను ది కథను నిమిత్తమాత్రముగా గైకొని తానిచ్చ
 పోవుట్లు సింగారిచి వ్రాసి కావ రాజమును సృష్టించెను

కవిత్వా లక్షణములు

జాను తెనుగు తన కవిత్వము సరళముగాగ భావములు జాను తెనుగున ను దునని ప్ప జాను తెనుగు పదమునకు ప్రధానము తెచ్చెను తెలుగు జాతిక తకు నరమగునది జాను తెనుగు దీ తో వస్తుకవిత్వము "ప్రబంధము సద్రసబంధుర బుగాన్" విస్తృతము కు నింద క తి తి ర్థయము వన తములు నిర్వహించెను

వస్తుకవిత్వ నన్నెచోడుడు తన కవిత్వము ప్రబంధమారము నున్న వస్తు కవిత్వ యని చెప్పుకొనెను భావ ప్రధానమైనదాని విన్నపై వస్తు ప్రాధానము లి యిట్టియ వస్తువును గూర్చిన విత య విమర కం యది పాయము భావములు వర్ణనలు అరాధలు శ్లే ప్రాసాదిగణములు మున్నగు వి స క్తిచేతిలో బుకాని చేతి బాణము వలె సార్వకమగునని ఇతని త పు సరళ భావములు పక తి ఎర్థ అంతార పయోగములు గల ప్రబంధ కవిత్వమే వస్తు కవిత్వము

వర్ణనా కౌశలము ఎస్తు కవిత్వక దెదే కవిత్వ నన్నెచోడు ద స్థిలో ఉత్తమమైనను రె డి డిని చేకవించి తన కావమున అపాద వర్ణనలు చేసెను పబంధమునకు అన రమైన పదునె మిది ఎర్థనలను "ప జ కే రవి " యను పద మున సూచి చెను ఎర్థనలు మనో హరముగా ను దును

అలంకారములు నన్నెచోడుడు తన క తియందు మువ యాజంకారములు వాడెను అ దును కల్పా కారములపై ప్రతి ఎక్కువ తెలియుచున్నది సరీదేవి కోపమును ఎర్థి చుచు అగ్నిలో నేయి వోననలు గోపంబ్బా మ డినది అనెను ఇ దు ఎర్థ స్తు ధర్మములు సమచితముగా సమయయోచితము గా వర్ణ పరిచినవి

ఎన్ని ర్థవ జన్మను ఎన్ని అలంకారములు ప్రయోగి చినను రసపోషణము కావ మున కార్థయని తె ననవాడు నన్నెచోడుడు కుమార

భమున ప్రధాన రసము వీరము అయినను తన కలి నవరసభ త
మని వన్నె చోడుడు పలికెను

ఈరడు పాత్రలను నాటకమున వడిచి చునట్లు నడిచి చెను ఇందకు
పార్వతుల మాయా సనాని పార్వతి స భావణ ఉదాహరణమగును

తైలి సౌకుమార ము నుచితముగా పాటి చి ప్రతి ధము చక్కగ
ఠిర్పడిదెను రతీమన్మథుల స భావణ మి దులకు ఎదర నము స దర్శి
త వ త్తములు వాడి న్నెచోడుడు రసస్ఫూర్తి కలిగి చెను మార
భృ దను తోపాటు తరవోజ మొదలగు దే చ్చ దమును వాడి తన దే
తయ దు మక్కువ జూపెను స్రగరావ త్తమున స్రగరగైవ వుని
పా చెను

కుమార సంభవ కావ మున చక్కని నుడికారములు జాతీయములు
నాక్తులు పొ దుప పండించి ఎరి సూయము కథయ దతి యే
యందును ఎలు మీద కోపమున నిల్లే నట్లు పేద నిధానముగ నట్లు
ఎ కలిగి పాశుపతము దొడగ నేటి మొదలగు వనేకములు గంపు

వన్నెచోడుని కవిత్వము మార్గ పదతి దే పద ప్రబంధ
తోరణి కలిగి ప్రతి ధ కవిత్వమునకు మార దర కమయె ను

వన్నెచోడుని కవిరాజ భామణి గా గుర్తి పవచ్చును

నాచన సోమనాథుడు

నాచన సోమనాథుడు నవీన గణ సనాథుడు సాహిత్య ర్ పోష
కుడు ఇతడు ఉత్తర హరి వ శమును రచి చెను పూర్వ భాగము
చి చెనో లేదో చెప్పట వ్యము ఉత్తర హ వ శము ఆరు అశ్వాసము
ప్రతి ధము వరకాసురుని కథ ్రక ప్పడు బ్రాహ్మణ కుమారుని బ్రతి
కించు కథ ్రక ప్పడు స తానా యై వుని గూర్చి తపమునకు బోవుచు
దారిలో ఎకాచమును కలసిన కథ బాణాసుర గాథ ఇ యే గంపు

వీని నెప్పుకొనుటలో గ్రహస్థుని పరదైవముగ తన గ్రహము విష్ణు
 పారమమును తోడి చూచిగ తేసెను ఇట్లు చక్కగ స విధానముజేసి
 స విధాన చక్రవర్తిగ తేప్పకొనెను ఊర్వ నరకాసురుల స భాషము
 మిగిలి గడుసైన రచన ఇతడు పురాణ మార్గము వీడి ప్రతి
 మార్గము నవలంబి చెను ఈతని రచనా పదతి బా కార భూయిష
 మైనది దీర్ఘ నమాన బంధురము ఓజోగణ పదాశ్రయనై యు డును
 తెలుగు సామెతలు జాలములు రసవత్తరముగ ప్రయోగి చును
 వీర కృ గారము ను నరకాసుర వధా మృత్యును మిగిలి నేర్పుగా వే
 మి చిరనిరౌషణ గావి డి గోతనకు మాదర కదయె ను

సర జ్ఞాదు స ల భాషా భూషణుడనగు నాచర సోమన మహాక

రేం తెలుగు నవల ల పామ ఎకానములను దెలుపునది

అధునిక యుగమున బహు యుగా ప్రచారము నొ దిన వాణి య
 ప్ర య నవల తెలుగు న దలి న ల అను పదము ఆ గ్గ పదముగ
 నానర్ No అను పదము ను డి ఎచ్చినది ఈ సాహిత ప్ర య
 మొదటి భారతీయ భాషల దు లేదు వీడి ఎమై ను ఈ ప్ర య భారతీయ
 భాషలలో ఆ గ భాషా ప్రభామువలన ఉద యి ఎనది

రాదీను భాషయ దలి No నే No అను పదము
 ను డి No అను పదము జగి చింది పు త్తర్తి బట్టి నవ త
 అని అరము చెప్పవచ్చు ని శ్రీ కాకర్ణ వారనుచున్నాడు ఆ గ్గ భాషయంద
 Nov అను పదమునకు పరాయ పదముగా తెలుగున నవం
 యనియు హి దీలో ఉపనాన్ ఆ యు కన్నడమున 'కాద బి
 యనియు వ హరి పండుచున్నది సామాన జీవితమున దలి సరిగడు
 లను కుట్రలను తెల్పునట్టి దీర్ఘ కల్పితాభా సము అను అర్థమున పి నవ
 వ వహరి పండుచున్న దనవచ్చును

తెలుగులో నవలా విమరకు శ్రీకారము చుట్టినవాడు కాశీభట్ల
బ్రహ్మయ్యశాస్త్రిగారు వారు రచించిన వివేకచంద్రికా విమర్శనము
లో ప్రకటితమైనది కందుకూరి వీరేశలి గంపంతులు విరచితమైన
రాజశేఖర చరిత్రకు నామాంతరమే వివేక చంద్రిక క్రి. శ. 878 లో
ప్రచురితమైన రాజశేఖర చరిత్రకు ప్రథమాంధ్ర నవలగా ప్రఖ్యాతి
నించినది ఇది ఆంగ్ల భాషలోనన్న వికార్ ఆఫ్ వేక్స్లిట్లు (Vicar
of Wakefield) ననుసరించి వ్రాయబడినది ఇందులో సాంఘిక దురా
చరములను పంతులుగారు హేళన చేసియున్నారు

క్రి. శ. 893 లో ఖండవల్లి రామచంద్రుడుగారు ధర్మవర్తి
హిసామను నవలను ప్రచురించిరి తరువాత మాలతీమాధవము లక్ష్మీ
మండర్క విజయము అను రెండు నవలలు ప్రచురించిరి ఈ మూడు నవలలు
సన్నిహితించి చింతామణి అను పత్రికలో ప్రకటింపబడినవి శ్రీ చింత
మర్తి లక్ష్మీనరసింహం పంతులుగారు క్రి. శ. 894 లో రామచంద్ర విజ
యము 898 లో హేమంత 897 లో అహల్యాబాయి 899 లో
కర్పూరమంజరి యను నవలలు రచించి వాటికి అహమానములు కూడ
పొందిరి చింతమర్తి నవలా పత్రికయను పెంపొందించి రసవచ్చును.
అక్కురచరిత్రక సాంఘిక నవలలు రచించినవారు కేశవరపు వేంకట
శాస్త్రిగారు వీరి బొబ్బిలి ముట్టడి రాయమూడు దుర్గము పూర్ణానందము
మొదలగునవి ప్రకస్తమగు నవలలు

నవలా లక్షణము లివి యని చెప్పుకొని కొంతకాలము తక్కువ
వలం అనుదాని పాశ్చాత్య విమరకులు కొందరు నిర్వచించిరి.
యథార్థ జీవనాన్ని యదార్థ దృష్టితో అధ్యయనంచేసి గద్య రూపంలో
సక్తవర్ణనచేసినది నవల" యని రిచర్డుక్రాఫ్ నిర్వచించెను "నవల జీవ
కావిశీ ప్రతిబింబం" అని ప్రెస్టెల్లి అను విమర్శకుడు నిర్వచించెను పై
వర్ణనములనుబట్టి నవకాలిక సాంఘిక జీవితముతో సన్నిహితముగ

సాహిత్య ప్రక్రియ నవల యని తెలియును నవల యందలి కథా విధానము రెండు విధములుగా నుండవచ్చును మొదటి పద్ధతిలో రచయితయే కథ చెప్పుట పురాణములిట్లు రచింపబడినవి రెండవ పద్ధతిలో కథను ఒక పాత్రచేత చెప్పుచుట దక్షిణాది భాషలలో తెన్నగే నవలా రచనలో ముందంజ వేసినదనవచ్చును నవలయందు కథావస్తువు పాత్ర చిత్రణము సన్నివేశ కల్పనము దేశకాల నిర్దేశము అను నాలుగు మూల్యాంశములు గలవు నాటి కాలపు సాంఘిక ఆర్థిక రాజకీయ, మత విషయములను అద్దములో చూపినట్లు నవలయందు చూపవలెను

నవలలు ప్రకటించుటకు చొరవ చూపన గ్రంథమాలలు ఆంధ్ర ప్రచారిణి గ్రంథమాల విజ్ఞానచంద్రికా గ్రంథమాల వేగుచుక్క గ్రంథమాల మొదలగునవి కలవు శ్రీ వేంకట పార్వతీశ్వర కవులు అనేక స్వతంత్ర నవలలు వ్రాసిరి అంతేగాక పెక్కు నవలలను వంగభాష మండి అనువదించిరి తల్లావజ్ఞులవారు జొన్నంగడ్డ సత నారాయణమూర్తి గారు దాగండి శేషయ్యగారు ఆంధ్రీకరించిన నవలలు పెక్కు గలవు

ఆధునికాంధ్ర కవులలో పేరెన్నికగన్న శ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణ గారును అనేక స్వతంత్ర నవలలు తెలుగున వ్రాసిరి వీరి కైలి కథా నర్మాణ కౌశలము పాత్ర పోషణము అసమాన్యము బద్ధన్న సేనాని ధర్మచక్రము స్వర్గానికి నిచ్చెనట తెరచిరాజు ఏకవీర వేయి పడగలు మా బాబు చెలియలకట్ట మొదలగునవి వేయిపడగలు పరిమాణమునందు మూత్రమేగాక గుణమునందును అగ్రగణ్యమని దివాకర్ల వారు ప్రశంసించుచున్నారు - అది ఆధునికాంధ్రదేశ సాంఘిక మత రాజకీయ పరిస్థితులకు మణిదర్పణము వీరి వేయిపడగలు ఆంధ్ర విశ్వ విద్యాలయములవారి బహుమతి పొందినది ఈయన సుమారు 80 నవలలు రచించారు వీరి నవలలో వేయిపడగలు హిందీలోనికి ఏకవీర హిందీ, ఆంగ్లభాషల్లోనికి అనువదించబడ్డవి

అడవి బాపరాజుగారి నారాయణరావు హిమమిదు కోవంగి
గోపగన్నారెడ్డి ప్రసిద్ధ నవలలు శ్రీ శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు
రచించిన ఆత్మబలి గోపచంద్ గారి అసమర్థుని జీవయాత్ర బుచ్చి
బాబుగారి చివరకు మిగిలేది మొదలగునవి చక్కని పాత్ర చిత్రణము
కోడను సాంఘిక వాతావరణముతోడను పాఠకుల ప్రశంసలందుకొన్న
యత్తమ నవలలు

శ్రీ నోరి నరసంహళాస్త్రిగారి నారాయణభట్టు రుద్రాంబ మల్లా
డి అను చారిత్రక నవలలు మిక్కిలి ప్రసిద్ధములైనవి ఆంధ్ర నవలా
సంపదమున కలంకారప్రాయమై యాంధ్రజనుల యాదరాధిమానము చూర
గొన్న యేడు త్తమ నవల శ్రీ ఉన్నవ లక్ష్మీనారాయణగారి మాలవల్లి
తారక స్వాతంత్ర్య సంగ్రామము యొక్కయు, జాతీయోద్యమము
యొక్కయు నారంభ పరిణామముల నిందు గాంచనగును తావ విప్లవ
ముతోపాటు గొప్ప శిల్పమును ప్రదర్శించినవారు గుడిపాటి వేంకటాచలం
ధనికొండ హనుమంతరావులు హాస పరానములైన నవలలు వ్రాసిన
వారిలో ఓట్టులు శ్రీ మొక్కపాటి నరసంహళాస్త్రిగారు మునిమాణిక్యం
పరసింహారావుగారలు

నవలారచనలో పేరుగాంచిన నారీమణులు కూడ పలువురున్నారు
జయంతి సూరమ్మగారి సుదక్షిణా చరిత్రము కనుపర్తి వరలక్ష్మమ్మ
గారి వసుమతి * మాలతీచందూరుగారి చంపకము - బెదపురుగులు
నసుంధరగారి దూరపుకొండలు ముప్పాళ రంగనాయకమ్మగారి బలి
పీఠం పేకమేడలు సాంఘిక నవలలలో ప్రఖ్యాతమైనవి రాచకొండ
బెన్నారాశాస్త్రి చివుకుల పురుషోత్తంగారల నవలలు అరు త్తమమైనవి
నమరము-శాంతి నమజీవనము అన్నాకెరీనా అనుమానం మొదలగు
పిట్టార్ టాయ్ నవలల ఆంధ్రీకరణములు ప్రస్తుత కాలమున నవలలు
పేరువువారి సంఖ్య యధికమైనది అందుచే స్వల్పశ్రేణికి చెందిన రచనలు
కేంద్రీకరణముగా వెలువడుచున్నది

నేడు వాదప్రతికలు ఘనపత్రికలు నవలా సాహిత్యాన్ని అభివృద్ధి చేయుటకు మంచి అవకాశమును నిచ్చి ప్రోత్సహించుచున్నవి రచయిత్రులే నేటి ప్రజానికానికి మంచి నవలలు వాయుచున్నారు.

36 నాటకము

కావే ము నాటకం రమ్యం - కావ్యములలో నాటకము రమ్యమైన దన్న సామెత ఉన్ననూ దాంకారము వరకు మన కవులు నాటక రచనకు ఘనకౌనలేదు కావ్యాంధం నాటకం అనుటవలన నాటక రచనలకు దాం మంది యుపక్రమించలేదు

నాటకము గద పద్యమయమై సారస్వత ప్రయోజనమునకే గాక (Literary purpose రంగ ప్రయోజనము (Theatrical Purpose) కూడ నిర్వహించు కావ్య విశేషము ఇందేది కొలువడినను నది సమగ్రమైన శ్రేష్ఠమైన నాటకము కాకాదు నన్నయ కాంము నండియు నేవో దృశ్య కావ్యములు నాటకములను పేర రచింపబడుచు ప్రదర్శింపబడుచుండెనని పాఠ్యానికి సోమనాథుడు తన పండితారాధ తీత్రలో చెప్పినాడు యక్షగానములు తోలుటొమ్మలాటలు నాటక లక్షణములు గలవే శ్రీనాథుడు రచించిన క్రిడాభిరామము కూడ పురాతన నాటకము శ్రీనాథునికి బూతు లైన యాంధ్ర కవులలో నన్నెచోడుని వంశీస్థతంత్ర కావ్యకర్తలు తక్కువ వాఙ్మయారంభమైన యా శ్రొత్త దినఘటిలో నాడులైన నన్నయాయుల మార్గమును వీడి నాటక పరిపరైన మార్గంబిది తిన్నమార్గమున వ్రాసెడి కవులకు కవులకు దైర్యము బాలినది కాదు

నాటకము రాదుటకు గావలెనన్న నాటక కాంక్షగాన్ని రంగ పరిక రములుకాని యప్పు డాంధ్ర దేశమున నెచ్చటను లేకుండెను శ్రీకృష్ణ దేవరాయలు వండి రసకలైన సార్వభౌములు కూడ శ్రవ్య కావ్యపతన

హత్రము చేతనే తృప్తి గాంచిరి కాని దృశ కావ్యముల గన్నార జూచి
 దూసిందింపదగిన యేర్పాటులు కావించి యుండలేదు ఇట్లు నాటక
 పయోగమునకు ముఖ్యవశ్యకములైన రంగ పరికరాదులు లేకపోవుట
 తేను, నటులు సంఘమున నీచముగ జూడబడుచుండుటచేతను, రాజులు
 సైతము నాటక కళను అభివృద్ధి చేయ పూనుకొనలేదు అందువలన నాటక
 పిత నీతి ప్రధానమయిననూ నాటక రచన కెవ్వరు పూనుకొనలేదు

సాంఘిక వాస్తవికకు దర్పణము పట్టి సజీవమైన వ్యావహారిక
 భావలో ఉదాత్తమైన యక్షముతో 9 వ శతాబ్ది ముగిసే ముందే గురజాడ
 అప్పారావు కన్యాశుల్కం అనే నాటక రచన చేశాడు

9 వ శతాబ్ది యుత్తరార్థమున శకుంతలాది సంస్కృత నాటక
 మును తెలిసిగించి వాటిని దార్పార కంపెనీ వారు ప్రదర్శించిన దానితో
 తుండ్ర దేశమున నాటక యుగము వెలసినది ఆ నాటకములు యమిత
 ముగా యాకర్షింపబడుట చూచి యాంధ్ర దేశమునందలి కొందఱు పండి
 తులు ఆంగ్ల సంస్కృత నాటకములు నాంధ్రీకరించుటకును వానిని
 భోదివ స్వరంజిత నాటకములు రచించుకొనుటకును బాసుకొనిరి తెనుగు
 నాటక రచనలో ప్రథముడు శ్రీ కోరాడ రామచంద్రశాస్త్రి గారని చెప్ప
 వచ్చును వారు క్రీ శ 880 ప్రాంతమున మంజరీ మధుకరీయ మను
 స్వరంజిత నాటకమును రచించి, కొంచె మించుగా నా కాంమ్లోనే వేటి
 సంవత్సర నాటకము ను కూడ నాంధ్రీకరించుట కారంభించిరి కాని యది
 ముద్రితము కాలేదు

బళ్ళారి నగరమున శ్రీ ధర్మవరము రామకృష్ణమాదాళ్ళలు కోలా
 లం శ్రీనివాసరావుగారు క్రమముగా సరసవివోదినీ సత మునునోరమ
 సత అను నాటక సమాజములను స్థాపించి వాటిచే నాటకములను
 ప్రదర్శింప జేయుచుండిరి హిందూ సమాజము వారు చింతమర్తి వారి

నాటకములను ప్రదర్శించుచుండిరి టంగుటూరి ప్రకాశం పంతులుగారి సమాజమున నామకా పాత్రలు ధరించుచుండిరి చిలకమర్తి వారి గయో పాఠానము ప్రదర్శించుచు ప్రచారములోనికి వచ్చెను వేదం వేంకట రాయశాస్త్రిగారిచే రచింపబడిన ప్రతాపరుద్రీయ మిక్కిలి ఒకర్థతయ మైన నాటకము ఆ ద్రదేశమున నాటకమన్న జనాదరణ పొచ్చెను క్రీ శ- 880 వఱకును వెలువడిన యాంధ్ర నాటకములు పెక్కు అనుబాదములే శ్రీ ధర్మరము రామకృష్ణమహాదేవులుగారు ముప్పది నాటకములకుపైగా రచించిరి వీరి సారంగధర నాటకము విషాదాంత మైన ఆ కమును రంగముల (Scene) గా విభజించుచు పోలోగు (Pologue) ములోగు (Epologue) స్వగతములను (Solologue) ను ప్రవేశపెట్టుట మున్నగు పాశ్చాత్య సాంప్రదాయాలను ప్రవేశపెట్టిరి తమ కాలములో దేశమును కలత నొందించుచుండిన రాజకీయ మత సాంఘికాది సమస్యలను తమ నాటకములందు ప్రవేశ పెట్టిరి చంద్రహాస నాటకము నందలి ఉప్పుపన్ను పుత్తాంతమును ప్రమీరాజనీయము నందలి శ్రీ స్వారంత్ర పుత్తాంతమును అందఱు ధర నములు

తెలుగు ప్రజల దృష్టిని సాంఘిక నాటకములపైకి మళ్ళించి అధునిక తెలుగు నాటికకు స్ఫూరణమైన చక్కని పాఠిపాదిక వేసిన శ్రీ ఎ వి రాజ మన్నార్ సర్కార్ పాపదు నాటకము రచించారు కి శి నాగ్ల చిరంజీవి రచించిన భాగ్యవగరం , డాక్టర్ కొర్రపాటి గంగాధరరావు రచించిన అవి వీరికి చెందిన నాటకం యదాప్రజా తథారాజా అనునవి శ్రీ కోలాచలం శ్రీనివాసరావుగారిచే రచింపబడిన సునందినీ పరిణయము విజయనగర సామ్రాజ్య పతనము సుల్తానా బాండబీబి మైసూరు పతనము మొదలగు చారిత్రక నాటకములు ప్రసిద్ధి కెక్కినవి వీరు మద్రాసు రుక్మాంగద పాదుకా వటాదివేకము , పహాడము మున్నగు పౌరాణిక నాటకములు

రచించిరి వేదం వేంకటరాయశాస్త్రిగారు ప్రతాపరుద్రీయము ఉన్న
బొమ్మలి యుద్ధము అను నాటకములను రచించిరి

శ్రీ పానుగంటి లక్ష్మీనరసింహాచార్యుగారు సుమారు ముప్పది నాటకములు రచించి ఆంధ్ర షేక్స్పియరు అను ప్రఖ్యాతి నార్జించిరి వానిలో పాదకా పట్టాభిషేకము రాధాకృష్ణ విప్రనారాయణ ఆంధ్రులను ఆకర్షించినవి శ్రీ తిరుపతి వేంకటకవులు వ్రాసిన పాండవ జననము పాండవ ప్రవాసము పాండవ రాజసూయము పాండవ ఉద్యోగము పాండవ విజయము పాండవ అశ్వమేధము అను నాటకములలో పాండవ ఉద్యోగ విజయములు మిక్కిలి ప్రసిద్ధములైనవి “దావా ఎప్పుడు వచ్చితివు అన్న పద్యము పండిత పామర జనముల నాకర్షించినది వీరు ఇతర నాటకములను గూడ రచించిరి శ్రీ విలితేపల్లి లక్ష్మీకాంఠ కవిగారు సత్యహరికృష్ణుడ ను వ్రాసిన ఇందలి పద మొక్కొక్కటి యొక్కొక్క రత్నము

కవిసామ్రాట్ విశ్వనాథ సర నారాయణగారు నవంరేగాక నాటక కర్తగా గూడ పేరొందిన ప్రతిభావంతులు నర్తనశాల వేనరాజు శ్రీకూలము అనార్కలి వేదకావ్య హరికృష్ణీయములు వీరి నాటకములు వీనిలో నర్తనశాల ప్రసిద్ధిగాంచినది

ఇటీవల దేశకాల పరిస్థితుల వలన తాపోద మము క్రమముగ నాటకములపై గూడ ప్రభావము చూప మొదలిడినవి ఆచార్య ఆశ్రయ రచించిన NGO కప్పులు భయం ముఖ్యమైనవి చలంగారి ద్వితీయాంగి ఆంధ్ర నాటకరంగములో సంచలనము కలిగించినది పీసెన్సెట్టి రచించిన పల్లెపడుచులో రైతు-జమిందారుల మధ్యనుండు సంఘర్షణము దీక్షికోరింపబడినది కళారాధనకూ నటుల జీవితానికి సంబంధించినది మోదుకూర్ జాన్సన్ నాటకం నటనాలయం.

తెలుగులో నేకాంకితలు గూడ దాం ఉన్నవి ఉస్మిన్ పి వి. గజమన్నార్ మధ్యకృష్ణ చలం మున్నగు వారిని కాలమును బట్టియే గాక కళా విశేషములనుబట్టి కూడ నేకాంకిత రచనలో అగ్రగణ్యుని చెప్పవచ్చును హాస్య నాటక కర్తగా భమిడిపాటి కావేశ్వరరావు గారి విశిష్టతనున్నది

948 తదవార నాటికల రచనాపద్ధతిలో కొంతమార్పు గలిగినది నాటికా రచయితలు తమ నాటికలలో వాస్తవమైన క్రైస్తవ ప్రాధాన్యత సమర్థమందిరి శ్రీయుతులు బుచ్చిబాబు ఆశ్రేయ నార్ల అనిసెట్టి పి.కె.టి గంగాధర్ విశ్వపసాద్ మున్నగువారి కొత్త మార్గమునకు చెందినవారు ఈ కళాఖండాలో నాటకరంగములో సంభవించిన విశేషాలలో నాటక నాటికా రచయితగా గణకేపాత్రో అవిరూపం ఒకటి నాటకము నకు అటు ప్రదర్శన రీత్యా ఇటు సాంఘిక ప్రయోజనం దృష్టా పరిపూర్ణమూ ప్రతిభావంతమూ అయిన రూపవివరణలో గణకేపాత్రో ఆ గణమిగా ఉన్నాడు ఇటీవల రేడియో నాటికలు ప్రసంగింపబడినవి బుచ్చిబాబు గోరాశాస్త్రి శ్రీశ్రీ దేవులపల్లి పద్మరాజు ఆశ్రయ రజనీకాంతరావు సునిమాడిక్కం వరసంహారావుగార్లు రేడియో నాటికా రచనము సందారితేరినవారు

నేటి నాటక రంగము యొక్క దృఢతని గూర్చి ఆశ్రేయ ఒక సమీక్షలో వ్రాస్తూ "తెలుగు నాటక రచయితకు తప్పించుకు తిరిగే తత్వ తార్కానిక వినిోదం అంవాటయినవని, తెలుగు నాటకంలో తెలుగుతనం మృగ్యమవుతుంద"ని వాపోయినారు మన నాటక సాహిత్యం గొప్ప స్థితిలో లేదనే అభిప్రాయమును శ్రీ నార్ల వేంకటేశ్వరరావుగారు కూక వెలిబుచ్చారు ఇప్పటికీ పాఠశాలలయందును కళాశాలలయందును విశ్వ విద్యాలయములందు నాటకములు ప్రదర్శితములగుచున్నవి తెలుగువారి సాంస్కృతిక జీవితములో పెద్ద లోపము విననీమా ఒక్కటే వినిోద సాధనం

కావడం ఆ పరిస్థితిమారి తమిళనాడు మహారాష్ట్ర బెంగాలు రాష్ట్రములలోఁబై మనకూ నసిరంగ నడినటలతో దర కులతో కూడ కలసి ప్రత్యామ్నాయముగా స్థరమైన చృత్రి నా కర గను ఏర్పడితే వారికన్న మంచి నాటకములే మన రచయితలు ప్రయోక్షణ నడినటలు సమకూరగలరని విశ్వసించవచ్చు

౧౭ యక్ష గానములు

యక్షగాన మొక నాటక విశేషము విజయరామపుడు మున్నగు వారు తమ యక్షగానములను నాటకములనియే వ పహరింఁడి ఇది క్రిక శివ శతాబ్దినుండియు ప్రచారమున ఉన్నను అప్పకవికి పూర్వపు లాక్షిణ్యు లెవ్వరును వానిని పేర్కొని యుండలేదు ద్రావిడభాష య దలి రచనలు కొఱవంజు లనబడుననియు కొఱవంజు అంబిక జాతివారు ముందు వానిని ప్రదర్శించెడి వారనియు ఎమ్మట జక్కులు లేక యక్షులు అను వారు వానిని చేపట్టుటచే యక్షగానములను పేరు వచ్చెననియు ప్రతాకర, కాస్త్రిలుగారు వక్కాణించి యున్నారు

కొఱవంజుని యనగా ఎఱుకతను మొదట యక్షగానములో ప్రవేశ పెట్టినవారు తంజావూరు వారే యగుటచే కొఱవం మూలమున యక్షగానము లిక్కన్నమయ్యెనునుట యుక్తము కాదనియు, అవి మత ప్రచార సమీకరణ ప్రకరించి, తొలత కొయ్యబొమ్మల మూలమునను తోలు బొమ్మల మూలమునను ప్రదరింపబడి తరువాత మనజాలే ప్రదర్శించిన మూగ నాటకములై పిమ్మట గద్య పద గేయములతో కూడి యక్షగానము లయ్యెనని బొద్ధ యుగము నుండియు అంధ్ర దేశమున జక్కులు లేక యక్షులు అను ఒక తెగవారు వివసించు చుండిరనియు వారికిని యక్ష గానముల యుత్పత్తికిని సంబంధముండుననియు ఇట్టివి సంస్కృతమున కూడ ఉండెననుట కాధారము లుండుటచే వినివి శేషము దేశ రచనలని

విప్రులను పూజించుటకు తగిన యక్షగానములను చూచి తమిళులు
 నన్నులును తమ తమ భాషలో నట్టి వానిని రచించిరనియు తంజా
 పూరు కవులు వారిలో పెక్కు మార్పులు చేసి వానికి వన్నె కలిగించి
 రనియు యక్షగానములో పాత్ర పోషణమునకే కాని కథా కర్తవ్యమున
 కంతగా ప్రాధాన్యము లేదనియు దా వేంకట రమణయ గారి రచింపఁబడిన

సంగీత సహస్ర నాటకమే యక్షగానమని తెలియజేసవచ్చును
 మఱుర తంజాపూరు పాలనలో యక్షగానములు వృద్ధిపొందినవి
 శ్రీరాధుడు "కిరీతింతురెవ్వారి కిరీ గంధర్వులు గాంధర్వులను యక్షగాన
 సరణి" అని పలికెను

సుగ్రీవ విజయము కందుకూరి రుద్రకవి విరచితము విజయ
 రాఘవ నాయకుడు విప్రనారాయణ చరిత్ర శ్రీకృష్ణ మానసము మొదలగ
 యక్షగానములు రచించెను రంగాజమ్మ మన్నాడదాస విరాస నాటక మని
 యొక యక్షగానము రచించెను త్యాగరాజు ప్రహ్లాద భక్త విజయము
 నొకాభంగమును యక్షగానముల రచించెను

కూటపూడి భాగవతులచే ప్రదరింపబడు యక్షగానములు సంక్షిప్త
 మైనవి సర్వజనాన్వేషకములైనవి

38 అచ్యుత సాహిత్యమున కథా ప్రక్రియకున్న ప్రచార
 క్షణములన్నియు లుగ్గడింపుడు

అచ్యుత సాహిత్య జగత్తులో అనన్య వ్యాప్తి గావించిన సాహిత్య
 ప్రక్రియలో కథానిక మొదటిది అత్యాన చరణ వాఙ్మయము గందరి
 యొక ప్రక్రియ ఈ కథ ఇది ప్రస్తుత కాలముదే పుట్టినదని వెలుపుడు
 లావించుచున్నారు ఇందుంకు కారణమేమనగా ఈ వచన ప్రక్రియను
 గురించి అగ్ని పురాణము ధ్వజాభిరూపిణి ప్రస్తావి చదివిన తెలుగు

వాడు 20 వ శతాబ్ది వరకు ఈ కథానికలను (రూపొందించినవారు) మన కందించినవారు లేరు ప్రస్తుతము మనకున్న వచన గ్రంథములన్నియు 20 వ శతాబ్దమునకు పూర్వము పురాణోపాసముల అనవదములే కాని గ్రంథికాలమున చదివి అనందించు గద కావములు కనపడవు. అందువలననే ఈ కథానిక యనెడు గద్య కావ్యభేదము పాశ్చాత్యుల నుండి మనకు సంక్రమించినదని కొందరు భావించుచున్నారు.

కథకు కథానికకు గల భేదము మనకు అంతగా తెలియదు ఇవి అనల్పమైన అనందమును అందిచ్చు ఉత్తమ ప్రక్రియలు తెలుగు భాషలో శ్రీ కందుకూరి వీరేశలింగం పంతులుగారు చేయి వేయని సాహిత ప్రక్రియ యిది యొక గ్రంథ మూలమే

పూర్వకాలపు కథానిక స్వరూపము యిది యని గ్రహించుటకు సంస్కృత వజ్జయమున కథా కలును కావరావు కథానిక ప్రారంభమున భయనక రసమును మధ్యమున కవల రసమును అంతమున అద్భుత రసమును కలిగి అనదాత్మన ఇతివృత్తము కలిగి సంక్షిప్తమైనది అలంకారికులు దీనిని ఉత్తమ గద్యకావముగా గుర్తించి వారు ప్రాచీన కాలమున కథానిక యుండినను గూడ దాని లక్షణములు నేడు గుర్తించలేము అందువలననే నేటి కథానికలకు ఆధారభూతము పాశ్చాత్య సాహిత్య ప్రభావము అనుట జరిగినది.

కథానిక విషయము వాడు నేడు గూడ రెండు లక్షణములు సమానముగా యున్నవని చెప్పవచ్చును

- 1 కథ ఉదాత్తముగా ఉండదు అనుటయు
- 2 సంక్షిప్తముగా ఉండవలెను అనుట మూలమే

నేటి కథానికలు స్వల్పకాలములో చదువుట పీరిగుచున్నది జీవిత కంఠులను ఆధారముగా గ్రహించి యిది రూపొందింపబడుచున్నది ఉత్తమ కథయిత మూలమే కథానిక యందు శిల్ప సంపూర్ణతను సాధింపగల్గు

చున్నాడు టటువంటి రచనలలో మనము మార్పులు చేయలేము అనవసరమైన వర్తనలు కన్పించుట కూడ మృగ్యము

కథానిక యందు పాత్ర స్వభావము హఠాత్ పేరితమగును కాని అది వాద్యమై సహృదయుల హృదయము సంచలించజేయును థానిక యందు ఐహికపాత్ర పవేశమున కవికాళము లేదు నాలుగు లేక ఐదు పాత్రలకు పరిమితమైనది అంతకమించినచో పాత్రలకు కథలో సరియగు స్థానము కల్పించడదు కథయందు సుదీర్ఘవర్తనలకును, సంభాషణలను అవకాశము తక్కువ కొన్ని కథలు సుదీర్ఘ సంభాషణలతో కూడి కూడియుండుట మనము గమని పడచ్చును ఉన్న భాషలు పేలవము గాక చతురతా విశిష్టమునై యుండవలెను తెలి విషయమున కథానిక యందు కారిన త యుండరాదు రచన విషయమున నవలా రచనకంటే ఉత్తమ కథానిక రచనయే మిగుల కష్టతరమైనది

కథానిక క్లుప్తముగా యుండుటతో కథయందు నీరసత్వముగాని కుండి నడకగాని లేకుండ యుండి పఠితల మనస్సుల్లో హత్తుకొననట్లు కథ కీడు కథను రచింపవలెను కాబట్టి కథలో మనకు ఏకాగ్రతను కల్గించే దిగా యుండవలెను

ఉత్తమ కథానిక లక్షణములను గూర్చి శ్రీ కాకర్లవారు ఇట్లు చెప్పినారు సంక్షిప్తత 2 ఏకాగ్రత 3 సమగ్రత 4 నిర్భరత కలిగియుండవలెను.

మొదటి లక్షణమైన సంక్షిప్తత పరిమాణములోను ప్రయోజనము లోను అలోచనయ దును కలదు రెండవ లక్షణమైన ఏకాగ్రత రచయితకు సంబంధించినది. సంక్షిప్తతను సాధించవలెనంటే రచయితకు ఏకాగ్రత ముఖ్యముగా నుండవలెను సమగ్రత మూడవ లక్షణము రచయిత సంక్షిప్తత నాకించి ముఖ్య సంఘటనలను విషయములు వదిలి పేయవచ్చును తద్వారా కథలోని పటత్వము తగ్గి పేలవముగా తయారగుటకు అవకాశమున్నది కాబట్టి సంక్షిప్తత వలన సమగ్రతకు లోటు

రాకుండ చూడవలసిన బాధ్యత రచయితకి మాత్రమే అనిపియిన
నిర్వరత రసము శిల్పమునకు సంబంధించినది తాను శిల్పియే
యనెడి భావము దృఢముగా నెంకొల్పబడి యుండవలెను కథానిక యందు
ఈ లక్షణములు లోప చిన పరితకు రసానందభూతి కలుగనేరదు

శ్రీ గురజాడ ఆప్పారావుగారు రచించిన కథానికలే యాంధ్రమున
మొదటివిగా రావించుచున్నారు వీరి "ఆణిముత్యాలు" ఈ మధ్యననే
పకడించబడినది వేదము వేంకట రాయశాస్త్రిగారు భోజకాశివాసు కథలు
లేలా పంచవింశతి కథాసరిత్సాగరము అను కథల సంపుటముల
ప్రకటించిరి చిలకమర్తి వారు రచించిన రాజస్థాన్ కథాశి చమత్కార
మంజరి భారత కథామంజరి చిత్ర కథామంజరి చిత్ర కథాగుచ్ఛము
లందు కథానికలని చెప్పదగిన రచనలు కన్పించుచున్నవి శ్రీ మాడపాటి
హనుమంతరావు పంతులుగారు మల్లికార్జునము అనెడిపేరి కథానికలు
ప్రాయమున్నారు వీరి శైలి భావాశ్రయ వ్యాపకమునకు సన్నిహితమై
సంక్షిప్తమై యున్నారనుచున్నది

శ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణగారు కథానికా రచనమునను సేద్య
హస్తులే వీరి "ముగ్గురి బిచ్చగాలు" "మాకే దుర్గంలో కుక్క" మిక్కిలి
ప్రసిద్ధిచెందిన కథానికలు శ్రీ తల్లానజ్జుల శివశంకరస్వామి గారి నీల
కంఠం కథలు మిక్కిలి రసవంతమైనవి అదవి బాపరాజు తిరుపతి
కొండమెట్టు భోగిర లోయ అను కథలు శిల్పకళాసౌందర్యమును జూర
గొన్న యుత్తమ కథానికలు తరంగిణి రాగమాలికి అంజలి కథా
నికలు బహుప్రచారము నందినవి శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి గారి
గులాబీ ఆత్మరు కచ్చికమైన జవాబు మిక్కిలి ప్రశస్తమైనవి శ్రీ చలం
గారి హాస కవనలు చ వి యానందింపని వారుండరు వీరి నినిమా
జ్యరము జగద్విఖ్యాతము శ్రీ చింతా దీక్షితులుగారి ఏకాదశి మిక్కిలి
ప్రశస్త నందినది శ్రీ మునిమాణిక్యం నరసింహారావుగారి కాంఠం కథలు

ప్రభాతి నందినవి శ్రీ మొక్కపాటి వరసంహారాపుగారి చిత్తపుకథానిక
దాం వనోహరముగా నుండను శ్రీ ఇంద్రగంటి హనుమద్వాత్మి గారి
కథంన్నియు అమృతవాహినలే శ్రీ గోపచందుగారి కథలు నవలలు
కూడ ప్రఖ్యాతి గడించినవే శ్రీ పొంగుమ్మి పద్మరాజుగారి గాలివాన
ప్రపంచ కథానికల పోటీలో రెడవ విహుమానము పొందినది శ్రీ బుచ్చి
బాబుగారి అడవిగాడిన వెన్నెల మేడమెట్లు ప్రామాఖ్యము నందినవి
శ్రీ మధురాంతకం రాజారాంగారి వక్రగతులు కుంపటిలో కుసుమములు
మృతములు

కథానికా రచయితలు లో శ్రీమతి ఎన్ డి నరాదేవి మాలి
చందూరు ఇల్లిందల సరస్వతిదేవి శ్రీదేవి భానుమతి ముఖ్యులు

ఈ విధముగ నేటి కాలమున ప్రసిద్ధులైన ఎడకో కథకులు వేది
పరికలలో వారి రచనలను (కథానికలను) పుంభానుపు భిముగా ప్రచు
రించుచున్నారు

విశి కవిత్వము

కవిత్వము - కవిత్వమొక సృష్టి ఈ సృష్టి రెండు విధములు
విహిసృష్టి, 2) అంతఃసృష్టి భగవంతుని మనస్సులో జనించిన యొక
స్వంత్రమునకు సృష్టి యనుకరణము ఆ సృష్టికి కావ్య మనుకరణము
కనుక కవిత్వము రత్నమునకు మూడు మెట్లు క్రిందయని పేచో వాదము
కవి సృష్టిని గాఢదాని రత్నమును గ్రహించి ప్రజలకు దానిని వ్యాఖ్యానము
చేసి వివరించుచున్నాడు మేల్మా అర్నాల్డు (Ma hew Arnold
అను మహాకవియు Poet ry & the cr eam of life అనుటలో
నిదే పరమార్థము సృష్టి రహస్యమును విప్పిచెప్పుటకు కవి సృష్టికర్త
యంతవాడు కావలయును కవి సత్యవాది కాని కేవలము యధార్థవాది
కాదు ఇట్లు కవిచేయు సృష్టి లోకమునకు పరిమింపముగానూ అనునర

అమగాను లేదా ప్రతికూలముగా నందరచును వెల్లి (She y అను
 అంగ్లీషు మహాకవి అన్నట్లు No one mer he name of a
 crea er except God and he poe అనగా భగవంతుడు ఎట్టి
 సృష్టికర్తయో కవియు నట్టి సృష్టికర్తయే యని ఒక్క మూలం చెప్ప
 వచ్చును

భావ కవిత్వము

పాశ్చాత్య వాఙ్మయమునందు భావకవిత్వమునకు లిరిక్స్ (yric) అని
 పేరు లైర అనునదొక పాశ్చాత్యజాత్ర శబ్దము (raged mu
 sal n rumen) దానినిద గానము చేయుటకు వీలుగా వ్రాయబడిన
 కవిత్వము లిరిక్కు కాని సూక్ష్మముగా చెప్పదలచుకొనిన గానయోగ్యము
 ఆత్మనాయకము అంతర ప్రవృత్తి ప్రధానమైన కవిత్వము లిరిక్కు
 జానీ (Jeo frey) అను పండితుడు "Ly c poe ry was on y
 ano her name for poe ry se f" అని చెప్పినాడు కవి
 యొక్క స్వయప్రవృత్తికి ప్రాధాన్యము వచ్చినచోట y ca poe ry
 ఉత్పన్నమగును ఇటువంటి ఘృములు పురాణములందున ప్రబంధము
 లందు నాఁకముందుండవచ్చును ఆ దృష్టితోనే శ్రీ లక్ష్మీకాంఠము
 గారు ఆంధ్ర భాగవతము విశేషించి y r ca రచన యని చెప్పినారు
 భావ ప్రధానమయిన కవిత్వము భావకవిత్వమనియు చెప్పుచున్నారు
 శ్రీ కవికొండం వెంకటరావుగారు "భావము యొక్క కవిరా స్వభావము
 భావ కవిత్వము" అని నిర్వచించినారు

కావ్యము లేక కవిత్వము వచింపబడుటకు రచింపబడుటకు
 నిర్మింపబడుటకు ముందుగా చేయబడవలెను. కవి కర్మ భావ మే కవి
 చేయుచున్న పని కావ్యమనబడును. కవిత్వము యొక్క ఈ చేయబడుట
 యెట్టిదో వివరముగ తెలిసికొందము.

సర్వాకాశములు నిండి మనం నాశరించియున్న ప్రకృతి కవిలో ప్రవేశించి అతని మహాత్వము (persona)లో షాశితమై తిరిగి కావ్యరూపమున సాక్షాత్కరించువారు దా కేదో యొక్క క్రొత్త లేకను క్రొత్త శక్తి క్రొత్త ఆకర్షణ క్రొత్త పరమార్థము కలిగిన అనగా మొదట మనము చూచినది ప్రకృతి యొక్క ప్రకృతిత్వము ఇది లౌకికము కవిలో ప్రవేశించి తిరిగి కావ్యరూపాన బయటకి వచ్చినపుడు చూచినది యా ప్రకృతి యొక్క కవిత్వము ఇది యేలొ కము కవిలో ప్రవేశించిన ప్రకృతి తన భావమును కోల్పోయి కవి భావమును పొందుచున్నది అనగా కవిర ముచున్నది ఈ కవిత్వమును చేయుచున్న వాడు కవి వస్తువుకున్నట్లే భావమునకు కూడ రెండు తర్వాలు కంపు భావత్వము, కవిత్వము అందులో భావము యొక్క కవిత్వము భావ కవిత్వము లోకమునందు శోకమనే భావమున్నది లౌకికమైనంతవరకు దానికి శోకత్వమే స్థితి అదే కవిలో ప్రవేశించి కావ్యరూపమున బయటి ప్రవేశించినప్పుడు దానికి కవిత్వ స్థితి కలిగినది అప్పుడది రసమై కరుణము అనించుకొనును అనగా వస్తు భావ భేదాంతేతర కవిత్వము స్థూలముగా రెండు రీతులు-వస్తుకవిత్వము భావకవిత్వము

పాశ్చాత్యు కవుల ప్రభావంతో ఆధునిక సాహిత్యము భావ కవిత్వమును పేర వెలుగొందినదని చెప్పవచ్చును రఘుకావ్యములు విద భావములు ఆత్మాశ్రయ కవిత్వము ప్రకృతి కవిత్వము మౌర్యకవిత్వముని చెప్పబడు భాగములే భావ కవిత్వము ఆత్మభావముల వెలయుచును ప్రకృతి సౌందర్యము పరిమితముగ వర్ణించుచు చెప్పబడునది భావ కవిత్వము గురుజాడ అప్పారావు రాయప్రోలు సుబ్బారావుగార్లు భావ కవిత్వముగ ప్రవక్తలు- శివశంకర శాస్త్రిగారు భావకవిత్వ పోషకులు భావకవిత్వములో దేవులపల్లి కృష్ణశాస్త్రిగారికి ప్రత్యేకమైన స్థానమున్నది ఈయన స్వచ్ఛమైన భావకవి "ఆకులో ఆకునై- పూవులో పూవుకే"

ఆంధ్ర సాహిత్యము భావ కవిత్వము నుండి మలుపుతిరిగి విద్వంస
విత్వముగ పేరువాద కవిత్వముగ పరిణమించినది ఈ యుగమునకు
శ్రీశ్రీ కర్త దీనినే అభు దము కవిత్వమని చెప్పుదురు సంఘములో
పందలకు సమానముగా శాంతి సుఖము బుంధవలెను అర్థిక సమానత్వ
ముందవలెనని వీరి యాశాంక్ష ఇందలకై వీరు ఉద్రేకభరితములైన
మార్గములలో కవిత్వము చెప్పి మరోప్రపంచం మహాప్రస్థానం
వీరి ముఖ్య రచనలు

ఆధునికాంధ్ర సాహిత్య 'క్షేత్రంలో' భావవైతన్య స్రవంతి మూడు పాఠాలుగా చీలి ప్రచురిస్తున్నది

సం పదాయ చైతన ధార - దీనికి వాయకుడు శ్రీ విశ్వనాథ
సత్యనారాయణ

2 సాయుధ విప్లవ చైతన్యధార

8 కాంతి విస్తవ ప్రతన్మధార -

ପାଠକୃପା

మొదటి రెండు వాదాను సమన్వయిస్తూ అటు దయం వరించే
పుర వర్గానికి చేందివారు దాకగతి. ఈయన జాతీయవాది గాంధేయ
విప్లవవాది ఈయన పీఠ రసానుష్ఠా ప్రాధాన్యత ఇచ్చి జాతీయతవి అని
ప్రజాతావి అని ఉద్యమజీవి అని ఆత్మ్యదయతవి తైతన్యసారిత అని,
సమవాదదీపస్థంభమని పేరు గణించుకొన్నాడు "విప్లవం మృదయ
తైతన్య రూపంగా రావాలిగాని రక్తపాతంతో కా"దని బోధించిన శాంతి
వివరవాది దాశరథి

ద్వితీయ ప్రపంచ సంగ్రామానంతరము కవి యుద్ధ భటునివలె
గోదరించును

40 గ్రాంథిక వ్యవహార భాషోద్యమములు

నన్నయకు పూర్వమునుండి తెలుగుభాష మారుతునే వస్తున్నది ఐరవై శతాబ్దములోనికి వచ్చేసరికి కావ్య వ్యవహార భాషాభేదాలు తీవ్ర వాదోపవాదాలకు దారితీశాయి కావ్యభాష మార్పుగూడదని ఒక వర్గము వ్యవహారభాషనే ఉపయోగించాలని మరియొక వర్గము వాదించడంతో పండితలోకం రెండుగా చీలిపోయింది

నన్నయ కాలమునుండి నాయకరాజులవరకు కేవలము కావ్యరచనకు మాత్రమే గౌరవము ఉండేది. అనగా పద రచనకే మన కవులు గౌరవ మిచ్చారు. నాయక రాజుల కాలములోనే అంగ్లేయ పరిపాలన దేశంలో మొదలై ముద్రణ సౌలభ్యం సామాన్యులకు కూడా విద్యాసౌకర్యాలు తెలుగువారికి సమకూడడంతో సాహిత్యంలో మార్పులు వచ్చాయి. ఆ శతాబ్ది తుదిరోజుల్లో రచింపబడ్డ కన్యాశుల్కంలో (898) గురజాడ అప్పారావు గారి అంగ్లభాషాపదాలను విపరీతంగా వాడేటా క్రమక్రమముగా వ వ హారిక భాషకు తావు లభిస్తూ వచ్చింది. క్రీ.శ 720 నుంచి వ్యవహారి కంలో ఉన్న క్రైస్తవ వాఙ్మయం తెలుగులో రావడం మొదలయింది. పాశ్చాత్య విద్వాంసుల్లో పరిపాంతుల్లో కొందరు సంస్కృతాంధ్రాంశు ద్రావిడ భాషలను నేర్చి గ్రంథరచన సాగించడంతో నూతన సాహితీ ప్రక్రియలో బాట నూతన రచనా ధోరణులు గూడా తెలుగువారికి పట్టి బడ్డాయి. రాబర్ట్ కార్టెనెల్ రాసిన ద్రవిడ భాషా తులనాత్మక వ్యాకరణం శతాబ్దాలుగా భాషావిషయంలో తెలుగు విద్వాంసులకున్న దురభిప్రాయాలను తొలగివేరకయినా పోగొట్టింది. భాషలు మారతాయని మార్పు చెడి పోవడం కాదని సకల భాషలకును సంస్కృతం జనని కాదని ఈ వ్యాకరణం ప్రతిపాదించింది. పత్రికా ప్రచురణలో కూడ వ్యవహారికానికే స్థానం ఉండేది. సామినేని ముద్దు నరసింహం నాయుడుగారు అర్ధానుస్వార శకట రేఖలను వర్ణించాలని చెప్పిన వారిలో ప్రథముడు. గురజాడ

అప్పారావు గారి కన్యాశుక్లము ఆ సద్ధాంతాలను ఆచరణలో పెట్టిన మొదటి మహాగ్రంథం

కందుకూరి వీరేశలింగం (848- 9 9) తన గ్రంథాంశు సరళ గ్రాంధి భాషలో వెలువరించడం ఆర భిందాడు గిడుగు రామమూర్తి గారు విజ్ఞాన సముపార్జనకు వ వహించే మంచిదని చెప్పసాగారు వేదం వే కటకాయ స్త్రీ గారి నానంద మనే తెలుగు నామకంలో (895) తొలిసారిగా నీచపాత్రలకు వ్యవహారభాష నుపయోగించారు దానితో సనాతనులకు ఆధునాతనులకు పోరాటం ప్రారంభమయింది

వ్యవహారిక భాషోద మము 9 0 లో ప్రారంభమయిందనవచ్చు నూతన తోధన పద్ధతిని వివరించడానికి 9 0 మే నెంలో విశాఖలో పమానేపరచిన ఉపాధ్యాయులను పనిలో పనిగా గిడుగువారు వ్యవహారిక రచనలను ప్రోత్సహించమని వాటిని పాఠ గ్రంథాలుగా అనుమరించమని అభిప్రాయ భావంలో భాషలో చందస్సులో నూతనమార్గాలు తొక్కిన గురజాడ అప్పారావు గారి నీలి పాటలు ముత్యాల సరాలు అయ్యేదే ప్రచురించబడ్డాయి గురజాడవారు గిడుగువారి బాదాన్ని సమర్థిస్తూ పంపిణీ 24 వ గ్రామ్యశబ్ద విచారణ మనే వ్యాసం సంవత్సరాంతం తోగా వాడుకభాష-గ్రామ్యము అనే వ్యాసం ప్రచురణ

గిడుగువారి వాదంలో ప్రధాన సిద్ధాంతాలు నాలుగు-

సామాన్య విద్యా సౌకర్యాలకు కావ్య భాష చాలదు

కాత్ర గ్రంథాంశు వచన రచనలను శిష్ట వ్యవహార భాషలో రాయటమనే సంప్రదాయము మనకుండి దానిని పెంచువరదు

8 ఆధునిక విద్యాతోధనకు వ్యవహార భాషే మనకు తగినది

4 గ్రాంధిక భాష పండితులకే రాదు విద్యార్థులకు ఆ భాషాజ్ఞానం కరేదు

గిడుగు వేంకట సతాపతిగారి "సౌధ్" గురజాడ అప్పారావుగారు మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయానికి ఇచ్చిన ఆధునికాంధ్ర రచన పానుగండి బారి గ్రామ్యవాద విమర్శనము పురాణపంథ మల్లయ్యశాస్త్రిగారి ఆంధ్ర భాషా సంస్కరణ విమర్శనము మల్లాది సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారి గామ మా గ్రాంధి మా అనువాసము పి సూరిశాస్త్రిగారు సంకలనం చేసిన The Gamyā Con ove y అనేవి వాడుకభాషా వాదానికి తోడ్పడినవి

కందకూరి వీరేశలింగంగారు దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రిగారు చిలు కూరి వీరభద్రరావుగారు మొదలైన విద్వాంసులు పాల్గొన్న కొవ్వూరు సారస్వత మహాసభలో 96) సూరేభు గా పెద్దం వాడుకలో ఉన్న పదాన్ని నిర్ణయించి దేశవాప్తంగా ఉన్న రూపాలు పూర్వ పయోగ లేకపోయినా అంగీకారయోగ మలేనని తీర్మానించారు 99లో గిడుగు వారు తెలుగు ప్రతికను స్థాపించి ఉద మం సాగిస్తూనే వచ్చారు 988లో జరిగిన ఆధిపత్యాంధ్రకవి పండితసభ తోడనాభావగా వ్యవహారికాన్ని న్యకరించడాని తీర్మానించింది 967లో జనవాణి అనే దినపత్రికకు సంపాదకత్వం వహించిన తాప దర్మారావుగారు మొట్టమొదటిసారిగా వ వ హారికాన్ని ప్రతికాభావ చేశారు గ్రా థికభావ చివరకు విశ్వవిద్యాలయాల్లో పాఠ్య గ్రంథాల్లో తలదాచుకోవలసి వచ్చింది గ్రాంథికం కూడ సులభ గ్రాంథికం "సరళ గ్రాంథికం" మొదలగు బహురూపాలతో మునుపటి రూపాన్ని పోగొట్టుకుంది

గ్రాంథికవాదులు కూడ 958-60 లో 965-70 లో తం యెత్తారు 965 నుంచి మళ్ళీ వాదోపవాదాలు జరిగాయి అనేక తర్జనభర్జనల తరువాత పింగళి లక్ష్మీకాంతంగారి అధ్యక్షతన ఒక రాజీతి రావడం జరిగింది మొదటి భావగా తెలుగు నేర్చుకొనేవాళ్ళ పాఠ గ్రంథాల్లోని తెలుగు వాచకాలు మాత్రం సరళ గ్రాంథికంలో ఉండాలని రెండో భావగా తెలుగు నేర్పేవాళ్ళుగాని శాస్త్ర విషయాలను తెలుగులో నేర్చుకొనే ఆంధ్ర విద్యార్థులుగాని చదివే పాఠ గ్రంథాల్లో వ్యావహారికమే ఉండాలని సూత్ర

పోయంగా నిర్ణయించారు ప్రభుత్వం వారు ఈ నిర్ణయాన్ని ఆమోదించి
 పరజాత్యంకంగా ఆయా శైలిభేదాలకు ఒక శైలి సంఘాన్ని (Style
 Committee) నిర్ణయించి పింగళి లక్ష్మీకాంతంగారినే అధ్యక్షులు చేసి
 ఒక సంఘం నియమించారు ఈ సంఘంవారు ౧౯౪౪ నాటికి తమ
 వివేకాను అందజేశారు తెలుగును అధికారభాషగా గుర్తిస్తూ ౧౯౪౪లో
 ఆర్డ్రప్రదేశ్ అధికారభాషా చట్టం (౧౪వ చట్టం) కానబడింది తెలుగును
 అధికారభాష చేయడంలోని కష్టసుఖాలు పరిశీలించి సంఘ ఇమ్మడి ప్రభుత్వం
 వారు అప్పటి విద్యాశాఖా కారదరి జె. పి. యర్. గ్విన్ అధ్యక్షతన
 మరో సంఘం నియమించారు (జి. ఎ. ౪౦౪ ౧౯౪౪ డిసె 28).
 గ్విన్ సంఘంవారు ముఖ్యంగా ఆంధ్రేతరులకు తెలుగు నేర్పడానికి
 తాను అధునికరించడానికి విశ్వవిద్యాలయాల్లో తెలుగును బోధనాభాష
 చేయటానికి పరిపాలనా వ్యవహారాలకు కావలసిన సాంకేతిక సహాయం
 అందిస్తూడానికి ఒక స్వతంత్ర సంస్థను నెలకొల్పవలసిందని సూచించారు
 లక్ష్మీకాంతం కమిటీ నిర్దేశించిన ఆధునిక ప్రమాణ భాషనే (వ్యావ
 హారికాన్నే) ఉపయోగించాలని నిర్దేశించారు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం వారు
 ఈ సూచనలను ఆమోదించి వాటిని అమలుపరచడానికి తెలుగు
 అకాడమీ అనే సంస్థను ౧౯౪౪ ఆగష్టు ౪వ స్థాపించారు ఈనాటి
 రేడియోలో పత్రికల్లో సాహితీ రచనల్లో ఎనిమిదల్లో అనుష్ఠానం
 వాడుకలో ఉండి ప్రజాసామాన్యానికి అందుబాటులో ఉన్న వ్యవహారికాన్ని
 ఏకశ్రీ ఐహిచ్కరించడం విశ్వవిద్యాలయాల్లో కూడ వ్యావహారిక
 రచనలే చేస్తున్నారని శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం తెలుగు శాఖ
 ఏహిచ్కరి పట్టానికి రాసే పరిశోధనా వ్యాసాల్లో కూడ శిష్ట వ్యావహారికాన్ని
 ౧౯౪౪లో అంగీకరించింది ఒకటో తరగతి నుంచి పదో తరగతి
 వరకున్న తెలుగు పాఠ్య గ్రంథాలు ఇప్పటికీ గ్రాంథికంలోనే ఉన్నాయి.

ప్రాచీన వ్యాకరణ సూత్రాంశు వేద ప్రమాణాని భావించి మార్పును వ తిరే
 కించినా కాం ప్రవాహము భాషాప్రవాహము అగేవికాపు వాదని ఆపదం
 ఎవరి తరమూగారు ఆధునిక పరిస్థితుల్లో వా వహారికం వినా మరో మార్గాం
 తరం లేదు పూర్వ కవులు మాత్రమే భాషాస్వరూప నిర్దేశంనే దురతి
 పాయం ఎంతి త్వరలోపోతే అంత మంచిది వ్యవహారిక భాషలో అన
 పదాలు మాండలిక పదాలున్నందువలన భాషలోని పరిశుభ్రత లో
 స్తుందని చెప్పేవారు కొందరున్నారు అన్య పదాలను పరిహరించాలని
 ప్రయత్నించిన జోనాథన్ స్విఫ్ట్ (Jona han Swif) లాంటి పండితు
 లందరూ విఫలమయారు మొదట్లో ఇతర భాషాపదాలైనా ఎరపు
 తెచ్చుకున్న తరువాత అవి తెలుగు మాటలే వాదని వాదనలో తప్పు
 లేదు వెయి సంవత్సరాల నాటి భాషలో రాసిన కావ్యాదులకన్నా నేటి
 వచన రచనలు ఎన్నో రెట్లు ప్రజాసామ్యానికి కూడ అందుబాటులో ఉన్నా
 యన్నది వాస్తవం

గ్రాంథిక వ్యవహారిక వాదావలలి 20 వ శతాబ్దంలో తెలుగు భాషకు
 మేలు కలిగిందనే నెప్పొలి తెలుగులో అనేక సాహితీ ప్రక్రియలు వెలిగాయి
 రచయితలలో నూటికి తొంబది మంది ఆరసున్నలు విసంధులు బండి
 రాలు విసర్జించి ఆధునిక భాషలోనే వ్రాస్తున్నారు వేదం వేంకటరాయశాస్త్రి
 గారు ప్రాత్రోచిత భాష పేరట ఆధునిక భాషకు స్థానం కల్పించాడు
 గిడుగు వేంకటరామమూర్తి గారి ప్రచార దోరణి గురజాడ అప్పారావు
 గారి రచనా దోరణి ఎందరికో ఆదర మైనాయి రచయితలు భావకవిత్వం
 నుంచి అత్యుదయ కవిత్వం వైపు మొగ్గు చూపేసరికి అనాటి రాజకీయ
 వాతావరణం కూడా వ్యవహారికోద్యమానికి సహాయపడ్డది గిడుగువారి
 ధర్మమా అని తెలుగు సాహిత్యానికి నూతనోత్తేజం భాషకు నూతన
 వికాసం కలిగాయి శాస్త్రవిజ్ఞానాన్ని అందించటానికి అధికారభాషగా ఆధునిక
 ప్రభుత్వ యంత్రాంగాన్ని సడపటానికి వ్యవహారిక భాష ఇప్పుడు ఉపయోగ
 పడుతున్నది

“కాలమునుబట్టి దేశమును గాంచి ప్రభుత్వము నెంచి దేశ భాషా లలితాంగి మాటుచి సత్కవి సమ్మతమౌట నన దేశ్యాలును నాండ్ర భాషగల వౌటను నొచితి బట్టి మేము కల్పించు వాడుచుంటిమని పండితులేగతి నొప్పుకొందురో ”

—తిరుపతి వేంకటాచలము

గ్రాంథిక వ్యవహారమును పేర 9 3 వ సంవత్సరమున నుండిన వైమర ము 943 లో టాం వరకు సంబంధించినది 1843 నుండి ఆ తేదీమే లేదని చెప్పుచున్నది

తెలుగులో సాహిత్య విమర్శనం

విమర న సాహిత్యం సాహిత విమర నం రెండు భిన్నశాఖలు తెలుగులో సాహిత్య విమర నం నవల కథానికవలది విస్తృతమైన శాఖగా ఉపొందలేదు పరిశోధనం విమర్శనం కంఠాపురంగా కలసి తెలుగులో వెలువడుతున్నాయి సారస్వతక చరిత్రలు సారస్వత విమర నంగా పరిగణింపబడుతున్నాయి

నన్నయ సభా సహావేశాలు శ్రీకృష్ణ దేవరాయల భువన విజయం తంజావూరు ఇందిరా మందిరం నాటి సారస్వతావసరం తీర్చగల విమర నం ఇస్తే ఇవ్వచ్చుగాని నేటి విమర్శనం నిష్పాక్షికమైనదని చెప్పడానికి ఏలు లేదు సాహిత విమర్శ రచన మునుపటికంటే ఎక్కువయింది ఇది ప్రతికర ఆదరణ కూడా పొందింది

పండ్ల సాహిత సంస్థలు మునుపటికంటే ఎక్కువగా విమర న రాజ్యయాధిపతికి అవకాశం కలిగిస్తున్నాయి ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య ఎలాడమీ ఏదేని ఉత్తమ సాహిత్య విమర న గ్రంథానికి బహుమతి నిచ్చు తున్నారు క్లెయిడ్ ప్రభుత్వ సహాయం కూడా సారస్వత విమర నం పొందుతున్నది ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు యువభారతి హైదరాబాదు

నగరం నుంచి విమర న గ్రంథాలు ప్రచురించడంవల్ల సాహిత్య విమర నం పెంపుదంకు ప్రయత్నిస్తున్నాయి రాష్ట్ర స్థాయిలో ఏ ప్రక్రియంకూ లేనంత ప్రోత్సాహం ఆర్థిక సహాయం విమర న వాఙ్మయానికి లభిస్తున్నది

పూర్వ సాహిత్య విమర నంలో వస్తువు ఎక్కువగా ప్రాచీన వాఙ్మయం ఇప్పుడు అధికంగా ఆధునిక సాహిత్యం పూర్వ విమర నంలో సామాజిక దృష్టి అల్పం నేడు అధికం ఒక గ్రంథం మీద విమర నం కంటే అనేక గ్రంథాలలో సాహిత్య తత్వం పరిశీలించడం సర్వసాధారణం గానే ఏర్పడింది

ఆంగ్లము నందలి టాల్టరు పత్రిక ననుసరించి అనంతపురము న్గదలి యువకులు కొందఱు వదరుబోతను పత్రికను నెలకొల్పి యందు వివిధ విషయములపై విమర నాత్మకములైన చక్కని వా సములు వ్రాస యుండిరి

తెలుగులో సాహిత్య విమర కు గూడ వీరేశలింగం పంతులుగారే యాద్యులని చెప్పవలెను ఆంధ్ర కవుల చరిత్ర వారి పరిశోధనకును బట్టదంకును ఏదర నమైన యుత్తమ గ్రంథము కొమఱ్ఱాజు వేంకట లక్ష్మణరావుగా రాంధ్ర దేశము నందలి చారిత్రక పరిశోధకులలో నగ్ర గణ్యులు సాహిత్య దృష్టితో విమర్య సాగించిన వారిలో కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగా తగ్రగణ్యులు వీరి కవిత్వ తత్వవిచార ముత్తమ విమర గ్రంథముగా బ్రున్ధినందినది సరసము సమంజసమునైన సారస్వత విమ ర్యకు శ్రీ రాళ్ళపల్లి అనంతకృష్ణకర్మగారు పెట్టినది పేరు ఆంధ్ర విమర క పరిశోధకులలో శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారికి బ్రత్యేక స్థానమున్నది

ఆదార్య కె వి ఆర్ సరసింహం "సాహిత్య దర నం" దా కొంకలూరి ఇనాక్ తెలుగు వ్యాసపరిణామం' దా యస్మి రామా రావు తెలుగు సాహిత్య విమర్య ఈ దశాబ్దంలో జరిగిన విమర్య పరి శోధనలు శ్రీ గుంటూరు శేషేంద్రకర్మ స్వర్ణహంస రామాయణంలో

రహస్యాలు సాహిత్యకౌముది విమర న గ్రంథాలలో పూర్వకపుం కవితా సౌందర్యాలు రమణీయముగా నుండును దా డి వి సుబ్రహ్మణ్యం సారస్వత సౌరభం నవ్యాలోకం విమర్శ వ్యాస సంపుటాలలో ప్రాచీన కవితాత్మ దర్శనం నుంచి శ్రీ వానమామలై వరదాదామృతం కవితా పరామర దాకా విమర నం సాగింది శ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణ కావ్యపరిమళం 'సాహిత్య సురభి గ్రంథాలలో ఆంధ్ర వాఙ్మయంలోని పద్య మట్టు సందర్భ వా ల్యానప్రాయమైన విమర్శనం ఉంది

కావ్యచరిత్ర విమర్శనం కావ్యం యొక్క చరిత్రకాని కావ్యాల సమృద్ధి చరిత్ర కాని గ్రహించి రూపొందించిన విమర్శనం ఇక్కడ పుస్తకం కావ్య ఇతిహాస పురాణ ప్రబంధ యక్షగాన ఉపాహరణ ప్రక్రియా చరిత్ర సంబంధి విమర నం గూర్చి పరిశీలింపవచ్చు

ఎంగళి లక్ష్మీకాంతం ఆంధ్ర సాహిత్య చరిత్ర పరిశోధన ప్రణావమున్న సాహిత్య విమర నం కవిత్వయ భారతం ప్రముఖంగా పరిశీలింపబడినా ప్రబంధయుగం దాకా ఇందుగలవు

శ్రీ విదుదవోలు వేంకటరావు కృషి ప్రముఖంగా పరిశోధనము లిన్న విషయాలమీద తన అభిప్రాయాన్ని వ క్తంచేసి వాదోపవాదాలకు కారణంగా ఉండే విమర్శన వాఙ్మయం మీద వ్రాయడం జరిగింది

కవి చరిత్ర విమర్శనం - కవుల రచయితల ప్రతేకత వివరించే గ్రంథాలు కవిచరిత్ర విమర్శనంలో భాగం ప కియా గతంగా కాల గతంగా భావపరిణామ గతంగా కవుల రచయితల జీవితం సాహిత రచనం నుంచి పరిశీలించడం అవసరము

ఈ పదేశ్య కాలంలో ప్రాచీన కవుల్లో శ్రీనాథుడు అరునికల్లో విశ్వనాథ ఎక్కువ విమర న వాఙ్మయంలో కథానాయకంయ్యారు ఈ యుగంలో విశ్వనాథ మీద వచ్చినంత స్తుత్యాత్మకం (Apprecia on) విచిత్రకం (Abuse) అయిన విమర్శనం ఏ రచయిత మీద రాలేదు

భాషా విమర్శనం - ఈ పదేక లో దాం భాషా వ్యాసాలు వెలువడ్డాయి తెలుగు వా కరణ విమర్శనలు ముందే ఉన్నాయి భాషాశాస్త్రం తీరుతెన్నులు వేరు తెలుగు వ్యాకరణం భాషాశాస్త్ర దృష్టితో చదవటం చెప్పటం పరికోరించటం ఇప్పుడు ఎక్కువయింది భాషా విమర్శన వా స సృష్టిచేస్తున్న తొలితరం వాళ్ళలో ప్రసిద్ధులు శ్రీ భద్రరాజు కృష్ణమూర్తి జి యన్ రెడ్డి కోరాడ మహదేవశాస్త్రి వా చహరిక భాషాచరిత్ర వికాసం తెలిపే విమర్శన గంధాలు దా జాన్ల నారాయణ దా అక్కిరాజు రమాపతిరావు వెలువరించారు

తెలుగు విమర్శన వాఙ్మయం ఇతర భాషల తత్వం గ్రహిస్తూ ఇతర భాషలకు తన కత్తి ప్రసాదిస్తూ రెండంచుల పడునతో పెళ్ళగురూ ఉంది

విమర్శనం ఆలోచనా ప్రధానంగా ఉండాలి విమర్శనం కళాత్మకంగా ఉండాలి ఉత్తమ సాహిత్య విమర్శన వాఙ్మయం అవతరించడానికి ఉత్తమ విమర్శకుడు అవసరం ఉత్తమ విమర్శనం ఉత్తమ సమాజం యొక్క కన్నబిడ్డ ఉత్తమ విమర్శనంలో మానవ సమానత స్వారంభం ముగిసినది చెప్పవచ్చును

నేటి తెలుగు సాహిత్య విమర్శనం ఈనాటి సాంస్కృతికానికి సమాజానికి పరిమాణం దీనికి ఉత్తమ మానవ ప్రయత్న మనసరము ఈ దశాబ్దిలో తెలుగు సాహిత్య విమర్శనం పూర్వంకంటే విశిష్టత సంపాదించుకొంది

కొన్ని సారస్వత సమావేశాల సందర్భాలలోను ప్రభుత్వ సాంస్కృతిక కారక్రమ సమయాలలోను సంచికలు వెలువడ్డాయి అఖిల భారత తెలుగు సాంస్కృతిక వారోత్సవాలలోను ప్రపంచ తెలుగు మహాసభలోను ఆంధ్రరాష్ట్ర హరిజన మహాసభలోను ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం సారస్వత విమర్శన వ్యాసాలున్న సంచికలు ప్రచురించింది.

ప్రాచీన వా సాు సారస్వత వ్యాస సంపుటంగా సాహిత్య
వికాసము వెలువరించింది ప్రపంచ తెలుగు మహాసభల సందర్భంలో
ఒక్కొక్క విషయమీద ఒక్కొక్క విమర న గ్రంథం వ్రాయించింది

యువభారతి సాహిత సంస్థ కొన్ని సాహిత విమర న సంకలనాలు
ప్రచురించింది చైతన్యలహరి కావ్యలహరి వికాసలహరి ప్రతిభాలహరి
మొదలగు గ్రంథాలలో విమర లతోకూడిన వ్యాసాలు వెలువడినాయి

తెలుగులో సాహిత్య విమర నం ప్రచురించే పత్రికలు ఇప్పుడు
ఎక్కువే ఉన్నాయి అధుిక పత్రికలు దోరణుల ఉద మాల ఆలోచన
నేటి పత్రికా విమర నంలో ఎక్కువగా ఉంటూవుంది ఆంగ్లము నందువలె
పత్రికా విమర నం తెలుగులో విస్తృతం కాలేదు

విమర అనగా ఆలోచి చుట అను అర్థము వచ్చును

హడ్సన్ పండితుడు (Hud on) ఈ విధముగా విమర్య ను
వర్ణించెను

"Criticalism may be regarded as having two different functions having of interpretation and having of judgement "

రిచర్డ్ పండితుడు (Richard ఇట్లు చెప్పుచున్నాడు

"Criticalism is a fundamental endeavour to determine the difference between appearance and evaluation "

అధుిక విమర కుడు రాను విమరించు గ్రంథమును బట్టి ఈ
రెండు మార్గములన్నింటినిగాని కొన్నింటినిగాని అవసరమైనట్లనుసరించ
వలెను

నైతిక విమర్య - నైతికాదర యుల సాధారముగా గొప్ప
సాహిత్యం విమరి పై అది నైతిక విమర్య అగును ఈ విధానములు మాన
వుని నైతిక విలువలు పెంచునా అన్న విమర్య ఇందుగలదు

2 మనస్తత్వ విమర - దీనివలన కవి జీవితమునకు ఆతని గంధమనకును గల సంబంధము తెలియును అత్మాశ్రయ కవిత్వమున కిది యన్యాయమును

3 సాంఘిక విమర - కవి దేశకాల సంఘ పరిస్థితులకుగల సంబంధమును వివరించుటయే సాంఘిక విమర కొందరు కవులు దేశకాలముపై తమ ప్రభావము చూపనవారు లేకపోలేదు కాని అట్టివారు దారి తక్కువ యనవచ్చును

4 కళా విమర - కళాదృష్టితోనే విమరింపవలెననెడిది కళా విమర ఇందు కావ మందలి నిర్మాణ వైచిత్ర్య ల్ప సౌందర్యమును సమీక్షించు జరుగును కవి సర్వస్వతంత్రుడు కవి సృష్టి బ్రహ్మ సృష్టి

5 పౌరాణిక విమర ఇందు మనస్తత్వ పరిచయము కలదు సాహిత్య మందలి సాంకేతిక భాష సుగమము చేసి అందలి పరమార్థమును వ్యక్తపరిచుట పౌరాణిక విమర

6 చారిత్రక విమర ఇది సాంఘిక విమర లోని భాగమే కవిలా విమర ననుచేయువారి దేశకాల పరిస్థితులతో పరిచయ మవసరం లేనిచో కవుల రచనా తత్వమును అర్థము చేసికొన వీలుగాదు

విమర కని లక్షణములు

మాతృక అర్పణ Ma h w Arno d ఈ విషయము చెప్పెను

"A d n re d end avou o arn and popa gate he b ha known and though n he wo d and hu o e ab h a curr n of f e h and rue dea "

దీనిని బట్టి విమర కుడు ముఖముగా ఈ లక్షణములను కలిగి యుండునని

విమర కుడు కవి చెప్పిన దానిని సంపూర్ణముగా నిష్పక్షపాతముగా తర్కము చేసికొనవలెను దానిని తన వాఖ్యానమేమియు లేకుండ పాఠకున కందించవలెను

విమర కుడు ఉన్నత భావముల సమర్థించును

కవి హృదయమును గ్రహింపక క్తి విమర కున కుండవలెను.

విమర యన కావ మందలి లోపముల నెన్నుటయే యను ఉద్దేశము కొందరు కలిగియున్నారు కాని కావ మందలి గుణములను లోపములను సహృదయతో చెప్పగలిగిన వాడే విమర కుడు

కవి ఆత్మీయతను దరిండుట విమర కుని తర్కము దరించిన విషయమును రమణీయముగా చెప్పగలుగుటయు విమర కుండవలసిన లక్షణమే అనగా విమర కుడు చక్కని వచన రచయిత అలంకారశాస్త్రముతో పరిచయము గలవాడు మరియు శాస్త్ర ప్రమాణ వచనములను తెలియఁజేయునది

ఎంతటి ఉత్తమ కావ మునందైనను చంద్రునిలో మచ్చవలె ఏదైనా లోపముండి యుండవచ్చును విమర కుడు దానిని చెప్పవలెను విమర కు కి పక్షపాత బుద్ధి పనికిరాదు విమర కుడు దోషనిరూపణార్థమే గ్రథమును చేపట్టరాదు కొందరు కవుల మీద ఇష్టమున్నను, లేకున్నను తన విమర సమగ్రమైనదై సహేతుకమైనదై యుండవలయును విమర కుడు కావ మంతయు వామూలాగ్రముగ పఠించి విమరింప వలయునేగాని యేదో యొక భాగమును మాత్రమే గొని, గుణ దోష పరిణమము చేయరాదు

విమర యనగా కావ ము యొక్క గుణదోషములను నిష్పక్షపాతముగ ప్రకటించుటయేగాక ఆ కావ మందలి కల్పన, పాత్ర సృష్టి మొద

లగు వానిని గూడ కూరింకవంగా చర్చించి పాతకునకు ఆ కావ మందరి విషయములను కరతలామరకముచేసి ఆలోచింపజేయునది అనవచ్చును

42 తెలుగుభాషకు విదే యులు చేసిన సేవ

క్రిశ పదునారవ శతాబ్దము నుండియు పాశ్చాత్యులు మన దేశము నకు రాకపోకలు సాగించిరి గొందరు వ్యాపారార్థము కొందఱు తమ క్రైస్తవ మతమును ప్రచారము చేయు మిత్తము వచ్చిరి మతప్రచారకులుగా వచ్చినవారు మన భాషా సాహిత్యములను అధ్యయనము కావించి సాహితీ రంగములో కొంత సేవ చేరి కొందఱు నాగు కాలములపాటు నిలువగల చక్కని రచనలను చేసిరి అట్టివారి గూర్చి కొంత తెలిసి కొందఱు

రాబర్ట్ డి నోబిలి Rob rt De Nob

ఈయన జెనూవ్ మిషనరీ చెందిన పాదరీ తమిళములోపాటు సంస్కృతాంధ్రములు నేర్చెను తెలుగు నేర్చిన తెల్లవారిలో నితడే ప్రథముడు ఈయన ఇటలీలోని మోస్ దేవుల్పియానా అను ఊరిలో

1777 వ సంవత్సరమున జన్మించెను ఆయనకు 17 వ ఏటనే క్రైస్తవ మత వ్యాప్తము చేయవలెనని కోరిక కలిగెను అతడు భారత దేశమునకు వచ్చి కొచ్చిన్లోపున్న మత పాఠశాలలో చేరి మత ప్రచారకుడుగా పని పొందెను ఆ కాలముల్లో నాయకరాజులు పాలించుచుండిరి ఇతడు తెలుగు నేర్చుకొన్ననూ తెలుగులో గ్రంథరచన చేసెనట్లుగా లేదు తమిళములో చాల రచనలు చేసెను

జోసెఫ్ కాన్స్టన్టైన్ Jo ph Con tan ne

ఇతడు 1810 లో జన్మించెను 1870 లో నితడు మన దేశము నకు వచ్చెను ఇతడు ఇటలీ దేశమునకు చెందినవాడైననూ భారతదేశము నకు మత వాత్సల్య వచ్చి భారతీయునివలె వీరమాముని అని భారత నామము ధరించి భారత సంపదాయములను పాటించెను వీరమాముని

ఐహు బాషావేత్త తమిళముతోపాటు అతడు తెలుగు కన్నడములను
హి దూస్తానీ పాఠ కములను సంస్కృతమును నేర్పట్లు తెలియుచున్నది
తొనకొన్ని గ్రంథములు ఒక వాకరణము నీతడు రచించినట్లు
తెలియుచున్నది

బెంజమిన్ ఘర్లి

బాషా సాహిత్యము యందే కాక ముద్రణ కళయందును పాశ్చాత్యులు
అపూర్వముగ నున్న సలహా మన దేశమున ముద్రణ యంతముల స్థాప
నమునకు పుస్తక ప్రచురణమునకు వారే కారకులు క్రైస్తవ మత గ్రంథ
ములను ముద్రించు నుద్దేశముతోనే వారు ముద్రాక్షరణాలు నెలకొల్పిరనుట
నిరీవాదము

743 వ సంవత్సరమున కలకత్తాకు సమీపమున శ్రీరాం పురము
నకు ఏలె చిన డా కేరీ డా మార్ట్టవన్ వార్థు మున్నగు మత ప్రచార
కులు ఆ డా రో మునును స్థాపించి వయస్రయోగముతోగలిగి వారు
సంస్కృతము తెలుగు బెంగాలీ మొదలగు భాషాలో ముద్రాక్షర
ములు పోత పోయించి ముద్రణాలయములు నెలకొల్పిరి

తెలుగున క్రైస్తవ మత వాఙ్మయమున్నను పుస్తక ప్రచురణ
మున్ననూ రెవరెండు బెంజమిన్ ఘర్లి పేరు తొలుదొడత స్ఫురణకు
వచ్చును అతడు డేవిడ్ మిషనరీ బెండిన పాతరీ 79 వ అతడు
మన దేశమునకు వచ్చెను

బెంజమిన్ ఘర్లి ఐహు బాషావేత్త అనాక రో అతనివలె తెలుగు
భాషయందు ఆదరాభిమానములు ప్రదరించిన పాదరీ మరి యొకడు
రేడన్ల అతడు కికడు తెలుగున అతడు కావించిన పరిశ్రమ ఐహు కొని
యారదగినది ఘర్లి తెలుగులో ఈ క్రింది రచనలు చేసెనని తెలియు
చున్నది

సర్వమైన వేదంలో వుండే జ్ఞాన ఉపదేశం యొక్క సంక్షేపం (746

2 మోక్షాని కొంచుపొయె దోవ (746

8 బుద్ధి కలిగిన నూరు జ్ఞానవచనాం యొక్క చిన్న పుస్తకం

4 ఒక గురువు బదులహ్మం యొక్క పెద్ద స్వామి మీద ప్రసంగించిన తర్కమిదె 747

5 దేవుని యొక్క సమస్తమైన వాకము సువిశేషము మమ్మును రక్షించె కర్త అయిన యేసుక్రీస్తు యొక్క శుభసరము

ఇవి 746 747 సంవత్సరముల మర ముద్రితము లయె ను మార్చి వీనిని బర్మినిలోని హోలీ-పట్టణమున అచ్చొత్తించెనట పై పుస్తక ములనే కాక బెంజమిన్ మార్చి బైబిలును కూడ తెలిగించెనని విదితమగు చున్నది బైబిలు అధికారమువాదకులలో అతడు ప్రముఖుడు తెలుగు సేత వెలుగు చూడకయే చనిపోయెను ఈయన 728 లో తెలుగు భాషకొక వ్యాకరణము వ్రాసెననియు దానిపేరు ఫరూగియన్ గ్రామర్ అయి యుచున్నది

జీగెన్ బాగ్

బైబిలును తెలుగు చేయ నభిలషించిన వారిలో ఆమ దు ఒర్రలోమ్యూ జీగెన్ బాగ్ అను పాదరీ అతడు కూడ దేనిష్ పాదరీయే ఈ తెలుగు సేత రమికవాదులోని తరంగంబాడి (టాంకబాద్ అను చోట ప్రారంభ మయె ను ఆ కాలమందు తరంగంబాడి దేనుం అధీనమున ముడెను

ఎల్లిస్

798 లో సివిల్ ఉదో గిగా ఎల్లిస్ మన దేశమునకు వచ్చెను తెలుగు రమికము మంయోము మొదలగు వానిని నేర్పుటయే కాక అతడు ఆయా భాషలను గురించి ప్రశస్తములగు వ్యాసములు కూడ వ్రాసెను తెలుగు రాకుపుం స్వభావము కూడ వివరించెను దానిక భాష

శక్త్యశాస్త్ర విషయమై తన సమకాలికులతో ఏకీకృత పత ఒక నూతన సిద్ధాంతమును స్థాపించిన కీర్తి ఎల్లిన్ కు చెందినది

సాహిత్య రంగమున ఎల్లిన్ ఎనలేని కృషి గావించెను అతని రచనలు వెలుగులోనికి రాలేదు. దురదృష్టవశమున ఎల్లిన్ రచనలన్నియు అగ్నిహోత్రుని పాఠ్యమును తెలుగు భాషాతత్త్వమును ప్రథమముగా పోల్చిన పదిత లోకమునకు పరిచయము కావించిన ఎల్లిన్ అరస్మథుడయ్యాడు.

డా. సి. మారిన్ J. G. Morri)

ఈయన 1788 న జన్మించెను కొంతకాలము తూర్పు ఇండియా వెళ్లి దైత్యుడుగా కూడ పనిచేసెను తరువాత నవిర్ సర్వీసులో చేసెను. విశ్రాంతి లభించినప్పుడెల్ల తెలుగు హిందూస్తానీ భాషలందున్న భేదములందెడివాడు తెలుగులోనే ఆయన ఎక్కువ ఆసక్తి కనబరచుచుండెను చాలకాలము జర్నల్ ఆఫ్ లిటరేచర్ అండ్ సైన్స్ (Journal of Literature and Science) అను పత్రికకు పాదకుడుగా నుండెను 1812 లో మారిన్ ఇండియా ప్రభుత్వమునకు తెలుగు అనువాదకుడుగా నియమితుడయ్యెను ఈయన నిమంటువును వ్రాసెను - John Carnac Morri ఇంగ్లీషు - తెలుగు నిమంటువు ఇది రెండు సంపుటములుగా వెలువడెను మొదటిది 1815 లోను, రెండవది 1819 లోను వెలువడెను ఇది 'లి పుటల నిమంటువు' తెలుగు నథ సింపడంచిన పాఠ్యాదుల కొరకేగాక అంగ్లము నథ సంపదలనన భారతీయులకు కూడ తోడ్పడగల నిమంటువు.

నిత జీవితమునకు సంబంధించిన మాటలెన్నో ఇందు చోటు చేసుకొనెను వాడుకలో లేకపోయినను కవి ప్రయోగములు గల తెలుగు మాటలను కొన్నింటిని మారిన్ తన నిమంటువు నందలి తొలిపుటలలో చేర్చెను వేమన పదములన్నీ కూడ అటవట ఉదహరించినాడు అవసర

మని తోచినప్పుడు హిందువుల ఆచార వ వహారములను కూడ వివరించినాడు

కడుపు ఎకు మారీన్ ఇచ్చిన ఈ క్రింది వివరణ పరిశీలించదగినది

"Th wo d s used on y n such pha o as
ఏ కడుపుకాలం = May your ch d de `నీ కడుపు చల్లగా ఉండని
= May your ch dren ve happ

ఈ ఒక్క నిమిషపునేకాక మారీన్ "Te ugu e ec on
w h an a ons and Gamma ca Ana y es" అను పాఠ
పుస్తకమును కూడ రచించెను ఇది ఆ దినములలో సుప్రసిద్ధమైన పాఠ
గ్రంథము మారీన్ తెలుగులో పరిష్కారముగా ఉద సుందెనని తిరియు
చున్నది మారీన్ తెలుగుభాషకు మిగతా విదేశీయులవలె అమోఘమైన
సేవ చేసెను ఆయన రచించిన నిమిషపు ఆ కాంములో ప్రామాణికమైన
నిమిషపుగా పరిగణింపబడెనని De onay of Na ona Bo
graphy (Vo X నుండి విదితమగుచున్నది పాశ్చాత్య పండిత
లోకములో తెలుగు భాషా వ్యాప్తికి తోడ్పడిన దిరస్కరించేయుడు జె ని
మారీన్

వీలియం కేరీ W am Carey)

78 లో కేరీ జన్మించెను మన దేశమునకు 794 లో వచ్చెను
అప్పటికేతడు ముప్పదిమూడేండ్ల యువకుడు సురజించినాడే కతని
వయస్సు దెబ్బదిమూడేండ్లు ఈ నలుభిండ్ల సుదీర్ఘ కాలములోను
అతడు మరల తన దేశముగు ఇంగ్లాండునకు వెళ్ళలేదు అతని తలంపు
లన్నియు భారతావనియందే లగ్నమై యుండెను మత ప్రచారము మీది
ఆసక్తితో మన దేశమునకు వచ్చి అతడు భారతీయభాషల నభ నందెను
మన దేశమును రెండవ స్వదేశముగా భావించి భారతీయ భాషలకు సేవ
చేసి అదర ప్రాయుడయ్యెను మన దేశమునకు వచ్చిన మొట్టమొదటి
బాప్టిస్టు మిషనరీ అతడే కేరీ ఒక ముద్రణ యంత్రమును కొని అచ్చు

పనులో నిమగ్నుడయ్యెను కాని 799 లో కురిసిన వానల ఫలితముగా అతని కృషి విఫలమయ్యెను అచ్చపడిన పాఠములు మున్నగునవి వెల్లవలో కొట్టుకొనిపోయెను

ఇట్లు-దగా అప్పటి గవర్నరగు లార్డ్ వెల్లెన్ల ఒక ప్రకటన కావించెను దేశ భాషలలో తగినంత పరిజ్ఞానము సంపాదించిన పిల్ల ఉద్యోగులకే బాధ తాముతములగు పదవులు లభింపగలవు అను నది ఆ ప్రకటనలోని ముఖ విషయము తత్ఫలితముగా నివిర్ ఉద్యోగులకు దేశభాషలు బోధించ నుద్దేశముతో కంకత్రాలో పోర్టు విలియం కాలేజీ స్థాపించబడెను ఆ కళాశాలలో తేరీ సంస్కృత వంగ భాషోప వ్యాసకుడుగా నియమించెను కొన్నాళ్ళకు మరాఠీ కూడ బోధింప కొచ్చెను తరువాత తేరీ ప్రభుత్వ అనువాదకునిగా కూడ నియమితుడయెను

స్వయముగా తాను భాషాధ యనము చేయునప్పటికంటె, ఇతరులకు భాషా బోధన కావించుప్పడే వ్యాకరణములయు నిఘంటువులయు ఆవళంకతను తేరీ బాగుగా గుర్తించెను కనుకనే అతడు తొలుత బెంగాలీ వ్యాకరణమును బెంగాలీ నిఘంటువును వ్రాయుటకు పూనుకొనెను. కాంక్రమమున మరాఠీ (౧05) సంస్కృతము 808), పంజాబీ (8 2) తెలుగు 8 4) భూటానీస్ 828) మొదలగు భాషలకు వ్యాకరణములు మరాఠీ (8 0) బెంగాలీ (3 6) భూటానీస్ (828) మున్నగు భాషలలో నిఘంటువులను ప్రచురించెను 8 8 లో తన ఆత్మచిత్రుడగు ఫెర్లెడనకొక జాబు వ్రాయుచూ అందలో నిట్లు పేర్కొనెను ఇప్పుడే నా తెలుగు వ్యాకరణపు ప్రెస్సుకాం పూర్తి అయినది పంజాబీ వ్యాకరణపు తుది పుట అచ్చులో ఉన్నది కర్ణాట వా కరణపు ప్రెస్సు కాం కూడ తయారయినట్లే కాశ్మీర్ పుస్తో బిల్లోచి భాషల వ్యాకరణముల రచనకు కావలసిన విషయములను సేకరించిరిని ఒరియా వ్యాకరణమును

మొదలిడింది. బర్మన్ వ్యాకరణమును ఒక్కసారి సరిచూచి ప్రకటించుట
 భారము నాపై గలదు. బైబిలులోని కొత్త నిబంధనను అన్ని భాషలలో
 పాటు తెలుగులోనికి అనువదించెను

కంకలూలోని పోర్టు విలియం కాలేజీలో సంస్కృత వంగ మహా
 రాష్ట్ర భాషలలో ఆధారక పదవి నలంకరించిన పండితుడు బైబిలు అను
 బాదమును నలువది భాషలలో ప్రచురించుటకు తోడ్పడిన బహు భాషాభి
 జ్ఞుడనగు రాక్షసు విలియం కేరీ చేసిన తెలుగు ప్రకంస ఇది

“తెలింగ (తెలుగు) కార్నాటక్ (కన్నడం) తమిళం మల
 యాలం సింగాలీస్ (సంహళం) ఈ అయిదు భాషలలోను తెలుగు
 బహుభాషా పరిజ్ఞతి చెందిన భాషగా కనపడుచున్నది ఇది కష్టమైన భాషయే
 అయినను నేర్వదగిన భాషలలో ఒకటి ఇందు విభక్తి వైవిధ్యముగలదు
 ఈ కారణమున ఈ భాషలో సులభముగా సుందరముగా ఎక్కువ
 లెఖనము లేకుండగను భావ ప్రకట్టన చేయుట ఎక్కువ అవకాశము
 గలదు

1848లో ఆయన ప్రచురించిన తెలుగు వ్యాకరణము నందలి
 మున్నుడిలో ఈ ప్రకంస అందాలు దిద్దుబున్నది తెలుగు భాషను
 గురించి ఇంతగా ప్రశంసించిన ప్రముఖ పాశ్చాత్య పండితులలో బహుశ
 కేరీయే ప్రథముడనదగును. ఆ కాలములో విలియం కేరీ వంటి బహు
 భాషావేత్త మరొకరు లేరనుట అతిశయోక్తి కాదు

కేరీ తన తెలుగు వ్యాకరణమున వ్రాసిన మున్నుడిలో తెలుగు
 తమిళము మున్నగు దాక్షిణాత్య భాషలను గురించి ముచ్చటించుచు
 ఇట్లనెను:

“The languages of India are principally
 derived from the Sanskrit. The structure of
 most of the languages in the middle and north

of India generally the same the chief difference in them is in the termination of nouns and in those devanagari from Sanskrit orthography which commonly has been adopted in the Country where they are spoken "

అతని దృష్టిలో భారత భాషలన్నియు సంస్కృత జన్యములనుట విస్వంశయము అనేక పాశ్చాత్య పండితులగుట భారతీయ భాషలకు సంస్కృతము జనని అనియు సంస్కృత భాషా సహాయము లేకుండా ఈ భాషలలో ఒక్క వాక మైనను వ్రాయుటకు పిలువదదనియు పేర్కొనిరి ఈ నిర్ధారములను సహేతుకముగా ఖండించి తెలుగు తమిళము మొదలగు దక్షిణ దేశభాషలు సంస్కృత భాషాజనములు కావనియు కార్తవీర మొదలగు పండితులు భావించిరి దక్షిణదేశ భాషా కుటుంబమునకు ద్రావిడ భాషా కుటుంబమని నామకరణము చేసినవాడు కూడా కార్తవీర పండితుడే.

ఆ కాలములో మన దేశము నందలి వివిధ భాషలకు ముద్రణాక్షరములు లేకుండెను కనుక శ్రీరాం పురం ప్రెస్సుకు మరొక ఫౌండ్రీని స్థాపించి ముద్రణాక్షరములు పోత పోయించిరి కాని 82 మార్చిలో ప్రెస్సులో ఏర్పడిన అగ్నిప్రమాదము వలన కేరీ కృషి బాంబరకు విస్తరితమయ్యెననియే నుడువవలసి యున్నది మూడున్నర టన్నుల ఎనము కరిగిపోయెను అచ్చు పాఠములు కేసులు కుర్చీలు కాగితములు బ్రాతప్రతులు మొదలగునవి దగ్ధమయ్యెను 0000 పౌనులు నిలువ లేయ వస్తువులు నష్టమయ్యెనని అంచనా కట్టిరి అప్పుడును విరుత్సాహమును బెందక, అకుంతితమైన కార్యదీక్షతో అచంచలమయిన విశ్వాసముతో కేరీ ఒక మిత్రుని సహాయముతో మరల తన పనులలో నిమగ్నుడయ్యెను

జటుల ఆపదలలో రైర్యము కూడగట్టుకొని కష్టములను సహించి తెలుగు భాషకు ఎనలేని సేవ చేసిన దాక్టరు విలియం కేరీ 88 వ సంవత్సరములో అస్తమించెను

43 సి పి బ్రౌన్ సాహిబ్ సేవ

తెలుగు భాషా వాఙ్మయ చరిత్రలో చిరస్థాయిగా నిలచిపోయిన మహనీయుడు చార్లెస్ ఫిలిప్ బ్రౌన్ (Charles Philip Brown) కాంగర్యంలో కలిసిపోతుండ ఎన్నెన్నో తెలుగు రచనలను ఎంతో శ్రమ పడి కాపాడిన మునుడు కవకనే కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు ఆ నిష్కామ భాషాభిమాని ఆంధ్రులకు మూజాపాత్రుడు అని పేర్కొన్నారు

క్రీ శ 817 లో తూర్పు ఇండియా కంపెనీ (East India Company) ఉద్యోగిగా బ్రౌన్ భారత దేశానికి వచ్చిన కొంతకాలము నకు కడప జిల్లా కలెక్టరుకి అనుసంబంధంగా నియమితులయ్యారు హన్బరీ (Honbary) అనే ఆయన అప్పటి కలెక్టర్ ఆయన తెలుగులో అవర్ణనీయంగా మాట్లాడేవారు ఆయనవలె తాను తెలుగు భాగా మాట్లాడాలనే అభిలాష బ్రౌన్ కు కలిగింది రెండు సంవత్సరములలో తెలుగు భాగా నేర్చుకొని సునాయాసంగా మాట్లాడటం అలవర్చుకొనెను

సి పి బ్రౌన్ తెలుగు వారికి చిరస్మరణీయుడు కావడానికి కారణం తెలుగు భాషా సాహిత్యాలకు ఆయన చేసిన అనర్పితమైన సేవయే అని చెప్పటం అతిశయోక్తి కాదు కావ్యసేకరణ ప్రచురణతో పాటు వేమన పద్యాలు సుమతీ శతకం మొదలైన వాటిని బ్రౌన్ ఆంగ్లము చేసెను ఈ ఆంగ్లమువాదమువలన వేమన మొదలైన తెలుగు కవులు అంగ్రేజీ

లకు పరిచితులైనారు అదే విధముగా బైబిలునుంచి లూకా సువాస్త్ర అపోస్తలుల కార్యములు (The go p e according S Luke and he Book of Ac s from he New Te amen of he Ho y B b e) అనే అనువాదములను ప్రకటించెను ఇవిగాక బ్రౌన్ ఎన్నో లము రచనలను చేసెను అయితే ఆయనకు అపారమైన కీర్తిని ఆర్జించి పెట్టినవి ఆయన వ్రాసిన తెలుగు వ్యాకరణము తెలుగు-ఇంగ్లీషు నిఘంటువు ఇంగ్లీషు తెలుగు నిఘంటువు మిశ్రభాషా నిఘంటువు మొదలైనవి

ఇంగ్లీషులో తెలుగు వ్యాకరణం వ్రాసిన వారిలో బ్రౌన్ అద్భుతం కాకపోయినా అతి ముఖ్యుడు బ్రౌన్ వాకరణంలో పన్నెండు భాగములున్నవి మొదటి భాగంలో వర్ణ సమామ్నాయము రెండవ భాగంలో నామవాచకములు మూడవ భాగంలో సర్వనామములు నాలుగవ భాగములో క్రియలు అయిదవ భాగంలో వాక్యరచన ఆరవ భాగంలో విశేషణములు ఏడవ భాగంలో వాక రచనలో క్రియలు ఎనిమిదవ భాగములో అసమాపక క్రియలు తొమ్మిదవ భాగంలో భూత భవిష్యత్ వర్తమాన కాలములు పదవ భాగంలో సహాయక క్రియలు పదకొండవ భాగములో చందస్సు పన్నెండవ భాగంలో శబ్దపు తృప్తి మొదలగునవి ఏవరించబడినవి ఈ వ్యాకరణంలోని చందోప్రకరణం పరిశీలించిన యెడల బ్రౌన్ కుగం బహు భాషా పాండిత్యము స్పష్టమవుతుంది ఇతడు వ్యావహారిక భాషావాదియే అయినా ఆయన తన వ్యాకరణంలో గ్రాంథిక వ్యవహారిక రూపాలకు నమాన ప్రాధాన్యం ఇవ్వడం గమనించదగిన అంశం

తెలుగులో పాశ్చాత్యులు కూర్చిన విఘంటువు అనగానే బ్రౌన్ పేరు స్ఫురణకు రావడం పరిపాటి బ్రౌణ్య తెలుగు-ఇంగ్లీషు (81 + 804 పుటలు) నిఘంటువు 852 లో వెలువడింది తెలుగు భాషాధ్యయన

సందర్భంలో తానీ నిమంటువును తనకోసం సమకూర్చుకున్నట్లు బ్రౌన్ ఉపోద్ఘాతంలో వ్రాసుకొనెను అయినా ఇది అందరికి కల్పవృక్షమైంది 852 లోనే బ్రౌన్ కూర్చిన ఇంగ్లీషు-తెలుగు నిమంటువు (80 + 872 పుటలు) వెలువడింది ఈ నిమంటువు తెలుగువారి సౌకర్యంకోసం యాదృశింపబడినట్లు ఆయన తన మున్నుడిలో పేర్కొనెను కావున బ్రౌన్ నిమంటువులు తెలుగువారికి తరగని పెన్నిధులు యని చెప్పడం యెంతైనా సమంజసం

వేమన పద్యాలను అంగ్లానువాదము చేయడం ద్వారా తెలుగు కవిత్వము తొలిసారిగా ఇంగ్లీషు చేసిన మనక బొనుకే దక్కింది ప్రెంచి దేశస్తుడైన జె ఎ దుబాయ్ అనే ఆయన వ్రాసిన హిందూ మేనర్స్ (Hindu manners) అనే పుస్తకంద్వారా వేమన పేరును తెలుసుకొని దాదాపు రెండువేలదాకా వేమన పద్యాలు ప్రోగు చేశాడు ఆ తరువాత వాడిని వీరి వ్యంగ్య అనే ప్రధాన బాగాం క్రింద వర్గీకరించెను బ్రౌన్ గారికి బాగా నచ్చిన ప్రజా కవి వేమన యనవచ్చును

బ్రౌనుగారి జీవితకాలం ఆర్జించిన ధనం గడించిన విజ్ఞానం, బాదో గికమైన పలుకుబడి అన్నీ తెలుగు సాహిత్యపునర్వికాసానికి ఎంతగానో తోడ్పడినవి తెలుగుసాహిత్యంలో నవ్యతను ప్రవేశపెట్టిన బ్రౌన్ నవ్యాంధ్ర సాహిత్య నిర్మాతలలో ఒకరని నిస్సంశయముగా చెప్పవచ్చు

44 ఆధునిక యుగమున తెలుగు భాషలో చేయబడిన ప్రక్రియలను పారస్పరక రంగములో నమీక్షించునది

ఆధునిక యుగమునందలి కొందఱు కవులు తమ ప్రాచీన సాహిత్య సాంప్రదాయములను ఋనరుద్ధరింపవలెనని దీక్ష వహించి ఈ కాలముననే చిన్నయ సూరి యాంధ్రభాష కొక వ్యాకరణము నిర్మించి దానికి సరి పోవునట్లుగా వీరి చంద్రిక యను గద్య కావ్యమును రచించి, వన్నయ

అర ముతకు దాను గద్యమున కాద్యు దనిమించుకొనెను ఆయన యొక
 ఘంటునుగూడ రచించుట కారంభించి యది ముగియకుండానే దివంగతు
 కయెను ఈ సమయములోనే చార్లెస్ ఫిల్ప్ టౌన్ (Charles
 F. B. Town) అను ఆంగ్లేయుడు ఆంధ్రదేశమునకు కలెక్టరుగా
 వచ్చి యాంధ్రభాష కపాఠమైన సేవ యొనరించెను అంబరాగ్గ
 ఘంటువును గూడ నిర్మించెను తరువాతి కాలములో కొన్ని స్వతంత్ర
 కవనాలు జరిగినవి శ్రీపాద కృష్ణమూర్తిగారు రచించిన శ్రీకృష్ణ
 భారతము వావిలికొలను సుబ్బారావుగారి ఆంధ్ర వార్మికి రామాయణము

మంచి శేషాద్రికర్మగారి జనమంచి రామాయణ బ్రహ్మ డ పురాణములు
 మొదలగునవి సంస్కృత నాటకముల యాంధీకరణము కూడ జరిగినది
 పురాణము ప్రబంధము శతకము నాటకము మున్నగు ప్రాచీన సాహిత్య
 వక్రీయలన్నియు బునరుద్ధరింపబడెను

శ్రీ తిరుపతి వేంకట కవులు పాండవ వనవాసులు పాండవ
 జనము ఉద్యోగము విజయముల నాటకములు రచించిరి వీరు దేవీ
 భాగవతము శ్రవణానందము బుద్ధచరిత్రము నానాశా సందర్శనము
 మొదలగు గంధములను గూడ రచించిరి ఆధునిక యుగములో కందు
 కూరి వీరేశలింగం పంతులుగారికి ప్రత్యేక స్థానమున్నది నవయుగ
 భానుడన్న బిరుదము కందు నవల కథ ప్రహసనము, నాటకము
 స్వీయ చరిత్రము రచించిరి శకుంతలానువాదము, రాజశేఖర చరిత్ర
 యను తెలుగులో మొదటి నవల వీరివే అంగ్ల ప్రభావముచే లఘుభావ్య
 ములు విండ కావ్యములు ఆత్మాశ్రయ కవిత్వము, ప్రకృతి కవిత్వము
 పర్యవేక్షకవిత్వమని యైదు విధములుగా విభజింపవచ్చును

క్రి. శ. ౧౦ ప్రాంతమున క్రొత్త పాఠ మేలుకొని క్రొమ్మె
 అంగులు దిమ్మ కి శే గురజాడ అప్పారావుగారు క్రొత్త పద్ధతిలో
 కవనాలు గావించిరి ఇదే సమయములో రాయప్రోలు సుబ్బారావుగారు

లలిత యను లఘు కావమును రచించిరి శ్రీ దువ్వూరు రామిరెడ్డిగారు కూడ కొన్ని లఘు కావ్యములు వ్రాసిరి

కీ శ ౧౭౭౭ లో నవ కవితా ప్రచారముకొఱకు సాహితీ భారతి యను పత్రికలు నెంకొల్పబడెను వాటిలో శ్రీ శత్రువాద సత్యనారాయణగారు జానువారి కవి రచనలు ప్రచురింపబడెను బసవరాజు అప్పారావుగారు నవ కవులలో మొదటివాడు ప్రేమ వేదన అరాళ యను భావము లీయన కావములో సిండిముందును శ్రీ దేవులపల్లి కృష్ణశాస్త్రిగారి కాలముననే సాహితీ సమితి సభ్యులై పద్యములు ప్రకటింప నారంభించిరి సామిక సాహిత్య శృంఖలాలను చేడించి వ్యక్తికి సుఖ కాంతులు ప్రసాదించలేని సంఘముపై తిరుగుబాటు చేసెను దువ్వూరి రామిరెడ్డిగారు కర్షక జీవనము జీర్ణించుచు, జక్కని కావ్యము రచించి నారు వీరు రచించిన కృషీవలుడు దేశమున మంచి ప్రతిష్ఠ నార్జించి నది దానికిని పాశ్చాత్యుల పాస్టరర్ పొయిట్రీ Pa ra Poe ry కిని చాలా సాదృశ్యమున్నది ఇదే సమయమున కవికొండల వేంకటరావు గారు అడవి బావాజుగారు జానపద గీతములు వాయ నారంభించిరి బావాజు కవి గాయకడు చిత్రకారుడు ఈ మూడు కళలను మద్దజేసి అద్భుతములైన గేయములు రచించారు ఆయన రచించిన పజడ గోదా వరి అద్భుతమైన ఖండకావ్యము

పాశ్చాత్యుల మిస్ట్రీ పొయిట్రీ (My c Poe ry ని ననుసరించి యువకవులు కొందఱు తెలుగున కూడ మర్మకవిత్వము సాగించిరి దువ్వూరి రామిరెడ్డిగారిట్టి కవిత్వమునకు మార్గదర్శకులు మల్లవరపు విశ్వేశ్వరరావుగారు కొంపెల్లి జనార్దనరావుగారిట్టి కవిత్వ మును అనుసరించిరి విశ్వేశ్వరరావుగారిపై ధవీంద్రుని ప్రభావము పుష్కలముగా నిరూపించును క్షుగిడుగు బాపమూర్తి పంతులుగారు నడిపించిన వ్యవహార భాషోద్యమము క్షామసియము నంధూరి వెంకట

అప్పారావుగారి ఎంకి పాటలు ఈ కోవకు చెందినవి విశ్వనాథ సత్య
నారాయణగారి కిన్నెరసాని పాటలు కూడ వ్యవహారిక భాషలో వ్రాయ
గినవే

తరువాత దేశభక్తిని పటోదించే గురజాడ అప్పారావుగారి
దేశమును ప్రేమించుచున్నా" గరిమెళ్ళ సత్యనారాయణగారి మాకొడ్డి
శ్లోదొరతనము బలిజేపల్లి లక్ష్మీకాంత కవిగారి న్యర్యాజ్య రథము ఈ
కోవకు చెందియున్నవి ఒకవ క దేశ ప్రజలలో స్వారంత్రితవాంఠ చెం
గురుండ నాంధ్రులలో బ్రతేక రాష్ట్రవాంఠ ప్రబల జొచ్చినది శ్రీ
కాయప్రోలు సుబ్బారావుగారి ఆమరావతీ పట్టిణమున బొద్దులు విశ్వ
నారాయణములు మున్నగు పద ములు విశ్వనాథగారి ఆంధ్ర పౌరుషము
ఆంధ్రప్రకాశ మున్నగునవి

శ్రీశ్రీ విష్ణుకవి "పద డి ముందుకు పదండి త్రోసుకుపోదాం
దాం పైపైకి" ద్వితీయ సం గామానంతరము కవి యుద్ధభటునివలె
గోపరించును ఈ కాలపు కవిలకు అటు దయ కవిల యను పేరు
గండు కర్షక కార్మికుల కడగండ్లు ధనికుల దౌష్ట్యములు వీరి కవిలా
సాహగ్రి ప్రేమ కడఁగరసము స్థానములో రొద్ర వీధత్స భయానక
ములు నెలకొనినవి నారాయణబాబు అరుద్ర దాశరథి కాకోటి నారా
యణరావు పట్టాభి మొదలగువారు ఈ కోవకు చెందినవారు పలువు
రాధునిక కవులకు ఎంతయై యొప్పువారు కవిస్సామ్రాట్ విశ్వనాథ సత్య
నారాయణగారు

ఈ విధముగ నాధునిక కాలమున బ్రతిభావంతులైన కవులు
పలువురు మారన ప్రక్రియలను చేపట్టి పలువిధముల బాటపడియుండిరి
ఇదిలో గొన్ని స్వల్పకాలము మాత్రము విల్పి నడలిపోయినవి కొన్ని

యిప్పటికిని గో-యూరితో గొనసాగుచునే యున్నవి నూతన మార్గము
 లెన్ని వచ్చినను బ్రాచీన విధానము నవలంబించువారు పూర్వకపుల మార్గము
 ననుసరించి కావ్యములను సృజించుచునే యున్నారు కాళిదాసు చెప్పినట్లు
 ప్రాతదై నంతమాత్రాన ప్రతి కావ్యము సాధువు కాజాలదు నవీనమైనంత
 మాత్రమున దేనిని నిరసంపరాదు బుద్ధిమంతులు బాగుగా బరి లించి
 యుత్తమము ప్రకస్తమైన పద్ధతి నాదరింపవలయును అయ్యే ప్రకస్తమై
 యుజ్యులమైన తపివ త్తును నిర్మించజాలను

45 తెలుగు సాహిత్యముపై ఇంగ్లీషు భాషా సాహిత్యములు నెరపిన
 ప్రభావమును వంగ్రహముగా విశదీకరించునది

తన ఇరుగు పొరుగు సాహిత్యము - సంస్కృతుల ప్రభావము
 సోకని సాహిత్యముననది లేదనుట సత్యదూరముకాదు అతి ప్రాచీనమైన
 సంస్కృతము గ్రీక్ లాటిను భాషల విషయములోనే ఈ వాకము
 సార్థకమైప్పుడు మిగిలిన భాషల విషయములో వేరుగా జెప్పబలేదు.
 ఈ సంగ ధమువలన క్రొత్తదనము సాహిత్యమునకు వచ్చును అవి
 కలుపు మొక్కలో ఎరువు మొక్కలో విర్ణయించుకొను వధికారము
 సాహిత్యమునకు గలదు

ఇట్టి సంబంధమే పాశ్చాత్యులు మన భారతదేశమునకు వచ్చుట
 వలన మన భాషలకును వారి భాషలకును కలిగెను ఆంగ్ల సాహిత్యము
 నందు విదేశసాహిత్యముల ప్రభావము అనంతముగ కనిపించును ఆంగ్ల
 సాహిత్యము మీద 850 సంవత్సరముల నుండి క్లాసిగవో గొప్పగానో
 ప్రభావము చూపుచూ వచ్చిన ఆంగ్ల సాహిత్యము ఇతర భాషల సంఖ్య
 ధము లేకుండా పెరుగనేలేదు

7 వ శతాబ్ది ప్రారంభములోనే పాశ్చాత్యులు ఆంధ్రభూమిపై కలిగిరి క్రమక్రమముగా ఇంగ్లీషు చదువున దేశములో స్థిరపడిన తరువాత పాశ్చాత్య సాహిత్యముతో ఆంధ్ర విద్యా వంతులకు సంపర్కము కలిగెను.

ఆంగ్లేయుల సంపర్కమువలన తెలుగు భాషా సాహిత్యములలో కలిగిన మార్పులను నాలుగు భాగములుగా విభజింపవచ్చును

1 ఉష కాలము కి ౪ 16 17 18 శతాబ్దముల కాలము

ఈ కాలమున పాశ్చాత్యుల రాక క్రైస్తవ మత ప్రచారము మొదలయిన వానివలన తెలుగు సాహిత్యములో మార్పులు వచ్చుట ప్రారంభమయ్యెను క్రైస్తవ ధర్మముతో గూడ ప్రజలకు ఈ కాలముననే తగినంత పరిచయ మేర్పడెను ఆ మతావేశముతో క్రైస్తవులుదేరిన తెలుగు గ్రంథములలో ఆచారములలో దానికి సంబంధించిన పదజాలము భావ ప్రాచుర్యము కొంత ఉండుట సహజము

2 19 వ శతాబ్దపు పూర్వార్థము - బ్రౌణ్యయుగము

పాశ్చాత్యులు తెలుగు నేర్చుకొని కృషిచేసిన కామిడి ఇట్లు తెలుగు నేర్చుకొన్నవారిలో 8 తెగల వారున్నారు

క్రైస్తవ మత వ్యాప్తికై తెలుగు నేర్చుకొని అందు కృషి చేసిన మిషనరీలు మొదటి తెగవారు.

ఉద్యోగధర్మము ననుసరించి వాణిజ్య మభివృద్ధి చేసుకొనుటకుగాను తెలుగు నేర్చుకొని అందు వ్యవహారిక జ్ఞానము భోదనే కల్పింపదినవారు రెండవ తెగవారు

() బాషాభిమానముచే అందు కృషిచేసిన మిషనరీలు (ఉదా
* C P Brown మూడవ తెగవాడు

3 వీరేశలింగయుగము - 9 వ శతాబ్ది ఉత్తరార్ధము

వీరికి నవయుగ వైతాళికుడన్న విషయము కలదు ఈయన రచనలు
అంగ్ల సాహిత్య సాంస్కృతులు సోకిన రచనలు ఈయనకు నవయుగ
భానుడన్న విరుదముకూడ కలదు Wca of he wake fed ను
అనసరించి రాజశేఖర చరిత్రను వీరు రచించిరి

4 సవీనయుగము - 9 వ శతాబ్ది ఉత్తరార్ధము నుండి నేటివఱకు
ఆధునిక రచనలు సాగినకాలము

పాశ్చాత్యుల రాకతో క్రైస్తవ మత పరావము అంధ దేశముపై
బడెను ఈ మతమునందుగల నమ్మకము చేతనో పాశ్చాత్యుల ప్రాపు
సంపాదించుటకో క్రైస్తవ మత ప్రచారములైన ఇతివృత్తములను గ్రహి
రచనలు సాగించిన కవులు గూడ 9 వ శతాబ్దముందు కలరు

9 వ శతాబ్ది ప్రారంభము వరకు తెలుగులో జరిగిన రచనలలో
పాశ్చాత్య భావ ప్రాబల్యముకంటె బాషా ప్రాబల్యమే ఎక్కువగా కని
పించింది మొట్టమొదట సంక్షణ భాషలో ప్రబంధశైలిలో క్రైస్తవ మత
ప్రచారమైన రచనలు బయలుదేరిననూ కాలక్రమమున తెలుగు నేర్చుకొని
ప్రాచీన పాశ్చాత్యుల రచన లంఠికములగుటతో క్రైస్తవచాంద్రము విలక్షణమైన
తెలుగుగా రూపొందింది

ఈ సమయమందే చార్లెస్ ఫిలిప్స్ బ్రౌన్ (Charles Phillips
Brown) అను ఆంగ్లేయుడు ఆంధ్రదేశమునకు కలెక్టరుగా వచ్చి యాంధ్ర

కష్టపారమైన సేవ యొనరించెను ఈయన తెలుగు నుండి ఇంగ్లీషునకు
 కను ఇంగ్లీషు నుండి తెలుగునకును నిమిటువులు వ్రాసెను

పాశ్చాత్యుల పాస్తరల్ పోయెట్రి (Pastoral Poetry)
 నమనరించి దువ్వూరు రామిరెడ్డిగారు కృషీవలుడు రచించి మిస్టర్
 పోయెట్రి (My Pastoral Poetry) యవకవులు కొందరు తెలుగున మర్య
 కవిత్వము సాగించిరి అంగ్ల నాటకానువాదములు ఈ కాలముననే జరిగి
 నవి హామకములోని ప్రొలోగు ఎపిలోగు (Prologue Epilogue)
 ప్రవేశ పెట్టుట ఈ కాలముననే ప్రారంభమయ్యెను

త్రైస్తవులు కాని విద్యావంతులైన తెలుగువారిపై బైబిలు ప్రభా
 వము ప్రత్యక్షముగా పడినది త్రైస్తవ మిషనరీలు దేశములో రానివిద్యా
 సంస్థలు సదుపాయముగట్ట చేతను అందు బైబిలు పఠనము ప్రోత్సహించు
 చుండుటచేతను నవీన విదా పద్ధతి పాశ్చాత్య సంస్కార యుగముగట
 చేతను త్రైస్తవేతరులపై గూడ బైబిలు తన ప్రభావమును చూపినది

ప్రథమముగా దేశమున నైతిక పురోధివృద్ధి కాంక్షించిన విద్యావంతు
 లందరును మతముతో నిమిత్తము లేకుండ త్రైస్తవ మత నిర్ధారము
 లపై గౌరవాభిమానములను చూప బైబిలు పఠింప జొచ్చిరి పాశ్చాత్య
 వాగిరికత అంగ్ల సంస్కారము మూలమున మనకు తెలియబడుటవలనను
 అంగ్లేయులు త్రైస్తవులగుట వలనను మనవారికి పాశ్చాత్య సభ్యతలోని
 మంచి అంతయు త్రైస్తవ నిర్ధారణాచరణమువలననే వచ్చినట్లు తద్దినది
 కనుక పాశ్చాత్య వాగిరికతాభిమానులందరు త్రైస్తవ నీతి నిర్ధారము
 లను గౌరవింప జొచ్చిరి

సంఘములోని *లోపములను సంస్కరింపవలెనని బద్ధకంకణులైన
 వారందరకును క్రైస్తవ సిద్ధాంతములోని సాంఘికమైన విలువ ఆదర
 పాత్ర మయినది అందవలసిన వారు ఆ సిద్ధాంతమును మనసులో నుంచుకొని
 సంఘసేవ చేయ జొచ్చిరి సంస్కరణాభిలాషులై దానికి పనికివచ్చు
 సాహిత్యమును సృష్టింప జొచ్చిరి ఆ సిద్ధాంతములను బోలిన సిద్ధాంతములను
 సనాతనులైనవాటిని పైకి తీసిరి

భారతదేశములో అంగ్లేయుల ఫరిపాలన స్వదేశీయుల రాజకీయా
 ద్విక వైతిక చీలికములందు మార్పులు తెచ్చెను ఆనయాఖండములోని
 భారతదేశ మొక్కసారిగా యూరపు దేశములో నున్నట్లయ్యెను

అట్టివారిలో ఆంగ్ల సాహిత్య ప్రపంచంలో దిగినవారు కొందరు
 అంకమాదినవారు కొందరు, తీరమున నడచినవారు కొందరు ఎవరేదీ
 చేసిననూ ఆ నదీతీరముల చలువ - కొంతకు కొంత సోకనివారు అరుదే

సంగ్రహం శములు

46 కందుకూరి వీరేశలింగం పంతులు గారు

సాహిత్యమును సంఘ సంస్కరణార్థ సాధనముగా నుపయోగించి ఒకవైపు సాహిత్యమును ఇంకొకవైపు సంఘమును ఆదు దయ మార్గమున పవర్తింపజేసిన నవయుగ మార్గదర్శకులు మీరు

శ్రీ కందుకూరి వారు 848 లో రాజమహేంద్రవరములోని ఒక బీద బ్రాహ్మణ కుటుంబంలో జన్మించారు తెలుగు సంస్కృత ఆంగ్ల భాషలో పాండిత్యం సంపాదించి రాజమహేంద్రవరం కళాశాలలో తెలుగు ఉపాధ్యాయుడుగా జీవితం ప్రారంభించిన పంతులుగారు మొట్ట మొదట తన దృష్టిని సంఘ సంస్కరణపై ప్రసరించారు బాంధ్య వివాహాలు పనికిరావని విరంతు వివాహాలు జరిపించవచ్చునని శ్రీంకు విద్య సమాన హోదా ఉండవలెనని వా సాం ద్యారా ఉపనా సాం ద్యారా బ్రహ్మాండమైన ప్రచారం చేశారు

పంతులుగారు విద్యార్థి దశలోనే సరస మంజులమైన కవిత్వము రచించుటకును విషయ గంభీరములైన యువన్యాసము లొసంగుటకును ప్రారంభించిరి సంఘములో స్త్రీలు ఎదుర్కొంటున్న సమస్యలపై యొక స్థూరమైన యవగాహనకు రాగలిగిన శ్రీ జనోద్ధరణ పరాయణుడు వీరేశలింగంగారు అందుకువారు వివేకవర్ధిని యను పత్రికను స్థాపించి, యందు విరంతు వివాహములను శ్రీ విద్యావ్యక్తతను సమర్థించుచు పిక్కు వ్యాసములు రచించెను వారే విరంతువులకు స్వయముగా వివాహములు జరిపించుటయేగాక విరంతు శరణాయములను స్థాపించి యనాధ విరంతువులకొక మార్గము జూచి ఇట్లు వారు కావించిన ప్రయత్నమే తరువాత పట్టణములందెకాక పల్లెలందు కూడా బాలికా పాఠశాలలు వెలయుటకు నాందివాక్యము పలికించినది

కుంభేదాలు హిందూ సంఘ పతనానికి మూలకారణమని గుర్తించి వానికి వ్యతిరేకంగా ఉద్యమం ప్రారంభించారు మూఢ నమ్మకాలను మతాచారాలను భాదన భావాలను నిరసస్తూ అనేక రచనలను సాగించారు హిందూమతం యొక్క సంస్కరణ రూపమైన బ్రహ్మ సమాజానికి ఆంధ్రదేశంలో పునాది వేశారు బహుదేవతోపాసనము విగ్రహారాధనము సోల్యరాహిత ము మున్నగునవి మానవుని యత్యుదయమున కాటంకములని వారు భావించుటచే బ్రహ్మ సమాజ న్యాయతముల నాదరించుటకు పూనుకొనెను వారి విద్యాభిమానమే వారిని రాజమహేంద్రవరమున పీఠేలింగోన్నత పాఠశాలను స్థాపించుటకు ప్రేరేపించినది

వాఙ్మయ పేద - వారు మొదట ప్రౌఢ ప్రబంధముల రచనకు పూనుకొన్నను అవి సమాజాభివృద్ధికి దోహదము చేయలేవని గుర్తించి సరసమైన వచన రచన కు ప్రక్రమించారు వారు రచించిన సరస్వతీ నారద సంవాద మను ఖ డ కావ్యము కావ్యవాఙ్మయ దుష్టరిని వ్యక్తము చేయుచున్నది

పంతులుగారు ఆంధ్ర వాఙ్మయమున నాదరింపని ప్రక్రియలేదు నవల నాటకము ప్రహసనము జంతు జీవ లింగోళ భూగోళ పదార్థ విజ్ఞాన శాస్త్రము జీవిత చరిత్రలు న్యాయ చరిత్ర విమర మొదలైన రూపాలలో భాషాసేవచేసి గద్యలిక్కిన అను సార్థకనామం ధరించారు నన్నయ నాదీనుండి తమ కాలమువరకు ఆంధ్రకవుల పుట్టు పూర్వోత్తరములను బహు పరిశ్రమతో పరిశోధనా పూర్వకముగా ఆంధ్ర భాషా చరిత్రకు పునాదిగా ఆంధ్రకవుల చరిత్ర అను గ్రంథాన్ని ప్రకటించారు

ఈ జీవితావ్వంతా సంఘ సంస్కరణకు భాషాభివృద్ధికి వినియోగించుటతోపాటు పుస్తకరచనద్వారా తాను సంపాదించిన లక్షరూపాయల ఆస్తిని హితకారితీ సమాజమును ప్రజాసంస్థ పరంచేసి ఆంధ్రదేశంలో అపూర్వమైన ల్యాగప్రమాణాలను సృష్టించారు

క్రి ౪ 879 లో వీరేశలింగం పంతులుగారు రచించిన రాజశేఖర
 తర్జిత కు ప్రథమాండ్ర నవలగా ప్రఖ్యాతి లభించినది ఇది ఆంగ్ల నవల
 వికార్ ఆఫ్ ది వేక్ పీల్డు ననుసరించి వ్రాయబడినది ఇందు సాంఘిక
 దురాచారములను మూఢ నమ్మకములను పంతులుగారు నిరసించిరి తన
 అనుసానదళలో అప్పడప్పదే తలపెత్తుచున్న కాంగ్రెసు ఉద్యమాన్ని
 ఐ విచారిక భాషోద్యమాన్ని అభిమానించారు

వీరేశలింగంగాడు ప్రారంభించిన భాషాసంస్కరణోద మాన్ని
 గిడుగు రామమూర్తి గురజాడ అప్పారావుగారు మరింత ముందుకు
 తీసుకువెళ్ళి తెలుగుభాషను ప్రజాసామ్యానికి అర్థమయ్యే విధంగా వ్రాయ
 వలెనని వ్యవహారిక భాష మాత్రమే ప్రజాస్వామ్యయుగానికి అనుగుణమైన
 భాషారూపమని నిరూపించారు

కం తన దేహము తన గేహము
 తన కాలము తన ధనంబు తన విద్యఁజగ
 జ్ఞనులకై వినియోగించిన
 మనుడీ వీరేశలింగ కవి జనులారా

అను కాళ్యతక్తిర్తిని సంపాదించారు

అదర్శోపాధ్యాయులుగా నాటక కర్తగా స్త్రీ జనోద్ధరణ పథాయ
 ఐవిగా సంఘసంస్కర్తగా పత్రికా నిర్వాహకులుగా ఆంధ్ర ప్రజా కపార
 మైన సేవగావించిన పంతులుగారిని ఆంధ్ర ప్రజలు యుగకర్తగా భావించ
 నప్పుడు

47 తిరుపతి వేంకటకవులు

ప్రబంధ యుగంలో పాండిత్య ప్రభాకరులైన రామరాజభూషణాది
 కవుల తీర్థావతరణ ఆవిర్భావ అకాశమందలమునకు చేరిన తెలుగు పద మును

భూమండలానికి దివి అఖండ గోదావరీ ప్రవాహాలాగ ప్రవహించేనె
తెలుగు సాహిత్య శ్రేణిని క్కామరంగాను కోమరంగాను వెలుగొండ
జేసిన మహానాథులు శ్రీ తిరుపతి వేంకటకవులు

దివాకర్ల తిరుపతి శాస్త్రిగారు చెక్కల వేంకటశాస్త్రిగారు కలిసి
తిరుపతి వేంకటకవులనే పేరతో తెలుగునాట గడించిన కీర్తి ఆంధ్ర
సాహిత్య రంగంలో చిరస్థాయిగా నిలిచిపోయింది తిరుపతి శాస్త్రిగారి
జన్మస్థానం కృష్ణా జిల్లాలోని ఎండగండ గ్రామం (87 - 99) వేంకట
శాస్త్రిగారి నివాసం గోదావరి జిల్లా కడియం (870- 960) వారి
నాటకాలలో ముఖమైనవి పాండవోద్యోగ విజయాలు ముద్రారాక్షసము
మృచ్ఛకతికము మొదలగునవి బుద్ధచరిత్ర శ్రవణానందము దేవీ
భాగవతము మొదలగునవి వారి నవ్యకృతులు విక్రమాంకదేవ చరిత్రాదులు
వచన గ్రంథాలు నానారాజ సందర్శనాదులు శతావధాన కృతులు సాహిత
జగత్తులో వారి ఏకచ్ఛత్రాధిపత్యాన్ని అందరూ స్వీకరించి మోకరించిన
వారేగాని ఎదిరించి వెగ్గిన వారెవ్వరూ లేరు వీరు భారతాన్ని ఆరు
భాగములుగా విభజించి నాటకములను వ్రాసి పాండవ జననము పాండవ
ప్రవాసము పాండవ రాజసూయము పాండవ ఉద్యోగము పాండవ
విజయము పాండవాశ్వమేధము అనునవి ఈ నాటకములలో పాండవ
ఉద్యోగ విజయములు ప్రసిద్ధిగాంచెను

తెలుగు పద్యం సాహిత్యలోకంలో సుమారు 800 ఏండ్లకు పైగా
నిరంకుశంగా పరిపాసిన సాగించింది ఈ నాటికి తెలుగునాట పద్యం
నాటకాల్లోను, సినిమాలోను యధాపూర్వకంగా ప్రయోగింపబడుతుండ
దము దానిని వింటూ వేలాది ప్రజలు తన్మయత్వంలో మునిగిపోవడం
చూస్తే పద్యానికి ఎంత ప్రభావము ఉందో తెలుస్తుంది పద్యానికి తెలుగు
దేశంలో ప్రతిష్ఠాభిరమైన శాశ్వతమైన స్థానాన్ని గడించిపెట్టినవి తిరుపతి

వేకట కవులచే రచింపబడిన పాండవోద్యోగ విజయాలు అందులోని ఈ కింది పద్యాలు ఇప్పటికీ తెలుగువారి నోట వినిపిస్తుంటాయి

“జెందాపై కపరాజు” “అదుగో ద్వారక” “బావా యెప్పుడు వచ్చిరీవు” అటువంటి నాటకాలలో తమ ఆశుకవిర ప్రవహింపజేసి తెలుగు సాహిత్యాన్ని తెలుగు ప్రజలను ఉర్రూతలూపారు శ్రీ తిరుపతి వేంకట కవులు అఖండ సన్మానాలు పడవులు వలచిన వీరికి ఎందరో రాజులు తంలు వంచి మ్రొక్కినారు

అవదాన విద్యతోను వాదోపవాదాలతోను ఎందరినో ఎదిరించి, బెదిరించి పారద్రోలి సాహిత్య రాజసూయం చేసిన ప్రతిభా దురంధరులు శ్రీ తిరుపతి వేంకటకవులు ఆంధ్రదేశపు విశిష్ట లక్షణంగా అవదాన విద కు జగద్విఖ్యాతి కూర్చినవారు తిరుపతి వేంకటకవులు

“అభినవ రామలింగ విరుదాంతుడ నా కవనమ్ము నందు నీ యథ బుగ్గుగాళ్ళు తప్పరిడ నర్హులే” అని సింహగర్జనతో శత్రువులపై విరుచుకు పడేవారు

“ఏనుగు లెక్కినాము ధరణీంద్రులు మ్రొక్కుగ నిక్కినాము
సన్మానము లొందినాము
బహుమానములన్ గ్రహించినార మెవ్వనిని లెక్కసేయక ని
వారణ దిగ్విజ

యంభోనర్పి ప్రజ్ఞానిధులందు బేరుగొనినారము నీవలసన్ పరస్పరీ
అంటూ ఈ జంటకవులైన తిరుపతి వేంకటకవులు జీవితం చాలించారు

వేమన

తిక్కన సోమయాజి హరిహరనాథ ఉపాసనాప్రకారమును అంబా వనిలో నెంకొల్పి మనస్సర్థలను మటుమాయంజేసి సామరస్యమును వెంకొల్పిన సిద్ధుడు కాగా వేమన బ్రాహ్మణాదీనమందున్న తావనుగూడ

ప్రజల కందించెను మత విప్లవవాది అయి ప్రజాకవిగా మారినాడు లోకోత్తులతో దృష్టాంతాలతో సత్యమును బట్టజుయలు పరిచినాడు.

ఆంధ్ర వాఙ్మయమున యాతని స్థానము అమితమున దైవ్యమైన అగ్రాదులు, తెద నాయనారంభించిదే - వారిలో హాస ము తక్కువ వేమనలో ఎక్కువ ఈయన చెప్పినది పాత వేదాంతమైనా చెప్పిన లీరులో క్రొత్త భవము జీవము, భావలో చేప విగుప్త సూదిదనము కలిగితిండును కదిలి కలాదారములు మూఠరక్తి వేషదారి తనము మొదలగు వాని దూరనాడుట యందీతం దద్దితీయుడు ఇతని పద్యమాలన్నియు లోకోత్తులు ఇతని పదములలో పరిహాసము దట్టము మరుగు మర్కాదలు లేని మోటు విదమున దిట్టడు నొప్పిజెందు వాడు సైతము ఇతరులతో గలన నవ్యు నట్లు చేయగలిగిన సమర్థుడు

నిదర సముల జూపుటలో నిత దద్దితీయుడు అవి సిగూఢములు గాక స్పష్టముగా నుండును

పాశ్చర్య విమర్శకులు వేమన పద్యములకు ముగ్ధులై ఇట్లు ప్రశంసించినార

రామకృష్ణ పరమహంస పూర్వకవి రూపమే వేమన వేమన విపదేశకుడు ప్రపక్త ప్రజా కవులలో వేమన ఒక్కడే మహాకవి వేమన తన యుగపురోగామి-వేమన ఒక శిరుగుబాటు కవి-వేమన తెలుగు కవులందరిలోను ఎక్కువ ప్రజాభిమానమును పొందిన లోకకవి "

"అయిన ప్రకృతి ప్రయత్న సహజ శిల్పి అదార మూఠ విగ్రా సములను చిన్నా లిన్నములేని పాత గురువులకు బాసులైన కంటనున్న ముసలమ్మ అధికారమును ద్రోయమచి అయన రచనలు ప్రబోధములు గావించినవి" అని డా క్టరుమంచి రామలింగారెడ్డిగారనుచున్నారు

"మానవతకు సంబంధించిన దేనిని గాని వేమన చిత్తశుద్ధి చేయ లేదని" బారెనెడ్ అనుచున్నాడు.

“వేమన వేది తెనుగు కవులందరితో ఎక్కువ ప్రజానిమానము పొందినాడు ఇప్పుడు వాడుకలో నున్న ఏ చాటువుకుగాని సామెతకుగాని అభ్యుత్థమైన నీతిసూక్తికిగాని వేమన కర్తృత్వం అందగట్టబడలేదని సర్ జార్జి అబ్రహం గ్రీర్నన్ అనుచున్నాడు

“వేమనను నేను కనగొందిని” అని చార్లెస్ ఫిలిప్ బ్రౌను ఉప్పొంగి పోయాడు

వేమనచే ఆకర్షింపబడిన మొట్టమొదటి పాశ్చాత్యుడు ఫ్రెంచి మత గురువు జె ఎ ధూబాయ్ (Dubou) హిందూ అధారములను గురించి వ్రాస్తూ అందరి వేదాంత విషయములను గుర్తించి మూఠ మతా కారములను విమర్శించిన కొద్ది మందిలో వేమన ఒకరన్నాడు ధూబాయ్ వేమన పదాలను ఫ్రెంచి భాషలో అనువదించగా హేసి బ్లూచాన్ వాటికి అంగ్లాపూవాదం చేశాడు

చార్లెస్ ఫిలిప్ బ్రౌన్ - “వేమనను నా కవి అని సొంత దమ్ముతో దేశం నాలుగు చెరగులనుండి వేమన” పదాలను సేకరించి ప్రతులు వ్రాయించి 2000 పదాలను 624 లో అచ్చువేయించినాడు ఇంగ్లీషు తత్వర్యములను వ్రాసిన ఇంకొక ముద్రణను వెలువరించినాడు బౌను రొథ్ కొన్ని పద్యాలను లాటిన్ భాషలోనికి అనువదించినాడు వేమన నైతిక సూత్రాలు గ్రీకు వేదాంతులు - సోక్రటీస్ డెమోక్రటీస్ సూత్రాల వంటివన్నీ సాహిత్యము లూషియన్ సాహిత్యము ఫండ్రిదని వర్ణించాడు

బిలియం హోవర్డు శ్యాంఖెల్ (1859 - 19 0)

గుర్తి జన్మలమడుగు ప్రాంతములందు తిరిగి వేమన విషయము అను సొంతంగా - అదిగ్ని తెలుసుకున్నాడు. వేమన విక్రమైన ప్రజాకవి అని. నలమ సంస్కృత అని పట్టే ప్రజాంతే వ్రాసినాడని ప్రబంధరీతులను శాస్త్రీయ పద్ధతులను తృణీకరించి వాడుక భాషలో వ్రాయుట యందే

వేమన గొప్పతనము ఇమిడియున్న దన్నాడు ఇంగ్లండు వీక్లిన్ పంచననే
ప్రపంచ చరిత్రయందు కవి వేమనకు స్థానము గందన్నాడు

డాక్టర్ జి యు పోప్

ఇతడు త్రైస్తవ మివనెరీ తమిళమున మహాపండితుడు దూబాయ్
ప్రాసన వేమన గ్రంథాన్ని ప్రకటిస్తూ "వేమన పద్యాలలో గం సొంపైన
నడక బాషలోని రియ దనమా ఏ ఇతర వ్రాతగానికి అబ్బరే"దన్నాడు

వేమన యొక్క పాశ్చాత్య కవితారీతులు

"ఏ కుడిచేయి చేసిన దానిని ఎడమ చేతికి తెలియనియకు" అన్న
బైబిలులోని మత్తయి సువార్తలోని మాటను పెట్టి చెప్పరాదు పేదకైన
అనుచున్నాడు అటులనే శత్రువులను ప్రేమించుమను బైబిలు మాటను

చంపదగిన యట్టి శత్రువు తన చేత

జిత్కేనేని కిడు చేయరాదు

పొసగ మేలుచేసి పొమ్మునుదే చాలు

అన్నాడు

వేమన పద్యాలు సంస్కృతంలోనికి అనువదించబడ్డాయి వేమన
పద్యములను 4000 పైన సంకలము గావించి బ్రౌను తరువాత "వేమన
సూక్తి రత్నాకరము" పేర 9 8 లో అచ్చమైన యా కవి పేరు బాగా
బయటకు తెచ్చిన బాషావిమాని ౬౦ పూర్ణాధ్యాయాలు తరువాత అనేక
కవులు విమర్శకులు వేమన పద్యముల విషయములో కృషి చేసినారు
రాళ్ళపల్లి అనంత కృష్ణకర్మగారి వేమన ఉన్మాదములు గ్రంథమందు
వేమన పద్యములపై నమగ్ర కృషిచేసి ఆంధ్ర సాహిత్యమునందు వేమన
కిర్తి రవ్యమును ఎగురవేసినారు

పాంఘక సంస్కరణలు

కులభేదమును పాటించుట కితనికి ఏవగింపు

“రామనామ పఠన మహిమచే వాల్మీకి

పరగబోయడయు బాపదయ్యె

కులము ఘనము గాదు గుణము ఘనంబురా”

అని “ఎరుక గలుగువాడె ఎచ్చయిన కులజుండు” “జంగమైన ఎడః
జారి నెంచగరాదు” అన్నారు

“బాపదనగ నేమి భక్తుడనగ నేమి” అని ప్రశ్నించి.

పరగబొమ్మ గుడ్డు పరికించి చూచిన

కులములన్ని అందుగూడ బుద్ధి

అని దేవ రహస్యమును దెలుపుచున్నారు

మారవాని నేం మహిమీధనిండింప

నొడం రక్తమాంస మొకటికాదొ

వానిలోన మెలగు వానికులంబేది

అంటూ మానవతావాదము చేశారు

మారవాడైనను మరీ యాత్మమీదను

మనసునిలిపెనేని మారగారు

మనసు నిలుపకున్న మహిమీద మారదు

అంటూ శాశ్వతమైన సత మైన నిర్వచనం చేశారు

తనదు తల్లి లంఘన యాతా మాదిగ

శ్రీపతికి గురు వనన్తు డరయ

తపముచేత ద్విజుడు తర్కింప కులమెట్లా

అంటూ దైవమతాన్ని ప్రచారం చేశారు

నానాత్వంలో ఏకత్వం (unity of divers y) ని తులాగ

విర్యచించారు

పసులవన్నెవేరు పాలెల్ల నొక్కటి
పువ్వుతాళివేరు పూజయొకటి
దర నంబులారు దైవంబు ఒక్కటి

అంటూ-

అరు రుచులు వేరు సారంబు నొక్కటి
సత్యస్వవేరు సత్యమొకటి
పరమ ఋషులువేరు భవంకు నొక్కండు
అని మరోగమించారు

వేమన నాటి కాలపరిస్థితులు

వేమన ఉపదేశాలు కేవలము సామాన గ్రామీణుల కుద్దేశించబడినవి
“కొండ పద మందు కొంచెమైయు డదా” అన్నట్లు కొండంత వేదాంతాన్ని
చిన్నదైన అద్దంలో ఇమిడ్చాడు సామాన్య ప్రజల కర్తవ్యంబు రీతిలో బోధిం
చాడు మతగురువులైన బ్రాహ్మణులకేకాక బ్రాహ్మణేతరులే ఉపదేశకులైనారు
ప్రజలకు ఆత్మగౌరవము లభించింది తెలుగులాషే మతవిద్యను తెలిపేలాష
అయినది అనగా తెలుగుకు జాతీయ బాషాస్థాయి దొరికింది తెలుగులో
గీతాలు పాటలు రూపాన మత వాఙ్మయం పెరిగింది మత విద్యకు
తెలుగుతనమద్దించి జంగడ దేవరలు పురోహతులైనారు

ఈ కాలమందే పోరులూరి వీరబ్రహ్మం విశ్వబ్రాహ్మణ ధ్వజంతో
జయబడెరెను విశ్వబ్రాహ్మణులు వీరలైవులు భావను మంత్రమును
గరపురు గురువులైనారు ఈయన కిష్కంధంలో అన్ని కులములవారు
మతములవారు చేరినారు దీనితో మత అగ్రజాతుల గుప్పెటనుండి
జయబడినది శివశక్తిభావంబులై భావధాన్యు మొదలగువారు వేమనచే
ప్రభావితులయ్యారు

సామెతలు వేమన భాష

వేమన సామెతలను నానుడులను వాడుటవలన ఆయన కవిరకు ప్రమోద్బంది పెద్ద భావములను చిన్నమాటలతో చెప్పగలిగిన మహాకవి మన అందరికి ఆర్థమయ్యే పోలింబు దృష్టాంతాలతో ఆయన కవిత్వం బరియందును

లోకానుభవము - వేమన కవిరకు ఒక అమూల్య సామాగ్రి లోకానుభవం ఉన్నదనినే నేర్పుతో ఉపయోగించి ప్రాణము పోసి పాతకని మోం నింబెట్టుటయే ఆయన విశిష్టత ఈ ప్రతేకత వలననే వేమన పద్యరచన చెనుగువారు ఆంధ్రదేశంలో లేరనవచ్చును ఇట్టి లోకవాని మేల్గ భర్తాత బద్ధనదే (సుమతి శతకం)

అటవెందులు

సాధారణంగా కవికి కంసారికి నసం తేలిక అంటారు కాని అటవెంది వేమనకు తేలిక తన నిండు భావాన్ని మూడు చిన్నపంక్తులలోనే ఇమిడ్చికెప్పుట ఒక అపూర్వ ప్రతిభ అందులో ఒక పంక్తి సామెతయో అర్థాంతరన్యాసమో అయి ఉండును భావప్రకటనకు చాలినవాడు ఒక్క రిక్కనే దీటనవచ్చు

ఉపమాంకారములు

జానకాంలం వెంట దీరుగువాడు వెట్టివాడు" అని అంటూ ఇది వంటకేను విడిచి పరిగ యేరినట్లు అని ఉపమించాడు "చెప్పి దినెడి కుక్క చెతుకదీపేమెరుగు" భూమినాదీయన్న భూమి పక్కన నేర్పు గంపెదంత తవుడు గంపలో బెట్టక చన్నుబట్టినీడు కొన్నబట్టె "వాన తోకవచ్చు వడగండ్లు" మొదలగునవి

వేమన మాక్తులు-సామెతలు

అయి ఈయన భద్యాలలో సూక్తులు సామెతలు కోకొల్లలుగా ఉన్నవి మచ్చునకు కొన్ని ఇందులో ఉదహరించబడ్డవి

ఆలివంకవారు అందరు చుట్టాలు
 ఒహ్మతైనను బుట్ట రిమ్మతెగులు
 గడుసురాలు మగని గంఢబెట్టమ్మరా
 గొడ్డుటావుపాలు గోకితే చేపునా
 పుట్టమీదగొట్ట భుజిగంబు చచ్చునా
 అప్పులేనివాడె అధిక సంపన్నుడు
 తుక్క నంహమరునె గోదాచరికి బోవ
 కాళివాసులైన కనబోరు మోక్ష బు
 కొండమచ్చుపెండ్లి కోతిపేరంటాలు

వేమన మతం గరించి మూడు రకాల అభిప్రాయాలున్నాయి
 వేమన ఆద్యైతి 2 వీరశైవుడు 3 లోకాయతుడు శ్రీరాళ్ళపల్లి
 అనంతకృష్ణశర్మగారు వేమనను ఒక రకమైన ఆద్యైతిగా ఒప్పుకొన్నారు
 వేమన వేద ప్రామాణ్యాన్ని ఒప్పుకోలేదు ("వేద విద్యలెల్ల వేళం
 వందివి" వేమన వీరశైవుడని శ్రీ బండారు తమ్మయ్య ప్రతిపాదించారు
 తత్వానుభవానికి వేమనచ్చెప్పిన సారన కొంత తైవ సంబంధిగానే కనిపిస్తున్న
 దని డాక్టరు ఎన్ గోపాలి పరిశోధనలనుబట్టి విదితమగుచున్నది

వేమన కవిత్వం - వేమన ప్రారంభించిన వృత్తములన్నియు
 ౭౨ వెండులు పద రోరణి ద్రాక్షాపాకములో నున్నదనుటకు ఏ మాత్రము
 సందియములేదు పదలాలిత ము కావగౌరవము లోకానుభవము వీరి
 సంపత్తి ఈ వృత్తములందు వెల్లివిరియుచున్నవి వేమన పద్యరచనలో
 ముఖ్యముగా కొన్ని దృష్టాంత విషయములు గోచరించుచున్నవి

దారి కాలము నుండి హైందవ సాంఘికాచారములలోనున్న అస్త
 వ స్థ పరిస్థితులను వెలికి దీయుట

ప్రజల హృదయములలో నాటుకొనియున్న మూఢ విశ్వాసములను
 దృష్టాంతముల మూలమున తొలగింప జూచుట

లోతులను దేవాలయ పూజారులను విమరించుట ఇద్దరి హాస్య
భోరణిలో సూక్ష్మముగా పద రూపమున ప్రబోధించెను సమాజములోని
మూఢాచారములను ఈ క్రింది విధముగ నిరసించెను

ఆత్మకుద్ధిలేని ఆచారమదియేం
భాండకుద్ధిలేని పాకవేం
చిత్తకుద్ధిలేని శివపూజలేంరా
విశ్వదానిరామ విసురవేమ

మరియు “తంలు బోడలైన తంపులు బోడులా” అని అపహసించి
విమరించిన స్వేచ్ఛాప్రయుక్తు యోగి వేమన సమాజమందలి లోపములను
సామాన్య ప్రజలకు చక్కగా తెప్పరిచినాడు

కులము గల్గువారు గోత్రము కలవారు
విద్యచేత విజ్ఞునిగువారు
పనిశీకల్గువారి బానిస కొడుకులు విశ్వ

నీతులను ధర్మములతో మేళవించి అటవెలది పదములతో కూడి
యున్న వేమన పదములు నేటివరకు ఆంధ్ర దేశమందు విరాజిల్లుటకు
మొదటిది తేలెనగు మాటలలో సాగిపోయిన కవిత్వధార తెండవది
లలిత హాస్యము మూడవది నీతిబోధనములు కారణములని చెప్పవచ్చును

వేమన పద్యాలు సూక్తులకు సామెతలకు నిధులు “వేమన గారు
బంగారం చేశారో లేదో తెలియదు కాని దొరికిందెల్లా బంగారం చేశారు”
అని శ్రీ ఆరుద్రగారు వాస్తవిక దృక్పథంతో వ్యాఖ్యానించారు

వేమన ప్రజాకవి సమాజాన్ని పట్టించుకొని, సమాజంలోని
సమస్యల్ని గుర్తించి ఆ సమస్యల్ని తన కవిత్వంలో వర్ణించటం ప్రజాకవి
మొట్టమొదటి లక్షణం ఈ లక్షణం వేమన ప్రతి పద్యములో కనబడు
తుంది నేరుగా సమాజములోనికి దూర నీతి ధర్మముల ముపదేశించిన
యోగి వేమన నిజముగా అవతార పురుషుడు

రాయప్రోలు సుబ్బారావు గారు

శ్రీ రాయప్రోలు సుబ్బారావు గారు 892 మార్చి 9 వ తేదీన గుంటూరు జిల్లా బాపట్ల తాలూకా గార్లపాడు గ్రామంలో జన్మించారు. మేనమామ వద్దనే సంస్కృతాంధ్ర భాషను అభ్యసించారు. 908 లో రాజమహేంద్రవరము చేరుకున్నారు. పైస్కూలు చదువు 90 లో ముగించారు. అయిన తొలి కావ్యాన్ని 909 లో ప్రచురించారు. తరువాత నిజాం కాలేజీలో (ప్రైవేటుగా) చదివి తరువాత మద్రాసు వెళ్ళిపోయారు. అక్కడ కొమ్మరాజు యశ్వజరావుగారి ప్రాపకంలో వారి విజ్ఞాన సర్వస్వపు సంపాదక మండలిలో ఒకరుగా చక్కని కృషి చేశారు. సుబ్బారావుగారు మద్రాసులో ఉన్న కాలంలోనే రవీంద్రుని గీతాంజలి ఐదుడుకు వచ్చింది అది చదివిన తరువాత 916 డిసెంబరులో అయిన ఐదుడుదేరి కాచి "కేతనము చేరుకున్నారు" రవీంద్రుని సన్నిధిలో తన కవిత్వానికి మెరుగులు దిద్దుకున్నారు.

తెలుగు దేశంలో జాతీయోదయం ముమ్మరంగా కొనసాగుతున్న కాలమిది. ఆంధ్రోదయం కూడా ఐదుపది ఆంధ్రరాష్ట్రం కొలుకు కృషి పాఠంబడించి ఆంధ్ర రాష్ట్రోదయానికి బాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాంధ్ర సాహిత్యం ప్రతిపాదిక అయింది. 917 లో 6 వ ఆంధ్ర మహాసభ నెల్లూరులో జరిగింది. అక్కడనే జాతీయోదయ ప్రబోధ కవిత్వాన్ని ప్రారంభించారు.

ఉపారాధుడుగా ప్రావేశముగా ప్రస్థాపాదగా ఉద్యోగాలు నిర్వహించారు. తిరుపతిలో నెంకొల్పిన శ్రీ వెంకటేశ్వర విశ్వ విద్యాలయం తెలుగు విభాగంలో మొట్టమొదటి ప్రావేశముగా 958 లో ఫో ఆ విభాగానికి దూపురేఖలు వీడ్చారు.

వారు వ్రాసిన గ్రంథాది వివరాలు:-

1 కావ్యాలు

అంద్రావళి కన్నె పాటలు కష్ట కమల జడకుచ్చలు తృణ
కోకజము తెనుగుతోట మాదురీ దర మ్ మిశ్రమంజరి రమ్యలోకం,
లలిత వదనూల స్వప్న సుకుమారము స్నేహంత మొదలగునవి

2 కావ్య సంపుటలు

అభినవ కవిత అభినవ కావ మాం అంద్రావళి జడకుచ్చలు
కవితాంజలి కావ్యఖండిక మొదలగునవి

3 నాటకాలు

దూప నవనీరము (ఇది నివేదన పేర వ్రాశారు) వనమాం

4 వ్యాసాలు

అక్కడ పాదుషాహి అర్థక్ష పదనము అభినవ కవిత ఆధుని
కాండ్ర సారస్వతము కవిత ఒకమాట కవిత్యం కవిత్వాభిరుచి కళా
కవిత్యము కొటూరి ఆస్తమయం గురించి కొన్ని జ్ఞాపకాలు గ్రంథాలయ
క్షులు నరనర్తకి స్వామిజ్యము జాతీయోద్ధారకులు జానపద గేయములు
వా లొలిరచన ఎంగళి సూరన భగవాన్ మోహనదాస కరుణాసాండ్ర
గంధి భావకవిత్యము మహాకవి రవీంద్రనాథ ఠాకూరు దివ్యస్మృతి
మొట్టూరి కృష్ణారావు, విజ్ఞాన పరిషత్తు, విశ్వరాథను గురించి కాకుండా
పరిశీలనం మొదలగునవి.

ఇంగ్లీషులో వ్యాసాలు

Leaders and Land marks of Telugu literature

ఒక అమెరికన్ మహిళ రాయప్రోలు చారి కవిత్వాన్ని గూర్చి
తనాగు చెప్పారు

"Your lyric poetry is small sweet and Creature
fected me nfluenced me to adopt it my mother

ongue Apart from poetic emblems and convention I made a change I made an earnest attempt to divorce the lyric from sexvertones and une h vbera on of kindness, fe ow h p and friendship and o her sof vbra on of he human heart he d vne n he man "

రాయప్రోలు వారు ఈలాగన్నారు

"శ్రీనివాస గానా కామ ద స్థితోనూ చూడడం ఆంధ్రదైవప్రేయిండ్ల మనకు ఇంతవరకూ వచ్చిన ప్రపంచాల్లో అంతా ఇదే దృష్టి ఇదేం బాగుంది శ్రీనివాస మంచి స్నేహితురాలిగా ఎందుకు చూడకూడదు ఇప్పటి చదువుల్లో ఆడబిడ్డలూ కలిసి చదువుకుంటున్నారు ఈ సమయంలో మన పాఠ ప్రపంచాల్లోని బాలికలే చేస్తే ఎట్లా శ్రీ పురుషుల మధ స్నేహం ఉండాలి అందుకనే వాళ్ళ లిరికల్ పోయెట్లని తీసుకొని దానికి దయ స్నేహం చాత్యం మొదలయిన సుగుణాలన కలిపి కొత్త కవిత్వం వ్రాశాను "

"పదాలను కానీ పద్యాలను కానీ అర్థము చేసుకునేటప్పుడు కొన్ని జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలి దాని గురించి ఆలోచించాలి మన ఒరిజినాలిటీని వ్యక్తం చేసే ఆలోచనలను నిర్భయంగా బయటపెట్టాలి పెద్దలు సంప్రదాయము అంటూ వాటిని ఎదుర్కొన్నా సరే మనం మాత్రం స్వతంత్రంగా ఆలోచించాలి" అన్నారు రాయప్రోలు

ఉద్యోగం చేసుకోకుండా అభినవ కవిత్వం రచించడంతోను ప్రబోధ కవిత్వం వెలయించడంతోను మాత్రమే ఆగకుండా రాయప్రోలు సుబ్బారావుగారు 940 ప్రాంతంలో ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తును నెంకొల్పి కురుగంటికి సీతారామయ్య శాసనంబాన్ మొదలైన వారిని

కడపుకొని ప్రాదరాబాదలో తెలుగుభాషా సాహిత్యాల ప్రచారానికి ప్రచుర
ణకు కూడా కృషిచేశారు

సుబ్బారావుగారికి జరిగిన కొన్ని సన్మానాలు

958 లో ఆంధ్రా యూనివర్సిటీ విద్యార్థులు విశాలపట్టణం పుర
ప్రమాణులు కలిసి ఆయనకు వచ్చిపూర్తి ఉత్సవంచేసి సన్మానించారు

960 మే నెలలో అఖిల భారత తెలుగు రచయితల మహాసభల
సందర్భంగా ఆయనకు ప్రాదరాబాదలో మనమైన సత్కారం లభించింది

962 లో వారి మిత్రమంజరి కావ్యానికి కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ
వారి బహుమతి లభించింది

966 జూలై 5 తేదీన సాహిత అకాడమీ కళాభవన్‌లో
సన్మానించింది

968 లో ఉస్మానియా విశ్వ విద్యాలయ స్వర్ణోత్సవాల సంద
ర్భంగా డాక్టరేడ్ బిరుదునిచ్చి గౌరవించింది

9 5 జూన్ 25 న ప్రాదరాబాద్ జీవిత భీమా ఉద్యోగుల తెలుగు
సమితివారు ఆయనను సన్మానించారు

97 ఏప్రిల్ 28 న కళాప్రపూర్ణ బిరుదునిచ్చి ఆంధ్ర విశ్వ
విద్యాలయం ఆయనపట్ల తనకున్న గౌరవాన్ని ప్రకటించుకొంది

979 జూలై 9 న వజ్రోత్సవాల సందర్భంగా ఉస్మానియా
విశ్వ విద్యాలయం ఆయనను గౌరవించింది

గిడుగు వేంకట రామమూర్తి పంతులుగారు

రామమూర్తిగారి విద్యా సంపద స్వయంకృషి వంశనే కలిగినది
వారు పల్లెకమిడిలో ఉపాధ్యాయ పదవి నిర్వహించుచునే స్వయముగా
వదువుకొని కళాకాం విద్యను పూర్తిచేసి పట్టభద్రులు కావాలి ఉపా
ధ్యాయునిగా అతని పాత్యబోధన విధానము సాటిలేనిది

వ్యవహారికభాష కూరిపోని ఆంధ్రభాష కింపుసొంపులు చేకూర్చిన వారు కళాప్రపూర్ణ గిడుగు వేంకట రామమూర్తి పంతులుగారు శ్రీకాకుళ మండలమందలి చరిత్ర ప్రసద్దమైన ముఖలింగశైత్ర దేవాలయము గోడలపై చెక్కబడిన శాసనములును పల్లాకిమిడి ప్రాంతమందలి పర్వత గుహలలో నివసించు సవరణ తాషాదార వ వహారములును తమ దృష్టి నాకర్షించుటచే పంతులుగారు శ్రమకొర్చి ప్రాచీన శాసన లిపిని సవరణ భాషను నేర్చుకొని వానిని గూర్చి పరిశోధనలు కావింప నారంభించి దీర్ఘా శాసనము వక్ష హస్తుని దానశాసనము మున్నగు శాసనములను చరిత్రాంశ వివరణ సహిత మైన వా భాషములతో ప్రచురించి వారు చరిత్ర పరిశోధకులకు మహోపకార మొనర్చిరి ఐహం పరిశోధనలు చేసి కళింగరాజులకు రాజధాని ముఖలింగమేకాని కళింగ పట్టణము కాదని నిరూపించారు సవరణ ఆదార వ్యవహారములను గూర్చి అంగమున నొక గ్రంథమును ప్రచురించుటయేగాక సవరణ కథలను పాటలను సేకరించి వారికి విద్యా గంథము కలిగించుటకై సవరణ వాచకములను రచించిరి తరువాత నిరంతర పరిశ్రమ కావించి తెలుగు-సవరణ సవరణ-తెలుగు నిఘంటువులను సవరణ-ఇంగ్లీషు ఇంగ్లీషు-సవరణ నిఘంటువులను తయారుచేసిరి ఈ గ్రంథములన్నిటిని మదరాసు ప్రభుత్వమువారు ప్రచురించిరి వీరు సవరణకును సవరణభాషకును కావింప సేవలను గుర్తించి వీరికి ౧౯౧౪ లో రావుసాహెబు బిరుదమును ౧౯౧౬ లో కైజరు-ఇ-హింద్ బంగారు పతకమును ఇచ్చి సత్కరించారు లింగాని వాఙ్మయము కాని లేని భాషకు రూపము కీర్పిడిన పంతులుగారి ప్రతిభా విశేషము శ్లాఘనీయము

సవరణ భాషాభివృద్ధితో నూరకుండక మాతృ భాషయందు కూడ కొంత సంస్కరణకు పూనుకొన్నారు అప్పుడు పాఠశాలకు పరిశ్రాంతి కారిగా నుండిన పిల్లల దొరగారు అనేక విధాల ప్రోత్సహించారు సుగంధ రచన కూడ వ వహారభాషలోనే జరుగవలెనని వారి చాదము వ్యవహారిక

శివోద్యమమునకు బలప్రదారము కలిగించుటకై పంతులుగారు తెలుగు
 మహాసప్తతికను నిర్వహించారు. వారందు ప్రకటించిన వ్యాసాలు
 శ్రద్ధాగాలు వ్యాకరణాంశాలు. అంధ్రభాషాచరిత్రకు అమూల్యములైనవి.
 23 వ సంవత్సరమున తణుకులో జరిగిన అంధ్రసాహిత్యపరిషత్తులో
 ప్రొఫెసర్ వ్యాసములో అనేక ప్రయోగ ప్రక్రియల ద్వారా వ్యవహారిక
 భాషాపాదము సమంజసమైనదని నిరూపించారు. ఈనాడు వ్యవహారికభాష
 పుష్కలగ్రంథములందేగాక పద్య గేయకావ్యముల యందు బహుజనాదర
 పాత్రమగుటకు పంతులుగారి నిరంతర కృషియే కారణము.

పంతులుగారి సత్తిపూర్తి మహోత్సవ సందర్భమున వారి రచన
 బియ్య గ్రంథరూపమున ప్రకటింపబడినవి వారికవి శరణ్యము వ్యాస
 మంజరి పండిత చివ్వుల భాషాభేదము గద్యచింతామణి అను
 గ్రంథములు వ్రాసిరి. అహం భాషాపత్ర గ్రంథములు పరిశీలించియు
 నీమంటువులను శోధించియు ప్రయోగపూర్వకముగా అనేక వ్యాసములు
 రచించారు అవి తెలుగు పండితులకు పెన్నిదానములు.

పంతులుగారి అంధ్రాభిమాన మతంత ప్రశంసనీయమైనది. పల్లా
 కిమి రాజాపారు వర్ణాకిమిది తాలూకావంతను ఓరిస్సా రాష్ట్రమున చేర్చింప
 చేయించినప్పుడు పంతులుగారు దైర్యసాహసములు వహించి అంధ్రులకు
 జయకురై వారిని ప్రతిఘటించిరి. దర్మవిరుద్ధముగా అంగ్ల ప్రభుత్వము
 ఈకాగిరి ప్రతిపాదనే అంగీకరించెనని విని శిశిరి వ సంవత్సరమున
 ఓరిస్సా రాష్ట్రారంభోత్సవము జరుగనున్ననాటి ఉదయమే పంతులుగారు
 పల్లాకిమిడి నుండి రాజమండ్రికి చేరుకొని తమ జీవిత శ్రేణి వచ్చటనే
 గడిపిరి. వారి అంధ్రాభిమానము ప్రశంసనీయమైనది.

రామమూర్తి పంతులుగారు భాషాతత్వ విజ్ఞాన నిధులు పరిశోధక
 మనోముఖులై ఉత్తమవ్యాసకులు, గొప్ప పండితులు. వారికి వాద

శ్రీతువులేకాని సహజ శ్రీతువులు లేరు పేతువాద బలముతో పాండిత్య ప్రతిభతో వాచనారిక భాషకు హిమరిపోని ఆంధ్రభాషకు జీవంపోని; బారు కళాప్రపూర్ణ గిడుగు వెంకట రామమూర్తి పంతులుగారు శ్రీకాకుళం మండలమునకు చెందిన పర్యత శ్రేణులలో జన్మించి విజయ నగరములో విద్యాభ్యాసము కావించి ఉపాధ్యాయ వరంసులై ఉపన్యాసక శిరోమణులై భాషాచరిత్ర పరిశోధన పారంగతులై సవర భాషా సముద్ధరణపథులై ఆంధ్రాభిమానమున కాటవట్టులై కళాప్రపూర్ణులై యఖండకీర్తి నార్జించిన వారు పంతులుగారు

ధర్మవరం రామకృష్ణమాచార్యులు గారు

శ్రీ ధర్మవరం రామకృష్ణమాచార్యులు గారు కేవలం నాటక కర్తలు ఒక్క నాటక రచన చేతనే ఆయనకు ఆంధ్ర సాహిత్యంలో శాశ్వత స్థానం లభించింది ఆంధ్ర సాహిత్య లోకంలో నాటకాలంటే ఎరుగని రోజుల్లో 9 వ శతాబ్ది ఉత్తరార్థంలో రామకృష్ణమాచార్యులు గారు సుమారు 80 నాటకాలు వ్రాశారు అప్పటికే అక్కడక్కడ కొన్ని సంస్కృత నాటకానువాదాలు ఇంగ్లీషు నాటకానువాదాలు కనబడుతూ ఉన్నప్పటికీ విజయనగర ప్రభుత్వ నాటక ప్రదర్శనలు వారి ఆస్థానంలో జరుగుతున్నప్పటికీ నాటకానికి దేశంలో పేరేలేని ఆ రోజుల్లో కేవలం రంగస్థల ప్రయోజనం కోసమే నాటకాలు వ్రాసి వాటిని ప్రదర్శించి స్వయంగా ఆ నాటకాల్లో నటకులుగా పాల్గొని దేశంలో ఒక అపూర్వ కీర్తిని గడించారు తెలుగు దేశానికి వారు చేసిన విశిష్ట సేవకు గుర్తుగా గద్వాల మహారాజు గారు 90 లో "ఆంధ్రనాటక పితామహ" అనే బిరుదిచ్చి రత్నస్థగిత సువర్ణ పతకంతో ఆచార్యులవారిని సత్కరించారు

ధర్మవరం రామకృష్ణమాచార్యులుగారి జన్మస్థలం అవంతపురం జిల్లా లోని ధర్మపురి అగ్రహారం ఆచార్యులవారు 858 లో జన్మించారు వీరిది

పండితవంశం ఎత్తులరామహలు సంస్కృతాంధ్రాల్లో అఖండ పండితులు
అదార్కుల వారు ఆంగ్ల పరీక్షలో ఉత్తీర్ణులై ఐక్యారి నగరం చేరి వారు
వృత్తి అవలంబించి విశేషమైన కీర్తిని ధనాన్ని ఆర్జించారు వారు అద్భుత
మేధాశక్తి సంపన్నులు అవడంచేత ఆయుర్వేద జ్యోతిశాస్త్రాల్లో
కూడా అద్భుతమైన పరిజ్ఞానాన్ని సంపాదించారు చదరంగంలో వారికి
భక్తబడి ప్రజ్ఞ కలదు అయితే ఆయన ఆంధ్ర నాటక కర్తగానే తెలుగు
వారి మనస్సుల్లో నిలిచిపోయారు

వారు వ్రాసిన నాటక ప్రదర్శనాంకోసం సరస వినోదిని సభ
స్థాపించి తద్వారా నాటక ప్రదర్శనలు కవిపండిత సమ్మేళనలు నిర్వహించి
నాటకానికి తెలుగు దేశంలో ముందెప్పుడూలేని గౌరవ స్థానాన్ని
సంపాదించారు

అదార్కులవారు నాటక రచనలో పాశ్చాత్య సంప్రదాయాన్ని
ప్రవేశపెట్టారు నాటకాన్ని అంకాలుగా గాక రంగాలుగా విభజించడం
నాటకాన్ని విషాదాంతం చేయడం ప్రొలోగు (Prologue) ఎపిలోగ్
(Epilogue) పెట్టడం మొదలయిన నూతన పద్ధతుల్ని ప్రవేశ
పెట్టారు వీరు వ్రాసిన విషాద సారంగధర మనే నాటకంలో ఆ పేరే
సూచిస్తున్నట్లు సారంగధరుడు రాజకీయంగా కరచరణాలు నరికివేయబడి
మరణిస్తాడు ఆ విధంగానే నాటకం ముగించబడింది వారి నాటకాల్ని చది
లోనూ చిత్రనళియం అగ్రగణ్యం అందులోని పద్యగద్యాలు అత్యంత
ప్రౌఢమైన కావ్యశైలిలో నడిచాయి వీరి నాటకాల్లో సాహిత్య పుష్టి కను
పిస్తుంది వీరి నాటకాలు ఐహళ ప్రచారం పొందాయి

ఐకేరే కందిని గంటి నప్తజిందీ ప్రావేష్టితా ఖండ భూ
లంనాధీశ కిరీటవారిరుహరోంబాయమాన ప్రభో
జ్జ్వలితారింద మనూపురాత్త పదసేవావ్రత గోత్రాధవ
నశభూమీధవు నాశ్రితౌష కరుణానన్య ప్రణమాధవున్

ఆంధ్ర నాటక ప్రక్రియకు వేగుచేక్కగా ఆంధ్రతారావధంలో
బాసందారు ఆచార్యులవారు

92లో అఖండక్రితో దివంగతులైనారు అశేషజన సందో
హంతో వారి అంత్యక్రియలు ఒక ఊర్వవంగా జరిగాయి

కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావుగారు

నాగేశ్వరరావు గారు 887 మే 5వ తేదీన జన్మించారు
స్వగ్రామం కృష్ణాజిల్లాలోని ఎంకంజు అగ్రహారం లల్లి శ్యామలాంబ
తండ్రి బుచ్చయ్య గారు నాగేశ్వరరావుగారి చదువు బండరు హిందూ
హైస్కూలులోను గుంటూరులోని ఏ ఈ యల్ యమ్ కాలేజీలోను తరు
వాత మదరాసు క్రిష్టియన్ కాలేజీలోను సాగింది

చదువు ముగియకముందే నాగేశ్వరరావు గారి దృష్టి వ్యాపారం
మీదికి మరలగా ఆయన బొంబాయి చేరి నిలియమ్ అండ్ కంపెనీలో
ఉత్పేక్షగా ప్రవేశించారు అక్కడ ఆయనకు అదృష్టం కలిసే పచ్చింది
ముఖంగా అమ్మరాంజనం వా పారం లాభదాయకమైనది

నాడు మహారాష్ట్రీలు పార్లా ప్రతికం ద్వారా ప్రజలలో చేతకా
కావాన్ని పెంపొందిస్తూ ఉండడం నాగేశ్వరరావు గారి దృష్టి నొకర్పించింది
907లో జరిగిన సూరత్ కాంగ్రెస్ సమావేశం ఆయనలో దేశ సేవా
సోక్తిని రగిల్పింది తెలుగుజాతి వికాసానికి అభ్యుదయానికి పార్లా ప్రతిక
ఆవశ్యకమని గుర్తించి 908 సెప్టెంబరు 9వ తేదీన ఆంధ్రప్రతికను
వారప్రతికగా ప్రకటించడం మొదలుపెట్టారు తెలుగునాడులో ముద్రణ
యంత్ర సౌకర్యాలు లేనందువలన బొంబాయి నగరం నుంచి ప్రతికను
ప్రచురించడం ప్రారంభించారు బొంబాయిలో ప్రతికా ప్రచురణ అతికష్ట
మతో ఖర్చుతో కూడిన పని అయినను పట్టువదలక కార్యనిర్వహణకు
ఉపకమించారు. తరువాత 914లో తమ నివాసాన్ని మదరాసుకు
మార్చుకొని అక్కడ నుండి వీప్రేర్ మొదలే తేదీ నుంచి ఆంధ్రప్రతికను

దినపత్రికగా ప్రకటించడం మొదలుపెట్టారు ఆంధ్రులకు ప్రత్యేక రాష్ట్రము విశ్వవిద్యాలయము లభించిన నాడే ఈ జాతి ప్రగతి పథంలో పయనించగలదని నాగేశ్వరరావుగారి దృఢ విశ్వాసం అందుచేత ఆయన అటు స్వరాజ్యోద్యమానికి ఇటు ఆంధ్రోద్యమానికి ఆంధ్రపత్రికను ప్రధాన సాధనంగా రూపొందించారు

నాగేశ్వరరావుగారు 920 నాటి గాఢీ మహాత్ముని సహాయ నిరాకరణోద్యమంలో చేరి, దేశసేవా ప్రబోధం చేస్తూ రాష్ట్రమంతటా పంచరించారు ఉప్పు సత్కాగ్రహ లో పాల్గొని కారాగార శిక్షను అనుభవించారు ఆయనకు 986 లో భారతదేశ కేంద్ర శాసన సభలో సభ్యత్వం లభించింది ఆయన సేవల్ని గుర్తిస్తూ 924 లో జరిగిన ఆంధ్ర మహాసభలో "దేశోద్ధారక" బిరుదాన్ని 989 లో విజయవాడలో జరిగిన ఆంధ్ర మహాసభలో "విశ్వదాత" బిరుదాన్ని ఇచ్చి సత్కరించారు ఆంధ్ర విశ్వ కళాపరిషత్తు ఆయనకు "కళాప్రపూర్ణ" బిరుదాన్ని ప్రసాదించింది

ఇక సాహిత్యపరంగా చూస్తే ఆంధ్ర సాహితానికి నాగేశ్వరరావు గారు ఎనలేని సేవ చేశారు పానుగంటివారి "సాక్షి" ఉపన్యాసాలు ముద్రణమైన కవుల ఖండకావాలూ ఆంధ్రపత్రిక సారస్వతానుబంధం లోనే తొలిసారి ప్రచురింపబడ్డాయి 90 లో ప్రారంభమైన ఉగాది సంచికలు ఆంధ్ర సంస్కృతి క్రమపరిణామాన్ని గ్రహించడానికి కథ రీపకలు, సాహిత్య సముద్ధరణకు 924 లో భారతి మాసపత్రిక మాంస సాహిత్య స్థాపించారు

ఆంధ్ర గ్రంథమాలను వెంకట్రావు 1927 వరకు ఆంధ్ర వాఙ్మయంలో ఉన్న ముద్రిత గ్రంథాల సూచికమంతు జనవపురాణ, పండితారాధ్య చరిత్రాది కావ్యాల ప్రామాణిక ముద్రణలను ప్రకటించి పరిశోధకులకూ సాహిత్య ప్రయులకు ఉపకారశ్లభించారు శ్రీమద్భాష్య లక్ష్మణరావుగారు గూర్చిన ఆంధ్ర విజ్ఞాన సర్వస్వాన్ని కూడా ప్రకటింపడానికి ఆయన

ఉద్యమించారు ఇతరుల గ్రంథాలను వెలుగులోకి తేవడం మాత్రమే గాకుండా వారే స్వయముగా ఆంధ్ర వాఙ్మయ చరిత్రను భగవద్గీతకు వ్యాఖ్యానాన్ని రచించారు విజ్ఞాన సర్వస్వంలో ఆయన వ్రాసిన ఆనా వాతము అపరోక్షానుభూతి అనుభవ సారము అర్థమ ప్రభువు అన్న వ్యాసాలు ఆయన పండిత ప్రకర్షకు నిదర నాలు

ఆంధ్రుల సర్వతోముఖ వికాసానికి అనేక రంగాలలో కృషి చేసిన సమకాలిక సాంస్కృతికోద మాలకు అనేక విధాల తోడ్పడి ఆంధ్రులను జాగృతం చేసిన నాగేశ్వరరావుగారు మనకు చిరస్మరణీయులు

చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహం గారు

శ్రీ చిలకమర్తి వారు గోదావరి జిల్లాలోని ఖండవల్లి గ్రామానికి చెందినవారు నివాసము రాజమహేంద్రవరము 887 లో జన్మించారు ఆధునిక కవులలో పేరెన్నికగన్న వీరేశలింగం వెంకట్రాయశాస్త్రి కొక్కొండ గిడుగు గురజాడ పానుగంటి మొదలైనవారిలో శ్రీ చిలకమర్తి పంతులుగా రొకరు వారు రచించిన గ్రంథాలు సుమారు ఒక వందయినా ఉంటాయి గ్రంథ రచనచేత ఆశ్రయములో లక్ష రూపాయలకు పైగా సంపాదించినట్లు చెప్పుకున్నారు

వారి రచనలలో సౌందర్య తిలక కర్పూర మంజరి అనే నవల ప్రసిద్ధి చెందాయి కళాశాలల్లో పాఠ గ్రంథాలుగా కూడ నియమించబడ్డాయి గణపతి గ్రంథ ప్రకటనము మొదలైన ప్రహసనాలు అనేకము తెలుగు వారిని హాస్యములో ముంచెత్తాయి

ఆయన నాటకాల్లో ఆద్యురీయ ప్రఖ్యాతి గడించినది గయోపాఖానం ఆ నాటకం తిరుపతి వేంకటకవుల పాండవోద్యోగ విజయము వలె పేరు పొందింది

అట్లాడా రమ్మని యాదరంబున విరివింపన

మూసును బట్టి చంపగల;

“వీతో ముఖ్యముగా నీ బావ చెప్పకొమ్మన్న సందేశము వినుము
ష్టార్థునులు పోరుకు తరిపడి పరస్పరం దట్టించుకుంటూ చేసిన సంభాష
లు ఐహా పదివైపుగా నున్నవి

వారు వ్రాసిన పద్యాలు శ్రీ ఆంధ్రునినోట పలికినవి పంతులు
గారు గొప్ప ఉపన్యాసకులు దేశభక్తులుగా కూడా మంచి పేరు సంపా
దించుకొన్నారు

“భరత ఖండంబు చక్కని పాడియావు హిందువులు లేగదూడలై
ఏడుమంద తెల్లవారను గడుసరి గొల్లవారు ఎతుకుచున్నారు మూతులు
బియ్యగట్టి అని బిఎన్ చంద్రపాల్ గోదావరి మండలంలో పర్యటిస్తున్న
ప్పుడు ఒక సభలో పద్యాన్ని చదివి సభికులను ఉద్దిక్తులనుగా చేశారు
దేశమాత మనోరమ పత్రికలు ప్రకటించి దేశభాషా సేవ చేశారు
శ్రీ వీరేశలింగం పంతులు గారికి వారి సంస్కరణోద్యమంలో కుడి
తులంగా పనిచేశారు వారిని ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయం వారు 1958 లో
కావ్రహర్ల దిరుద మిచ్చి సత్కరించారు

అంగ్ల భాష నవలాకర్త వార్మర్ స్కాటువలె తెలుగులో నవలా
సాహిత్యమునకు నాటిక సాహిత్యమునకు కృషి చేసినందున ఆంధ్ర
స్కాటు అను పేరు తగియున్నది

దురదృష్టవశాత్తు 42 వ ఏట నంచి అంతర్విత్తం ప్రాప్తించినప్పటికి
వారి సాహిత్య సేవ నిరాటంకముగా జరిగింది

948 లో నిరాణం చెందారు

9 పాసుగంటి లక్ష్మీవరనంహారావు

వీరు సతానగరమునందు 986 వ సంవత్సరముందు జన్మించిరి
రాజసుపేంద్రవరము నందు చదువు సంధ్యలు సాగించిరి అంగ్లము
సంధును సంస్కృతాంధ్రములందును వీరికి ప్రజ్ఞ కలదు రాయలసమలోని

అనెగొండి సంస్థానములో ఉర్దూ దివానులో లక్ష్మీనరసాపురము ఎస్టేటులో కొన్ని కొన్ని యేండుగా దివానుగా చేసిరి ఆయన వ్రాసిన సాక్షి వా సములు ఐహా ప్రశంసల నందుకొన్నవి ఒకే యొక హాస్య రసమును వెలికిదీసిన వారిలో పానుగండివారు అద్వితీయులు. ఇవిగాక దొంగ దెల్లిగ్రామ బుడబుక్కలవాడు తురాపాలెము కొత్తరాజు మొదలయిన చిన్న కథలుగూడ వ్రాసినారు వీరు ముహూముప్పదికి మించిన రాజకాంను వ్రాసిన అంద్ర షేక్స్పియరు అను బిరుదు పొందినారు వీరిలో పాదుకా పట్టాభిషేకము రాధాకృష్ణ సారంగధర కోకిల కంఠాతరణము మొదలగు నాటకములెన్నో పర్యాప్యములు రంగస్థలము నందు ప్రదర్శింపబడి తెలుగు ప్రేక్షకుల ప్రశంసాపాత్రములైనవి అనాది పెద్దలచే అభినవ కాళిదాసు గా కొనియాడబడినారు వారు ప్రయోగించిన ఉపాసములు అర్థాంతరములు నేటికాలమునకు చేందినవైయుండి రసానందము కలిగించుచుండును పానుగండి వారి నాటకములలో గీతములు ఆటవెడలు బాగుగా బోటు చేసుకొన్నవి తరువాతి స్థానము సీనములందు వారి నాటకములలో సంభాషణములు సన్నివేశములు లోకోత్తరావ్లాదము కలిగించును పండితులకు పామరులకు సరిపోవునట్టి హాస్యమందించుటలో ధిట్ట నాటక సంఘటనలు గూడ వారి ప్రతిభను చాటుచుండును

వావిళ్ళాసములనుండి నాటకములనుండి మనలో మనమునవ్వు కొనుటకు వేరొంది వాక్యము లేరుకొనవచ్చును మునుముసి నవ్వులు నవ్వు కోవచ్చును కడుపుబ్బ నవ్వుకోవచ్చును ఆయన సాహిత్య సృష్టి తెలుగు వారికి సూతనమైన పుష్టి

పానుగండివారు పంతులుగారి యాత్మసాక్షి విశ్వాసమునకు ఐరమోదాహరణములు పానుగండివారు కవిరేశలింగంగారివలె వచన రచనకు నాడు చాల దోహదము చేసినారు వీర హాస్యరచన భువిడిపాటి మొక్కపాటి మునిమాణిక్యముల రచనలందరికీ వ్యాసరచనకంటే అధికముగా కనిపించుచున్నది.

అనాడు సాక్షి ఉపన్యాసములు కొలుకు ఆంధ్రపత్రిక సారస్వాతానుబంధము ప్రత్యేకముగా కేటాయించబడినది అయినచవన రచనను ప్రోత్సహపరచినది. కవి సమదాయముమీద వారు చూపిన ప్రమత్కృతులు వివాదాత్మకములతో వారి పరిచయము. వారి పద్యరచనా రీతులు, వారి రోజానుభవము వారి భక్తిభావము, మున్నగునవి ప్రశంసాస్పాతములు. పానుగండివారి వివిధకావ్యకళావిజ్ఞానమునకు ద్రవిడరచయితలైన యుదాహరణములు వారి నాటకములే యెత్తిచూపును అంగ్ల వైద్యపరిజ్ఞానము, ఆయుర్వేద విజ్ఞానము వారికి లెస్సగా దెలియును.

వారి కలమును తెలుగువారి గుణగుణములు, మేలుగీళ్ళు, జలైదళి పట్టి దంభాదారుల యెడల అవినీతుల యెడల అహంకారుల యెడల ప్రయోగించినారు

సాక్షి వ్యాసాలు కేవలం విమోచనానికి మూలమేగాక సంఘటిల్లిన ప్రతిదిన దురాచారము నిర్మూలించడానికి దేవర్షిసాక్షి ప్రక్రియ జంబూలకావ్యము అనేకంతో చేసిన ఈ ఉపన్యాసములు వ్యాసాలను చదవడానికి అకాలంలో ప్రతికకోపం ప్రజలు ఎగబడేవారట అవి ఆంగ్లములో అడినన్ బ్రాసినన్ స్వేక్షేటరుకు అనుకరణలు కావచ్చు దానినిబట్టి ఆయనను ఆంధ్ర అడినన్ అనవచ్చు కాని ఆ రచనలు మాత్రం అత్యంత అమూల మైనవి అత్యంత ప్రయోజనకరమైనవి

అందరూ ఈ ప్రకారముగా బ్రాయలేదు అందరూ బ్రాయగలిగితే ఎందుకు బ్రాయలేకపోయారు? అటువంటి రచనలు చేయాలంటే రచయిత రాత అనుభవం కలిగియుండాలి. ఎంతో ఎక్కువ పెరిగి యుండాలి. నైతికంగా బలం కావాలి అవి నవలలు కావు నాటకాలు కావు దానితోపోలింది మన వాఙ్మయంలో మరొకటిలేదు. అటువంటి రచనలు చేయడానికి రచయిత రైర్యము, సిని కలిగియుండాలి ఈ రెండులేకుండా బ్రాస్తే అవి గుడ్డి ప్రారణలుగానే మిగిలిపోతాయి. అందుకే పానుగండివారి సాక్షి వ్యాసాలు అజ్ఞానాంధము

కారాన్ని పటంచలుచేసే కాంతిపుంజాలుగా తలుగు సాహిత్యములో చోటు చేసుకున్నాయి

సాక్షి వా సాటి ఆరు సంపుటలలో ప్రచురింపబడ్డవి వ్రాసిన నాటకాలు 80 అయినా ఉంటాయి ప్రహసనాలు కథలు కూడా వ్రాశారు వారు వ్రాసిన నాటకాలలో కంఠాభరణము సుప్రసిద్ధమయినది వారి నాటకాలు వ్రదర నా ప్రయోజన తో వ్రాయబడ్డవి కనక సంతాపణలు అతి సహజంగా ఉంటాయి వారు గ్రాంథిక భాషావాదులైనా వారి తెలివవహారిక భాషకు అతి సన్నిహితంగా ఉంటుంది నాటక సంతాపణలు కేవలం కథానన్ని వేలానికి పనికిచేయిగాక చమత్కారంగానూ అలోచనా పూరితంగానూ ఉంటాయి

వారి రచనలలో చలోక్తులు చమత్కారాలు ఉపమానాలు రత్నాలు మత్కాలులాగ వెదజల్లుతూ ఉంటాయి విదేశీ వాఙ్మయాలను అక్షయింపుకొన్ననూ స్వభాషాభిమానం విదనాదక తన దేశంకోసం తన పజరికోసం ఆవేశంతో సేవాకసుమంగా సమర్పించిన మహానభావుడు (1) పానగంటి లక్ష్మీనరసింహారావుగారు

ఏది మనస్సులో అరుకుంటాడో అదే వ్రాశాడు తర్జుమరిలాగా వేమనలాగా త్రికరణశుద్ధితో రచనలు చేశాడు

50 విశ్వనాథ సత్యనారాయణ

రామాయణ కల్పవృక్షముద్వారా 970 వ సంవత్సరపు భారతీయ శాస్త్ర అవార్డు అందుకొని ఆంధ్ర దేశానికి తెలుగు భాషకు విశిష్ట గౌరవాన్ని సమర్పించిన కవిస్థామూర్తి డాక్టర్ విశ్వనాథ సత్యనారాయణ ఆధునికాంధ్ర సాహిత్య జగత్తులో మహోన్నతమైన వ్యక్తి

ముక్తక కావ్యాలు గేయ కావ్యాలు శిండ కావ్యాలు శతకాలు మహా కావ్యాలు కథలు నవలలు నాటకాలు విమర్శలు మొదలగు

న్ని ప్ర కియధలో రచనచేసి తన సాహిత్య నైవిర్య నైపుణ్యాన్ని
 డూపించుకున్న విశ్వనాథ తెలుగు సాహిత జగత్తులో హిమాలయ
 పర్వతుడు

దేశ స్వాతంత్ర్యోద మ ప్రభావంతో విశ్వనాథ ఆంధ్ర ప్రక న్తి
 ఆంధ్ర పౌరుషము అనే దేశభక్తి పూరిత రచనలను చేశారు

వీరి రచనలు ఏకవీర వీరి ప్రథమ నవల అందలి కైలియు
 శానిర్యాణ కౌశలము బాత్రపోషణమును నేర్పుతో గూడినవి చెలియలి
 ట్టి ధర్మచక్రము బద్ధన్న సేనాని తెరచిరాజు మా బాబు
 స్వర్గానికి నిచ్చెనలు వారి వేయిపదగలు పరిమాణమునందు పెలెనే
 గుణమునందును సగ్రగణ్యమైనది అది యాధునికాంధ్ర దేశ సాంఘిక
 పత రాజకీయ పరిస్థితులకు మణిదర్పణము అందలి వర్ణనలు భావ
 గంభీరములు పాతలు సజీవములు కైలి మధుర గంభీరము అది
 ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయము వారి నవలల పోటీలో అడవి బాపిరాజు
 వారాయణరావు తో బాటు ప్రథమ బహుమానము నందుకొన్నది శ్రీ
 విశ్వనాథగారి నవలలలో బ్రక్కరి పరిశీలనమువలెనే ప్రపంచ పరిశీలనము
 పిక్కుటముగా గోచరించును అందు ప్రతి పుంయు వారి సనాతన
 సాంప్రదాయాభిమానమును జక్కగా బాటచుండును ఈయన సుమారు
 10 నవలలు రచించారు

వీరి నవలలలో వేయిపదగలు హిందీలోనికి ఏకవీర హిందీ,
 అంగ్ల భాషల్లోనికి అనువదించబడ్డవి

కెన్నెరసాని పాటలు ఈయన రచించిన పేరొందిన గేయకావ్యం
 దీనిలో ఈయన భావనాసంపత్తి ఉన్నతమైన కల్పనల పరిచయం పాఠ
 కులకు లభిస్తుంది

కరిగింది కరిగింది

కరిగింది కరిగింది

తరుణి కిన్నెరసాని వరదలై పారింది
తరుణి కిన్నెరసాని తరకలు కట్టింది.
పదతి కిన్నెరసాని పరుగులు పెట్టింది

పై విధంగా సంగీతాత్మక వివరణలైనా శృంగారం యొక్క వర్ణన
చక్కగా చేశారు కోయిలమ్మ పెళ్ళి తరువాత రచించిన మరో గేయం.

వాటక కర్తగా గూడ తుయన మంచిపేరు గడించాడు. వర్తమా
అనారకలి వేనరాజు శ్రీకూలం మొదలయిన తెలుగు మేరాణిక నాటకాలు,
ఆశీరవాదం అమృతగది వ్వం అనే సంస్కృత నాటకాన్ని కూడ
రచించాడు x

రామాయణ కల్పవృక్షము :

తెలుగు సాహిత్యంలో ఇది మణిదీపము వంటిది. దీపాకర్ష సేంక
టావరానిగారన్నట్లు కల్పవృక్షము నిజముగా గల్పవృక్షమే దీనిలో
అమృతమున్నట్లు అమాయక రత్నములున్నవి. ఓషధులున్నవి కై కేలు
మొదల రాముడు దళరతుడు, విభీషణుడు రావణుడు శబరి
మారీచుడు మొదలగు పాత్రల చిత్రణలో పాదీన నవీన భావం కలయిక
విశ్వనాథ సహజ నైపుణ్యంలో కనిపిస్తాయి

ఈయనకు ప్రజా హృదయంలో విశిష్ట స్థానము ఉంది. వేయి
పదగలకు ఆంధ్ర విశ్వ విద్యాలయ బహుమతి లభించింది. ఈ సందర్భ
ర్యుల్గాబిందరులో జరిగిన సన్మాన సభలో ఈయనకు కవిస్వామిగా
అనే బిరుదు లభించింది

ఆంధ్ర వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయ రీయనకు కళాప్రసూర్త
డాక్టరు విరూపములిన్ని గౌరవించినవి. ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమీ
అవార్డు కేంద్రీయ సాహిత్య అకాడమీ అవార్డు రీయనకు లభించాయి.

ఆంధ్రప్రదేశ్ అస్థానకవిగా విభావసుధివర్ణనానివేదెడ్ సత్య
దుగా సాహిత్య అకాడమీ ఉపాధ్యక్షుడుగా పద్మవిభూషణ్ బిరుదాంకి

కుడుగా పాఠశాల జ్ఞానపీఠ అవార్డు గ్రహీతగా బ్యాటింగులైన సత్య నాయులుగారు ఆధునికాంధ్ర కవులలో ఆగ్రగణ్యులు

81 మహాకవి శ్రీశ్రీ

“దేశమంటే మట్టికాయ దేశమంటే మనుషులయ” అన్న గురజాడ గొంతుక విని సాహిత్య జగత్తులో మనస్సేమేల్కొన్న తరువాత ఎతనమవుతున్న సమాజమును చక్కదిద్దడానికి తన అకంఠమును ఒక పాదనముగా నుపయోగించాడు శ్రీరంగం శ్రీనివాసరావుగారు శ్రీవాణికో ప్రారంభమైన ప్రాచీన మార్గం శ్రీశ్రీవాణికో మహాప్రస్థావం సాగించడానికి మరో నాందిని పలికించిన సూత్రధారి శ్రీశ్రీ

శ్రీశ్రీ గారి రచనలలో ముఖమైనవి - మహాప్రస్థానం మరో ప్రపంచం బుద్ధసృష్టి మహానంకల్పం వంపులేని కట్టి ఆకాశపు బెదిరిలో కాళ్ళు తెగిన ఒంటి ఇంకా లేదుపాట తేక దేవి శ్రీరఘు మున్నగు గేయములు అమిత ప్రజాదరణ చొందినవి

శ్రీశ్రీ రచనల్లో మహాప్రస్థాన కావ్యసంపుటి మకుటాయమానం అభ్యుదయ ఆంధ్ర సాహిత్య మార్గానికి మహాకావ్యం ఇందు వీర రస ప్రసాదం విస్తారంగా లేకాదు పీడితవర్గం స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యం కోసం తర్రోవిష్టవము సాగించాంన్న ప్రబోధమే అయిన కవిత్వంలో కవనదే అర్థమే తెలుగుపాటలో ఎంత ఉత్సాహముందో కష్టతీవుం దుర్భర జీవితంలో అంత కరుణం అంది లలితరసాల్లో శృంగారం తరువాత కరుణం ప్రధానం పెట్టుబడిదారు దారుణకృత్యాంను సృష్టిస్తే అందులో భద్రం భావించేది శ్రీశ్రీ ఆ అంశాన్ని అధికంగా ప్రస్తావించకుండా కాదితర విషాదవేదనలనే విపులంగా సృష్టించాడు వీరం పౌరుష రసం కాబట్టి గేయంలో కవిదేనురొక్కే గతిలోపాటు పడుచుదేరవ పదజాలం ఉంటుంది అంతేగాక కామిక ప్రామేయలోక కల్యాణావస్థైశం పట్టిన

కవి శ్రీశ్రీ వారి వృత్తి చిహ్నంనే మన ప్రవృత్తి సంకేతాలుగా తావింది
కీర్తించిన ఇతని కవిత్వానికి ఈ క్రింది గేయం ఒక మచ్చుతునక

“నాలో కదిలే నవ కవిత్వం

కార్మిక లోకపు కల్యాణానికి

క్రామికలోకపు సౌఖ్యానికి

సమర్పణంగా

సమర్పనంగా

శ్రీశ్రీ కరుణారస మట్టాలను చిత్రించే కవిత్వంలో ఆదంబరం లేని
అర్థవంతమైన రచనా శిల్పాన్ని స్రవదరించెను మహాప్రస్థానంలో ఆకాశ
దీపం బాటసారి భిక్షువర్షేయన ఇందుకు నిదర్శనములు

శ్రీశ్రీ ప్రాచ్య పాశ్చాత్య కావ్య సాంప్రదాయాల్లో ఉన్న ర్ప
రహస్యాలు తెలిసిన మనిషి సంస్కృత ఆంధ్ర పాశ్చాత్య సాహితీ
సాంప్రదాయం త్రివేణి సంగమమే శ్రీశ్రీగారి ప్రతిభకు ప్రబల నిదర
నము శిల్పాలైన అటు దయ కవుల్లో శ్రీశ్రీ ప్రథమ గణ్యుడు కాని వీరి
ప్రధాన దృక్పథం తౌతికవాదం “వీరు ఆకాశంలోకి వెళ్లి నక్షత్ర
పతాల్లో విహరించినట్లే భూమికి సమీపంగా వచ్చి ఇదివరకు కవులు
ప్రవేశించని చీకటి కోణాలలోనికి కా తి కిరణాలు పంపిస్తున్నారు “ నగర
జీవితం పారిక్రామిక పరిస్థితుల హృదయ విచారక దృశ్యాలు పతన స్థితిలో
నున్న సమాజము యొక్క నిజ స్వరూపములను తన కావ్య వస్తువులుగా
చేసుకున్నారు ఈ మార్గంలో వీరికి రష్యన్ ఘోరరిజ్ అదర్శమౌతుంది
ఆయన ప్రతీక వాదానికి ప్రతి కావ్యభిందం ఉదాహరణమైనా అందులో
మిన్నగా కనబడుతుంది ఇన్నాథుని రథచక్రాలు ఇది ప్రజాశక్తి సాధించే
సమసమాజ వ్యవస్థకు ప్రతీక

స్వాతంత్ర్యం సమభావం సౌత్వాతం, సౌహార్దం

పునాదులై, ఇటు లేని జనావళికి కుకంఘాని

కాంతి కాంతి కాంతి కాంతి జగమంతా జయిస్తుంది
 ఈ స్వప్నం నిజమౌతుంది ఈ స్వర్గం ఋజువౌతుంది
 అని సమసమాజ కాంతి పాతం పరింటికాదు

శ్రీశ్రీ రచనకు స్వేచ్ఛ ప్రధాన గుణం, పద్మమైనా గేయమైనా
 ఆయన చేతుల్లో వింత మార్పు పొందుతుంది బహిరాకృతి కంటే భావ
 రంయంకు ఆయన ప్రాధాన మిస్తాడు భాషా విప్లవమే భావ విప్లవం అని
 వ్యవహారిక ఆంధ్ర భాషనే తన గేయాల్లో వాడెను ఈ విధంగా భాషలో
 భావంలో చందంలో పదబంధంలో అలంకారంలో ఉక్తి వమత్కారంలో
 క్రొత్త పోకడలు పోయి తనదైన ఒక జగత్తును సృష్టించుకొన్నాడు
 శ్రీశ్రీ ఆయన తన భిన్నసృష్టి మహాసంకల్పం మొదలగు ఇతర
 కృతుల్లో ప్రయోగానురక్తి అధికంగా ప్రదర్శించినాడు సాం పదాయ
 నిమ్మలనానికి ఆయన కదాన్ని భిన్నంగా ఉపయోగించినాడు ఈ శ్రీరీది
 గేయంలో తన వీరవాది ఉగ్రవాది లక్షణములను నిక్కచ్చిగా వాడెను

“ఈ కత్తి బూజుపట్టిన భావానికి పునర్జీవం ఇవ్వటానికి కాదు
 కుళ్ళిపోతోన్న సమాజ వృక్షాన్ని సమూలచ్ఛేదం చేయడానికి”

అంతేగాక శ్రీశ్రీ మరో ప్రపంచంలో సూచించింది మార్క్సిజం
 వ్యవస్థలో ఉన్న మానవ సమాజమునే-

బలవంతులు దుర్బల జాతిని - బానిసలను కాపించారు
 నరహంతలు దరాదిపతులై - చరిత్రమన ప్రసృద్ధికెక్కిరి

అని చెప్పుటలో వర్గ కలహం చరిత్ర గతికి మూలకారణమనే
 ఆయన భావన స్పష్టమగుచున్నది ప్రతి పదంలో ప్రగతి కీలం ప్రతి
 ద్వనించానేది ఆయన ఆశయం. ఈ లక్ష్యంతో శ్రీశ్రీ మరో ప్రపంచాన్ని
 చూస్తూ పాడిన గీతమిది

పదండి ముందుకు పదండి త్రోసుః
 ప్రభంజనంవలె హోరెత్తండి

తావవేగమున ప్రసరించండి
వద్దకాద్రమాల్పప్రళయమోషవలె
పెళపెళపెళ విరుచుకు పడండి

'వేల్కొన్న' జాతిని ముందుకు పదిపందే సమర గీతి ఇది ఈ
పాటలో జీవమంతా గతిలో ఉంది శ్రీశ్రీ అవగాహనలో మానవుడు శరీరం
'కోదే' విన్నపైనాడు తాను శరీరంకోదే విన్నమనే ఒక తావాన్ని
మానవునికి అనుభవపందేసే తార్కిక చిత్రవృత్తిని శ్రీశ్రీ సూచిస్తున్నాడని
చెప్పవచ్చు

ఏని ప్రతిభ లాంది పత్రికం సంపాదకత్వం నిర్వహించారు
సేనిరంగములో పాటలు మాటలు వ్రాసి అందులోను తన వ్యక్తిత్వాన్ని
నిలుపుకున్నారు 'సాహిత్యాచార్య' మొదలగు విరుచుకు పొందినారు
తేంద్రసాహిత్య అకాడమీ సోవియట్ అహమతులు కూడ పొందినారు

అత్యుద్ఘాటన కవిత్వముగకర్త శ్రీశ్రీ ప్రజాకవి సమాజ
రైతన్యాన్ని మేల్కొల్పి దానిలోని వేడి తల్లెన్ని ఉడికించి కవిత్వ ప్రజా
వాణిగా ప్రతిబింబింపజేసే శ్రీశ్రీ ప్రపంచ ఉదీతన బాధామయ
గీతాన్ని హృదయగీతిగా పాడించి జీవితానికి, సాహిత్యానికి మంగళ
సంవిధానాన్ని సాధించిన ఆధునికాంధ్ర సాహిత్య రథసారథి శ్రీశ్రీ
తిక్కన వేమన గురజాడ ఆయనలో కొత్తరూపందాల్చి తెలుగువానికి
తెలుగు వాణికి ఒక అంతర్జాతీయ కవిని సమర్పించారు

నిజంగానేను
ప్రజాకవినేను
పందేతం దేను
జాళ్ళను చదవేను
చదివినదే రాసేను

ప్రజలను చదివిన బాధా చదివింది ప్రాసనవాదా ప్రజాకవి
దానికి మారుపేరు శ్రీశ్రీ

52. గురజాడ అప్పారావు

సాహిత్యం ఒక పరమార్థసాధనకు సాధనం మాత్రమేగాని అనే పరమార్థకంగాదు మహాకవులెవ్వరూ సాహిత్య సంసార లంపటబేగారు ఈ సత్యం గురజాడ అప్పారావు పంతులుగారిలో స్పష్టమయింది అటు శండుకూరి సాంఘిక విప్లవమును ఒటు గిడుగు రామమూర్తి పంతులుగారి తాపా విప్లవమును నమస్కర్యము చేసిన సరికొత్త సాహిత్య విప్లవమునకు ప్రారంభకులు గురజాడ అప్పారావుగారు ఈయన నివాసము విజయ నగరము జననం 885 మరణం 95

ప్రారంభదశలో అప్పారావుగారు సాంప్రదాయరీతినే ఖండభావ్యములు రచించిరి ఈయన తన ఇరువదవ ఏటనే ఆంగ్లమున సారంగధర శ్లోకతో కవిత్వరచన చేసిరి విజయనగరమందలి అధికారుల ఆగ్రహములు మాయమాటలు మాటల ముఱులు లో అవ్యాపదేశముగ చెప్పేరి సంస్కృత బాట శ్లోకము లనేకములనువదించినను వారి అనువాదమున తెలుగు ముడి కారము చక్కగా చోటు చేసికొనినవి వీరు ఋతుశతకము అనుశతకమునుగూడ వ్రాసిరి ఇందు అన్ని పద్యములందు త ప్రాసము గలదు

“వీరు ఆంధ్ర కవిత్వ రంగమున చేసిన సాహస ప్రయోగములు శ్రాపచీన కవులలో పాల్కురికి సోమనాథుని తలపింపజేయును” అని రాక్షసు శ్రీ సి నారాయణరెడ్డిగారన్నారు

మంచినర విల్లివిరుస్తూ సాంఘిక దురాచారాలు తెని ఒక సముజ్జరి నూతన వ్యవస్థను నూతన ప్రపంచమును దర్శించిన కవి శ్రీ అప్పారావు గారు ఛారి కలమూ కాంమూ సర్వస్వమూ ఆ నవప్రపంచానికే అంకితం చేయబడ్డాయి

గురజాడవారు తెలుగుదేశంలో తాపవిప్లవానికి వేగుబెత్తే ప్రకాశంబోధి అంధపరంగా తియ్యరైన తెలుగు కవిత్వాన్నే రాందన కృపారాం

నుంచి తప్పించి ప్రప్రథమంగా గేయ నేపథ్యం సమకూర్చి స్వేచ్ఛా పథంలో ప్రతిష్ఠించారు దేశము మనిషి అనే భావాలను రెండినీ బాటు దులిపి అపూర్వ సూత్రవ కాంతిలో మెరిసేట్లుచేసి సాహిత్యంతో మేళవించి తెలుగువారికి అందజేశారు వారి తరువాత బసవరాజు అప్పారావు శ్రీశ్రీ మొదలగువారు ఆ మార్గాన్ని అనుసరించి తెలుగు సాహిత్యం దానిని ఒక ప్రధాన భాగముగాను అత్యంత ప్రజాభిమాన్ని చూరగొన్న మార్గముగాను స్థిరపరిచారు ఆ విధంగా గురజాడవారు నవకవిలా లోకానికి మార్గ దర్శకులుగా తెలుగు సాహిత్యంలో ఆధునిక యుగకర్తలుగా శోభిత ప్రతిష్ఠ పొందారు

గురజాడవారి రచనలో ముఖ మైనవి కన్యాశుల్కము కొండు భట్టియమ్మ బిల్లిడియమ్మ ముత్తారం సరాలు పూర్ణమ్మ కథ రవణరాజు కల కన్యక మనిషి లంగరెత్తుము దేశభక్తి అను గేయము వీరి గ్రంథముల నుండి వీరి భావములు సంఘ సంస్కరణ సూత్ర సాహిత ప్రయోగము మానవతావాదము దేశభక్తి మొదలగునవి తెలియును ?

1 మానవతావాదము - తన మతము మానవత్వ మతమని గురజాడ తన రచనలందు నిరూపించెను వారి రచనలన్నిటిలోను అపార మైన కీర్తి గడించినది కన్యాశుల్కమును నాటకం కన్యాశుల్కము వ్రాయుటలో వీరికి రెండు ఉద్దేశములు కలవు సంఘ సంస్కరణము, 2 వ్యవహారిక భాషను సాహిత్యములోనికి ప్రవేశపెట్టుట మొట్టమొదటి సారిగా గ్రంథాలలోనికి అన్యదేశ పదాలను ముఖ్యంగా ఆంగ్ల పదాలను సుమారు ఆరువందల పదాలను ఈ నాటకములోని తెక్కించినది కేరవరపు రామకోటి శాస్త్రిగారు చెప్పుచున్నారు నాటక రచనలో ఒక అపూర్వ మార్గాన్ని చూపించారు ఒక్క మాటలో చెప్పాలంటే "ఆనాడు భాషలో బెంరేగుతున్న వ్యవహారిక భాషోద్యమానికి గిడుగు రామమూర్తిగారు లక్షణం చెప్పే అప్పారావు పంతులుగారు ఈ నాటక రచనచేతంబు ని

చెప్పినట్లు మనము గ్రహించవచ్చును ఈ నాటకము సహజసుందరమైన మాండలిక పద ప్రయోగమునకును, నిర్మలమైన హాస్యమునకును శక్తి వంతమైన సంస్కరణ ప్రబోధమునకును నియమమైనది తెలుగు నాటక రంగమందు ఈ నాటకము ఒక విప్లవము తెచ్చినది అంత సజీవము సహజమునైన పాత్ర ఆంధ్ర నాటకము లందెచ్చటను కానరాదని దివాకర్ణ వారు చెప్పుచున్నారు

సంఘమును సంస్కరించవలెనను పట్టుదల ఇతని రచనలలో మిక్కిలిముగా కనబడుచున్నది వీరి రచనలందు స మములోని దురాచారములు ఖండించుటయు మూఢ విశ్వాసములను నిరసించుటయు కలదు వర్ణవ్యవస్థను విమర్శించడం కూడ జరిగింది వృద్ధ వివాహముల వలన కలిగెడి దుష్ఫలితములను తెలియజెప్పి అది ఎంత సాంఘిక దురాచారమో హర్షమృతలలో చిత్రించారు ఈ విధంగా మూఢాచారాలను హాస్య భావనం చేసి సామాన్య ప్రజల్లో వాటిపట్ల తొలిసారిగా కనువిప్పు కలిగించిన అత్యుత్తమ నాటకం కన్యాశుల్కం

2 దేశభక్తి వీరి దేశభక్తి నిరుపమానము దేశభక్తి యనగా దేశమందలి మనుష్యులపై భక్తి ఆరాధన అని అయిన వ్రాసిన ఈ క్రింది గేయము ప్రబోధించుచున్నది

“దేశమును ప్రేమించుమన్నా మంచి అన్నది పెంచుమన్నా
వాటి మాటలు కట్టిపెట్టోయ్, గట్టి మేల్ తలపెట్టవోయ్
ఈశురోమని మనుషులుంటే - దేశమేగతి బాగుపడునోయ్
దేశమంటే మట్టికారోయ్ దేశమంటే మనుషులోయ్”

అని ఎలుగెత్తి రాదిన నవ ప్రపంచ సందేశం తెలుగు హృదయాల్లో ఒక నవీన భావచైతన్యాన్ని కలిగించింది

3 కవిత్వ రీతులు - గురజాడవారు కవిత్వములో అనేక ప్రయోగాలు చేసిరి సూతనత్యమును ప్రవేశపెట్టిరి అది భావమున కైలిలో

పదప్రయోగమున చందస్సును స్వకరించుటలోను కలదు తిక్కన కందమునకు వేమన ఆటవెండికి ఎట్లు నవ తను అంకారమును కూర్చిరో అట్లే గురజాడ ముతాం సరమను కావ్యములో నూతన చందస్సుకు ప్రారంభోత్సవము చేసెను వీరి భావనాక్తి అపూర్వము “మనిషికి ధనము ఒక్కదే దాండు- విజ్ఞానము దైర్యము అవసరము” అని తన “కన్యక” ద్వారా మానవులందరికి హితోపదేశము చేసెను వీరు నవ కవిత్వపు రచనలన్నింటి యందును వ్యవహారిక భావనే వాడెను అదే విధముగ ప్రబోధ కవిత్వమునకు అప్పారావుగారు నాంది పలికిరి “మనిషి లోనే దేవుడు కలడు అతడిని కొలిచిన దేవున్ని కొలిచినట్లే” యనుచు “మానవ సేవయే మార్గవ సేవ” యని తన గేయము మనిషి లో ప్రబోధించుట కాననగును గురజాడ వ క్తిత్వంలో కాననగు అనేక గుణాంశాల్లో ప్రముఖంగా కనబడేది ఆయనలోని ఆధునికత “భాష భావం ఇతివృత్తం చందస్సు అన్నింటా ఆధునికత” అని రమణారెడ్డి గారు తను వ్రాసిన మహాదయంలో గురజాడలోని ఆధునికతను ప్రశంసించినారు తెనుగు కవిత్వమున అనేక నవ్య ప్రక్రియలు ప్రారంభించి తదుపరి కవులకు మార్గ దర కులైన గురజాడ గారిని “యగకర్త” గా శ్రీశ్రీ పేర్కొనిరి

తెలుగు జాతికొక క్రొత్త చూపు తెలుగు సాహిత్యానికొక క్రొత్త చూపు యిచ్చి మంచి యను విలువైన వస్తువును లోకంలో పెంచడానికి తన కలాన్ని కాలాన్ని వినియోగించిన అద్వితీయ ప్రతిభాశాలి కవి నాటక కర్త మహాప్రముఖుడు శ్రీ గురజాడ అప్పారావు పంతులుగారు

సనాతన మతం పేరట బయగుతున్న అన్యాయాల్ని అరికట్టాలి అనేదే ఆయన దృష్టి మతాన్ని గురించి మనకున్న అభిప్రాయాన్ని ఆయనకి ఉన్నాయి ఆనుకోవడం పొరపాటు క్రొత్త పాఠం మేలుకలయిక ఆయన ఆదర్శం దాన్ని పూర్తిగా సాధించాడు.

ఆయన కథలకు ఒక విశిష్టత ఉంది కథా ప్రారంభంలోనే పతీతం మనస్సుల్ని ఆకర్షిస్తారు దిద్దుబాటు మీ పేరేమిటి మొదలైన కథలు విశ్వసాహిత్యంలో ఉన్న ఏ కథంటి తీసిపోవు కన్యాశుల్కంలోని ఏ

పట్టంలోనూ ఏ పాత్రలోనూ ఏ మాటలోనూ వింకం నడలిపోలేదు. ఈ రషడాలు అన్నీ గురజాడ రచించిన చిన్న కథల్లో మనకి కనబడతాయి. అప్పారావుగారు దే యం మానవుల హృదయాన్ని సంకుచితపరిచి బంధించి వుంటే శృంగారాల్ని చేదించడం వ్యాసరచన బుద్ధివికాసానికి తోడ్పడాలని ఆయన భావం. అందుకే ఆయన రచనల్లో హాస్యం గుణబోష విదారం, సందేశం తగిన మోతాదుల్లో కలిసి పరితల హృదయానికి మనస్సునికి కూడ రంజకంగా ఉంటాయి.

గురజాడని మహానాటిక కర్తగా అంగీకరించినవాళ్ళు కూడా ఆనాడు ఆయన్ను మహాకవి అనడానికి అంత సుమఖంగా లేరు. అయితే ఆయన్ను మహాకవి అన్నవాడు అసలే లేరనికాదు. మహాకవి అన్నవాళ్ళలో దేవుని పల్లి కృష్ణశాస్త్రి నిడుదవోలు వేంకటరావువంటి వారున్నారు. రెండవ ప్రపంచయుద్ధం ప్రారంభమైన తరువాత మనకు స్వాతంత్ర్యము లభించిన తరువాత గురజాడ రచనల్ని నవ్యదృష్టితో చూడడం ప్రారంభించారు. దీనితో యువతరంలో గురజాడకి మంచి ప్రచారం వచ్చింది. ఇదిగాక అంతకు పూర్వం విశేష ప్రచారంలో లేని ఆయన రచనల్ని అవసరాల సూక్ష్మారావుగారు విశాలాంధ్రవారి ద్వారా ప్రచురించడంతో గురజాడ పూర్తి స్వరూపం పజలముందుకు వచ్చింది. అప దీక్షే పాతరచనలతో షింగి ఉన్న తెలుగువారికి గురజాడవారి రచనలు “క్రొత్త పాతల మేలుకం యికగా క్రొమ్మెరుంగులు” చిందించాయి.

ఆయన మానవతావాది గనుక పజలకు సన్నిహితుడయ్యాడు. అందుకే “నాది పజల ఉద్యమం” అని ఆయన దైర్ఘ్యంగా వ్రాయ గలిగారు.

53 గుణ్ణం జాషువా కవి

జాషువా సుకవి అతని వక్తిత్వం సంస్కార ప్రయాల హృద యాల్లో జీవిస్తున్నది. అతని కవిత్వ ప్రజల వాడుకలపై నిప్పుదూ వీలిచి వుంటుంది. జాషువా కవిత్వాన్ని అతని వ్యక్తిత్వం నుంచి విడదీయలేము. అంటరానితనం విషాగుణులు చిమ్మినపుడూ మన హృదయావాదకులై తన రచనలు జ్ఞాపక మొస్తాయి. వాటిలో ముఖ్యమైనవి పిరదోప గద్దెలం.

శ్మశానవాది మొదలగునవి జాషువా కవికున్న ఎన్నో విరుదుల్లో చిర స్థాయిగా నిలిచిపోయింది - కవికోకిల

జాషువా హృదయంలో చెలరేగిన ఒక్కొక్క వేదన ఒక్కొక్క అండాకృతిగా రూపొందింది

పిరదొస లోని ఇతివృత్తం కవితకు రాజు (ప్రభుత్వం) చేసిన అన్యాయం

గద్దెలానికి ఇతివృత్తం అస్పృశ్యుని ఆత్మశోధ

శ్మశానవాది కి నేపథ్య రంగం సమలా దృక్పథం

జాషువా కవిగారి కవితా దృక్పథము ఈ క్రింది పద్యములో ప్రతిధ్వనిస్తున్నది

“మధుర రసమును గడుపున మాటుకొన్న

ద్రాక్ష పం గుచ్చముల యందముల తూగు

వర కప్పింద్రుని కావ్య ప్రపంచమందు

ప్రతి పదంబున మడికి దర నమొసంగు

ఈ పదంలో ఉత్తమ కవిత్వానికి ఉండవలసిన లక్షణాలు సూచింపబడ్డాయి. కవితా లక్షణ నిర్దేశంలో శ్రీనాథునికి జాషువాకు ఎంతో సాదృశ్యం వుంది కవిత్వం భువన హితం కోరేదిగా ఉండాలని జాషువా విశ్వాసం రాజుల భోగ వర్ణనలు విరహాణుల అంగాంగ వర్ణనలు అతనికి గిట్టవు

జాషువారాగ అనేక ఉర్దూ పాఠశాల పదాలను ప్రయోగించిన కవి మరీ ఎవరూ లేరు కుమ్మక్కు (కుమ్మక = సహాయం) నగిషీ (నఖ్త్ = అంకరణ) హయాం (అయ్యాం = దినాలు రోజులు) గలాళా (పుల్తా = గోడప పురమాయించి (నర్మానా = సెలవిచ్చట ఇంకా ఇరాణు కులాన నలులు తయారు ముస్తాబు మామూలు దర్దా ధీమా పశుండు కోనకిస్కాగాడు వంటి ప్రయోగాలు జాషువా కవితలో కోకొల్లలుగా దొరకుతాయి.

వ్యవహారంలో ఉన్న పదాలు ఏ భాషవైనా కావచ్చు స్వేచ్ఛగా కావాలిలో ప్రయోగించాంన్న ఆధునిక దృక్పథాన్ని జాషువా సమర్థించాడు. *

తాను చందోబద్ధంగా పదాలు వ్రాసినా భాషా విషయకంగా వ్యావహారిక పద ప్రయోగానికి బాసటగా నిలిచాడు. చందో నిబంధనలను కొంత సడలించాలన్నాడు. సంఘ సంస్కరణ రంగములో కందుకూరి వీరేశలింగంగారికి కైమోడ్పులు మడిస్తూనే అతడు తన ఆంధ్ర కవుల చరిత్రలో ప్రజాకవి వేమనను చేర్చక పోవడాన్ని నిరసించాడు. తెలుగు నుడులను సమాదరించని పండితులను పరిహసించాడు.

భావకవితా నిరసన

భావకవితా యుగం మహోజ్వలంగా వెలుగుతున్న రోజుల్లో తల ఎత్తిన కవి భావకవిత్వంలో ప్రణయ కవిత్వ బహుగా విస్తరించింది. జాషువా దేశాభిమాన కవిత్వం సంఘ సంస్కరణ కవిత్వం వెలియించేసేగాని ప్రణయ కవిత్వము వైపు పోలేదు. సఖి వంటి ఒకటి రెండు ఖండ కృతులలో తప్ప కంటికి కనిపించిన వాస్తవానే ప్రవచించాడు. హిందూ ప్రేయస వర్ణనల నిరసించాడు. సాలీడు లో కూడ కళం పరమార్థం కేవలం అందమే కాదని నలుగురికి ఉపయోగపడని జిలుగు నగిషీలు వర్ణమని అభిప్రాయపడ్డాడు.

పదాల పొండికలో కూడ పొదుపును పాటించాడు. తోచినంతలో తూచి వేయడం నొక్కి చెప్పవలసి వచ్చినప్పుడు చేయి సాచి వేయడం జాషువా పదప్రయోగ విశిష్టత.

నిసర్గ శైలి

జాషువా కవికి పద్యాన్ని చిత్రీక పట్టడం తెలుసు. భావాల్ని దీర్ఘ చిత్రాలుగా కూర్చడమూ తెలుసు. అతని కవిత్వానికి ఆవేశం జీవం అసలు ఏ కళకైనా రసావేశమే ప్రధానం. అందుకే జర్మను మహాకవి గెటే అన్నాడు- "True art cannot exist without emotion" అని. జాషువా అనుభూతితో చూసాడు. ఆవేశంతో వ్రాసాడు. క్రమశుద్ధిలో తన కవితను కొనసాగిస్తాడు.

జాషువా రసావేశానికి వీరదాసి ముంతాజ్ మహల్ గర్భిణి
కృశానవాది వందివి ఉదాహరణలు

కరుణవీరం

జాషువా కవిత్వ కరుణ వీరరస ప్రధానము జాషువా కవిత్వం
చిందించే కరుణ రసం ఉత్త కన్నీళ్ళుడి కాదు ప్రతిమటనా పూర్వక
మైనది ఈ కవి కరుణరసంలో నుంచి వీరరసాన్ని పొంగిందాడు

కరుణరసమొకండె కఠిన రాక్షసముల్

హృదయములను గంచి ముదము గూర్చు

వేడి కంటినిది విలువ సహజమైన

చలువలీను అక్రమంకు లేదు

ముగ్ధం

జాషువా కృతుల్లో కరుణ వీరానికి క్రింకము మూలకము అయిన

వద్దమిధి

“కఠిన చిత్తుల దురాగతములు ఖండించి

కనికార మొంకించు కలము నాది”

అని చెప్పగలిగాడు

“నిమ్మ జాతుల కన్నీటి నీరదములు

ఎదుగురై దేశమును కార్చివేయు”

నని హెచ్చరించగలిగాడు కార్చే కన్నీళ్ళను తింకించడం అంటే కరుణ వీర
రస సిద్ధాంతానికి బాటవేయడమే కదా

“వాని తలమీద పులిమిన పంకిలమును

కడిగి కరుణింపలేదయ్యె గగన గంగ

దాని నై వేద్యమున అంటుపడిన నాడు

మూడు మూర్తలకును గూడ కూడులేదు”

— గర్భిణి

సన్నుత్యుడు పండించిన రాన్యమే కదా ఆంధ్రములో సమర్పించే నై వేద్యం
అంటావివాది రాన్యాన్ని అంటుకోమని ఆ దేవతలే అనుకుంటే వాళ్ళు
కూడు లేదు పూజారులకు ప్రతుకుడెరువు లేదు

“ప్రతిమల పెండ్లి సేయుటకు వందలు వేలు వ్యయించుగాని దుః
ఖతమతులైన పేదల వకిలల భావ్యమలైన పాత్రలన్
మెతుకు విదల్చిదీరతమేదీని ఘృప్యది మూడుకోట్ల దే
వత లెగవద్ద దేశమున భాగ్యహీనుల శురులాలునే”

అన్న పేద లో గోచరించే కరణవీరం ఏక కాలంలో దైన్యాన్ని ప్రబో
ధాన్ని విర్వేదాన్ని క్రోధాన్ని ఉగ్రతను చింతను ప్రకటిస్తుంది

సంఘ సంస్కరణం

వర్ణవ్యవస్థను విమరిస్తూ -

“ముసలివాడైన బ్రహ్మకు పుట్టినారు

నలుపురు కుమారులనుట విన్నాముగాని

పసరమునకన్న హినుడల్లాగ్నడైన

యైదవకుంఠు దెవ్వరమా సవిత్రి”

అన్నాడు ఈ బదవకులమేమిటి ఆ కులం అంటరానిది కావద్దమేమిటి
ఎవరు దీనిని సృష్టించారు భారతీయులు ఎందుకు దీన్ని ఇంకా అను
సరిస్తున్నారు? ఈ ప్రశ్నలకు సమాధానము లేదు కులమత వ్యవస్థను
కూకటివేళ తో పెల్లగించాలని కలాన్ని గునపంగా ఉపయోగించాడు. ఈ
సంఘ సంస్కరణాభిలాష ఇతని కవిత్వంలో చతుర్ముఖాలుగా సాగ్నిధి

మత వైషమ్య నిరసనం

2 ఆస్పృశ్యుల నిరసనం

3 అంధ విశ్వాస నిరసనం

4 దారిద్ర్య నిరసనం

ఈ నాలుగు అంశాల పునాదుల మీదనే ఇతని సంఘ సంస్కరణ కవి
హీనాం అరిగింది

అభ్యుదయ భావన

అన్ని ఏ ఒక్కరినీ గుర్త సొత్తుగా ఉండరాదని అది అందరికి
సమంగా అందాని ప్రబోధించిన అభ్యుదయకవిత్వాన్ని ఇతడు బోధించాడు
సహజమైన ప్రకృతి సౌఖ్యం లోకవ్యక్తి
దొంగిలించి మనుట దొసగు నాకు

ఈ పద్యంలో దోపిడి వర్గాలపై తిరుగుబాటు దోరణి కావస్తుంది
కృకాన వాటిలోని ప్రతి పదం తీవ్రమైన అనుభూతికి ఒక
ప్రతీక

“ఇచ్చోట నే సత్కవింద్రుని కమ్మని కలము నిప్పులలోగఱిగిపోయె
యిచ్చోట నే భూములేలు రాజన్యని యధికార ముద్రిక లంతరించె
యిచ్చోట నే లేత యిల్లాలి నల్లపూసం సొరు గంగ గంసిపోయె
యిచ్చోట నెట్టి పేరెన్నికం గనుగొన్న చిత్రలేఖని కుంచయు
నశించె”

జాషువా వ్రాసినవి లఘుకావ్యాలు ఖండకావ్యాలు పీఠాంశ గద్గిరిము
ముంతాజ్ మహాలు కాండిశీకుడు స్వప్న కథ బాపూజీ నేలాజీ
స్వయంవరం మసావర్లు క్రిస్తు చరిత్రము కొత్తలోకము వంటి
లఘుకావ్యాలూ ఏడు ఖండకావ్య సంపుటాలు మూడు నా కథలు
వెలువడ్డాయి

అధునికాంధ్ర కవిత్వంలో ఖండకావ్య ప్రక్రియ రాయప్రోలుతో
పొటమరించి, జాషువా కవితలో పుష్పించింది

తెలివికి తలిమిలేములతో నిమిత్తము లేదని ప్రతిభను కుంచుకొని
తక్కిందలో రూపరాదని విశ్వసించాడు

జాషువాయొన వ్రాసిన “గద్గిరిము” “పీఠాంశ” అంగ్లములోని
కనువడింపబడి వెలువడినవి

“క్రిస్తు” అనే ఖండకావ్యంలో “నీవు నిలిచిన పున్నెంపు నేమీద
బ్బగవు మీద మొలచన గరికపోచ ఎండిపోలేదు నేడు శ్రీ యేసుదేవ
చ్చిపోవయ్య మా యిందివరకు నీవు” అని సాదరంగా తన యిందికి
జ్యోనిస్తాడు “ప్రేమ తత్వంబు రూపించి విశ్వమును కౌగలించిన
ఋషు నే కౌగలించు” అని భక్తి పాఠవశ్యంతో ఆయన్ని హత్తుకొంటాడు

“క్రిస్తు చరిత్ర”ను సర్వలక్షణ శోధితమైన గ్రంథంగా తీర్చినాడు
రాసికి అప్పటి భారత దేశాధ్యక్షులు డా రాధాకృష్ణ పండితులు కేంద్ర
సాహిత అకాడమీ ఐహుమతి నిచ్చి సత్కరించారు

కవికోకిల గా నవయుగ కవి చక్రవర్తి గా ఆయన విరుదులు
సంపాదించారు ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయం కళాప్రపూర్ణునిగాను భారత
ప్రభుత్వం పద్మభూషణుని గాను ఆయనను గౌరవించి సన్మానించాయి.
తెనుగు ప్రజలు ఆయనకు గండపెండెరం తొడిగించారు గజారోహణం
తీయించారు తనకాభిషేకం కన్నుల పండుగగా చేసి ఆయన పట్ల తమకు
గల ఆదరాభిమానాల్ని ఐహువిధాలుగా ప్రదర్శించుకొన్నారు

54 దాశరథి

దాశరథి 927 సెప్టెంబరులో తెలంగాణాలోని ఖమ్మం జిల్లా
గూడూరు గ్రామంలో జన్మించారు పుట్టింది పండితవంశం కావడంచేత
హిందూ పొన్నూరి చిరుత కూకదీనాదే కవితంబుడం మొదలెట్టాడు ఇతడు
రచించిన గ్రంథములలో ముఖ మైనవి అగ్నిరాశ రుద్రపీఠ వాఙ్మ
మహాంధ్రోదయం

కోడి తమ్ముల కడ రెండుకోట్ల తెల్ల
టన్నలను గూర్చి వృత్తాంతమందజేసి
మూడుకోట్లు నొకటే ముడిబిగించి
పాడినాను మహాంధ్ర సౌభాగ్యగీతి

పద్యరచనలో మహాకవిగా సాక్షాత్కరిస్తాడు దాశరథి తెలుగుదేశ చరిత్రతో ముడిపడి ఉంది దాశరథి కవిత్వం తెంగాణా ఐందాలు తెండటం రాక్షసపాంస వీరయ్యేటట్లు చేయడం తెంగాణాలో సాహిత్య చైతన్యాన్ని కల్పించటం తెదాగు పద్యరచనకు కొత్త ఒరవట్టుపెట్టి మహాప్రేరేపకత కృషి సాగించడం దాశరథి జీవితములోనూ సాహిత్య జీవితములోనూ ఉజ్వలంగా ప్రకాశించే ప్రధానాధ్యాయంగా భావించవచ్చు

దాశరథి నిజమైన ప్రజాకవి ప్రేక్షకునివలె గాక ప్రజల కన్న నిష్ఠురాంధ్రులలో తానొకడుగా కలసిపోయినాడు అందుచేతనే దాశరథి అగ్ని దార లో అమూల్యమైన త్యాగినితగాని అవాస్తవికతగానీ కనిపించదు తెంగాణా ప్రజల స్వాతంత్ర్య ఉద్యమానికి ప్రతినిధి అం దాశరథి కవిత్వము అన్నాడు దేవులపల్లి రామానుజాచార్యులు

తంగాణా రచయితల సంఘానికి రూపకల్పన చేసిన ప్రధానశిల్పి శ్రీ దాశరథి తెంగాణానికి ప్రతినిధి దాశరథి ఆయన కవిత్వ అంతా ఆత్మాభివ్యక్తి ఆయన పలికిన పలుకులన్నీ ప్రజాకోటి ముక్తగీతలే అంగారం, శృంగారం దాశరథి రచనలో కలసి ఉంటాయి శ్రీ ది రామలింగం గారన్నారు

అధునికాంధ్ర సాహిత్యోద్యమవనంలో ఉర్దూ పారసక కవిత్వా సౌరభాన్ని వెదజల్లే వింత కావ్యంతలను పుష్పింపజేసిన నవ వనంతుడు దాశరథి ఆయన కవిత్వా పుష్పకం గాలిబ్ గీతాలు తెలుగులో ఆయన పెంచిన పూరితం అందులో అందమైన గులాబీలు ఉన్నవి హాటే కింద వాడియైన ముళ్ళు ఉన్నవి దాశరథి గాలిబ్ గజళ్ళను తెలుగుకు పరిచయం చేశాడు మంచి వివరణ వ రావల్సి ఉంటే అది వా రావ అంటాడు.

“మంచి కవిత్వం ఏ భాషలో ఉంటే అదే నా భాష
మంచి కవి ఎవరైతే అతడు నా మిత్రుడు
నాకు ఉరుదూ తెలుగు రెండుకకు
ఈ రెండు కళ్ళతో అన్ని భాషల్ని చదువగలను
హృదయం ఒకటైతే లోకమంతా ఒకటి”

నిజాం పాఠశకు వ తిరేకంగా ప్రజావిప్లవములో పాల్గొన్న దాళరథికి
పొమ్మవారి సద్భావము మీద సానుభూతి కలిగింది ఈ మార్గానికి
ప్రయోగంగా నిలిచిన యుక్త శ్రీశ్రీ ప్రభావం దాళరథి మీద బలంగా
కనబడుతుంది శ్రీశ్రీ తిరుగుబాటు సంప్రదాయం మీద చందస్సుం మీద
ఒక్కసారిగా విజృంభించింది దాళరథి తిరుగుబాటు సామ్రాజ్య వ్యవస్థకే
పరిమితమైనట్లు కనబడుతుంది “విప్లవం హృదయ చైతన్య రూపంగా
రావాలి కాని రక్తపాతంతో కాదని” దాళరథి ప్రబోధించాడు ఒక్క మాటలో
తెప్పించి దాళరథి కాంతి విప్లవవాది

అరునికాంఠ సాహిత్య క్షేత్రంలో భావ చైతన్య స్రవంతీ మూడు
పాయలుగా చీలి ప్రవహిస్తున్నది

ఒకటి-సంప్రదాయ చైతన్యధార దీనికి నాయకుడు కవిసామ్రాట్
విశ్వనాథ సత నారాయణ

రెండు-సాంఘిక విప్లవ చైతన్యధార - దీనికి నాయకుడు మహాకవి శ్రీశ్రీ
మూడు-కాంతి విప్లవ చైతన్యధార - దీనికి నాయకుడు మహాకవి దాళరథి

మొదటి రెండూ తీవ్రవాదాలు వాటిని సమన్వయిస్తూ అట్టుడయాన్ని
వరించే మధ్యమార్గం దాళరథిది మార్గకవుల్లో దేశ కవిలాగా విప్లవవాడుల్లో
దాళరథి వాటియవాడి ఈయన గాంధేయ విప్లవవాది

విప్లవమంటే అర్థం తెలియనివారికి
పిస్తోలు పట్టినవాడే విప్లవవాది
విప్లవం అంటే అర్థం తెలిసినవారికి
పిస్తోలుకు గురియైనవాడే విప్లవవాది”

ఒక్క తెలుగు ఒక్క వెలుగు అను నినాదమిచ్చి విశాలాంధ్ర
భావానికి కవితా కల్పకాన్ని సృష్టించిన మనీషి దాశరథి ఇతని విశాలాంధ్ర
భావనం అఖండ భారత భావన కనుబ ధం తిక్కన శ్రీరాధుల తరువాత
తెలుగు దేశాన్ని ఇంతగా ప్రేమించిన కవి లేడని చెప్పవచ్చును
తెంగాడాకు కొత్త నిర్వచనం ఇచ్చాడు

“కమ్మని నా తెంగాణ తొమ్మిది జిల్లాలేనా

ఐహళాంధ్రకు తెంగాణ పర్యాయపదం కాదా

తెలుగు నేం రెండు మూడు ముక్కలయ్యే విపత్తు సంభవించినప్పుడు
భాదపడ్డాడు

“తల్లి నిను ముక్కలొనరింపదలచు వారి

అశంకియాసలైయున్న అవసరాన

నీ పాదమ్మంపై తరిమోపి నేడు

చిందుచుండి ఆనందాక్రమించువులను ”

పోతన భక్తికి శృంగారం ఎలా శక్తి నిచ్చిందో దాశరథి వీరానికి
అలా శక్తి నిచ్చాడు ఆధునికుల్లో దాశరథి ఉభయకవి మిత్రుడు పద్యం
పాతబద్ధ ప్రక్రియగా భావించి చందస్సును వదలి గేయంలో వచన
గీతంలో ప్రజాశక్తిని సమర సన్నాహం చేసే విప్లవ సందేశాన్ని అందిస్తున్న
దాశరథి అభ్యుదయ కవుల్లో అతిరథు డనిపించుకున్నాడు

కుల వర్గాలు లేని సమాజం మత వైషమ్యాలైనీ మానవత ఆయన
సమాజానికిచ్చే సంకేతం

“నా కులమెద్దియో యెరుగ నా మత మెయ్యెద్దియో యెఱుంగగా
లేక దళాల్-ముల్ గడచె వేళ్ళది, యేళ్ళది రాళ్ళదే కులం
బాకుంమే మదీయము” అన్నాడు

దాశరథి జాతీయకవి అని ప్రజాకవి అని ఉదయజీవి అని అత్యుదయ కవి చైతన్య సారథి అని సమవాద దీపస్తంభమనీ సమకాలీన విమరకులు పశంసించారు ఆధునిక రసాప్రక్రియల్లో రెండంచుల కత్తిగా కవిత్వను వాడుకొన్న దాశరథి గేయంలో వైరాళిక గీతాన్ని ఆలాపించి వచనంలో విప్లవ సందేశం అందిస్తూ అత్యుదయ కవుల్లో అతీరథుడనవుచుకొన్నారు

కేంద్ర రాష్ట్ర సాహిత్య అకాడమీలు ఆయన కవితలకు ఐహే మానాలు అంరజేస్తే ఆంధ్ర విశ్వకళాపరిషత్తు వారు కళాప్రపూర్ణ విరుదము నిచ్చి గౌరవించారు కొంత కాలము ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ఆస్థానకవిగా నియమితులై తన కవితా లహరిని కొనసాగిస్తున్నారు

రీ రీ దిగంబర కవులు

దిగంబర కవులు అరిష్టద్యర్శలగా ఆరుమంది ఉన్నారు వీరిలో ముఖ్యులు-జ్వాలాముఖి నిఖిలేశ్వర్ చెరబండరాజు వీరి మొదటి సంపుటి 988 మే లోనూ రెండవ సంపుటి 988 డిసెంబరులోనూ ప్రకటించబడినవి 988 సెప్టెంబరులో మూడవ సంపుటి వెలువడింది

సమాజ చైతన్యాన్ని మేల్కొల్పి దానిలోని వేడి రక్తాన్ని ఉడికించి కవిత్వను ప్రజావాణిగా పలికించాని వీరి తపన ప్రతి పదంలో ప్రగతి పథంలో ప్రగతి శీలం ప్రతిద్యనించానేడి వీరి ఆశయం సంఘములోని సాంఘిక దురాచారములు కుల మత భేదములు మూఢ విశ్వాసములను తమ కవిత్వలో ఘాటుగా బాహటముగా విమర్శిస్తూ యుండుటచేత వీరికి దిగంబర కవులని పేరు వచ్చినది సమాజములో జరుగుచున్న అన్యాయాలపై రాము తీవ్రమైన ఆవేశం జెందినామంటూ అందుకు బాధ్యులైన ప్రభుత్వముపైన రాజకీయ నాయకులపైన సంఘ పెద్దలనించు కుంటున్న వారిపై విసుర్లు విసురుతూ ఘాటైన పదజాలముతో నిండిన

తమ కవితలద్వారా వారిని విమరిస్తూ యుండడం వీరి పని ఈ కవులు తమ అనుభూతిని మాటల ద్వారా వ్యక్తం చేస్తారు వీళ్ళ మొదటి సంచి కను ఒక రిషాబాలా ఆవిష్కరించడం విశేషం సమాజ ద్రోహులను తిట్టడానికి వీరు అవ్యధవ్వకు బాతు పదముల నుపయోగిస్తారు కు పోయిన ఈ సమాజం మీద ఈ కుళ్ళకు కారణమైన రాజకీయ నాయకుల మీద స్వాములవార్లమీద నినిమాలమీద పెట్టుబడిదార్లమీద వీరి కోపం కనబడుతూవుంటుంది విప్లవాన్ని త్వారలతో సమాజమును సంస్కరించ వలెనని వీరి యుద్యమం యొక్క ముఖ్య ఉద్దేశం

రీతి నన్నయ కవితా రీతులు

నన్నయకు ఆదికవి శబ్దాననుడు అను విరుదులు కలవు ఇతడు వ శతాబ్దములో రాజమహేంద్రవరమును రాజధానిగా జేసికొని వేంగి దేశమును పాలించిన రాజరాజనరేంద్రుని ఆస్థానకవి అతడు ఆది సభా వర్ణములను అరణ్య పర్వము సగభాగమును రచించి స్వర్ణస్థుడయిన నన్నయ దామండికా విరాసము వ్రాసినందురు అది అంభ్యము

ఒకని కవిత్వము ప్రసన్నముగు కథలతోడను అక్షర రమ్యతతోను గూడియుండును అక్షర రమ్యత రెండవ గుణము అక్షరమనేగా ఇక్కడ వర్ణనములని అర్థము మూడవ కవితా గుణము నానా రుచిరార్థసూక్తి విధిత్వము

నన్నయ వర్ణనలు మితముగను ఇంపుగా నుండును గరుడ్యుండుని నిషాదుడు కర్ణుడు మొదలగు పాత్రల రూపురేఖలను బాగుగా చిత్రించెను శ్రీ వర్ణనలందు అసభ్య వర్ణనలకు లావీయక కేళ ముఖ నయనాదులను మూత్రమే వర్షించెను నన్నయ ప్రకృతి వర్ణనలు తక్కువ సహజముగ వ్రాసినవి

మహాభారతము అనేక విచిత్రపాత్రలుకల నాటక రంగము ఆయా పాత్రల శింస్వరాలములు సమగ్రముగ చిత్రించెను నన్నయ రచన యందు ఉపమాంకారములు ఎక్కువ ఇతని కవిత యందు తీవ్ర ఉదాత్తత కందు ఈతడు కథను నడపుటలో అద్వితీయుడు అక్కడక్కడ నాటకీయ శైలి కందు ఉత్తమ జాతి కథకుడు నన్నయ

57 నన్నెచోడుని కవితవ్య లక్షణములు

నన్నెచోడుడు శివకవులలో గొప్పవాడు ఆయన కవిత్వాశయములు) భావములను జాను తెలుగులో సరళముగా వ్యక్తపరచుట ! కథావస్తువు ఉదాత్తమైనదానిని ఎప్పుకొనుట 8 శైలి కర్థరసాయనముగా మండుట

ఇతని కవిత్వము దే మార్గమున సాగెను ఇతని కుమారసంభవము నకు మూలము స్కాందపురాణము ఈ గ్రంథము నాధారము జేసికొని కా దాసు కుమారసంభవము వ్రాసెను ము లగ్రంథములనుండి కథను విమితమాత్రముగా గైకొని తానిచ్చవచ్చినట్లు నంగారింది వ్రాసెను

పండిత పామరులకు సౌంపునొసగు జానుతెలుగులో రచించెను. నన్నెచోడుడు కుమార సంభవము గూడ వస్తుకావ్యమని ప్రశంసించెను తన కవిత్వము వస్తుకవిత్వమని చెప్పెను వస్తుకవిత్వమనగా మృదుల సూక్తులు మేలిభావములు వర్ణనకెక్కు వర్ణనము, దేశీయుల నలంక యు నలంకారము కలది బుధులు మెచ్చునది యను ఉద్దేశమున చెప్పెను తన గ్రంథములు ప్రబంధములనియు చెప్పెను

ఈ కవి కుకవిని కుక్కతో పోల్చెను కుకవి నిందను ప్రథమముగా చేసిన కవి నన్నెచోడుడు. మొదటగా వ్యవ్యంశమును బాడినవా కిరదే , ప్రబంధమునకు అవసరమయిన పదునెనిమిది వర్ణనలు చేసెను

ముప్పదియూ రలంకారములు వాడెను తన కృతి నవరసభరితమని నన్నె
చోడుడు పలికెను ఇది పీఠరస కావ్యము అయినను మిగత రసములు
కూడ పోషించబడినవి ఇతడు పాత్రములను నాటకమున నడిపించు
నట్లు నడిపించెను ఇందుకు శివపార్వతుల (మాయ సన్యాసి పార్వతి
సంభాషణ ఉదాహరణమగును

నుడికారములు జాతీయములు సూక్తులు ప్రయోగించెను ప్రతి
సూక్తియు కథయందలికియే యుండను ఎఱకమీదకోపమున ఎల్లప్పు
నట్లు పేద నిధానము గన్నట్లు ఎట్ట కలిగి పాశుపతము దొడుగనేడికి
మొదలగున వనేకములు

నన్నెచోడుని కవిరాజ భామణిగా గుర్తింపవచ్చును

58 పండితారాధ్యుడు

శివకవులలో రెండవవాడు శైవమతవ్యాప్తి జీవితముల నంతయు
చేసినవారిలో మల్లికార్జున పండితారాధ్యుడు అగ్రగణ్యుడు ఇతడు శివరత్న
దీపక అను తెలుగు కృతిని రచించెనందురు ఇది లభ్యము కాలేదు పండితా
రాధ్యుడు శివతత్వసారము లింగోద్భవ గదము రుదమహిమ గణ
సహస్రనామ అమరేశ్వరాష్టకము పర్వత వర్ణనము రచించెను

శివతత్వసారము - ఇది అనేక వందల కంద పద్యములున్న
గ్రంథము ఇందు శివ దీక్షను గూర్చియు విపులముగా వర్ణింపబడినది
వేదములనుండి ప్రమాణములు చూపుచు ఆద్వైతపరములయిన వాక్యము
లకు ద్వైతపరముగ అర్థము చెప్పబడినది పద్యసంఖ్య పాచ్చుగానున్నను
దీనిని శతకమనవచ్చును కాని శతక లక్షణములు దాని వరకు ఈ కావ
మున కనుంపవు పాల్కురికి సోమన దీనిని శతకమనియే చెప్పెను
దీనిని మనము తొలిశతక మనవచ్చును

శివతత్వ సారమందలి శైలి నన్నయ శైలిని పోలును ఈ కవి
సాంప్రదాయానురక్తి కలవాడు

59 పాల్కురికి సోమనాథుడు

సోమన ఆంధ్ర సంస్కృత కర్ణాటక భాషలందు పండితుడు ఐసవ పురాణము పండితారాధ్య చరిత్రము సోమనాథస్తవము అనుభవసారము టెన్నుమల్లు నసమ్మలు ఐసవోదాహరణము వృషాధిప శతకము అననవి తెలుగునందు రచించెను ఇతడు శివకవుల మార్గమునకు చెందినవాడు ఐసవ పురాణము వీరశైవ మతస్థాపకుడగు ఐసవేశ్వరుని జీవితచరిత్ర వీరశైవులకు ఈ ద్వీపద్రగంథము వేడమువంటిది ఇందు ఐసవేశ్వరుని జన్మవ త్తాంతము నూతన మతస్థాపన మంత్రిపదవి అతని కార్యములు గంపు దీనిలో బెజ్జమహాదేవి కథ కన్నప్ప కథ చిరుకొండనంది కథ మొదలగునవి ముఖ మైన కథలు

పండితారాధ్య చరిత్ర

ఇది మల్లికార్జున పండితారాధ్యుని జీవిత చరిత్ర పండితులు జైన బౌద్ధ దార్వాకముల ఖండించి వీర శైవమును ప్రతిష్ఠించిన వృత్తాంత మిందు ప్రధాన విషయము ఇందు దీక్షా పురాతనవాద మహిమ పర్వత ప్రకరణములు కలవు ఇది ద్వీపద కావము ఇందలి ద్వీపద ఛందోబద్ధము నవరససౌషణ కలిగి మహాకావ్య లక్షణము లన్నియు కలిగియున్నది

వృషాధిప శతకము - అన్ని లక్షణములు గల మొదటి శతకము ఇది ఆంధ్ర వాఙ్మయమున ప్రసిద్ధికెక్కినది ఐసవా ఐసవా ఐసవా వృషాధిషా అను మకుటముతో కూడిన పద్యములు కలవు ఇది ఐసవేశ్వరుడు మున్నగు శివభక్తుల చరిత్రను పర్ణించును ఇందు తెలుగు పద్యములేగాక తమిళ కన్నడ మహాభాషా భాషా పద్యములు కలవు దీనినిబట్టి సోమన ఐసవాభాషా పండితుడని చెప్పవచ్చును భక్తిపూరిత మైన వాఙ్మయమునకు ఇది పట్టుగొమ్మ

దీపద కార కర్తలలో నీరనిది అగ్రస్థానము
సోమన మొదటి శతకర్త

సోమనాథుని ఐనవ పురాణము పండితార్య చరిత్ర రెండును
చారిత్రక గ్రంథములనవచ్చును

60 ఎఱ్ఱన కవితా పద్ధతి (ఎఱ్ఱా ప్రగడ)

ఈయన కవిత్వయమందలి మూడవవాడు ప్రోలయ వేమారెడ్డి
అస్థానకవి ఈతనికి శంకుదాసుడు ప్రబంధ పరమేశ్వరుడను విరుదులు
కలవు ఎఱ్ఱన మహాభారత అరణ్యపర్వ శేషము హరివంశము
నృసింహ పురాణము రామాయణములను వ్రాసెను ఇందు రామాయ
ణము లభ్యము కాదు ఎఱ్ఱన తాను రచించిన హరివంశమును నృసింహ
పురాణమును ప్రబంధములనియే పేర్కొనెను నృసింహపురాణములో
ప్రబంధ పరమేశ్వరుడనంగ ఆరణ్య పర్వ శేషోన్నయ మంద్రభాష సుజనో
త్సవ మొప్పగ నిర్వహించి యని చెప్పటచే నితడు ప్రబంధ పరమేశ్వర
విరుదాంకితుడని గ్రహించవగును

నృసింహ పురాణమున కథా విధానమునందు వ స్త్రై క ము
కలదు ఇతని వర్ణనలు అలంకార శోభితములు వాడి చూడ్కు తీయని
పలుకులు వింత చెయ్యలు ముద్దనవ్వులు మొదలగు తేనెవంటి తీయని
మాటలతో వర్ణించెను వసంత వర్ణన, సాయంకాల వర్ణన యుద్ధ వర్ణనలు
ప్రబంధ రచనములకు ముఖ్యములైన అష్టాదశ వర్ణనలలోనివి

ఇతని పాత్ర పోషణ ఐహ నేతృ గండి నృసింహపురాణమున
ప్రహ్లాదుని హిరణ్యకశిపుని నరసింహ పాత్రలను చక్కగా చిత్రించెను

ఐతరీయ బ్రహ్మసూత్రమున శబ్దాలంకారములు, పద్యమున అర్థాలంకారము
ములు వాడును శ్రీహరి రూపమున వర్ణించునపుడు సుదీర్ఘ వచనమున

వ్రాసెను అందు శబ్దాంకారములు కంపు ఈతని అర్థాంకారము లందు యెక్కువగా ఉపమ రూపక ఉల్లేఖలుండును

ఎఱ్ఱన తన గ్రంథమునందు నన్నయవలె నానాధర్మ సూక్తులు అనేకము లుపయోగించెను కుంపటిలో చామర మొలచిన క్రియ నిప్పుని చెదలంటునే ఏనుగుతిన్న వెంగపండు అడవిపులి మానసుల నేరి యాదరించు ఇతని కవిత్వములో నాటకీయత కూడ కనిపించును

ఎఱ్ఱన కవితాశైలి ఒకవైపు నన్నయ కథా కథన చాతురిని, కవితా శైలిని తలచుచు మరొకవైపు తిక్కన ప్రౌఢ కవితాశిల్పము సరళ శబ్ద సమాస రచన నాటకీయత వర్ణనాచాతుర్యము కలిగి పెనమేసి కొని యున్నది ఈతని గ్రంథములన్నియు అనువాదములే ఆయివను స్వతంత్రములుగనే ఉన్నవి ఇతని పతి అనువాదమును అవసరమగు చోటులందు మాంఝనకు మించి పెంచిన మట్టములును తగ్గించిన మట్టములును తీసివేసిన మట్టములును కంపు

ఈ పైన వివరింపబడిన కవితారీతులను బట్టి ఎఱ్ఱాప్రగడ (ఎఱ్ఱన)కు సంబంధ పరమేశ్వర బిరదు స్వర్ణకమగును

6 ఆముక్త మాల్యద

సాహితీ సమరాంగణ సార్యభౌముడగు శ్రీకృష్ణదేవరాయల యుగమునకు ప్రబంధయుగమును పేరు కలదు ఈ సార్యభౌముని ఆస్థానమున అష్టదిగ్గజములు కలరు రాయలు ఆముక్తమాల్యద మహాసాహిత్య సంస్కృతమున) వ్రాసెనందురు ఆముక్తమాల్యదకు విష్ణు రిత్రియమును పేరు కలదు కళింగదేశ దండయాత్రకు పోవుచు శ్రీకృష్ణాంధ్ర దేవుని దర నము చేయగా ఆ దేవుడు నాటి రాత్రి కంఠో-కనకాక్షి వ్రావిడ ప్రబంధము లందు ప్రఖ్యాతి గాంచిన గోదాదేవి శ్రీరంగాధుని

వివాహోదంతమును ప్రబంధముగా వ్రాసిన తత కంకిత మివ్వమనెను
ఆ యాజ్ఞచేతనే తానీకృతిని నిర్మించి శ్రీకాకళాంధ్ర దేవుని కంకిత
మిచ్చినట్లు గ్రంథావతారికలో రాయలు చెప్పెను

అంధ్ర సాహిత్యమున ముఖ్యముగా రంగనాధ రామాయణము
ఆముక్తమాల ద కర్తృత్వములపై వాదోపవాదములు కలవు

ఆముక్తమాల్యదను పెద్దన రచించిన రాయల పేరు పెద్దైనను వారు
కొందఱు కాదు శ్రీకృష్ణదేవరాయలే దీనిని వ్రాసెనను వారు మరి
కొందఱు గలరు ఈ విషయముపై వాదోపవాదములు చేసినవారు చిలు
మూరి నారాయణరావు, జయంతి రామయ్య పంతులుగారలు

అల్లసాని పెద్దన రచించి రాయలపేరు పెద్దైనను వారి వాదము
లివి

పెద్దన మనుచరిత్ర యందలి పద ములే యాముక్తమాల్యదా
వతారిక యందుండుట

2 పెద్దన, తిమ్మనాదులు రచించిన మనుచరిత్ర పారిజాతపహ
రణములయందు కృష్ణదేవరాయల ఆముక్తమాల ద ప్రశంసలేదు

3 ఒక కవి చెప్పిన దాటు పద్యమున కృష్ణదేవరాయల పేరు
నిడితివి నీవు రచించితివి తొల్లి విష్ణు చిత్తీయమనగ అని ఆముక్త
మాల్యదను పెద్దన రచించినటు కందు ఇది ఒక ఆధారము

4 నిరంతరము రాజకార్యములందు యుద్ధములందు నిమగ్ను
లగు రాజులు ఎరుగజాలని వర్తన లెన్నో యిందున్నవి పండితవర్కులు
మాత్రమే ప్రయోగిం పదగిన గూఢార్థము లిందున్నవి కావున రాయలు
ఈ గ్రంథమును రచించి యుండజాలడు

5 అహోబిలపండితుడు యథా అల్లసాని పెద్ద నార్యణ
ఆముక్తమాల్యదాయా అని చెప్పెను. అనగా అల్లసాని పెద్దన ఆముక్త
మాల దను వ్రాసెనని అర్థము

8 అన్త దిగ్గజములందు ప్రత్యాతి గాంచిన పెద్దన్న తిమ్మనలు
తాము రాయలకు అంకితమిచ్చిన కావ్యములందెప్పడినూ కృష్ణదేవరాయ
లను కవిగా పేర్కొనలేదు

౮౬

పై వాదములను ఖండించుటకు క్రింది వాదములు కలవు

లాక్షణికుల తీర్పు ప్రమాణము కాదు ఏయవ ఎంగ?
సూరన నాచన సోమనవంటి వారి విషయమునకే అప్పకవి తప్పులు
చెప్పెను

2 పెద్దన తిమ్మనాదులు తమ ప్రబంధములను రాయలు అనుక్త
మార్గమున వ్రాయుటకు పూర్వమే వ్రాయుండవచ్చును

8 కృతికర్తలు కృతిపతులపై ఎంతటి గౌరవాదరములున్ననూ
కృతిపతుల గ్రంథ రచనమును ముచ్చటించకుండుట కొందరు పూర్వ
కవులందు కలదు తిక్కనయే తన పూర్వకృతియగు నిర్వచనోత్తర
రామాయణమును గూర్చి చెప్పలేదు పెద్దన తన గ్రంథమున రాయలు కవి
యని పేర్కొనలేదు గాని తిమ్మన తన పారిజాతాపహరణమున రాయలను
కవితా ప్రావీణ్య వచిత యని స్తుతించెను

4 రాయలు ఎంతటి రాజకీయ దురంధుడో అంతటి సాహిత్య
రసకుడు తిమ్మరుసుతో అర్థరాత్రివేళయందు మారువేషముతో వగరను దు
సంబరించి ప్రభావిషయములను తెలిసికొనవారు అందుచేతనే సామాన్య
ప్రజాజీవన విషయములను తన గంథమందు చొప్పుచగలిగెను

6 ఆముక్తమూర్తిలో రాయలు తన వంశవర్ధనకు మూర్తమే
మనుచరిత్ర యందలి వానిని గ్రహించెను అట్లు చేయుటలో పెద్దనయొద్దలి
గొరవమే కావచ్చును

8 "కృష్ణరాయల పేరు నిది నీవు రచించితివి అను బాటు
పద్యపు కర్త యెవరో తెలియదు ఎప్పటివాడో తెలియదు. అ...పద్య
ముదనేక వ్యాకరణ దోషములు గలవు అది పాదంపదగినది క్షాదు ౫౬

పై విషయములను బట్టియేగాక మనుచరిత్రయందలి రచనాదీ పదప్రయోగము వర్తనలు మున్నగువానికి ఆముక్తమాల్యద యందలి రచనా విధానము కైలి మున్నగువానికి సామ్యమెందును కానరాదు అందుచే రాయలే ఆముక్తమాల్యద ను రచించెనని చెప్పవచ్చును

ఇది మిక్కిలి ప్రౌఢ కావ్యము కవిత్వము నారితేళపాళము ఆసామాన్య వర్తనలు గలవు ఈ కావ్యమున ఉపమ రూపకము ఉత్పేక్ష అర్థాంతరన్యాసము, స్వభావోక్తి బ్రాంతిమదము మొదలగు అలంకారములతో గూడిన పద్యములు గలవు భక్తియుత శృంగార రసములు బాగుగా పోషింపబడినవి రాజనీతి చతురత్వమునుగూడ ప్రయోగించెను నైష్ఠవక ప్రధానముగా గల గ్రంథము

ముతువులను వర్ణించుటయందు రాయలు బహు నిశిత దృష్టిని ప్రదర్శించెను ఈతని ప్రకృతి పరిశీలనాపాటవము అనన్య సామాన ము ముతువుల నింత విస్తృతముగ సహజమనోహరముగ వర్ణించిన కవులొర బాజ్యమువనేగాక సంస్కృతమున గూడ లేరనుట అతిశయోక్తిగాద ని దాని వాక్య వేంకటాచరావిగారు చెప్పుచున్నారు ఉపాఖ్యానములను రచించుటలో గూడ గొప్ప నేర్పు ప్రదర్శించెను మాల దాసరి కథ ఖండిక కే ధ్వజోపాఖ్యానము కథానిర్మాణ శిల్పమునకు పాత్ర చిత్రణము నకు, నందావళి నైపుణ్యమునకు ప్రసిద్ధి గాంచినవి రాయలు తన కాలపు సంఘటింపలము చక్కగా వర్ణించెను

బ్రహ్మ సూత్రము ఉపనిషత్తులు వేదవాక్యము జోతిన పురాణములతో రాయలకుగల పరిచయము ఆముక్తమాల్యద యందు పలుచోట్ల వ్యక్తము చేయుచున్నది

గుమ్మడికాయంత ముతైము ఇందిలో నేడుమల్లు అను జాతీయములు వాడినను, సుంభ జాతీయ పదముల వాడుక తక్కువ గాయల కల్పనా సామర్థ్యము గొప్పది అము క మాల్యద వందములలో కిల్లి మకుటము వందది

62 క్రిదాధిరామము

ఇది తెలుగు భాషలోని తొలి నాటకము క్రిదాధిరామ గ్రంథ కర్తృత్వముపై గూడ విమర్శ కలదు గ్రంథావతారికయందు దీని కర్త విషయంబు వర్ణితమై యున్నది కందు పద సంవిధానము కైరినిబిట్టి శ్రీనాథుడే దీనిని వ్రాసెనని వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు విపులీకరించి ఎంగళి లక్ష్మీకాంతముగారును శ్రీనాథుడే రచించెననిరి

కథ - ఈ కథకు నాయకుడు గోవింద మంచవ శర్మ నాయక కామమంజరి యనెడి విరంతువు శర్మ తన స్నేహితుడగు దిద్దిభ సెట్టితో గూడి ఏకశిలానగరమునకు వచ్చి ఆ పుర విశేషములు చూచుచు తాము గడిపెను మధ్యాహ్నవేళ పూటకూడింట భుజించి మరల పురదర్శనమునకు బయల్పడెరి ఒక సంకేత స్థలమున శర్మ కామమంజరిని కలిసికొనును దిద్దిభ సెట్టికి నింకొక యువతి పొందుకూర్చును ఏకశిలానగరమున చూచిన వింతల వివరముల యొక్క వర్ణనయే క్రిదాధిరామము.

ఈ గ్రంథము రావిపాటి త్రిపురాంతకుని ప్రేమాధిరామమునకు ఆంధ్రీకరణము రెండవ ప్రతాపరుద్రుని కాలమునాటి ఓరుగల్లు వైభవము వీధులు వివరాలు జాతులు నాతులు దేవరలు దేవుళ్ళు పంటపూస ఇండ్లు వేళ్ళనాకములు ఇందు సాక్షాత్కరింపజేయబడినవి ఇది యక్ష గానమువలెగాక శ్రీనాథుని కావ్యమగుటచే మంచికైరి సంపన్నతతో దిరస్థాయిత్వమును పొందినది

63 శృంగార కాకుంతలము

విల్లరిమర్రి పినపీఠభద్రుని రచన ఇతడు జైమిని భారతమును కూడ వ్రాసెను ఈతనికి శ్రీనాథునిపై గురుత్వమున్నందుననే తను వ్రాసిన కాకుంతలమునకు శ్రీనాథుని శృంగారనైషధమువలె శృంగార కాకుంతలము అని నామకరణము జేసెను

భారత మందలి శకుంతలము నుండి కాళిదాసు నాటకము నుండి
కొంత విషయము తీసికొని తాను వ్రాసినట్లు గ్రంథావతారికలో తానే
స్వయముగా చెప్పుకొనెను ఈయనకు నన్నయపై గౌరవము ఎక్కువ
తన కాలములోని ఆచార వ వహారములను ఎనవీరన కథలో జొప్పించెను
ఎనవీరన అనేక ప్రబంధములకు మూలములను తనకు పూర్వములైన నన్నయ
తెచ్చిన పాల్కురికి సోమన శ్రీరాధుల నుండి స్వీకరించెను

అత్తగారింటికి సంపునపుడు శకుంతలకు కణ్వుడు అనేక మంది
దెడ్డలను చెప్పును అక్కడ ఆమె నడచుకొనవలసిన తీరును కుంకన
దర్బారులు అంపకాలు తీరును ఎనవీరన ఆశ్చర్యముగా వర్ణించెను కణ్వుని
తెలుగుజానిగా చేసెను

ఎనవీరన శవిత్వములో నన్నయగారి ప్రౌఢసంపత్తి సొంపు
తెచ్చినగారి వాక్కులు నాచనసోముని వాదానుహత్యము శ్రీరాధుని
నిగుంఠాం పరిమళాలు ఉన్నవని విజ్ఞులు చెప్పుదురు

64 నంది మల్లయ్య ఘంట సింగన

వీరిద్దరు తెలుగు సాహిత్యములోని తొలి జంటకవులు గుంటూరు
నెల్లూరు పాంతపువారు పదిహేనవ శతాబ్దము ఉత్తరార్ధము వీరి కాలము
వీరు ప్రబోధ చంద్రోదయము వరాహపురాణము అను వానిని వ్రాసిరి

ప్రబోధ చంద్రోదయము సంస్కృతములో ఒక సుప్రసిద్ధమైన
నాటకము ఈ జంటకవులు ఈ నాటకము ననువదించి ప్రబంధముగా
తీర్చిదిద్దినారు ఇది వేదాంత బోధకమైన నాటకము శాంతము దీనిలోని
ప్రధాన రసము అంతరంగమందు నున్న ఉత్తమ ప్రవృత్తులకును దుష్ట
ప్రవృత్తులకును జరుగు నైతిక సంగ్రామమిందు వర్ణింపబడినది దుష్ట
ప్రవృత్తుల ఓటమియు, వివేకుని గెలుపును ప్రబోధ చంద్రుని ఉదయము
ఇందు నిరూపించబడినది క్లిష్టమైన వేదాంత విషయము సర్వజన సుబోధ

మీగా వర్తింపబడినది బౌద్ధుడు జైనుడు నద్దుడు మొదలగువారు కాపాలినితో కలసి త్రాగుట మొదలగు రోత కలిగించే సన్నివేశాలలో కృష్ణమిత్రుడు జైన బౌద్ధ మతాలను విడిచి వ్రేలివేసి ప్రయత్నించడం విశేషము అనువాదము నడికారపు సొంపుతో కూడియున్నది జంట కవులలో ఒకడైన మ ట నంగనకు మలయ మారుత కవి అను బిరుదము కలదు

మూలములోని విషయాలు మనకు నర్చినా నచ్చకపోయినా అనువాదకలు మాత్రం మూల విషయాలన్నింటిని యథాతథముగా అనువదించిరి

ప్రబోధ చంద్రోదయాన్ని జంటకవులు అనంతమాత్యుని గంగ య కు అంకితమిచ్చారు వీరిద్దరు జంట కవులే గాని తిరుపతి కవులవలె కలాపదానాలు వండివి చేసినట్లు మనకాధారములు లేవు

65 సుభద్రా కళ్యాణము

సుభద్రా కళ్యాణమును లాళ్ళపాక తిమ్మక్క వ్రాసెను ఈమె ప్రథమాంధ్ర భాషా కవయిత్రి కీర్తనలు వ్రాసిన లాళ్ళపాక అన్నమాచార్యుల వారి సతీమణి

నన్నయగారి మహాభారతమే సుభద్రాకళ్యాణానికి ఆధారము తాను వ్రాసినది పాట అని చెప్పుకొన్నది తిమ్మక్క తన కావ్యములో తిరుపతి వేంకటేశ్వరునకు అర్చననుచే నమస్కరింప జేసింది సుభద్రా కళ్యాణమున సుభద్ర చేత బొమ్మల పెండ్లిండ్లు చేయించెను ఇందుగల బొమ్మల పెళ్ళి అర్చనను ఆకలాయి మాటలు సుభద్ర కృష్ణనితో విరూదు చేయుట ఆయన ఓదార్పు మొదలయినవి కల్పితములే చిలక పాత్రను ప్రవేశపెట్టి దానిచే చాకచక్యముగ పలికించింది

చేమకూరవారు తమ విజయ విలాసము నున్న సంభాషణలను వర్ణనలును యథాతథముగా వాడుకొన్నది తిమ్మక్కగారి సుభద్రా కళ్యాణము నుండియే. నన్నయగారి అర్చననుకీ లేని తెలివితేటలు తిమ్మక్క

గారి సుఖద్రా కళ్యాణములో గలవు రక్తిణిచేత సుఖద్రకు హితోపదేశము చేయించినది

తిమ్మక్కగారి కవిత్వము మధురముగా నున్నది ఈమె సంభాషణలను చేమకూర వెంకటకవి విజయ విలాసము లోను ముద్దుపకని రాధికా స్వాంతనము లోను వాడుకున్నారు తిమ్మక్కగారి కవిత్వంలో నెఱజూతనము ఉన్నదని చెప్పవచ్చును

66 మొల్ల రామాయణము

తెలుగునందు చాలా రామాయణములు గలవు వీనిలో భాస్కర రామాయణము రంగనాథ రామాయణము ఎఱ్ఱాప్రగడ రామాయణము మొదలగునవి యున్నవి ప్రతి తరంలోను ఎవరో ఒకరు రామాయణం వ్రాయుచునే యుండిరి తి వ శతాబ్దమున మొల్ల వ్రాసిన రామాయణమునకు మొల్ల రామాయణమని పేరు వచ్చినది కంఠమల్లేశ్వరుని వరముచేత కవిత్వ మలవడెనని తన రామాయణములో వ్రాసుకొనెను ఈమె పూర్తి పేరు కుమ్మరిమొల్ల

ఈమె పూర్తిగా చాల్కికి రామాయణము ననుసరించలేదు అరాత్మిక రామాయణము భాస్కర రామాయణమును అచ్చటచ్చట అనుసరించి నట్లు కనబడును

మొల్ల కవిత్వమున తెలుగు దనమున్నది వర్ణనలు సహజముగ నున్నవి. నదిని చాటించునపుడు గుహుడు శ్రీరాముని పాదములు కడుగు మట్టము ఏ తెలుగు రామాయణమున లేదు కాని మొల్ల తన రామాయణములో ప్రవేశపెట్టినది

రామాయణం సంగ్రహంగా వీనులకు విందైన కవిత్వంగా చెప్పిన శ్రీంలో ఈమె ద్వితీయరాలు రామాయణ రచయితులలో పతమిరూపిణి

67 సిద్ధేశ్వర చరిత్రము

ఇది చారిత్రక కావ్యము కాసె సర్వప్ర దీనిని వ్రాసెను సర్వప్ర తన కావ్యమున ప్రతాపరుద్రుని యాస్థానముందలి కవులను కుమ్మరి మొల్ల పేరును పేర్కొనెను

దీనిలో చారిత్రక ఘట్టములు కలవు గణపతిదేవుని కాలమున తిక్కన ఓరుగల్లుకు వచ్చి రాజు సహాయముతో మనుమనది రాజ్యము విలిపెను ఆ కాలపు ఓరుగల్లు వైభవము రాజ ముఖ్యోద్యోగులు కవులు గుడులు గోపురములు చక్కగా వివరింపబడినవి మహమ్మదీయులు ఈ నగరముపై ఏరు సార్లు దండెత్తి పారిపోయిరట పద్మాక్షిదేవి కాకతీయుల కొసంగివ వేయి సంవత్సరముల కాలపరిమితి చాటిపోవుటచే చివరి యుద్ధ మున ప్రతాపరుద్రుడు ఓడింపబడి చెరపట్టబడెనట

ఇందలి కథలో అనేక పొరపాట్లు కలవు సిద్ధేశ్వర చరిత్రము కొంత భాగము వచన రూపముగ కొంత భాగము ద్విపద రూపముగ వ్రాయ బడినది ఈ కావ్యము బహుదోష భూయిష్టమై యున్నది కవిత్వ ప్రాధాన్యత లేదు

ఈ గ్రంథమునకు "ప్రతాప చరిత్రము" "కాకతీయ రాజవంశా-
వ" యను పేర్లు గూడ కలవు

68 కృష్ణరాయ విజయము

రాయల అష్ట దిగ్గజములలో నొకడైన - భూర్జదే మునియును! వేంకటాచ్యుడు రచించెను ఇది చారిత్రక కావ్యము శ్రీరామునికి అంకితముగ రచయబడినది

కథ - ఇది శ్రీకృష్ణదేవరాయల కథ కృష్ణదేవరాయలు తిమ్మరుసు సాయమున రాజ్యమువందలి వ్యవహారములను చక్కదిద్ది దక్షిణ దండయాత్రకు బయలుదేరి ఉమ్మత్తును గంగరాజును ఓడించెను

అటు నుండి పడమర ఉత్తర దిశలకు దండయాత్ర చేసి కళింగరాజు
కూతుడును పెండ్లియాడెను మహమ్మదీయుల నోడించెను

ఇందు శ్రీకృష్ణదేవరాయల పరాక్రమము పరిపాలనా క్రమము
చక్కగా వర్ణింపబడినది ఇతని శైలి సులభమును సరసమునై ఒప్పురును
వేంకటాచ్యునికి కుమార దూర్బది అను పేరు కూడ కలదు ఇతడు సావిత్రి
చరిత్రము ఇందుమఠి పరిణయము అను కావ్యములను గూడ వ్రాసెను
69 వాల్మీకి చరిత్ర

దక్షిణాంధ్ర కవులలో ముఖ్యుడైన రఘునాథనాయకుడు దీనిని
వ్రాసెను వాల్మీకి చరిత్రకు మూలము సంస్కృతములోని ధర్మ ఖండము
బదరీవనములో పర్వతముని శౌనకాది మునులకు వాల్మీకి చరిత్ర చెప్పటతో
కథ మొదలగును ఇది వాల్మీకి గా మారిపోయిన ఒక కిరాతకుని చరిత్ర
ఇతడు తడవార సప్తములచే తారకమంత్రము పొంది రామాయణము ను
వ్రాయును

రఘునాథుడు దక్షిణాత్య శైవ వాఙ్మయానికి చెందిన ఇతివృత్తము
లను గూడ ఇందు వర్ణించెను అనేక నూతన సన్నివేశములను గూడ
సృష్టించెను తనకు గం సంగీత నాట పరిజ్ఞానముల నీ గ్రంథమున
పొందుపరచెను

వాల్మీకి చరిత్ర శ్రీరామునికి అంకితము చేయబడినది ఈతని
కవిత్యము మృదుమధుర పదములతో దారాశుద్ధి గలిగియున్నది

70 మార్గకవిత - దేశికవిత

కం మును మార్గకవిత లోకం

ఋన వెలయగ దేశికవిత షట్టింది తెనుం

గున నిలి రంధ్ర విషయం

ఋన జన దాశుక్య రాజు మొదలుగ పలువుర

మార్గ-దేశి అను పదములు ఏ అలంకార గ్రంథముందును కానరావు నియమము గాని ంక్షణముగాని దేశ కావ్యములకెక్కడ సామాన్య ప్రజా ర జనార్థమై పాడెడి చిల్లర పాటలు పదముల కీర్తనలు మొదలగునవి దేశి కవిర ంక్షణ బద్ధమైన కాస్త్రానుసారముగా నున్నది మార్గకవిర కావ్య విబద్ధతవలన మార్గ మను పేరు ఏర్పడెను

పూర్వకాంక్షన మార్గకవిర యుండగ చాతుర్యరాజులు దేశికవిర పిదుకు పుట్టించిరని ప్రశ్న అదివరకు కావ్య సమ్మతమైన ఉత్తమ కవిత్వముండగ దానిని తోనపుచ్చి పామరకవిత్వము పుట్టించిరనియా నన్నెబోడుని యభిప్రాయము భారత సాహిత మన సంస్కృత కవిత్వము మార్గ (Cas ca) మరి అయా భాషలో సాంప్రదాయానుసారముగా పవర్తిలు కవిత్వము దేశి (Vernacula) అందురు దేశికవిత్వము నేడికిని పల్లెలందు గలదు దేశికవిరను పుట్టించిన చాతుర రాజు గుణగ విషయాదిత్యుడని మన మనుకొనవచ్చును దేశికవిరను సృష్టించినవారు విద్యావంతులగు చాతుర్యరాజు ప్రయత్న పూర్వముగ పుట్టించిన దేశి కవిత్వము కావ్యరూపము తార్కిగం ఒక గ్రంథరచన ఆ గ్రంథమే భారతమని యూహింపవచ్చును ఆ భారతము సంస్కృతము నెదుట అనాదికి దేశికవిత్వ మనిలించుకొనును దేశభాషలో వ్రాయబడుటచే అది దేశికవిత్వమయ్యెను ఆ తెలుగు భారతముతో నేడు మనము జానపద రచనలను పోల్చి చూచితిమేని భారతము మార్గకవిత్వము జానపద రచనలు కద్దదే కవిత్వమును అగును అనగా భారతము దేశ భాషలో వ్రాయబడినను రచనా పద్ధతియంతయు మార్గకవిత్వానుకరణముగ ప్రౌఢముగా నుండును గన దానిని మార్గకవిత్వమనియే భావించుము భారతము ఒక్కటియే కాదు తరువాత తెలుగున వెలసిన పురాణేతిహాసములు ప్రబంధములు నాటకములు మొదలగు ప్రౌఢ వాఙ్మయమంతయు మార్గ కవిత్వమే యని పించుకొనును

నన్నయకు పూర్వమే పెక్కు దేశికావ్యములుండును మరియు గేయరూపముననున్న దేశిరచనలు గ్రంథరూపములో లేనికారణమున వాటిని లోకములో పాడుతున్నంతవరకే విచికియిండునుగాని పాటగాదు లేని యెడలి విస్మృతములగును దేశీయ భండస్సుతో వ్రాయబడిన పూర్వపు రచనలన్నియు స్వభావమును బట్టి పాదగలవారు లేని లోపముచే లోపించి యుండవచ్చును సంస్కృతములో దీటురాగం ఆంధ్రభారతము పుట్టిన విమ్మట పూర్వపు రచనలపై పెడమోము పెట్టియుండవచ్చును

నన్నయకు పూర్వము ఎంత విరివిగ దేశికవిరళలో పద్మరచన స్సాగివనూ ఆ పద్మములన్నియు మూలభూతములు కాలేకపోయినవి. నియమబద్ధమై శాస్త్ర సమ్మతమున రచింపబడినది మాత్రకవిర నియమ రహితమై శాస్త్రమున కెక్కక ప్రజానురంజనముకై రచింపబడినది దేశికవిర

71 కన్యాశుల్కము

గురజాడ అప్పారావుగారు దీనిని రచించిరి నాది సాంఘిక దురాచారములను ఖండించు నుద్దేశముతో వ్రాయబడినది అప్పారావుగారు నాటకములను గేయములను కథలను, వ్యాసములను వ్రాసరి

కన్యాశుల్కము వ్రాయుటలో వీరిక్రింద ఉద్దేశములు గలవు
1 సంఘ సంస్కరణము 2 వ్యవహారికభాషను సాహిత్యములోనికి ప్రవేశ పెట్టుట మొట్టమొదటిసారిగా గ్రంథాంతరినికి అన్యదేశ పదాలను ముఖంగా ఆంగ్లపదాలను సుమారు ఆరువందం పదాలను ఈ సాటకములో కెక్కించిన కేశవరవు రామకోటి శాస్త్రిగారు చెప్పచున్నారు

కార్యవివాహం వలన నష్టములు బాగుగా వయసుమీరినవారు చిన్న పిల్లలను వివాహము చేసుకొనుట దాని పర్యవసానము బోగవు సానులు తారి వింతవింత నడకలు మొదలయినవన్నీ కన్యాశుల్కములో

కనబడును గిరికము ఇందులో ఒక వింత పాత్ర ఆంగ్లాండ్ర మిక్రమ సంభాషణా చేతురుడు అంత నజీవము నహజమైన పాత్ర మాండ్ర పాటకములం దెవ్వరును కానరాదని" దివ్యార్థవారు చెప్పుచున్నారు

ఈ నాటకము నహజ సుందరమయిన మాండలిక పద ప్రయోగ మేవకును నిర్మలమైన హాస్యమువకును శక్తివంతమయిన సంస్కరణ ప్రబోధమునకును నిలయమైనది తెలుగు నాటక రంగమందు ఈ నాటకము ఒక విప్లవము తెచ్చినది. ఎనుబది సవత్సరముల క్రింద వ్రాయబడినను ఇప్పటికి నూతనత్వము కోల్పోలేదు. ఈ నాటకము దృశ్య నాటకము కంటె శ్రవ్యనాటకమనుట మేలు ప్రదర్శనానుకూలత తక్కువని కేతవరపు చారి ఉద్దేశ్యము

72 తెలుగు కవిత్వావిర్భావమును గూర్చి సంగ్రహముగా వ్రాయుము

భాషయొక్క పుట్టుకవలెనే కవిత్వము పుట్టుకయు ఏ పరికోధనకు అందని కాలముననే జరుగును కవిత్వము రాజ్యముయొక్కయు సర్వకలయొక్కయు పుట్టుకకుముందే పుట్టినది లిపి అనేది సాధనము లేనదే కవిత్వమునకు గాని భాషకుగాని అట్టి స్థిరత్వము కలగదు భాషన భాషకును దానితోపాటు ఆ భాషాకవిత్వమునకును అక్షర - రహితమైన హామొకటియు, అక్షరబద్ధమైన దళయు విధిగా ఏర్పడును లిపి అనునది మొదట పరిపాలనా వ్యవహారములకు వినియోగపడును. తరువాత భాష్యధనకు అనువైన శబ్ద సంపన్నతను సేకరించుకొన్నప్పుడు ఆ లిపి ప్రజాసారస్వత పాఠవముగా నుదయోగపడును

ఆంధ్రరాజులగు శాతవాహన వంశపురాజులు ఈ ఆంధ్రభూమిలో పౌరాణిక కాలమునాటి మహారాజులవలె శ్రీ పూ 2 వ శతాబ్ది మొదలుకొని శ్రీ శ 2 8 శతాబ్దిలవరకు జ్యోతిష మించు నాలుగైదు వందల యేండ్లు ప్రజాపితముగా పరిపాలన చేసిరి వారి కాలములో విద్యద్వాన సంస్కృతము రాజభాష ప్రాకృతము, ప్రజాభాష అనాది తెలుగు వారి శాసనములన్నియు సంస్కృత ప్రాకృతములలోనే యున్నవి ఆ లిలకూడ అనాది సంస్కృత ప్రాకృత భాషల లిలయే తెలుగును వారు రాజ భాషగా స్వీకరింపలేదు కాని తెలుగు ప్రజలు తెలుగులోనే పదములు పాటలు కట్టుకొని పాడుచూ సంఖ్యముగ సంఘ జీవితమును గడుపు కొనిరి ఈ కాలములో ఆంధ్రభాష విద్యద్వాన శాసనదువలన ఆంధ్ర కవియగు గుణ్యాధ్యుడు బృహత్కథ అనుపేర ఒక ఉద్గ్రంథమును పైకాచి భాషలో వ్రాసెను ప్రాకృతానికి గ్రామ్యమువంటిది పైకాచి ఆ కాలమందు సంస్కృత ప్రాకృత పాళిభాషలందు పరిచయము గల కొందఱు నూతన పదజాలమును ప్రవేశపెట్టి ఆంధ్ర కవి జాలమును ముఖకొంత విస్తృతపరచిరి అరవ భాషకులేని తత్సమ తదృవాత్మక మైన సంస్కృత ప్రాకృత భాషా ప్రభావము ఆంధ్రమున ప్రసరించుటకు దారిత్రకమైన కారణ మిదియే

“ఒకటి రెండు శతాబ్దిల పిమ్మట నేడు రాయలసమ అని పిలువబడెడి భూభాగమును రేచాది చోళులు ఆనబడెడి చోడవంశ శాఖ పరిపాలించుచుండెను వారు వేయించిన శాసనములలో తెనుగు భాష వాడబడినది జుష్టాన భాష గూడ తెలుగే అయి యుండవలెను 7 వ శతాబ్ది ప్రారంభములో సంస్కృతముతో పాటు తెలుగు విదివిగా ఉపయోగింపబడినట్లు పొడకట్టును ఈ కాలమున వేయబడిన శాసనములలో తెలుగు స్థిరివిగా నుపయోగించిరి ఆ తెలుగు ఇప్పుడు మనకు అర్థముగాదగిన తెలుగు

కాదు శాసనములలో కానవచ్చిన మొదటి తెలుగు పద్యము ఈ అర్థ కి శాసన తరువోజయే తొమ్మిదవ శతాబ్దము నాటికి తెలుగు సంస్కృత ప్రాకృతములను జీర్ణించుకొని పుష్టి చెంది స్వతంత్ర స్థితికి వచ్చినదని దెప్పవచ్చును చాళుక రాజుల కాలమందు తెలుగునకును సంస్కృత ప్రాకృతములకును జుగిగిన సంపర్కములో కార్య-ప్రతికార్య (Action and Reaction) వశమున చేకూరిన విధముతో తెలుగు రాజభాషగా నెంకొని స్వతంత్ర స్థితికి వచ్చెను సంస్కృతము నుండి తెలుగు కవులు ఆవరణ బిందిన వృత్తములలో మత్తేత శార్దూలములు యదాతథముగానే తెలుగున వ్రాయబడినవి

ఇదంతయు నన్నయ పూర్వమున గల ఆంధ్ర భాషా రూపము

నన్నయకు పూర్వము శాసనములు మాత్రమేగాక పద్యకవిత్వము వంటి కవిత్వములో గ్రంథ రచన కూడ సాగుచుండెనని తలచుటకు ప్రమాణములు కూడ ఉన్నవి అరవమున యాప్పిరంగన అను ఒక చంద్రావ్రములో కాను వాంఛయ్య అను తెలుగు లక్షణవేత్త రచించిన గ్రంథమును చూచినట్లు ఈ క్రింది వాక్యములో చెప్పకొనెనట వాంచి యార్ సేయిద వడగు చందవుం అనగా వాంఛయ్య చేసిన వడగు భాష యొక్క చందము అని అర్థము అనాది తెలుగు గ్రంథములు దేశిచ్ఛందములో చాల వెలసియుండెను

పై సుదహరింపబడిన దానినిబట్టి ప్రాజ్ఞన్నయ యుగములో తెలుగున పామరభాషలో ప్రజలు పాడుకొను పదములు పాటలు మాత్రమేగాక చందోబద్ధములైన దేశీయ పదములును సాంస్కృతిక పద్యములును విరివిగా నుండెననియు పద్యమయములైన గ్రంథములును కొన్ని రచింపబడి యుండుననియు, ఆ గ్రంథముల ననుసరించి లక్షణ గ్రంథములు

పుట్టి యుండుననియు నిర్ధారణ చేయుట సహేతుకమే కాని నిరధారము కాదు బాషకు ఈ మహాపకారమంతయు చాతుర్య రాజుల సేవ వంశ కలిగినది అంతకు పూర్వము మార్గ కవిత్వమనిపించుకొనెడి సంస్కృత ప్రాకృత గ్రంథములను చదువుకొనుచుండిన ఆంధ్రులు చాతుర్య రాజులు పుట్టించిన దేశీయ కవిత్వలను చదువుకొని అనందింప దొడగిరి

రథవాత నన్నయ తిక్కన ఎఱ్ఱనలు సంస్కృత భారతమును తెలుగున కనువదించుట ద్వారా తెలుగునకొక పరిపూర్ణ రూపమేర్పరచి నన్నయ పూర్వముండిన కవిత్వము ప్రధానముగా దేశీమార్గము నన్నయ ప్రథమ కావము భారతము

అతడు జన వ్యవహారమందలి పదజాలమునంతను పరిశీలించి సంస్కరించి సంస్కృత పదములను తెలుగున వాడు పద్ధతి నిర్ణయించి దారకమైన నడకగల కొన్ని సంస్కృత వృత్తములను గ్రహించి అప్పటికే ఉత్తమ కావ్యములుగల కన్నడ వాఙ్మయము నుండి ప్రశస్త లక్షణములు సేకరించి తెలుగున నుత్తమమైన కావ్యరచనా మార్గము తీర్చిదిద్దెను

కావ్యమననేమి దానియందలి లక్షణములను వ్రాయుము

కావ్యములు కేవలము విజ్ఞానము కలవిగా యుండవచ్చును కొన్ని ఆనందమును మాత్రమే కల్గింపవచ్చును మరికొన్ని రెండు గుణములు కలవియై యుండవచ్చును ఈ వివరమును మనసున పెట్టుకొనియే రాజశేఖర దనెడి ఆలంకారికుడు సారస్వతమును శాస్త్ర సారస్వతము కావ్య సారస్వతము అని రెండు భాగములు చేసెను ఆ విభజన ప్రకారము మౌనస్థాని విజ్ఞాన సంపాదనకును బుద్ధివికాసమునకును అక్కరకు వచ్చెడి కష్ట హృదయకరణ మిహంసాది సమస్త శాస్త్రములు మొదటి విభాగమున

కును రామాయణాది కావ ములు శాకుంతలాది నాటకములు విజ్ఞానముతో పాటు ఆనందమును గూడ ప్రసాదించెడి రెండవ విభాగమునకును లక్ష భూతము లగును విజ్ఞాన ప్రబోధము లేకున్నను చిత్తసుఖమును కలిగించునేని అవి కూడ కావ్య జాతిగానే పరిగణింపబడును కావ్య వాఙ్మయమును పాశ్చాత్యులు సాధారణ వాఙ్మయము (Gene a e ature) అని పేర్కొందురు

అయితే ఏది కావ్యము అనే ప్రశ్నకు నిష్కర్షమైన నిర్వచనము నొసగుట కష్టమైన పని అందుచే కావ్య శబ్దార్థర కలిగి యుండవలసిన గ్రంథమునకు ముఖ్యముగా మూడు లక్షణము లుండవలెనని పాశ్చాత్య విమర కులు సిద్ధాంతరీకరించిరి అందు మొదటిది దాని సర్వజ్ఞాన రంజకత్వము అనగా గ్రంథము నందలి విషయము (Sub ec matter) సర్వజ్ఞులకును ఆమోదజనకముగా నుండుట రెండవది రచన ఆలంకారికముగా నుండుట మూడవది ఆ గ్రంథము యొక్క పతనము వలనగాని శ్రవణమువలనగాని భావనాహ్లాదము కలుగుట ఈ మూడు లక్షణములు సమగ్రముగానున్న గ్రంథమ చిన్నదైననూ పెద్దదయిననూ కావ్యమనించుకొనును

ఒకే ఇతివృత్తమును గైకొని యెవరెన్ని కావ ములు రచించినను ఆ యన్నింటను ఆయా రచయితల యొక్క ప్రతే కర వేరువేరుగా గోచరించుచునే యుండును తన సృష్టి తనదిగా ఇతరులకు గోచరించెడి ఆ పదార్థమునే ఆశ్రియత (Persona y) అని విమర కు లందురు ఈ ఆశ్రియ ముద్దగల వన్నియు కావ్యములు అవి పౌరుషేయములు (Sub ec ve wr ng) ఆ ముద్రలేని వన్నియు శాస్త్రములు అవి అపౌరుషేయములు (Objec ve wr ng)

ఎండితార్థమేమనగా- సుందరమైన రచనయు సార్వజనీనమైన ప్రయోజనమును కలిగి ఆర్థీయతను స్ఫురింపజేయు గ్రంథము కావ్యము అట్టి కావ ములయొక్క చరిత్రయే సాధారణ చరిత్ర అని అంగీకరింప వలసి యుండును

దేశచరిత్ర చక్కని తైలిలో రచింపబడినచో అది వాఙ్మయ చరిత్రలో గ్రాహ్యమగునా ఆ చారిత్రక గ్రంథములో చక్కని తైలియే గాక రసవత్తరముగా నున్నచో అది కావ మే అనిఎంచుకొని వాఙ్మయ మగును సంస్కృతమున హర్షచరితము విక్రమాంకదేవ చరిత్రము అట్టివే తెలుగున కృష్ణరాయ విజయము రంగరాయ విజయము మొదలగు ప్రబంధములును పలనాటి వీరచరిత్ర కాటమరాజు కథ మొదలగు పద ములును అట్టివే మంచి తైలి ఉన్నంత మాత్రమున దేశచరిత్ర గ్రంథ ములు వాఙ్మయము కాజాలవు అదీగాక చరిత్రలో తనకు నచ్చిన ఏదో ఒక పుట్టమును ఇరివృత్తముగా గైకొని రసవంతముగా రచించిన గ్రంథ కర్తలుందురుగాని దేశ చరిత్రనంతను అట్లే వ్రాసినవారుండరు

వ్యాకరణము

తెలుగు వ్యాకరణము

74 తెలుగు సంధులు

సంధి - పూర్వపర స్వరములకు ఐరస్వర మేకాదేశముగట సంధి ఏకాదేశమనగా రెండు వర్ణములకు ఐదులుగా నొక వర్ణము వచ్చుట ఏ రెండు వర్ణములైననూ (అచ్చులు లేక హల్లులు) దగ్గఱగా జేరునప్పుడు వచ్చు ఆగమాదేశలోప సంశ్లేషములును సంధులగును ఈ సంధులును నాలుగు విధములుగా విభజింపవగును

ఆగమ సంధులు 2 ఆదేశ సంధులు 8 లోప సంధులు

4 సంశ్లేష సంధులు

అకారసంధి -

సూత్రము - అత్తునకు సంధి ఐహోళము

ఉదా - నక + అమ్మ = నకమ్మ

ఒక + ఒక = ఒకనొక

2 ఇకారసంధి -

సూత్రము - ఇకారమునకు సంధి వైకల్పికముగా నగును

ఉదా - ఏమి + అందివి = ఏమందివి

వచ్చిరి + అప్పుడు = వచ్చిరప్పుడు.

వచ్చి + ఇచ్చెను = వచ్చి యిచ్చెను

8 ఉకారసంధి -

సూత్రము - ఉత్తునకచ్చు పరంబగునపుడు ఫంధియగు

ఉదా - రాముడు + అరడు = రాముడరడు

నన్నున్ + అడిగె = నన్నడిగె

4 ట్రికసంధి -

సూత్రము - ఆ, ఈ ఏ లకు ట్రికమని పేరు ట్రికము మీది

అసంయత వాల్లనకు ద్విత్వము ఐహోళముగా నగును

ఉదా - ఆ + చోటు = ఆచోటు

ఈ + ముని = ఇమ్ముని

యదాగమసంధి -

సూత్రము - సంధిరేనిచోట స్వరంబుకంటె పరంబయిన స్వరంబు
యదాగమంబు

మా + అమ్మ = మాయమ్మ

నుగాగమ సంధి -

() సూత్రము - ఉదంత (ఉకారము చివరిగా నున్నది)

తద్ధర్తార్థ విశేషణములకు అచ్చుపరమైనచో నుగాగమమగును

ఉదా - వచ్చు + ఆతడు = వచ్చునతడు

() షష్ఠీ సమాసములందు ఉకార ఋకారములకు అచ్చుపరమై
నచో నుగాగమమగును

ఉదా - రాజు + ఆనతి + రాజునానతి

సమాసముల నుదంత శ్రీ సమములకును పుంపులకును
పరుష సరళములు పరమగునపుడు నుగాగమమగును

ఉదా - తకుకు + గజ్జెలు = తకుకుగజ్జెలు

(౪) ఉదంత శ్రీ సమములకును పుంపులకును అదంత గుణ
వాచకములకును "తనము" పరమైనచో నుగాగమమగును

ఉదా - సొగసు + తనము = సొగసుందనము

తెల్ల + తనము = తెల్లదనము

దుగాగమసంధి

సూత్రము - నీ నా తన పదములకు ఉత్తరపదము పరమగు
నపుడు దుగాగమము విధానమగును

ఉదా - నీ + పుస్తకము = నీదు పుస్తకము

నా + గృహము = నాడు గృహము

- 8 రుగాగమసంధి - రేపాగమసంధి)
 సూత్రము - కర్మధారయములందు పేదాది శబ్దములకు అలు
 శబ్దము పరమగునపుడు రుగాగమమగును
 ఉదా - పేద + అలు = పేదరాలు
 జన్మన + అలు = జన్మరాలు
- 9 టుగాగమసంధి -
 సూత్రము -) కర్మధారయములం దుత్తునకచ్చ పరమైనచో
 టుగాగమమగును
 ఉదా - నిగ్గు + అద్దము = నిగ్గుటద్దము
 () కర్మధారయములందు పేర్వాది శబ్దములకు అచ్చు పరమగు
 నపుడు టుగాగమసంధి
 ఉదా - చిగురు + అకు = చిగురుటాకు
- 0 ద్విరుక్తటకారసంధి -
 కులు చిలు కడు నడు విడు శబ్దముల రదలకు అచ్చుపర
 మగునపుడు ద్విరుక్త టకారమాదేశమగును
 ఉదా - చిలు + ఎలుక = చిట్టెలుక
 నడు + ఆడవి = నట్టడవి
 గనడవాదేశసంధి
 సూత్రములు - ప్రథమమీది పరుషములకు గనడదపలు ఐహాశ
 ముగా నగును
 ఉదా - వాడు + కొద్దెను = వాడుగొద్దెను
- 2 సరళాదేశసంధి - (ద్రుతసంధి)
 సూత్రము - ద్రుతముమీది పరుషములకు సరళము లాదేశమగును
 ఆదేశ సరళమునకు ముందున్న ద్రుతమునకు విందు సంశ్లేషణ
 విభాషనగును
 ఉదా - తోచెను + చుక్కలు = తోచెఱుక్కలు

5 సంస్కృత సందులు

సవర్ణదీర్ఘ సంది -

సూత్రము - ఆ ఇ ఉ ఋసంకు సవర్ణములు పరమైనచో దీర్ఘ
మేకాదేశమగును

ఉదా - ఆమంద + ఆనందము = ఆమందానందము
కవి + ఇంద్రుడు = కవింద్రుడు

గుణసంది -

సూత్రము - అకారమునకు ఇ ఉ ఋ లు పరమైనచో క్రమముగా
ఏ ఓ ఆర్లు అదేశమగును

ఉదా - దేవ + ఇంద్రుడు = దేవేంద్రుడు
రథ + ఉత్సవము = రథోత్సవము
సప్త + ఋషులు = సప్తర్షులు

యణాదేశసంది -

సూత్రము - ఇ ఉ ఋ ె అనువానికి అసవర్ణములైన
అచ్చులు పరమైనచో క్రమముగా య వ ర ల అనునవి అదేశ
మగును

ఉదా - అరి + అధికము = అర్కధికము
పితృ + ఆజ్ఞ = పిత్రాజ్ఞ

వృద్ధిసంది -

అకారమునకు ఏ ఐ లు పరమగునపుడు ఐకారము ఓ ఔ లు
పరమగునపుడు ఔకారమాదేశమగును.

ఉదా - ఏక + ఏక = ఏకైక
కై + ఔన్నత్యము = దేవౌన్నత్యము

5 అనునానకసంధి

సూత్రము - నకారముకాని మకారముకాని పరమైనచో

ట ర ప లకు వాని వర్గానునానకము చాదేశముగును

ఉదా - వాక్ + మయము = వాక్మయము

విరాడ్ + మహిమ = విరాఙ్మహిమ

76 సమాసములు

వేర్వేరగు శబ్దములు గలిగిన పదములు కలిసి ఒకే యర్థము వచ్చుట "సమాస"మందురు

సమాసమున సాధారణముగా రెండు పదములుండును మొదటి దానిని పూర్వపదమనియు రెండవ దాని నుత్తర పదమనియు నందురు సమాసమందలి పదములకు విభక్తి ప్రత్యయాలను జేర్చి చెవరించుటను విగ్రహ వాక్యమందురు పూర్వ పదమయొక్క విభక్తికి తతఃపూర్వగా లోపము వచ్చును అట్లు లోపమురాని సమాసములను అఙ్కమాస మందురు

ఉదా - నీ వని భయము కంటేకాదు.

సమాసములను శబ్దమునుబట్టి మూడు విధములుగా విభజించవగును

(1) సాంస్కృతిక సమాసము (2) అర్థిక సమాసము

(3) మిశ్ర సమాసము

సాంస్కృతిక సమాసము మరల రెండు విధములుగా విభజించవగును

(1) నిర్ద సమాసము (2) సార్థ సమాసము

కేవల సంస్కృత శబ్దములగు సమాసము నిర్ద సాంస్కృతిక సమాసము

ఉదా - రాజాజ్ఞ, మధురవచనము

కేవల తత్సమ పదములకగు సమాసము సాధ సాంస్కృతిక
సమాసము

ఉదా - రాజానాజ్ఞ మధురపు వచనము

కేవలము తెలుగు పదములకగు సమాసమాచ్ఛికము

ఉదా - తేని ముదల చెరువు నీరు

తత్సమ పదములతో తెలుగు పదములతో నేర్పడు సమాసము
మిశ్రమము

ఉదా - తేని కాసనము చెలువు నుదకము

అర్థమును బట్టి సమాసము లాఱు విధములు

() తత్పురుషము (2) కర్మధారయము (3) ద్విగువు

(4) ద్వందము (5) ఐహుప్రీహి (6) అవ్యయాలావము

1 తత్పురుషము

ఇది యాత్ర పదార్థము ప్రధానముగా గల సమాసము ఇది
ఎనిమిది విధములు

1) ప్రథమా తత్పురుషము - కడకన్ను (కండియొక్క కడ)

2) ద్వితీయా తత్పురుషము - కృష్ణశ్రీతుడు కృష్ణని శ్రీతుడు

3) తృతీయా తత్పురుషము - రాజపూజితుడు (రాజుచే
పూజితుడు)

4) చతుర్థీ తత్పురుషము - వ్రాతబల్లి (వ్రాతకొఱకు బల్లి)

5) పంచమీ తత్పురుషము - చోరభయము (చోరునివలన
భయము)

6) షష్ఠీ తత్పురుషము - తండ్రిమాట (తండ్రియొక్క మాట)

7) సప్తమీ తత్పురుషము - శాస్త్రనిపుణుడు (శాస్త్రము నందు
నిపుణుడు)

8) నభో తత్పురుషము - అనశ్శము (నశ్శము కానిది)

2 కర్మధారయము

తత్పురుష సమాసము వ్యధికరణము సమానాధికరణము నని రెండు విధములు విశేషణమునకు విశేష్యములౌచి సమాసము సమానాధికరణము దీనినే కర్మధారయ మందురు ఇది కూడ నుత్తర పదార్థ ప్రాధాన్యము కలది

విశేషణము (Ad ec ve ఉపమానము (Compar ion) సంభావనము (mag na on) అవధారణము (Dete imena on or den fica on) అను వాని ననుసరించి కర్మధారయము 7 విధములు

విశేష పూర్వపద కర్మధారయము

ఉదా - వృద్ధ కపోతము (వృద్ధమైన కపోతము)

విశేషణోత్తర పద కర్మధారయము

ఉదా - కపోతవృద్ధము (వృద్ధమైన కపోతము)

విశేషణోదయ పద కర్మధారయము

ఉదా - సరస మధురము (సరసమును మధురమును)

ఉపమానోత్తర పద కర్మధారయము (ఉపమిత సమాసము)

ఉదా - ముఖ పద్మము (పద్మము వంటి ముఖము)

కపిసంహారు (సంహాము వంటి కపి)

ఉపమాన పూర్వపద కర్మధారయ సమాసము

ఉదా - జుంటిమోచి (జున్నువంటి మోచి)

సంభావనా పూర్వపద కర్మధారయము

ఉదా - యమునానది (యమున యను నది)

అవధారణా పూర్వపద కర్మధారయము (రూపకము)

ఉదా - కవికోకిలము (కవియనెడి కోకిలము)

తెలుగున ఆ ఈ ఏ లను త్రికములందురు ఇది పూర్వమున
నున్న దానిని త్రికపూర్వక కర్మధారయమందురు

3 ద్విగువు

సంఖ్యా పూర్వక కర్మధారయమే ద్విగువు

ఉదా - నలుదిక్కులు (నాలుగు దిక్కులు)

త్రిలోకములు (మూడు లోకములు)

ద్వంద్వము

ఇది ఉభయ పదార్థ ప్రధానమైంది

ఉదా - తల్లిదండ్రులు (తల్లియు తండ్రియు)

రామలక్ష్మణులు (రాముడును లక్ష్మణుడును)

6 ఐహాప్రీహి - అన్యపదార్థ ప్రధానమైనది ఐహాప్రీహి - కలవాడు
కలది అనే వచ్యమందును

ఉదా - పాలాక్షుడు = పాలమందు-అక్షి కలవాడ

పద్మాక్షి = పద్మములవంటి అక్షులు కల

6 అవ్యయీభవ సమాసము -

ఇది పూర్వపదము ప్రధానముగా గలది అవ్యయము పూర్వ
పదముగానుండి సమర్థమైన ఉత్తర పదముతో సమనంచును ఇది
అవ్యయసహితమన్ని అవ్యయరహితమని రెండు విధములు

ఉదా - () ప్రతిదినము దినము దినము అవ్యయసహితము

() దినదినము (దినము దినము) అవ్యయరహితము

77 లింగము-వచనము-విభక్తి

లింగము - స్త్రీ పురుషాది భేదములను దెలిపునది లింగము

సంస్కృత భాషలో శబ్దమునుబట్టి లింగమును నిర్ణయించుదు కాని

తెలుగు భాషలో అర్థమునుబట్టి లింగముందును సంస్కృత

మున పులింగము స్త్రీలింగము నప్తేంద్రకలింగము అను విధమున

నుండును తెలుగున లింగము-అను పదము వాడరు వాచకము
అను పదమును వాడుదురు

పురుషులను వాని విశేషణములను దెలుపు పదములు పురుష వాచకములు వీనిని మహద్వాచకములందురు స్త్రీలను వాని విశేషణములను దెలుపు పదములను స్త్రీ వాచకములు లేక మహాతీవాచకములందురు నపుంసకములను వాని విశేషణములను దెలుపు పదములను నపుంసక వాచకములు లేదా అహమద్వాచకములందురు స్త్రీలను పురుషులను దెలుపు సామాన్య పదములను సామాన్య వాచకములు (Common gender) అందురు

ఉదాహరణములు - మహద్వాచకములు - రాముడు, వీరుడు
నుండరుడు ధనవంతుడు వారు మొదలగునవి

2 మహాతీ వాచకములు - సత పూజ్యులు భార్య ఆమె
మొదలగునవి

8 అహమద్వాచకము - చెట్టు ఇల్లు జాయి మొదలగునవి

4 సామాన్య వాచకము - చుట్టము కొందరు వక్షి విద్వ జేను
వీవు మొదలగునవి

తెలుగు పదములలో కొన్ని స్త్రీ సమములు కంపు అనగా నివి
స్త్రీ లింగ సమములు ప్రధమైక వచన ప్రత్యయములు లోపించిన వానిని
స్త్రీ సమములందురు ఈ స్త్రీ సమములలో పుంలింగములు స్త్రీలింగ
ములు నపుంసకములు కూడ నుండును.

ఉదా - తల్లి తండ్రి గోడ దూర మేడ మొదలగునవి

ii వచనము - ఒక వస్తువును తెలియజేయు వాచకము
ఏకవచనము రెండు లేక అంతకన్న ఎక్కువ వస్తువులను దెలుపు
వాచకము బహువచనము సంస్కృతమున రెండు వస్తువులను
దెలుపు విశేషణమును ద్వివచనము అందురు ఇది తెలుగున లేదు

అందుచేత తెలుగునందిది బహువచనముగనే వ్యవహరింపబడును ఏక
వచన రూపములు కలిగి బహువచన రూపములు లేనివి నిత్యైక వచ
నములు (అక్కడ వరి ఉప్పు వెండి తెలుపు మొదలుగునవి) బహు
వచన రూపములు మాత్రమే కలవి నిత్య బహువచనములు (పెసలు
అందలు మొదలుగునవి)

విభక్తి

రాతువుయొక్క ధర్మమును దెలుపునది విభక్తి నామవిభక్తులు
క్రియావిభక్తులు అని విభక్తులు రెండు విధములు

దు ము వు ట మున్నగునవి నామ విభక్తులు ఎను రి
మొదలైనవి క్రియావిభక్తులు

నామవిభక్తులు

	ప్రథమా విభక్తి-ప్రత్యయములు	దు ము వు ట
2	ద్వితీయా విభక్తి	ని ను ల కూర్చి గుఱింపి
3	తృతీయా విభక్తి	చేత చే తోడ తో
4	చతుర్థి విభక్తి	కొఱకు తె
5	పంచమి విభక్తి	వలన కంటె పట్టి
6	షష్ఠి విభక్తి	కి కు యొక్క తో తోపం
7	సప్తమి విభక్తి	అందు న
8	సంబోధన ప్రథమావిభక్తి	ఓ ఓయి, ఓరి ఓన

క్రియావిభక్తి ప్రత్యయములు

	ప్రథమపురుష-ఏకవచన	ప్రత్యయము	దు (చదువుచున్నాడు
2	బహువచన		రు (చదువుచున్నాడు
3	మధ్య పురుష-ఏకవచన		వు (చదువుచున్నావు
4	బహువచన		రు చదువుచున్నారు
5	ఉత్తమపురుష-ఏకవచన		ను (చదువుచున్నాను)
6	బహువచన		ము (చదువుచున్నాము)

నామ విభక్తులు నామవాచకములపైన సర్వనామములపైన చేరు
చుండును (రామునియొక్క చోరునివలన నీకు నాచే మొదలగునవి)

ఈ క్రింది యుదాహరణములను గమనింపుము

ఏకవచనము	బహువచనము
1) గోడ	గోడలు
2) స్త్రీ	స్త్రీలు
3) చెట్టు	చెట్లు
4) కొంను	కొంనులు
5) పగతుడు	పగతురు
6) అల్లుడు	అల్లుడు
7) కోడలు	కోడండ్రు
8) చెల్లెలు	చెల్లెండ్రు
9) చేను	చేలు
10) రేయి	రేలు
11) వేయి	వేలు
12) ఇల్లు	ఇండ్లు
13) పేరు	పేళ్లు
14) గొడ్డలి	గొడ్డళ్లు
15) పేను	పేలు
16) విలుకాడు	విలుకాండ్రు
17) వేటకాడు	వేటకాండ్రు
18) ఆవు	ఆవులు అలు
19) త్రాడు	త్రాళ్లు
20) గోయి	గోతులు

౬౭౭ రచనలో కానవచ్చు పామాన్య దోషములు

తెలుగు వ్రాయునప్పుడు సాధారణముగా జేయు తప్పులీ ప్రకరణములో వివరింపబడుచున్నవి వీనిని మనము జాగరూకతతో బరి లించి రచనలో నట్టి దోషములను దొంగించుకొనుటకు ప్రయత్నింపవలయును

యకారము -

పు పూ వో వోలు తెలుగు పదముల మొదట నుండరాదు

తప్పు		ఒప్పు
యెక్కడ	-	ఎక్కడ
యెప్పుడు	-	ఎప్పుడు
యితడు	-	ఇతడు
యతడు	-	ఆతడు
యెవడు	-	ఎవడు
వుండెను	-	ఉండెను
పూడు	-	ఊడు
వొక	-	ఒక
వొకడు	-	ఒకడు
వోడ	-	ఒడ

౭ హల్లులతో నారంభించు పదముల నజాదులుగా వ్రాయరాదు

తప్పు		ఒప్పు
1) మేమెక్కిరివి	-	మేము వెక్కిరిమి
2) వాడెక్కిను	-	వాడు వెక్కిను
3) వాడొచ్చెను	-	వాడు వచ్చెను
4) వాడినెను	-	వాడు వినెను

8 ద్వితీయము గరినప్పుడు శకట రేఫమునే వ్రాయవలెను

శప్య		ఓప్య
గురము	-	గుఱ్ఱము
2) కర	-	కఱ్ఱ
8) గొరె	-	గొఱ్ఱె
4) మరె	-	మఱ్ఱె

4 క్రావడిని ఋత్యమును తార్కాణ చేయరాదు

శప్య		ఓప్య
1) మిత్తుడు	-	మిత్తుడు
2) చంద్రుడు	-	చంద్రుడు
8) క్యారుడు	-	క్రూరుడు
4) గ్రహము	-	గృహము
5) క్రుషి	-	కృషి
6) మ్రుగము	-	మృగము
7) ద్రుతము	-	ద్రుతము
8) కృంకెను	-	క్రంకెను
9) ద్రుష్ట	-	దృష్ట
0) క్రుశించు	-	కృశించు

5 శకటరేఫము నితర హల్లులతో సంయుక్తముగా జేయరాదు

శప్య		ఓప్య
గుఱ్ఱ	-	గుర్త
2) కూఱురు	-	కూర్తురు
8) నేఱ్ఱ	-	నేర్తు
4) చేఱ్ఱ	-	చేర్తు

6 శ ష స లను మార్చి వ్రాయరాదు

	తప్పు		ఒప్పు
1)	శిసు డు -		శిష్యుడు
2)	శీత -		సత
3)	సవుడు -		శివుడు
4)	శెంవు -		సెంవు
5)	ప్రకాషము -		ప్రకాశము

7 ఒత్తులను వ్యతిరేకముగా వ్రాయరాదు

	తప్పు		ఒప్పు
1)	విద్యార్థి -		విదార్థి
2)	బేధము -		భేదము
3)	భలము -		బలము
4)	విద్య -		విద్య
5)	బోధ -		బోధ
6)	బంగము -		భంగము

8 ల కారమును లా వత్తును లాఱుమారు చేయరాదు (— —)

	తప్పు		ఒప్పు
1)	సైరించు -		సైరించు
2)	ప్రశస్తము -		ప్రశస్తము
3)	విస్తారము -		విస్తారము
4)	కత్తి -		కత్తి

9 ము వర్ణమునకు బదులు సున్న వ్రాయరాదు

	తప్పు		ఒప్పు
1)	పుస్తకం -		పుస్తకము
2)	చిత్తం -		చిత్తము

3	గతం	—	గతము
4	పంతం	—	పంతము
5	కెరటం	—	కెరటము
6	పటం	—	పటము
7	గోళం	—	గోళము
8	సున్నం	—	సున్నము
9	పట్టణం	—	పట్టణము
0	నగరం	—	నగరము

0 కళంపైన కారాగమ చేయరాదు

	తప్పు	ఒప్పు
1)	ఏంనన	— ఏంయన
2)	చేయకనుండెను	— చేయకయుండెను

ద్రుత ప్రకృతికముం మీద యదాగమము చేయరాదు

	తప్పు	ఒప్పు
1)	వెంటయుండెను	— వెంటనుండెను
2)	ఎక్కడయున్నది	— ఎక్కడనన్నది

2 సంది చేయవలసిన చోట్ల యదాగమము చేయరాదు

	తప్పు	ఒప్పు
1)	అరడుయుండెను	— అరడుండెను
2)	ఇరడుయుండెను	— ఇరడుండెను

3 కూడ చా మున్నగువానిని దీర్ఘాంతములుగా వ్రాయరాదు

	తప్పు	ఒప్పు
	చాలా	— చాల
2)	అంతా	— అంతయు
3)	కూడా	— కూడ
4)	ఇంకా	— ఇంకను

4 సమచ్ఛయమును ద్విత్వియక్తముగా వ్రాయరాదు

తప్య

ఓప్య

వాడున్నా వీడున్నా - వాడును వీడును

2) వీకున్నా నాకున్నా - వీకును నాకును

5 ప్రార్థనార్థక రూపములను వ్యతిరేకార్థములిచ్చునట్లుగా వ్రాయరాదు

తప్య

ఓప్య

వ్రాయమనెను -

వ్రాయమనెను

తినమనిచెప్పెను -

తినమని చెప్పెను

చేయమందివి -

చేయమందివి

చదువమనెను -

చదువుమనెను

6 కొను రాకువును ప్రయుక్తమగుచో రాకువులందరి "ను" "ని"గా మారును

తప్య

ఓప్య

చేసుకొని -

చేసికొని

వ్రాసుకొని -

వ్రాసికొని

తీసుకొని -

తీసికొని

పోసుకొని -

పోసికొని

7 క్త్వార్థకమైన ఇకారమునకు సంధి చేయరాదు

తప్య

ఓప్య

వచ్చిచ్చెను -

వచ్చి యిచ్చెను

చూచరిగెను -

చూచి యరిగెను

8 మధ్యమపురుష - ఇకారమునకు సంధి చేయవలయును

తప్య

ఓప్య

ఎరిరియపుడు -

ఏరిరివపుడు

25 మరికొన్ని సామాన్య దోషములు

రప్పు		ఓప్పు
అరసు	—	అరడు
వాడికి	—	వానికి
వాటికి	—	వానికి
పైన	—	పైని
ఇవ్వడు	—	ఈయడు
బాబులు	—	బాబురు
సాయంక్రం	—	సాయంకాలము
వీడిని	—	వీనిని

ప్రశ్నా పత్రములు

A P P S G

Group II Services

T e l u g u L a n g u a g e and L e a r n i n g (B A S S)

1962

సంది యననేమో తెల్పి బాషాస్త్రము ననునరించి తెలుగునందలి
పుగాగమ రుగాగముల స్వరూపమును వివరింపుము

- 2 తెలుగునందలి నామవిధక్తి ప్రత్యయముల పేర్కొని తృతీయ
చతుర్థి పంచమీ విధక్తి ప్రత్యయముల చరిత్ర నెరిగింపుడు
- 3 కవిత్వయమువారికి గల విధదములను దెల్పి ఛాందో రచనలను
అట్టి ఆవి ఎంతవరకు సార్థకములో పరిశీలింపుడు
- 4 వ్రణంధ లక్షణము తెలిసిగింది అట్టి దిగ్గజ కవులలో నే రెండింటి
కై నా గవవచ్చు నా లక్షణములను విశదీకరింపుడు
- 5 ఆధునిక వాఙ్మయమునందలి వివిధ శబ్దా మార్గములను
వివరింపుడు
- 6 ఈ క్రిందివానిలో నే రెండింటిని గూర్చియైనా సలగవహముగ
వ్రాయునది

నన్నె చోడుని కుమార సంభవము

2 విజయ విలాసము

3 వేమన పద్యములు

4 యక్షగానములు

కాకతీయ రాజుల కాలమునందలి మత సారస్వత వ్యాపార
పరిస్థితులను వివరింపుము

A P P S C

Group I Service

Telugu Language and
Literature B A Std

1963

- 1 ఆంధ్ర భాషపై నితర భాషల ప్రభావమును తెలిపి దానివలన తెలుగు భాషకు జరిగిన యుపకారములను దెలుపునది
- 2 భాషా కుటుంబములను నిర్ణయించునపుడు పాదించదగిన ముఖ్య విషయములను విశదీకరించునది
- 3 భారతాంధ్రీకరణమున తిక్కన ప్రదరించిన కవితా శిల్పమును సోదాహరణముగా తెలుపునది
- 4 శ్రీనాథుని రచనలను ఋరస్కరించుకొని కవి సారస్వతౌమ విరుదము ఎట్లు తగియున్నదో యరయునది
- 5 ద్వ్యర్థి కావ రూపమును తెలిపి తెలుగున మిగుల ప్రసద్ధములగు రెండు ద్వ్యర్థి కావ్యములను గూర్చి వ్రాయునది
- 6 ఈ క్రిందివానిలో నే రెండింటినేని గూర్చి సంగ్రహముగా వ్రాయుము
క్రిడానిరామము 2 సదృశ్యరచరిత్ర
3 పాండురంగ మాహాత్మ్యము 4 చాల్మీకి చరిత్ర
- 7 అచ్చ తెలుగు కావ్యములో యయాతి చరిత్రకు గల ప్రాధాన్యమును సకారణముగా వివరించునది
- 8 శతక లక్షణములను దెలిపి తెలుగునందలి శతక భేదముల సోదాహరణగా నెఱిగించునది
- 9 ఆధునికాంధ్ర సాహిత్యమున నవలా వాఙ్మయ 'వికాసమును సమీక్షించునది

A P P S G

Te ugu Language and L era ure (B A Std)

Group II Serv ces

1 9 6 4

ఆంధ్ర భాష ద్రావిడ కుటుంబములోనిదే కాని సంస్కృత జన్యము
కాదు అను వాదమెంతవరకు సత్యము

- 2 తెనుగు తెలుగు ఆంధ్రము అను పేర్ల చరిత్రను వివరింపుడు
- 3 తెలుగువారి సాహితీ సంస్కృతులపై భారత భాగవత రామాయణముల ప్రభావమెట్టిది
- 4 నన్నయకు మార్వపు దెనుగు భాషా స్వభావ స్వరూపముల ప్రవచింపుడు
- 5 ఆంధ్ర సాహితీ క్షేత్రమున గవిత్వయము ఐ - సమున్నత స్థానమును నిరూపింపుడు
- 6 వాఙ్మయము సారస్వతము సాహిత్యము అను సంజ్ఞాత్రియపుటర్గ పరిమితులను విశదీకరింపుడు
- 7 తెనుగు వచన వాఙ్మయ వికాసము వివరింపుడు
- 8 వాడుక భాషావాదుల లక్ష్యము ఆధునిక జీవితపు విపుల ప్రయోజన యోగ్యమైన సులభ ప్రామాణిక భాషయే అనుట ఎంతవరకు సమంజసము
- 9 మీ యభిమానాంధ్ర కవి యొక్క జీవితము, కావ్యములు తెలుగున అతని స్థానమును వివరింపుడు

A P P S G

Telugu Language & Literature (B.A. Std.)

Group I Services

1965,66

- 1 భాషలను కుటుంబములుగా విభజించుటవలన గలుగు ప్రయోజనములను దెలిపి వీని వర్గీకరణ విషయమున భాషా శాస్త్రజ్ఞులవలం దించు పద్ధతులను దెలుపునది
- 2 ద్రావిడ భాషలలోని లింగవచన రీతులను సమీక్షించునది
- 3 తెలుగు భాషలో విశేషణ రూపము లేర్పడు పద్ధతులను వివరించునది
- 4 వర్ణ సమీకరణము వర్ణ వ్యత్యయము అనుచిత విభాగము సామ్యము- వీనిని సోదాహరణముగ వివరించునది
- 5 అంధ్ర వాఙ్మయము నెన్ని యుగములుగా విభజింపనగునో వివరించునది
- 6 నన్నెచోడుని కాలమును నిరూపించునది
- 7 అంధ్ర వాఙ్మయమున శ్రీనాథ యుగమునకు కల ప్రాధాన్యము వివరించునది
- 8 అంధ్ర యక్షగానముల గూర్చి సంగ్రహముగా వ్రాయునది
- 9 కన్యాశుల్కము సౌందరనందము ధర్మాలోకము- వీనిని గూర్చి సంగ్రహముగా వ్రాయునది

A P P S C

Group I Services

Telugu Language and
Literature (B A S d)

1977

A

అంధ్ర - తెలుగు - తెలుగు శబ్దమం పూర్వర్తిని అనుబంధమును
అరయునది

- 2 క్రి శ 00 కు ముందునాది కానవములలోని తెలుగు భాష
యొక్క స్వరూప స్వభావమును సమీక్షించునది
- 3 వన్నయ భారతమున తెలుగు కావ్య భాషకు జరిగిన సంస్కార
మెట్టిదో వివరించునది
- 4 గత తొమ్మిది శతాబ్దాలలోను తెలుగు కావ్య భాషలో కావ్యము
పరిణామమును విశదీకరించునది
- 5 ఆధునిక రంగమున తెలుగు భాష చెసిన వాంకయ్యలు (సారస్వత
రంగములో) సమీక్షించునది

B

- 6 తిక్కన కవిత్వా సౌందర్యమును అభినందింపుడు
- 7 పోతన భాగవత ప్రాశస్త్యమును ఉద్గరింపుడు
- 8 మీకు నచ్చిన యొక ప్రబంధమునుగాని యక్షగానమును గాని
సమీక్షింపుడు
- 9 కందుకూరి వీరేశలింగంగారిని ముఖ్యగ వైకాళికు డమటలోని
ఔచిత్యమును స్థాపింపుడు.
10. క్రింది రచయితలలో ముగ్గురి గురించి లఘు సమీక్షలు వ్రాయుడు
రంగాజమ్మ
2 మల్లికార్జున ఖిల్లా
3 సానుగండి లక్ష్మీనరసింహారావు
4 ఆదికవి నారాయణదాసు
5 గుంటూరు శేషేంద్రకేశర్

A P P S C

Group I Services

Telugu Language and
Literature (B A S d)

1978

A

- 1 ద్రావిడ భాషల సామాన లక్షణములను తెలిపి తెలుగునకు ద్రావిడ భాషలో నున్న స్థానమును వివరించునది
- 2 తెలుగులో అర్ధానస్తార చరిత్రమును తెలిపి ఇతర ద్రావిడ భాషలలో దాని సాదృశ్యమును నిరూపించునది
- 3 తెలుగు పదజాలమును వర్గీకరించి వాని స్వరూప స్వభావాలు వివరింపుడు
- 4 వ్యవహారిక భాషోద్యమము పుట్టుపూర్వములు దాని పరిణామము తెలుపునది
- 5 తెలుగు లిపి పరిణామ చరిత్రను సంగ్రహించి, అధునికావసరము లకు తెలుగు లిపి సంస్కరింపవలసిన యవసరమున్నదో లేదో చర్చింపుడు

B

- 6 తెలుగులో మహాభారత మవతరించిన తీరును సంగ్రహముగా తెలుపుడు
- 7 శ్రీనాథుని కాండ్ర సాహిత్యమున గల స్థానమును విశదీకరింపుడు
- 8 ప్రబంధ లక్షణములను తెలిపి మీకు నచ్చిన యొక ప్రబంధ మందలి విశేషములు వివరింపుడు
- 9 జానపద గేయ లక్షణములను వివరించి తీరు తీరు గేయములపై వైలక్షణ్య ముట్టంకింపుడు
- 10 అధునిక సాహిత్యమున కథా ప్రక్రియకున్న ప్రచార ప్రాముఖ్యము చూపింపుడు

APPSC

Telugu Language and Literature

Group II Services

1980

Candidates should attempt Questions

From each part

- ప్రాజ్ఞాన్నయ భాషా స్వరూపమును వివరింపుము
- 2 కవిశ్రయ భావకును వాటి శాసన భావకును గల సామ్య వైషమ్యములను ప్రదర్శింపుము
- 3 తెలుగు శాసన భాష వాచావారిక మనఃపరిని సామంజస్యమును పరిశీలింపుము
- 4 ఆధునికాంధ్ర భాషా స్వరూపమును విశదీకరింపుము
- 5 వ్యవహారికాంధ్ర భాషా స్వరూపమును విశదీకరింపుము

B

- 6 కవిశ్రయ విరుదములను వివరించి వారి కైజర వైశిష్ట్యమును గుర్తించుము
- 7 శివకవుల సాహిత్య సేవను తెలుపుము.
- 8 ప్రబంధ లక్షణములను వివరించి ఏదేని యొక ప్రబంధముతో సమన్వయింపుము
- 9 ఆధునికాంధ్ర సాహిత్య లక్షణములను వ్రాయుము
- 10 ఈ క్రింది వానిలో మూడింటికి లఘు సమీక్షలను వ్రాయుము.
 దిగంబర కవులు 3 గుణ్ణం జాషువా
 8 చివరకు మిగిలేది 4 కన్యాశుల్కం
 5 రాళ్ళపల్లి అనంతకృష్ణకర్మ

APPSC

Group I Services B A (Hon) s anda d
Telugu Language and Literature
1963

- ఆర భాషలకును ద్రావిడ భాషలకును గల కుటుంబ భేదమును నిరూపించు నాలుగు ప్రధానోపపత్తులను సమగ్రముగా సోదాహరణముగా జరిపించునది
- 2 ద్రావిడ భాషలలో విభక్తులెన్ని యను విషయమును గూర్చి సమగ్రముగా జరిపించునది
- 3 ఆంధ్రము తెలుగు తెలుగు అను మాటల పుట్టుకను గూర్చి సమగ్రముగా వ్రాయునది
- 4 సన్నయ బూర్మయ నగల భాషా లక్షణములలో గొన్నింటిని బేర్కొని యా భాషను సన్నయ ఎట్లు సంస్కరించెనో తెలుపునది
- 5 తెలుగులో భారత భాగవతములలో నేటి విశేషముగా ప్రజల కాదగిన పాత్రమైనదో నిర్ణయించి దానికి గల కారణములను తెలుపునది
- 6 రంగనాథ రామాయణ కర్తృత్వమును గూర్చి కల మత భేదములను తెలిపి యం దేమతము మీకు సమ్మతమో సోపపత్తికముగా నిరూపించునది
- ఎఱ్ఱనకు ప్రబంధ పరమేశ్వర విరుద మెంతవరకు దగియున్నదో నిర్ణయించునది
- 8 "ఆంధ్ర వాఙ్మయ చరిత్రలో శ్రీనాథుని యుగము నంది యుగము" -దీనిని విమర్శించునది
- 9 శత వాఙ్మయ చరిత్రను తెలుపునది.
- 10 తెలుగు నవల యొక్క ఆయావిధాన వికాసములను గూర్చి వ్రాయునది
- భావ కవిత్వ మననేమో తెలిపి, మీకు నచ్చిన యొక భావ కవిత్వ పాశ్చాత్యమును పేర్కొనినది

A P P S Q.

Group I Services B A (Hon) Std

Telugu Language and Literature

1965

ప్రాజ్ఞన్నయ యుగమున వెనుకకు వెళ్ళిన కొందిరి తెనుగునకు
ఇతర ద్రావిడ భాషలతో నెక్కువ సంబంధము గనబడుచున్నది.
ఈ వాకార్థము నిరూపించునది

- 2 తెలుగునకు సంస్కృత భాషతోగల సంబంధమెట్టిదో సోపవత్తిక
ముగా నిరూపించునది
- 3 తెలుగు భాషలోని దైవ విభక్తికములు శబ్ద పర్లవములలో వివిధ
గుర్చి భాషాశాస్త్ర సంబంధమైన వివరము వ్రాయునది
- 4 ద్రావిడ సంభాషణక చరిత్రను గుర్చి వ్రాయునది
- 5 నన్నెచోడ పాల్కురికి సోమనాథులలో నొకరి కాము నిర్ణయ
రించునది
- 6 ప్రబంధ మనగనేమి? ఆ వాక్యము ప్రక్రియకు ముక్కు తిమ్మన
రామరాజు భూషణులు ఒకరినొకరిన సేవ యొట్టిది
- 7 తిక్కన పోతన నాచన సోమన- వీరిలో నొకరి వాక్యము ప్రతిభా
విశేషములను నిరూపించునది
- 8 ఆంధ్రమున గడ్డక సాహిత్య పరిణామమును దెల్పి దానికి వీరేశ
లింగంగా రొనర్చిన దోహదము నెన్నుము
- 9 ఆంధ్ర శతక వాక్యము విశాసమును గుర్చి సంగ్రహముగ దెల్పి
శతకము లెట్లు ప్రజాసాహిత్య పోషకములో పరిగిరించునది
తెలుగున అచ్చ తెలుగు కావ్యముల చరిత్రనుగాని కావ్యముల
చరిత్రనుగాని వివరించునది.
నేది కాంపు కవిత్వమందలి గుణదోషములను విమర్శించునది

A P P S C
B A (Hon) S d
Te ugu Language & L e a ure
Gr I
1966-67

- 2 బ్రాహ్మణ భాషలో తెలుగునకు గం స్థానమును నిర్ణయించుచు
- 3 బ్రాహ్మణ భాషలో దృష్టి నవసరించి తెలుగు స దివి పరిశీలించుచు
- 4 ఆంధ్రము, తెలుగు తెనుగు అను శబ్దముల చరిత్రను వ్రాయునది
- 5 "ప్రథమ, ద్వితీయ వృత్తి విమలమత్రమే తెలుగునకు సహజము లైన విభక్తులు తక్కినవి విభక్తులే కావు " ఈ విషయమును చర్చించి మీ నిర్ణయమును తెలుపునది
- 6 తూర్పు భాషలకు సాహిత్య సేవ నొక్కటి చునది
- 7 తెలుగు ద్వితీయ కావ్యముల పరిణామ వికాసములను వివరించునది
- 8 ప్రబంధమును నామమును నిర్వచించి ప్రబంధ రీతిలో అర్థసాని పెద్దన స్థానమును నిర్ణయించునది
- 9 ఆంధ్ర సాహిత్య చరిత్రలో దక్షిణాంధ్ర సాహిత్యమునకు గల వైశిష్ట్యమును వివరించునది
- 10 తెలుగు సాహిత్యముపై శి గ్రీపు బ్రాహ్మణ సాహిత్యమునకు గల వైశిష్ట్యమును సంగ్రహముగా విశదీకరించుచు
- 11 తెలుగు నవల పరిణామమును విశదీకరించుచు

అధునిక యుగము వదన యుగము కవిత్వమునకిందు స్థానము లేదు " అధునిక సాహిత్యమును వనసులో నుంచుకొని ఆ లాక్ష్యము యొక్క సామంజస్యమును విశదీకరించునది

APPSO

Group A (B A Standard)

History of Telugu Language & Literature

& Literary Criticism

1965-66

కవిత్వయమనగా నెవరు వారు రచించిన గ్రంథమును దాని ప్రాశస్త్యమును గూర్చి వ్రాయుచు

లేదా

అందఱ పురాణము, ముఖ్య లక్షణములను తెలిపి శేషములను పేర్కొనునది

- 2 శివకవుల నెవరు వారిలో ముఖ్యులైన శిద్ధుని గూర్చి చర్చించునది

లేదా

తెలుగు ద్వీపద కావ్యములలో ప్రముఖమైన వానినిగూర్చి సంగ్రహముగా వ్రాయునది

- 3 ప్రబంధయోగము యొక్క ప్రాముఖ్యమేమి వీరిలో ఏ రసమునకు అగ్రస్థాన మీయబడెను? వివరించునది

లేదా

ఆధునిక కవిత్వమునకును పూర్వకవిత్వమునకు గల భేద సాదృశ్యములను చర్చించునది

- 4 ఈ క్రింది వానిలో నైదింటిని గూర్చి సంగ్రహ వివరము వ్రాయునది

దశకుమార చరిత్రము

2 పల్నాటి వీరచరిత్ర

3 మారన

4 అనంతాచార్యుడు

5 కళాపూర్ణోదయము

6 విజయవిలాసము

7 పొన్నికంటి తెంగవ

8 మొల్లి

9 కృష్ణపక్షము

10 శివైరసాని పాట

ఆంధ్రము తెలుగు తెలుగు-శబ్దముల పుష్టకంను ప్రయోగము
లను వివరించునది తెలుగుభాష వ్యక్తి యనుట యెంతవర
కొప్పును?

లేదా

గిడుగు రామమూర్తి పంతులుగారి భాషావాద స్వరూపమును
తెలిపి అది యెంతవరకు గ్రాహ్యమో సూచించునది
కావ్య పఠనము నెంత ప్రయోజనములేమి ఉత్తమ కావ్యములను
లెన్ని

లేదా

కావ్యాత్మను గూర్చి మన ప్రాచీనరెట్లు భావించిరి? ఈ యంశ
మున పాఠ్యాత్మను భావము లేదని

A P P S C

Gr II Service (B A S d)

H istory of Te ugu Language L era ure and

L e ary Crit c sm

1976

A temp S x que on TWO f om Group A
THREE f om Group B and ONE f om Group C

A

భాషలో మాండలిక భేదము లేదేమో తెలుగునందలి మాండ
లిక భేదముల స్వరూపమును తెలుపునది.

దాస విభక్తికము లేర్పడిన విధము విరూపించునది

పితృవంశముల క్షయభవములో నంశస్కృతాంధ్రములకు లేదేమి
కృత్తర్థముల విషయమున తెలుగునకును ఇతర భాషలకును
గల సామ్యములు లేదేమో తెలుపునది.

B

- తెలుగు పరికిన కవిరాంక్షణములను ఆతని కవిరయందెట్లు నెఱిగిస్తావో పుకీరించునది
- 2 దేశి కావ భేదములను వివరించునది
 - 3 తెలుగు ప్రబంధము పరిణామ క్రమమును తెలుపునది
 - 4 తెలుగు యక్షగానముల స్వరూపమును సూచించి, వాని చరిత్ర సమీక్షింపునది
 - 5 రాయప్రోలు విశ్వనాథ శ్రీశ్రీ - ఆధునికాంధ్ర కవిత్వమున పీఠి పీఠి నాయకత్వము లెట్టివి
 - 6 ఏకాంకరూపకము స్వరూప ప్రయోజనములు తెలిపి తెలుగు నందవి యొకపక్షపు ప్రయోజనకారి యయినవో వివరించునది

C

- వస్తువు భావము రచన - పీఠిక కవిరలో ఉచిత స్థానములు వివరించునది
- 2 సాహిత్య విమర్శనమునకు ప్రయోజనములు తెలుపునది

A P P S C.

**History of Telugu Language and Literature
and Literary Criticism
Group I - 1978**

Group - A

తెలుగులో అన్యదేశ్యములు ప్రవేశించిన హేతువులు వివరింపుడు.
తెలుగు సంఖ్యా వాచకముల స్వరూపమును చర్చింపుడు

Group - I

తెలుగు కవిరయ మందు విశిష్టములైన లక్షణము లేవి ?

- 4 తెనుగున మార్గ దేశ కవితల సంబంధ బాంధవములను దెలుపునది
- 5 తెలుగున స్వతంత్ర ప్రబంధముల అవతరణమును వాని లక్షణములను ముచ్చటించునది
- 6 ఆంధ్ర వచన వాఙ్మయము నందలి పరిణామ క్రమమును దెలుపుదు
- 7 తెలుగు వాఙ్మయమున వీరేశలింగము కొనివచ్చిన క్రొత్తను స్పష్టపరచునది
- 8 తెలుగు వ్యాస వాఙ్మయమును పరామర్శించుదు

Group - C

- 9 జానపద సాహిత్యమునకును ప్రౌఢ సాహిత్యమునకును ఉండు భేదములను పరస్పర సంబంధములను వివరించునది
10. సాహిత్య విమర్శనమును గుఱించిన వేర్వేరు సాహిత్యములను చర్చించునది

A P P S C

Telugu Language and Literature

Group I Services 1980

Answer five questions (each question

not less than 2 from each part

మన భాషకు గల తెనుగు తెలుగు ఆంధ్రము అనే పేర్లను
చారిత్రకంగా పరిశీలించండి

నన్నయకు ముందు వ్రాసిన తెలుగు భాషా పరిపాటి
వివరించండి

- 3 తెలుగు లిపి పరిణామాన్ని గురించి లేదా తెలుగు లిపి సంస్కార
జావళ్యకతను గురించి వ్రాయండి
- 4 తెలుగు భాషా పదజాలాన్ని ఎన్ని విధాల విర్గీకరింప వచ్చునో
సోదాహరణంగా తెలపండి
- 5 తెలుగులో జరిగే ఆగమ ఆదేశ సందుల్ని ఉదాహరణతో
వివరించండి
- 6 కవిశ్రయ మనువదించిన మహాభారతము నందలి రచనా శిల్పాన్ని
సంగ్రహంగా తెల్పండి
- 7 మార్గ దేశ పురాణము ప్రబంధము శతకము యక్షగానము
ఉదాహరణము - వీటిలో నాలుగిండిని వివరించండి
- 8 శ్రీనాథుని కృతుల్ని పేర్కొని వాటిలో మీ కిష్టమైన ఒక గ్రంథాన్ని
గురించి వ్రాయండి
- 9 భావ కవిత్వము అభ్యుదయ కవిత్వము విప్లవ కవిత్వము - వీటి
స్వరూప లక్షణాలను తెలిపి మీకు నచ్చిన ఒక ఆధునిక కవి
రచనలను పరిచయం చేయండి
- 10 నవల కథానిక నాటిక వ్యాసము - వీటిలో రెండిండిని మాత్రం
గ్రహించి ఆ ప్రక్రియ స్వరూప పరిమాణాన్ని వివరించండి

A P P S C

Group I I Service

1968 - 69

TELUGU

తంజావూరు వాయక రాజులనాటి తెలుగు సారస్వతమును గూర్చి
వ్రాయునది

- 2 ఏదేని ఒక ప్రాచీనాంధ్ర కావ్యము నుండి ఒక పద్యమును వ్రాసి అర్థ తాత్పర్యమును భావ సందర్భమును విశదీకరింపఁ ది
- 3 సంది అనగా నేమి? తెనుగులోని అత్య క్త్య ఉత్త్య సంద్రులను సోదాహరణముగా వివరించునది
- 4 సాహిత్య విమర్శ యనగానేమి ఉత్తమ విమర్శకు ఉండవలసిన లక్షణములను పేర్కొని నేటి సాహిత్య విమర్శ తీరులను పరిశీలించునది
- 5 మీకు నచ్చిన ఏదేని ఒక నాంధ్ర కావ్యమును గూర్చి సోదాహరణముగా వివరించునది
- 6 కత్తి కంటె కలము గొప్పది - విషయముగా చర్చి చునది
- 7 ప్రకారము, ప్రబోధము జరుగుటకు కావ నాఒకముంలలో ఏది ఉత్తమ సాధనమో సోదాహరణముగా వివరించునది
- 8 భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రములు భారత జాతి యైక్యతకు ఎంతవరకు తోడ్పడినవో విశదీకరించుము

I A S 98

General Telugu

క్రింది వానిలో ఒక్క విషయాన్ని గూర్చి 500 పదాలలో వ్యాసం వ్రాయండి

- 1) అజ్ఞానము - ప్రపంచ భవిష్యత్తు
- 2) కులవ్యవస్థ సామాజిక నమైకత కొక అటంకం
- 3) ఆదర్శం పెంపకం యొక్క ప్రాముఖ్యత
- 4) ఉన్నత విద్య - ప్రాంతీయ భాషా మార్గములలో విద్యాభోధన
- 5) వాణిజ్యంలో మరువరాని రోజు

- 2 ఈ క్రింది పదాలను మీ స్వంత వాక్యాలలో ఉపయోగించండి
- a) ఉద్బంధుడు గ) గాడిద దాకిరి
b) ఊకదంపుడు ఙ) చులుకైన
c) అరచేతిలో నైకుంఠం h) చెట్టాపట్టాలు
d) కలుపుగోలు) వగలమారి
e) కాయకన్ఠము j) చెయ్యి తిరిగిన
- 3 ఈ క్రింది పదాలకు ఒక్కొక్కదానికి ఒక్క సమావధులైన అర్థాల వచ్చే పదాన్ని వ్రాయండి
- a) వనిత b) కీర్తి c) వటము d) అంబరము e) కుడిరము
f) కేశము g) కోకము h) చూపు i) కన్ఠము j) వాస్తవము k) అర్థము
l) దళము m) కళ n) కురము o) వేయి p) కుత్తుక q) దాహము
r) రక్తము) పండితుడు) కంఠ

LECTURERS IN DEGREE COLLEGES

1983

Telugu - Paper I

Time 2½ h

Max Marks 200

Instructions to Candidates

- Attempt all the three (3) parts in the paper
- 2 Separate instructions are given for each part and these should be scrupulously followed
- 3 Answer all questions of one part as one
- 4 Do not attempt more than the required number of questions under each part
- 5 Adhere strictly to the word

PART I

క్రింది వానిలో ఆరిందిని గురించి - ఒక్కొక్క దానిని గురించి
50 మాటలకు మించకుండునట్లు - వివరణము వ్రాయునది
 $8 \times 0 = 80$

- ఇతివృత్తము 2 పురాణము 8 ప్రబంధము 4 శతకము
5 యక్షగానము 6 చరిత్రక కావ్యము 7 కథానిక 8 ఏకాంకిక
9 వ్యాసము 0 జానపదగేయములు

PART II

ఈ క్రింది పళ్లెంలో మూడింటికి సమారాసములు వ్రాయునది
ఒక్కొక్క సమారాసము 400 మాటలకంటె మించి యుండ
రాదు $8 \times 80 = 80$

- 2 వన్నయ కవితాగుణములను సోదాహరణముగా వివరించునది
3 కైవకపురి దేశకవితా ప్రక్రియలను పరిచయము చేయునది
4 శ్రీనాథ పోతనం కవితా స్వభావములలో గల భేదసాదృశ్యములను
పేర్కొనునది
5 వేమన తన సమకాలీన సమాజ పరిస్థితులపై కవితా ముఖమున
వెలువరించిన వ్యాఖ్యానికేషముల నెఱిగించునది
6 ఆంధ్ర సాహిత్యమున ప్రవర్తిల్లిన భావకవిత్వోద్యమమును
సంగ్రహముగా సమీక్షించునది

PART I I

క్రిందివానిలో నొకదానిని గురించి 800 మాటలకు మించవి
సవిమర్శక వ్యాసమును సంతరించునది 50

- 7 ప్రబంధయుగ మాంధ్ర సాహిత్య చరిత్రలో స్వర్ణయుగము.
8 ఆంధ్ర సాహిత్యముపై అంగ్ల ప్రభావము
9 అధునికాంధ్ర సాహిత్య ప్రక్రియలో పరిమించిన సామాజిక
స్పృహ

LECTURERS IN DEGREE COLLEGE

988

TELUGU-PAPER II

Time 2½ Hours

Max Marks 200

Instructions to Candidates

- 1 Attempt all the three (b) parts in the paper
- 2 Separate instructions are given for each part and these should be scrupulously followed
- 3 Answer all questions of one part at one place
- 4 Do not attempt more than the required number of questions under each part
- 5 Adhere strictly to the word limit

PART I

Write critical notes on any six of the following ten each should not exceed 50 words
 $6 \times 10 = 60$

తెలుగునకు గల వ్యాకరణ దీపము చిన్నది

- 2 వ్యాకరణ మొక శ్రోత మహాకవులొక శ్రోత
- 3 బాల వ్యాకరణమే నిజమైన ప్రౌఢ వ్యాకరణము.
- 4 చిన్నయసూరి సూత్ర రచనా ప్రణాళి
- 5 ప్రౌఢ వ్యాకరణము బాల వ్యాకరణమునకు పరిశిష్ట గ్రంథము
- 6 చందస్సునకును కవిత్వమునకును గల అనుబంధము
- 7 అంద్ర సాహిత్య స్రవంతిలో చందో విషయమున ప్రత్యేకతను ప్రదర్శించిన వారి కృషియొక్క కృతార్థత

తెలుగు పద విద ఈ యతి ప్రాసము లి త మేరకు సహజములు
దే వృందస్సులు
కందము మధ్యాక్కర తరగవోజ ఏం వీని లక్షణములు

PART

Answer any five of the following questions
Each answer should not exceed 800 words $5 \times 20 = 100$

నన్నుడుకు పూర్వముండితి ఆ ద్రవ్యాప్నాంతరే సమీక్షి చునది
అదుక యుగమున తెలుగు బాషాశైలివాని వెలస వారకములను
వివరించునది

హాషీయాణ వివరమున మనస్సు ముఖయంత్రమును సచ్చిత
మగ సవివరముగ విశ్లేషించి చూపునది
“బాష యొక తైలవాని” (నాట కతై అను ఆధారమును సమ
ర్థించునది

తెలుగులో వచ్చిన అర్థ వివరించామ రోరణులను సోపానముగను
సోదాహరణముగను వివరించునది

PART

Answer any four of the following questions
Each answer has not exceed 800 words $4 \times 20 = 80$

ఆంధ్ర బాణ్యమున తిక్కనకు లేదా విక్రవాథ సత్కవనారాధకు
గల స్థానమును నిర్ణయింపుము

తెలుగు భాషపద కవుల హృదయతత్వమును సమీక్షింపుము

శ్రీకృష్ణదేవరాయల కవిత్వాపాదీని పదకర్తవ్యమును గుర్తించుము

- 4 సాహిత విమర యందు ప్రాచ పాశ్చాత ద్రష్టం అరిప్రాయము
ందుగం భేద సార్వక ము గాన్పి చర్చింపుము
- 5 "శ్రావ మైన కట్టకు రమ్మమైన అర్థమును, హృద మైన అను
భూతిగా పరిణమింపజేయునదే కవిత్వము" అనునీ అభాణకము
ప్రాచ పాశ్చాత ప్రాచీన నవీన సర్వ నిర్వచనముం సారభూత
మైన సక ము అను వక్తవము నిర్ధరింపుము.
- 6 దశ విధ లక్షణముల స్వరూపమును సోదాహరణముగ వీవరిం
పుము
- 7 హితోపదేశ గ్రంథమునకు ఆ పేరెట్లు అన్వర్థమగునో ఎదా
రించునది
- 8 కా దాసు కవితా తత్త్వమును సోదాహరణముగ అభినందించునది

JUN OR LECTURERS 988

TELUGU (F rs Paper)

Time 2 Hours

Max Mark 200

Instruction to the candidate

1. Attempt all the three (3) parts of the paper
2. Separate instructions are given for each part and the candidate should be scrupulously followed
3. Answer all questions of one part at one place
4. Do not attempt more than the required number of questions under each part.
5. Adhere strictly to the word limit.

PART

ఈ క్రింది పదానికి అర్థం విమల నాథుల వాక్యంను
 బ్రాహ్మణి ఒక్కొక్కటి 50 పదాలకు మించదు

$$5 \times 0 = 50$$

నన్నయ అక్షర రమణ

- 2 ద్వీపద సాహిత్యం
- 3 ప్రబంధ లక్షణాలు
4. పద కవిత్వం
- 5 దక్షిణాంధ్ర యుగ కవిత్వం
- 6 తెలుగులో ఏకాంశాలు
- 7 భావ కవిత్వ వికాసానికి రాయప్రోలు సేవ
- 8 చింతమర్తి నవలలు
- 9 దువ్వూరి రామిరెడ్డిగారు సృష్టించిన కృషివంశీ వివరం
10. దిగంబర కవిత్వం

PART

ఈ క్రింది పదానికి అర్థం మూడింటికి సమ రాసాలు బ్రాహ్మణి
 ఒక్కొక్క సమాధానం 400 పదాలకు మించదు

$$8 \times 80 = 80$$

1. తిక్కన మహాకవి భారతంలో నెరవైన నాటికలైనా విన్నాసాన్ని వివరించండి
2. మనమెవరో కుమార సంభవం "తొలి తెలుగు ప్రబంధ" మని చెప్పటం ఎంతవరకు సమంజసం
 ఆంధ్ర సాహిత్యంలో రాయల కాలం సువర్ణయుగ మనడం ఎంత వరకు సమర్థనీయమో వివరించండి

- 4 పిరేకలింగం పంతులుగారు సాహిత్యం ద్వారా సాధించిన సామాజిక పగతిని తెలపండి
- 5 తెలంగాణలో అభివృద్ధి కవిత్వ ఆవిర్భావ వికాసాలను గురించి చర్చించండి

PART

ఈ క్రింది మూడిటిలో ఒక్కదానికి సమాధానం వ్రాయండి
సమాధానం 800 పదాలకు మించరాదు 50

- “పోతన శృంగారం - శ్రీనాథుని భక్తి తత్వ సాహిత్యం ఒక బాటు” చర్చించండి
- 2 “వేమన తన యుగ పురోగామి - వేమన ఒక తిరుగుబాటు కవి-వేమన తెలుగు కవులందరిలోను ప్రజాభిమానమును పొందిన లోక కవి” విపులీకరించండి
- 3 “వక్త చైతన్య ముతోపాటు సంఘ చైతన్య మును సమానాధికార ముతో ప్రవహించిన ప్రవక్త శ్రీశ్రీ” ఈ వాక్యాన్ని విమర్శించండి

JUN OR LECTURERS 988

TELUGU (Second Page)

Time 2½ Hou

Max Mark 200

Instructions on the Candidate

Attempt all the three (3) Parts in the Paper

- 2 Answer a question of one Part in one place
- 3 Do not attempt more than the required number of questions in each Part
- 4 Adhere strictly to the word limits

6 + Let you an were b e h e n గ్రాంథిక o n
వ్తవా పహరిక

PART - I

ఈ క్రింది పదానికి అర్థం గురించి ఒక్కొక్కటి 50
పదాలకు మించకుండా వాటిని చండి $6 \times 0 = 0$

యతి ప్రాసం రక్షణ స్వరూపాన్ని వివరించండి

ఈ క్రింది సూత్రాల్లో నాలుగింటికి రఘు వా ణ ను వాయండి

ఎ ధంత తాంబంబులయిన భజలు సార్థంబులు

ది కౌరాయగంతంబుల ప్రదమైక ఎచన బునకు లోప లగు

న అధికరణ బునకు సప్తమి యగు

ది కోట పేటలు వైకృతములు

ఇ) ఇప్రత్యయాంతా వ యంబునకు స దియు జూపెదైది

ఎవ్ ఒక్కొక్క రుదనియు రూప బు

ఈ కింది ఫోమి పదాల్లో వాటిని టివి వివరి చండి

ఎ అవసానమ్

బి) ప్రతా హళ

సి కర్ణ వర్ణవము

డి) దౌవవిధ_కము

ఇ క్షురము

ఎవ్ తాంబూకరణము

జి అర్థవా కోచము

హెచ్ కాంక్షదనము

- 4 ఈ క్రింది అరిందిలో వాలుగిందికి సంధి విశేషాలు తెల్పండి
 ఎ చిన్నయమ్
 ఓ విష్ణుదయ
 న వోడిర్య
 డి ఉపైరి
 ఇ కృష్ణర్థి
 ఎస్ అనో న మ్
- 5 ద్వని Phon వర్ణము Phon m వీటికి గల పరస్పర సంబంధాన్ని తెల్పండి
- 6 తెలుగు మాండలిక భేదాంశు సోదాహరణంగా
- 7 తెలుగు భాషా చక్రలో కాసన లాషకు గల ప్రాముఖ్యాన్ని వివరించండి
- 8 రససద్ధాంతాన్ని గురించి సంగ్రహంగా వ్రాయండి
- 9 కా రాసు కవిలాసాందరాన్ని తెల్పండి
- 10 ఈ క్రింది సంస్కృత గదాన్ని అంధీకరించండి
 అన్తమగదతేతే చమృకవతీ నామరణానీ తసాం చివాన్మహతా
 స్నేహేవ మృగకాకౌ నివసతి సచమృగ స్నేచ్యయాత్రామన్
 మృష్టపృష్టాక్ల కనఁగి సృగాలే వావలోఁ జ తం దృష్టా సృగా
 లోచిస్తయత్ ఆ కథమేతన్మాంసం సుంధిత తక్షయామి
 తవతు విశ్వాసం తావదుతా దయామి ఇతా లోచోప సృతా
 బ్రహ్మీమిత్ర కృతంతే మృగేజోక్తం కస్త్యమ్ సప్రాయ్ తుద్ర
 టుద్ధి నామాజమ్మకోహమ్ అతారజే బన్ధుహీనోమృత వన్నివ
 సామి ఇదానం త్వాం మిత్రమా సాద వస పుష్కల జీవలోకం
 ప్రవిష్టోన్మ

PART - I

- II ఈ క్రింది అయిదిందిలో మూడి టికి 400 పదాంకు మించని సమాధానాలు వ్రాయండి
- 8×80 = 90

- తెలుగు తెలుగు ఆంధ్రము ఈ పదాల చరిత్రను వివరించండి
- 2 తెలుగులో అర్థ వివరించామాన్ని సోదాహరణంగా వివరించండి
- 8 బాం వా కరణానికి ప్రారంభ వా కరణం పూర్ణాత్మకము పరి
రించండి
- 4 కావ స్వరూప నిర్ణయ విషయంలో ప్రాచీన పాశ్చాత్యుల వైఖరులను
పరిచయం చేయండి
- 5 ద్రావిడ భాషలను పేర్కొని వాటి ప్రత్యేక లక్షణాలను వివరించండి

PART

ఈ క్రింది వాటిలో ఒకదాన్ని గురించి 100 పదాలకు మించని
వ్యాసాన్ని వ్రాయండి $\times 50 = 50$

యుగ మనగా నేమి ఆంధ్ర సాహిత్య చరిత్రను ఎన్ని యుగాలుగా
విభజింపవచ్చును ఆయా యుగాల్లోని సాహిత్య ప్రధాన లక్షణా
లేవి

- 2 విమల అనగా నేమి ప్రాచ్య పాశ్చాత్య విమల పద్ధతులను
తెలిపి వాటి వలన ప్రయోజనాలను వివరించండి
- 8 ఆధునిక వాచనీ భాష ఆధునిక గ్రామీణ భాష ప్రాచీన
కావ భాష - వీటి అనోన సంబంధాన్ని చారిత్రక దృష్టితో
పరిచండి

TELUGU LANGUAGE AND LITERATURE

Group - 1982

సమయము 3 గంటలు మార్కులు 60

గమనిక () క్రింది వాటిలో ఏ అయిదు ప్రశ్నలకైనా సమాధానములు
వ్రాయండి

- 2 అన్ని ప్రశ్నలకు మార్కులు సమానం
- (8) మీ సమాధానాలను శీఘ్ర వ్యాసనా కంటోగని గ్రామీణ
20 = 100% తెలియగలిగి వ్రాయవచ్చు

- క్రింది పదానికి సవిమర్శక వాని ప్రాయండి
 సుతం పూరితంబుగు మాతలు నూటిదికందె సూన్యత
 వ్రత యొకబావిమేలు మణిబావులు నూటిదికందె వొక్కస
 త్రక్కు వదిమేలు త్రక్కు శతంబునకందె సుతుండు మేలుత
 త్తు శతకంబుకందె నొక సూన్యత వాక ముమేలుసూతు గన్
 2 నన్నయకు పూర్వము తెలుగులో కావ సాహిత్యం ఉన్నదా లేదా
 మీ అభిప్రాయాన్ని సహేతుకంగా వివరించండి
 3 వకపురెవరు వారి కావాలి కనిపించే ప్రతేకంక్షణాలేవి
 4 నన్నెచోడుని కుమారసంభవము ప్రథమాంధ్ర ప్రబంధము - ఈ
 అభిప్రాయాన్ని పరామర్శించండి
 5 తిక్కన భారతానువాద విధానమును లేదా తిక్కన కవితా లు
 మను సంగ్రహముగా తెల్పండి
 6 శ్రీరాధుడు రచించిన కృతులన్ని వాటిలో మీకు నచ్చిన ఒక
 రచనలోని విశేషాలను వివరించండి
 7 శ్రీకృష్ణదేవరాయలు ఆంధ్రభాషా సాహిత్యములకు చేసిన సేవ
 యెదిదో తెలపండి
 8 అల్లసాని పెద్దన నంది తిమ్మన రామరాజభూషణుడు ఎంగళి
 సూరన వీరిలో ఒక్కరిని గ్రహించి తెలుగు సాహిత్యంలో ఆ
 కవి స్థానాన్ని తెలపండి

HISTORY OF TELUGU LANGUAGE - LITERATURE AND LITERARY CRITICISM

Group - 1982

Time	Three Hour	Max Mark	00
Note	FIVE question should be answered ONE from Group A THREE from Group B and ONE from Group C Extra answer at the end will be ignored 2 Each question carries Twenty marks		

Group - A

అంధ్రము తెన గు తెన గు-ఈ మూడు పదాల పుట్టుపూర్వోత్తరాలను గురించి రూపనిష్పత్తిని గురించి పరస్పర సంబంధాన్ని సంగ్రహంగా తెలియపరచండి

- 2 తెనగు లావ ద్రావిడభాషా కటు జానికి సంబంధించినది కొన్ని ముఖ్యమైన ఉపపత్తులను చూపిస్తూ సమర్థించండి

Group - B

- 3 శతక సామాన్య లక్షణాలను పేర్కొని తెలుగులో వెలసిన వివిధ శతక కాళిలను పరిచయము చేయండి
- 4 కందుకూరి వీరేశలింగం పంతులుగారు మహాభారత సాహిత్య పునరక్షిపనానికి చేసిన సేవను పేర్కొనండి
- 5 ఆధునికాంధ్ర సాహిత్య యుగవైతాళికునిగా గురజాడ అప్పారావు గారిని పరిచయం చేయండి
- 6 తెలుగులో విస్తరిల్లిన భావకవిత్వ కాళిలను పేర్కొని, వాటిలోని ఒక కాళిలో ఎరిగిన ప్రసిద్ధ ప్రయోగాలను సమీక్షించండి
- 7 అత్యుదయ కవిత్వ యుగకర్తగా శ్రీశ్రీ నిర్వహించిన స్వాతంత్ర్య వివేచించండి
- 8 ఉత్తమ సాహిత్య నవలకుందదగిన లక్షణాలను పేర్కొని, మీరు చదివిన ఏదయినా ఒక నుంచి తెలుగు నవలకవి యంతరవరకు వర్తిస్తాయో అవ్వయించండి

Group - C

- 9 లలితకళల్లో కవిత్వ ఉత్తమమైందని సోపపత్తికంగా నిరూపించండి
- 10 ఉత్తమ సాహిత్య విమర్శకునికి ఉండవలసిన లక్షణాలను వివేచించండి.

Group A

1983

TELUGU LITERATURE

Time 9 Hou

Ma k 00

INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

- A mp a he hree 8 part n he pape
 2 An we a qu st on o one part a one pape
 8 Do no a temp mo e han he qu d numbe
 of qu on und each pa
 4 Adh re c y to he wo d m

వ భాగము

క్రింది వానిలో ఐదింటి 6 ఇరువదియైదు పంక్తులకు మించని
 సమాధానములు వ్రాయునది 00 పదములు 6X8=80

చిన్నయసూరి ఆంధ్రభాషకు చేసిన సేవను గూర్చి సమగ్ర
 ముగా వ్రాయునది

2 వీరేశలింగం పంతులుగారికి "గద కవి బ్రహ్మ"యను బిరుదు
 ఎట్లు తగియున్నదో వివరించునది

3 వీరేశలింగంగారి ప్రహసనముల గూర్చి వ్రాయునది

4 చింకమర్తి లక్ష్మీవరసంహం గారికి ఆంధ్ర స్కాటు అను
 పేరు ఎట్లు తగియున్నదో వారి నాటకముల నాధారముగా
 వ్రాయునది

5) మొక్కపాటి వారు చేసిన భాషాసేవ వారి గ్రంథముల పేరా
 రముగా వ్రాయునది

- 6 పానుగంటి వారు రచించిన సాక్షి నాథారముగ నాటి కాంపు
సాంఘిక పరిస్థితుల వర్ణించునది
- 7 గురజాడ వారి గద రచన స్వాభావికము అందరికిని అందు
బాటలో నుండును అనుటను వారి కావ ముల ద్వారా వెల్ల
డించునది
- 8 చలంగారి సాహిత్యము ప్రజలలో ఒక మార్పు తెచ్చినదనుటను
వారి రచనల మూలమున వ క్తము జేయుదు
- 9) వ్యావహారిక భాషా ప్రయోగముల విషయమై గిడుగువారి యభి
ప్రాయములను విశదీకరి చునది

2 వ భాగము

- ఈ క్రింది వానిలో రెండింటికి మాత్రము రెండు పుటలకు మి చని
సమాధానములు వాయునది 200 పదములు $2 \times 20 = 40$
మంజువాణి పాత్రనుగూర్చగాని గిరిశం పాత్రనుగూర్చిగాని
వాయునది
- 2 యుగం ర మం తి రాజనీలిని గూర్చి వ్రాయునది
- 3) పా రవోదో గము నందు తిరుపతి వారు కనబరచిన నాట
కీయతిను నగ్గడి చునది
- 4 నవలయననేమో నిర్వచించి అది ఏకవీర లో నెంతవరకు
సరిపోవుచున్నదో వివరి చు ది
- 5 చివరకు మిగిలేది మనస్తత్వ శాస్త్రపరమైన నవల చర్చించు
నది
- 6) నితారామయ మీద ఛాని మామ పభావము

3 వ భాగము

- ఈ క్రింది వానిలో ఒకదానికి మాత్రము మూడు పుటలకు మించని
వా సమును వ్రాయునది 800 పదములు) 80 మార్కులు
సమాజమునకును కవి గల సన్నిహిత సంబంధమును గూర్చి
వ్రాయునది

- 2 కవిత్వమనగానేమో నిర్వచించి ఎటువంటి కావ ములు సాక్ష్యజనీ
నకములు నుడువునది
- 3 కావ ములలో అలంకారములలో ప్రాముఖ్యమును గూర్చి చర్చించునది

లేదా

ఉపమ రూపకము మొదలయిన అలంకారముల లక్షణములను
సోదాహరణముగా వివరించునది

- 4 రసము నట నిష్ఠమా లేక సామాజిక నిష్ఠమా చర్చించునది

Te ugu Language and L a ure Gr
Serv c B A S andard & G Serv c
B A Hon S d

Guess Paper

ద్రావిడ భాషలనగా నేవో తెలిసి వాని గల పరస్పర సంబంధమును తెలుపుము

- 2 తెనుగు తెలుగు ఆంధ్రము అను పేర్ల చరిత్రను వివరింపుము
- 3 ఒకటి మొదలు పదివరకు గల స్థంభా వాచకముల చరిత్రను వివరింపుము
- 4 తిక్కన కవిత్వా లును వర్ణించుము
- 5 దక్షిణాంధ్ర రాజులు తెలుగునకు చేసిన సేవ ఎట్టిది
- 6 శ్రీనాథునికి తెలుగున గల స్థానమెట్టిది
- 7 అముక్తమాల ద కర్తృత్వముపై వివాదములెట్టివి
- 8 నన్నయకు ముందు తెలుగునకు గల రూపమెట్టి నన్నయ్య ఎట్లు దానిని సంస్కరించెను
- 9 తెలుగున మార్గ 'దే కవిరం సంబంధ వాంఠవ్యము' లెట్టిది
- 10 శావంధములకు తెలుగున గల స్థానమెట్టిది

జానపద గేయ లక్షణములను వివరించి తీరు తీరు గేయములను
వివరింపుము

తెలుగు నవల పరిజామ వికాసములను తెలుపునది

భాషా దృష్టి ననుసరించి తెలుగు సందిని పరి లించునది.

ప్రథమ ద్వితీయ వని ఇవి మూత్రమే తెలుగునకు సహజము
తెన్నె విభక్తులు త గ్గనవి విభక్తులే కావు * ఈ విషయమును
చర్చించి మీ నిర్ణయములు తెలుపునది

శతకవాఙ్మయ చరిత్రను తెలుపునది

అధునిక రంగమున తెలుగు భాష చేసిన వారికములను సమీక్షించు
నది

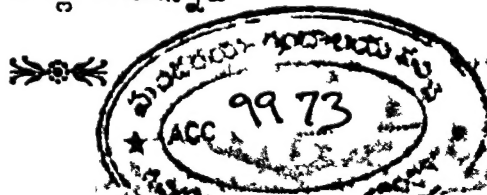
అంధ్ర వాఙ్మయము నెన్ని యుగములుగా విభజింప నగునో
వివరి చునది

వాఙ్మయము సారస్వతము సాహిత్యము అను సంజ్ఞాత్రయపు
టర్థ పరిమితులను విశదీకరించుము

భాషా కటుంభములను నిర్ణయించునపుడు పాటించ దగిన యువకా
రావకారములను దెల్పునది

*క్రిందివాటిపై సంగ్రహ చరిత్రమును వ్రాయుము

1) నన్నెచోడుని కమార స భవము 2 విజయ విలాసము
వేమన పదములు 3) యక్షగానములు 4 క్రిడాభిరామము,
పీఠోక్త్యర చరిత్ర 5) పాండురంగ మాహాత్మ్యము 6 వాల్మీకి చరిత్ర
నంది మల్లయ మంట నంగన 7 శృంగార కాకుంఠలము
పండితార్లు దుష్ట 8) మొల్ల రామాయణము 9) కనా కుంజము
కవిత్వయము వారి బిరుదములకెట్లు తగియున్నార

OUR PUBLICATIONS

Omkar's General Knowledge,	
Current Affairs & Who's Who	Rs. 4-00
General Knowledge (Telugu) Small	Rs. 4-00
General Knowledge (Telugu)	Rs. 8-50
General Knowledge (Telugu) Big	Rs. 12-00
Expected Essays & Letters (Telugu)	Rs. 12-50
Sulabha Vyakaranamu (Telugu)	Rs. 8-50
Angla Bhasha Swayam Shiksha	Rs. 12-00
Latest Arithmetic	Rs. 4-50
Andhra Pradesh Charitra (Telugu)	Rs. 11-00
Telugu Bhash Sahitya Sangrahamu	Rs. 15-00
Literary Criticism (Telugu)	Rs. 4-50
Omkar's Expected Essays	Rs. 9-00
Omkar's Book of Letter Writing,	
Comprehension & Short Essays	Rs. 6-00
Omkar's Expansion of Proverbs	Rs. 4-00

OMKAR'S GUIDE TO

General Studies for Civil Services	Rs. 50-00
Objective General Knowledge	Rs. 3-00
General English	Rs. 6-75
Railway Service Commission	Rs. 18-00
S.S.C. Clerk's Grade Examination	Rs. 22-50
Bank Competitions by Jonathan	Rs. 35-00
State Bank Recruitment Tests	Rs. 35-00
Probationary Officer's Examination	Rs. 45-00
Objective Chemistry	

For M.B., B.S., B.E. & I.I.T. Rs. 50-00

A. P. Open University Eligibility Test	Rs. 40-00
T.T.I. Entrance (Science Group)	Rs. 30-00
T.T.I Entrance (Arts Group)	Rs. 20-00
A. P. P. S. C. Group II-B Services	Rs. 39-00

TIRUMALA PUBLICATIONS

Opp. Arya Samaj, Sultan Bazar, Hyderabad-27.

Cover Printed at Nandini

4-00
4-00
8-50
2-00
2-50
8-50
2-00
4-50
1-00
5-00
4-50
9-00

6-00
4-00

0-00
3-00
6-75
8-00
2-50
5-00
5-00
5-00

0-00
0-00
0-00
0-00
9-00

IS
7.